

HALLITUS

KOKOUSAIKA: 21.9.2022 kello 10.00

KOKOUSAIKKA: Ravintola Kenkävero, Mikkeli (os. Pursialankatu 6) tai yhteys Teams-ohjelman kautta

KÄSITELTÄVÄT

ASIAT:

Asia Liite

- 130 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
- 131 § Pöytäkirjan tarkastajat
- 132 § Talousarvion toteutuminen tammi-elokuu 2022
- 133 § Työterveyshuollon kustannukset vuodelta 2021
- 134 § 1 Sateenkaaren koulun vuosisuunnitelma 2022 - 2023
- 135 § 2 Sateenkaaren erityiskoulun perusopetuksen opetussuunnitelman päivittäminen
- 136 § Perustettavan Sateenkaaren koulun kuntayhtymän alkukäyttöpääoma
- 137 § 3 Hälytysrahasopimusten päivittäminen vastaamaan Etelä-Savon muiden toimijoiden kutsurahasopimusta
- 138 § Paikallisten sopimusten irtisanominen Pohjois-Savon hyvinvointialueelle siirtyvien osalta
- 139 § Viranhaltijapäätösten täytäntöönpanokelpoisuus
- 140 § Tiedoksiannot hallitukselle
- 141 § Muut asiat
- 142 § Kokouksen päättäminen

PUHEENJOHTAJA Anja Manninen

PÖYTÄKIRJANPITÄJÄ Marja-Liisa Jantunen

KOKOUSAIKA	21.9.2022 kello 10.00 – 11.34				
KOKOUSAIKKA	Ravintola Kenkävero, Mikkeli tai yhteys Teams-ohjelman kautta				
SAAPUVILLA OLLEET JÄSENET	<i>Varsinainen jäsen</i>	<i>Läsnä</i>	<i>Poissa</i>	<i>Varajäsen</i>	<i>Läsnä</i>
Pj.	Anja Manninen	x		Riikka Pajunen	
Vpj.	Reijo Hämäläinen	x		Joni Tomminen	
Jäsenet	Jenna Ahonen	x		Erkki Kukkonen	
	Seppo Hujanen	x		Simo Hokkanen	
	Leena Kontinen	x		Elina Häkkinen	
	Mika Koukkari	x		Matti Kärkkäinen	
	Tuula Kuusisto	x		Eija Niskala	
	Aleksis Laurila	x		Rita Ruotsalainen	
	Jere Liikanen		x	Marita Orava	x
	Elina Puustinen	x		Henna Pitkänen	
	Teija Savolainen-Lipponen		x	Marjatta Parviainen	x
	Mikko Suihkonen	x		Pasi Raatikainen	
	Markku Valjakka	x		Markku Nousiainen	
MUUT SAAPU- VILLA OLLEET	Kuntayhtymän johtaja Ilkka Fritius, esittelijä Taluspäällikkö Marja-Liisa Jantunen, pöytäkirjanpitäjä Tuula Kuusisto saapui kokoukseen klo 10.30				
ASIAT	130 - 142 §				
PÖYTÄKIRJAN AL- LEKIRJOITUS JA VARMENNUS	Puheenjohtaja		Pöytäkirjanpitäjä		
Allekirjoitus	Anja Manninen		Marja-Liisa Jantunen		
PÖYTÄKIRJAN TARKISTAMINEN	Pöytäkirja on tarkastettu kokouksen kulun mukaiseksi. Pöytäkirjan käsittelylehdet on samalla varustettu nimikirjaimillamme Tarkastusaika: Tarkastusaika:				
Allekirjoitus	Seppo Hujanen		Leena Kontinen		
PÖYTÄKIRJAN NÄHTÄVÄNÄOLO	Yleisessä tietoverkossa Vaalijalan kuntayhtymän verkkosivuilla 27.9. - 11.10.2022 https://www.vaalijala.fi/poytakirjat				
Allekirjoitus	Sirpa Kinnunen, hallinnon sihteeri				

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Hallitus 130 § Hallituksen päätöksen mukaan kokouskutsu ja esityslista lähetetään kirjeessä hallituksen jäsenille vähintään 7 päivää ennen kokousta.

Kuntalain mukaan kokous on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet hallituksen jäsenistä on kokouksessa.

Kokouskutsu ja esityslista on tallennettu Essi-esityslistajärjestelmään ja tieto tästä on lähetetty jäsenille sähköpostilla 14.9.2022.

Päätösehdotus:

Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Päätös:

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Pöytäkirjan tarkastajat

Hallitus 131 § Tarkastusvuorossa ovat Seppo Hujanen ja Leena Kontinen.

Päätös:

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Seppo Hujanen ja Leena Kontinen.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Talousarvion toteutuminen tammi-elokuu 2022

Hallitus 132 § Vaalijalan kuntayhtymän talous on pysynyt vakaana koko alkuvuoden. Toimintatuottoja on kertynyt elokuun loppuun mennessä 54,5 miljoonaa euroa eli 71,6 % budjetoidusta. Tämä on 2,2 miljoonaa euroa eli 4,3 % enemmän kuin edellisenä vuonna samaan aikaan.

Jäsenkuntien myyntituotot ovat 31,4 miljoonaa euroa. Tämä on 68,8 % talousarviosta. Edelliseen vuoteen kasvua noin 1,8 miljoonaa euroa. Ulkokunnilta saadut myyntituotot ovat 17,7 miljoonaa euroa toteutuman ollessa 79,2 % talousarviosta. Kasvua edelliseen vuoteen 0,4 miljoonaa euroa. Loppu vuoden aikana toimintatuottojen määrään tulee vaikuttamaan hallituksen päätös laitostuntoutuspalvelujen suorite hintojen alennuksesta. Alennuksen on laskettu vaikuttavan tulojen vähennyksenä noin 5,8 miljoonaa euroa elokuusta alkaen.

Asiakaslaskutus on toteutunut lähes edellisen vuoden tapaan. Euroja on kertynyt 1,6 miljoonaa euroa toteutuman ollessa 59,8 %.

Toimintakulut elokuun loppuun mennessä ovat 51,4 miljoonaa euroa eli 69,7 %. Tämä on 2,2 miljoonaa euroa yli jaksotetun talousarvion. Edelliseen vuoteen verrattuna toimintakuluihin on käytetty 4,1 miljoonaa euroa enemmän rahaa.

Palkkoja on maksettu 34,6 miljoonalla eurolla eli 73,9 % talousarviosta. Edelliseen vuoteen verrattuna palkkojen maksuun on käytetty 2,9 miljoonan verran enemmän rahaa. Kaiken kaikkiaan henkilöstökuluihin on käytetty rahaa 42,1 miljoonaa euroa. Maksettujen palkkojen ja henkilöstökulujen osalta ylitystä talousarvioon on noin 3,4 miljoonaa. Eniten ylitystä on sijaisten palkoissa sekä erilliskorvauksissa (lisät, ylityöt ym.).

Palvelujen ostoihin on käytetty 4,6 miljoonaa euroa eli 58,1 % talousarviosta. Tämä on 0,7 miljoonaa alle talousarvion. Ostojen toteutuma on lähes edellisen vuoden tasolla.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat ovat toteutuneet alle talousarvion toteutuman ollessa 3 miljoonaa euroa eli 56,5 %. Edellisenä vuonna vastaava toteutuma oli 2,9 miljoonaa euroa.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Hallitus 132 §

Toimintakate on 3,1 miljoonaa euroa. Vuosikate on 2,9 miljoonaa euroa, poistot tammi-elokuulta 1,4 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos on + 1,6 miljoonaa euroa ja tilikauden ylijäämä 1,6 miljoonaa euroa. Varovaisesti arvioiden tilikauden tulos olisi jäämässä alijäämäiseksi.

Nettoinvestointeihin on budjetoitu 4,8 miljoonaa euroa. Toteutuma investointien osalta on 7,8 miljoonaa euroa. Toteutuneista investoinneista Sateenkaaren lunastus on 4,1 miljoonaa euroa, joka on tekninen kirjaus.

Esityslistan liitteenä on tuloslaskelma ajalta 1.1.- 31.8.2022 ja taulukko pankkitilien alimmista saldoista 2022.

Valmistelija talouspäällikkö Marja-Liisa Jantunen, p. 050 389 9224.

Kuntayhtymän johtajan päätösehdotus:

Hallitus merkitsee talousraportin tiedoksi.

Päätös:

Merkittiin tiedoksi. Hallitus päätti palata suoritehintoihin lokakuun kokouksen yhteydessä.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Työterveyshuollon kustannukset vuodelta 2021

Hallitus 133 § Kansaneläkelaitos on antanut 25.7.2022 päätöksen Vaalijalan kuntayhtymälle korvattavista työterveyshuollon kustannuksista vuodelta 2021.

	Ilmoitetut kustannukset	Hyväksytyt kustannukset
Korvausluokka I	389 833 €	389 833 €
Korvausluokka II	207 723 €	207 723 €
Korvauksen määrä on		
Korvausluokassa I	233 900 €	
Korvausluokassa II	91 099 €	
Maksetaan yhteensä	324 999 €	

Kelan korvaukseen piiriin kuuluvat työterveyshuollon työntekijäkohtaiset kustannukset ovat nousseet 38,5 % ja olivat 455 €/työntekijä (v. 20 326 €) Työterveyshuollon keskimääräiset kustannukset Vaalijalan työntekijäkokoluokassa olivat Suomessa noin 478 €/työntekijä (Lähde: Kelan työterveyshuoltotilasto 2019 <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/331665>).

Hyväksytyistä kustannuksista korvataan 60 prosenttia korvausluokassa I ja 50 prosenttia korvausluokassa II. Toteutuneeksi korvausprosentiksi muodostui 54 (v. 20 56 %). Korvauksen määräytymisen perusteena on ollut 1312 työntekijää, määrä on laskenut 11 % (v. 20 +8 %) edellisestä vuodesta. Kelan laskennallinen työntekijäkohtainen kustannusten yhteinen enimmäismäärä v. 2020 oli 436 €, joka siis ylitettiin.

Laskenut työntekijöiden määrä johtuu laskentaperusteen muutoksesta.

Valmistelija kuntayhtymän johtaja Ilkka Fritius, p. 050 60278.

Kuntayhtymän johtajan päätösehdotus:

Hallitus merkitsee korvauspäätöksen tiedoksi ja päättää, ettei siitä valiteta.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Sateenkaaren erityiskoulun vuosisuunnitelma 2022 - 2023

Hallitus 134 § Sateenkaaren koulu tuottaa erityisopetuksen ja -kasvatuksen palveluita niille erityisen tuen oppilaille, jotka eivät voi käydä koulua omassa lähikoulussaan tai jotka tarvitsevat opetuksen lisäksi muuta lyhyt- tai pitkäaikaista kuntoutusta. Koulu tarjoaa kunnille myös erityisopetuksen konsultaatio- ja ohjauspalveluita. Vuosisuunnitelma 2022 - 2023 on liitteenä nro 1.

Sateenkaaren erityiskoulun vakituisten oppilaiden määrä on 20.9.2022 tehdyn laskennan mukaan 66. Syksyllä 2021 vastaava luku oli 64 oppilasta. Vakituisten oppilaiden lisäksi koulussa annetaan opetusta lyhytaikaisessa kuntoutuksessa oleville lapsille ja nuorille. Heitä on viikoittain 6 - 10 oppilasta. Oppilaat tulevat koululle sekä oppilaskodeilta että päivittäin kotoa käsin. Tällä hetkellä päivittäin kotoa käyviä oppilaita on 31.

Sateenkaaren erityiskoulussa opiskelee esiopetuksessa 2 oppilasta, alakoulussa 26 ja yläkoulussa 37. Psykososiaalisen tuen oppilaita koko koulun oppilasmäärästä on 29. Vaikeimmin vammaisia oppilaita on 15. Muu vammaisopetusryhmään kuuluvia oppilaita on 21. Koulun opetuskapasiteetti on siis täyskäytössä.

Opetuksesta ja ohjauksesta vastaavat koulun henkilöstö (31 työntekijää) ja oppilaskodeilta tulevat henkilökohtaiset lähiohjaajat noin 45 henkilöä.

Valmistelija rehtori Satu Varpainen, p. 050 389 9416.

Kuntayhtymän johtajan päätösehdotus:

Hallitus hyväksyy Sateenkaaren erityiskoulun vuosisuunnitelman 2022 - 2023 liitteen nro 1 mukaisesti.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Sateenkaaren erityiskoulun perusopetuksen opetussuunnitelman päivittäminen

Hallitus 135 § Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014 on tullut tarkennuksia opetushallitukselta lukuvuoden 2021 - 2022 välisenä aikana. Muutokset ja täydennykset ovat koskeneet lukuja 1 - 12. Muutosten tekemisen yhteydessä päädyttiin täydentämään ja ajanmukaistamaan Sateenkaaren koulun opetussuunnitelmaa kokonaisuudessaan, jotta se kuvaisi koulussa annettavaa opetusta tarkemmin.

Suurimpina muutoksina kappaleissa 1 - 12 täydennettiin toiminta-alueittaisen opetuksen sisältöalueita ja tarkennettiin opiskeluhooltoon liittyviä käytänteitä sekä muokattiin olemassa olevaa tuntikehystä. Lisäksi koulun arvot ja arviointi tuotiin selkeämmin esille. Opetussuunnitelmaa on selkeytetty aiemmasta erilaisten kuvioiden ja taulukoiden avulla. Uusittu opetussuunnitelma otetaan käyttöön lukuvuonna 2022 - 2023.

Valmistelija rehtori Satu Varpainen, p. 050 389 9416.

Kuntayhtymän johtajan päätösehdotus:

Hallitus hyväksyy Sateenkaaren koulun opetussuunnitelman liitteen nro 2 mukaisesti.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Perustettavan Sateenkaaren koulun kuntayhtymä alkukäyttöpääoma

Hallitus 136 § Sateenkaaren koulun kuntayhtymän perustamisprosessi ei ole edennyt aikataulussa johtuen siitä, että Vaalijalan kuntayhtymän osittaisjakosopimusluonnos ei ole saanut taakseen riittävää jäsenkuntien määräenemmistöä. Perustettava kuntayhtymä on saanut taakseen 13 kuntaa, joten sen osalta perustamisprosessia voidaan jatkaa.

Osittaisjakosopimusluonnoksessa oli perustettavan kuntayhtymän käyttöpääomatarpeeksi laskettu 375 000 euroa. Sateenkaaren koulun ylijäämät vuosilta 2010 – 2021 ovat 1,77 M€. Ylijäämät ovat muodostuneet perusopetustoiminnasta ja ne tulee käyttää perusopetustoiminnan hyväksi.

Vaalijalan kuntayhtymän hallitus voi osoittaa perustettavan Sateenkaaren kuntayhtymän tarvitseman alkukäyttöpääoman edellä mainituista varoista. Päätös toteuttaa myös lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (616/2021) 20 § 3 momenttia, jos kuntayhtymä on perussopimuksensa mukaan huolehtinut muistakin kuin hyvinvointialueelle siirtyvistä tehtävistä, jäsenkuntien on järjesteltävä toiminta näiden tehtävien osalta uudelleen vuoden 2022 loppuun mennessä.

Luonteeltaan alkukäyttöpääoma on uudessa kuntayhtymässä rahoitettava lahjan luonteinen suoritus, se ei ole peruspääomaa.

Valmistelija kuntayhtymän johtaja Ilkka Fritius, p. 050 60278.

Kuntayhtymän johtajan päätösehdotus:

Hallitus myöntää Vaalijalan kuntayhtymän varoista 375 000 euroa perustettavan Sateenkaaren koulun kuntayhtymän alkukäyttöpääomaksi. Päätös tullaan saattamaan hyvinvointi alueiden tiedoksi.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Hälytysrahasopimusten päivittäminen vastaamaan Etelä-Savon muiden toimijoiden kutsurahasopimuksia

Hallitus 137 §

Vaalijalan hälytysrahasopimukset ovat kutsurahoiltaan huomattavasti matalampia verrattuna Essoteen tai Sosteriin, joilla on keskenään samanlaiset sopimukset. Sopimukset poikkeavat toisistaan myös kutsun aikaikkunassa. Vaalijalan sopimuksissa kutsuttavan täytyy tulla töihin kutsumisvuorokauden tai sitä seuraavan vuorokauden kuluessa. Essoten ja Sosterin sopimuksissa aikaikkuna on huomattavasti pidempi. Kutsurahalla on kuitenkin saatu oma työntekijä vaihtamaan vuoroaan tai tekemään ylimääräisen vuoron vapaapäivänään. Sopimusluonnokset ovat liitteenä nro 3.

Kutsurahan suuruus vaikuttaa henkilöstön rekrytointiin ja työntekijöiden pysyvyyteen Vaalijalassa erityisesti niillä paikkakunnilla, joissa on toimintaa myös Essotella tai Sosterilla. Tällä hetkellä kutsurahoihin käytetään Vaalijalassa noin 9 500 e/kk. Mikäli Vaalijalan hälytysrahasopimukset päivitetään samanlaiseksi Essoten ja Sosterin kanssa, arvio kutsurahan määrästä olisi noin 16 000 euroa eli lisäkustannusvaikutus olisi noin 22 000 euroa ja sivukulut.

Sopimukset allekirjoittavat JHL ry ja JUKO ry, mutta ne laajennetaan koskemaan myös Superin ja Tehyn jäseniä. Sopimukset ovat voimassa 26.9. - 31.12.2022.

Valmistelija henkilöstöpäällikkö Päivi Salovaara, p. 050 3899 202.

Kuntayhtymän johtajan päätösehdotus:

Hälytysrahasopimukset päivitetään vastaamaan Essoten ja Sosterin vastaavia kutsurahasopimuksia.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Paikallisten sopimusten irtisanominen Pohjois-Savon hyvinvointialueelle siirtyvien osalta

Hallitus 138 § Vaalijalassa on paikallinen sopimus hälytysrahasta eri tilanteissa, sopimus työaikapankista sekä sopimus työvuorojen pituudesta. Hälytysrahasopimuksia ollaan päivittämässä vielä tänä syksynä vastaamaan lähinnä Etelä-Savon hyvinvointialueelle siirtyvien organisatioiden vastaavia sopimuksia.

Pohjois-Savon hyvinvointialue on ilmoittanut tekevänsä heti siirtymisen jälkeen yhteiset omat paikalliset sopimukset. Etelä-Savon hyvinvointialue toivoo, ettei vanhoja sopimuksia vielä irtisanottaisi, koska on Sote ry:n ammattiliitoilla ei ole voimassa olevaa työehtosopimusta, eivätkä he siten voi istua neuvottelupöytään luomaan uusia yhteisiä sopimuksia. Paikallisissa sopimuksissa on kolmen kuukauden irtisanomisaika.

Valmistelija henkilöstöpäällikkö Päivi Salovaara, p. 050 3899 202

Kuntayhtymän johtajan päätösehdotus:

Vaalijalan kaikki paikalliset sopimukset irtisanotaan päättymään 31.12.2022 Pohjois-Savon hyvinvointialueelle siirtyvien osalta. Etelä-Savon hyvinvointialueelle siirtyville sopimukset jäävät toistaiseksi voimaan.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Viranhaltijapäätösten täytäntöönpanokelpoisuus

Hallitus 139 § Kuntalain 92 §:n mukaan hallitus voi ottaa käsiteltäväkseen asian, joka on tämän lain nojalla siirretty hallituksen alaisen viranomaisen toimivaltaan ja jossa asianomainen viranomainen on tehnyt päätöksen. Poissaolo- ja työkokemuslisäpäätökset ovat digitaalisessa muodossa. Määräyskirjat, hankintapäätökset ja muut päätökset ovat nähtävinä Essi-esityslistajärjestelmässä. Myös ylläpitomaksupäätökset ja muut asiakkaita koskevat päätökset ovat nähtävinä Essissä.

Määräyskirjat	Päätösnumero
Kuntayhtymän johtaja	41 - 57
Avopalvelujen johtaja	59 - 72
Johtava lääkäri	26
Kuntoutuksen johtaja	48
Taluspäällikkö	-
Henkilöstöpäällikkö	-
Rehtori	4 - 8
Palvelupäällikkö/avopalvelut	194 - 216
Palvelupäällikkö/Nenonpelto	251 - 286
Asiantuntijapalvelujen päällikkö	-
Poissaolopäätökset	
Kuntayhtymän johtaja	-
Avopalvelujen johtaja	-
Johtava lääkäri	-
Kuntoutuksen johtaja	-
Taluspäällikkö	-
Henkilöstöpäällikkö	-
Rehtori	-
Työkokemuslisäpäätökset	
Henkilöstöpäällikkö	122 - 162
Hankintapäätökset	
Taluspäällikkö	H12 - 16
Kiinteistöpäällikkö	H14
Ylläpitomaksupäätökset	
Taluspäällikkö	122, 249 - 278

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Hallitus 139 §

Kuntayhtymän johtajan päätösehdotus:

Hallitus merkitsee edellä olevat viranhaltijapäätökset tiedoksi ja päättää, ettei se käytä kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeutta em. viranhaltijoiden tekemiin päätöksiin.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Tiedoksiannot hallitukselle

Hallitus 140 §

Saapuneet kirjeet

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat

- [KVTES:n tasopalkkajärjestelmän simulointi- ja kokeilumääräykset](#), 2.9.2022

Sosiaali- ja terveysministeriö

- [Työelämäfoorumi Suomi 2022 pureutuu työelämän tilannekuvaan](#), 31.8.2022
- [Palkkatasa-arvon edistämisestä tehdään riippumaton kokonaisarviointi](#), 2.9.2022
- [Toimeentulotukilain muutoksilla turvataan asiakkaiden asemaa](#), 8.9.2022

Kuntayhtymän johtajan päätösehdotus:

Hallitus merkitsee em. tiedoksiannot tiedoksi.

Päätös:

Merkittiin tiedoksi.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Muut asiat

Hallitus 141 § Keskusteltiin kuntakokouksen koolle kutsumisesta 4.10.2022 klo 10.00. Kokouksen aiheina olisivat Vaalijalan taseessa olevien vanhojen ylijäämien käsittely, Sateenkaaren koulun asiat sekä Vaalijalan hengellinen työ ja kirkkorakennus. Kuntakokous päätettiin järjestää sekä valtuutettiin kuntayhtymän johtaja valmistelemaan kutsukirje.

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Kokouksen päättäminen

Hallitus 142 § Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.34

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet:

YTT

Hallitus

Yhtymäkokous

Oikaisuvaatimusohje ja valitusosoitus

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Kuntalain 137 ja 138 §:n mukaan oikeus oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen tekemiseen tämän kokouksen päätöksistä on sillä, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa sekä lisäksi kuntayhtymän jäsenkunnalla ja sen jäsenellä. Päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta kuitenkaan saa tehdä.

Päätökseen tyytymätön voi hakea siihen muutosta oikaisuvaatimuksella. Vasta oikaisuvaatimusta koskevasta päätöksestä voi valittaa Kuopion hallinto-oikeudelle, jolloin valitusoikeus on muillakin edellä mainituilla, jos päätöstä on oikaisuvaatimuksen mukaan muutettu.

Oikaisuvaatimusohje

Oikaisuvaatimus tehdään Vaalijalan kuntayhtymän hallitukselle, osoite: Vaalijalan kuntayhtymä, Nenonpellontie 40, 76940 Nenonpelto. Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisena ja tekijän allekirjoitettava ja siitä on käytävä ilmi vaatimus perusteineen. Tekijän itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen on annettava oikaisuvaatimus hallitukselle neljäntenätoista (14) päivänä siitä, kun päätös on säädetyllä tavalla asetettu yleisesti nähtäville, tai jos päätös koskee jotakuta yksityisesti, tiedoksiantopäivästä. Oikaisuvaatimusasiakirjat voi lähettää omalla vastuulla kuntayhtymän hallitukselle myös postitse tai lähetin välityksellä, jolloin asiakirjat on jätettävä postiin niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen kuntayhtymän taloustoimiston aukioloajan päättymistä.

Valitusosoitus

Muutosta kuntayhtymän hallituksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan Itä-Suomen hallinto-oikeudelta (os. PL 1744, 70101 Kuopio) kirjallisella valituksella, joka valittajan itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen on annettava hallinto-oikeudelle kolmantenakymmenentenä (30) päivänä siitä, kun päätös on säädetyllä tavalla asetettu yleisesti nähtäville, tai jos päätös koskee jotakuta yksityisesti, tiedoksiantopäivästä. Valitusasiakirjat voi omalla vastuulla lähettää hallinto-oikeudelle myös postitse tai lähetin välityksellä, jolloin asiakirjat on jätettävä postiin niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valituskirjassa on ilmoitettava

- valittajan nimi, ammatti, asuinkunta ja postiosoite
- päätös, johon muutosta haetaan
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan tehtäväksi sekä
- muutosvaatimuksen perusteet.

Valituskirja on valittajan tai valituskirjan muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut valituskirjan, siinä on mainittava myös laatijan ammatti, asuinkunta ja postiosoite.

Valituskirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä selvitys siitä päivästä, mistä valitusaika on valitusosoituksen mukaan laskettava.

Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/93) nojalla muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa 80 euroa.

Pöytäkirjan nähtäväksi asettaminen

Kokouksesta kirjoitettu pöytäkirja pidetään nähtävillä 27.9.2022 - 11.10.2022 yleisessä tietoverkossa Vaalijalan kuntayhtymän verkkosivuilla <https://www.vaalijala.fi/poytakirjat>

Anja Kyllikki Manninen

9211915b-f12a-469e-a9c4-9bcf18a594a4 - 2022-09-22 08:32:38 UTC +03:00
BankID / MobileID - 244bf906-39b0-4a29-a6a1-4433eaf7777b - FI

SEPPO ONNI ENSIO HUJANEN

cb408a66-4385-4f5c-968c-dac1895ecf91 - 2022-09-22 09:36:02 UTC +03:00
BankID / MobileID - 3844ed26-918d-45e4-af87-42b09afa936f - FI

LEENA HANNELE KONTINEN

3aa241ce-a872-4078-9537-027367934c7b - 2022-09-22 10:36:54 UTC +03:00
BankID / MobileID - 0739c04d-e61e-47c2-b603-03b0108919cf - FI

MARJA-LIISA JANTUNEN

aa065737-f51a-49da-acc0-00c22571a1cf - 2022-09-22 11:08:56 UTC +03:00
BankID / MobileID - 70dc8f4e-cc35-4901-996a-b4c21e0aca74 - FI

SIRPA KINNUNEN

482302af-9f71-4ff9-81e9-5e211ccf7324 - 2022-09-22 11:16:19 UTC +03:00
BankID / MobileID - bcabb3d2-0e57-431b-b643-43539a250566 - FI

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

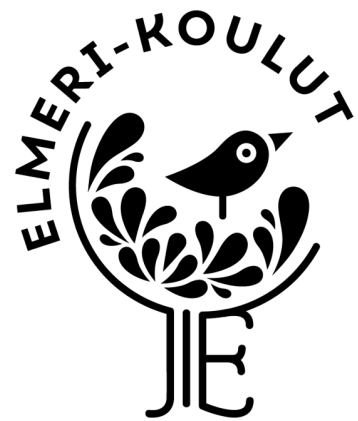
frihedsberøvende

Hallitus
21.9.2022

LIITTEET

Sateenkaaren erityiskoulu
Nenonpellontie 40
76940 Nenonpelto
www.vaalijala.fi

VUOSISUUNNITELMA LV. 2022 – 2023

Vuosisuunnitelman valmistelija: Satu Varpainen, rehtori

Vuosisuunnitelman hyväksyminen: Vaalijalan kuntayhtymän hallitus

Asiakirjan nimi: Sateenkaaren erityiskoulun vuosisuunnitelma lv. 2022- 2023
Päiväys ja hyväksyjä: 21.09.2022 Hallitus
Voimassaoloaika: Lukuvuosi 2022 - 2023
Vastuhenkilö: Rehtori

Sisällys

1 Koulun perustiedot	4
1.1 Koulun esittely	4
1.2 Henkilökunta	5
1.3 Opetusryhmät	6
1.4 Oppilaiden jakautuminen vuosiluokittain	6
1.5 Koulun oppitunnit	7
1.6 Koulun työ- ja loma-ajat	7
1.7 Lukuvuoden 2022 – 2023 yhteiset tapahtumat	8
2 Koulutuksen järjestäminen, johtaminen ja kehittäminen	8
2.1 Koulun toiminta-ajatus	9
2.2 Lukuvuoden kehittämiskohteet	11
2.2.1 Vastuutiimiryhmät	11
2.2.2 Koulutyytyväisyys	14
2.2.3 Mindfulness osana koulua	17
2.2.4 Positive	18
2.2.5 Lapset puheeksi -menetelmä	18
2.3 Talous	19
3 Henkilöstö	19
3.1 Henkilöstön osaamisen vahvistaminen	20
3.2 Työhyvinvointi	21
4 Opetusjärjestelyt ja opetussuunnitelmatyö	21
4.1 Opetussuunnitelma	21
4.2 Koulun ulkopuolella annettava opetus	22
4.3 Valinnaiset opinnot	22
4.4 Monialaiset oppimiskokonaisuudet	23
4.4.1 Turvallisuuskävely ja arjen ensiapu	24
4.4.2 Poistumisharjoitukset	26
4.4.3 Turvallinen media	28
4.5 Uskonnon ja elämäntiedon opetus	31
4.6 Päivänavaukset	31
4.7 Koulukuljetukset ja valvonnat	31

4.8 Oppilasarviointi	32
5 Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki	33
5.1 Erityinen tuki	33
5.2 Kasvun ja hyvinvoinnin tuki.....	33
5.3 Opiskeluhoitopalvelut	34
5.3.1 Yhteisöllinen opiskeluhoito	34
5.3.2 Yksilökohtainen opiskeluhoito	35
5.3.3 opiskeluhoollon toimijat	36
5.3.4 Opiskeluhoollon yhteistyö ja seuranta	37
5.3.5 Nivelvaiheiden yhteistyö.....	37
5.3.6 Kiusaamisen vastainen toiminta	38
6 Osallisuus ja vaikuttaminen	38
6.1 Oppilaskunta.....	38
7 Kodin ja koulun yhteistyö	39
8 Oppimisympäristöt ja turvallisuus	39
8.1 Järjestyssäännöt.....	40
8.1.1 Oppilaan oikeudet ja velvollisuudet Sateenkaaren erityiskoulussa.....	40
8.1.2 Turvallisuus, viihtyisyys ja opiskelun esteetön sujuminen Sateenkaaren erityiskoulussa.....	40
8.1.3 Toimintatavat kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyys, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi	41
8.2 Ongelma / kriisitilanteiden toimintamallit.....	42
8.3 Kestävä kehitys	42
8.4 Koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma.....	42
9 Toimintatavat koulussa lukuvuonna 2022-2023.....	43
9.1 Sateenkaaren koulun toimintatavat arjessa.....	44

1 Koulun perustiedot

1.1 Koulun esittely

Sateenkaaren erityiskoulu on Vaalijalan kuntayhtymän peruskoulu. Koulu kuuluu valtakunnalliseen Elmeri-koulu-verkostoon. Sateenkaaren erityiskoulu sijaitsee Nenonpellossa, noin 10 km matkan päässä Pieksämäeltä, Vaalijalan osaamis- ja tukikeskuksen alueella. Lisäksi koululla on opetustilat yhdelle opetusryhmälle Pieksämäen keskustassa (Keskuskatu 20). Sateenkaaren erityiskoulussa annetaan esi- ja perusopetusta, vaativaa erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille; kehitysvammaisille, autistisille sekä psykososiaalista tukea tarvitseville oppilaille. Opetusta annetaan sekä oppiaineittain että toiminta-alueittain.

Sateenkaaren erityiskoulussa opiskellaan 10 pienryhmässä, joista 4 on suunnattu kehitysvammaisille tai autismikirjon oppilaille sekä 6 psykososiaalista tukea tarvitseville lapsille ja nuorille. Vaikeimmin kehitysvammaisten ryhmäkoko on 6, muissa ryhmissä oppilaita on pääosin 8. Pienryhmäopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja toteuttaa monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Opetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Kaikki oppilaat kuuluvat erityisen tuen piiriin.

Sateenkaaren erityiskoulussa käy koulua 20.9.22 tehdyn laskennan mukaan 66 oppilasta. Näiden lisäksi pitkäaikaisilla jaksopaikoilla on 2 oppilasta, jotka eivät ole Sateenkaaren koulun kirjoilla, mutta ovat suorittaneet perusopetustaan jo pidemmän aikaa Sateenkaaren koulussa. Syksyllä 2021 koulun oppilasmäärä oli 64 oppilasta. Vakituisten oppilaiden lisäksi koulussa annetaan opetusta lyhytaikaisessa kuntoutuksessa oleville lapsille ja nuorille. Heitä on viikottasolla 6 – 10 oppilasta. Oppilaat tulevat koululle sekä oppilaskodeilta että päivittäin kotoa käsin. Tällä hetkellä päivittäin kotoa käyviä oppilaita on 31.

1.2 Henkilökunta

Sateenkaaren erityiskoulun rehtori ja opettajat sekä työtuntimäärät		
Nimi	Virka tai tehtävä	Opetustunnit/ aika
Satu Varpainen	rehtori	36,25 h
Jaana Kinnunen	hallintosihteeri	36,25 h
Tiina Haavisto	erityisluokanopettaja	22 + 4
Tapio Havu	vs. erityisluokanopettaja	22 + 7
Katri Helminen	erityisluokanopettaja	22 + 1
Annukka Liikanen	erityisluokanopettaja	22 + 3
Satu Kollanus	erityisluokanopettaja	22
Lotta Kärkkäinen	vs. erityisluokanopettaja	22 + 3
Birgitta Taavitsainen	erityisluokanopettaja, vararehtori	22 + 3
Anna-Riikka Takkinen	erityisluokanopettaja	22 + 2
Kati Valve	erityisluokanopettaja	22
Arjakaarina Väisänen	erityisluokanopettaja	22 + 4
Heikki Mönttinen	va.tuntiopettaja	6
Tiina Vauhkonen	va.tuntiopettaja	4

Sateenkaaren erityiskoulun muu opetushenkilöstö ja työtunnit		
Nimi	Tehtävä	Kokonaistyömäärä
Laura Aali	lähiohjaaja	32 h
Kirsi Selonen	lähiohjaaja	38,25 h
Anne Siitari	lähiohjaaja	38,25 h
Sanna Kinnunen	lähiohjaaja	32 h
Katja Nygren	ohjaaja	35 h
Taru Jehkinen	lähiohjaaja	38,25 h
Veera Auvinen	lähiohjaaja	30 h
Sari Säämänen	lähiohjaaja	35 h
Anja Rautiainen	ohjaaja	30 h
Hilda Lappalainen	lähiohjaaja	30 h
Tiina Vauhkonen	lähiohjaaja	34,25 h
Minttu Pieviläinen	lähiohjaaja	37,5 h
Hanna Kuronen	lähiavustaja	35 h
Heikki Mönttinen	lähiavustaja	29 h
Anne Viljakainen	lähiavustaja	32 h
Tarja Venäläinen	lähiavustaja	30 h
Noora Itkonen	lähiavustaja	30 h
Toni Ikonen	lähiavustaja	30 h
Anne Viljakainen	lähiavustaja	32 h

Koulun muun opetushenkilöstön palkat on jaettu joko oppilaskotien tai kuntien kanssa siten, että koulu maksaa enintään 32 h / viikossa jokaisen työntekijän palkasta. Luokkien vastuuohjaajien työaika on 32 h, muiden työntekijöiden lähtökohtaisesti 30 h. Tuntimäärät vaihtelevat riippuen työtehtävästä. Osan palkoista maksavat ne kunnat, joista oppilaat ohjautuvat päivittäin kotoa käsin kouluun. Koulussa työskentelee myös kuntien itse palkkaamia henkilökohtaisia lähiohjaajia tai sekä oppilaskotien palkkaamia työntekijöitä.

1.3 Opetusryhmät

Ryhmä	Opettaja	Oppilasmäärä	tp-opetus
rehtori	Satu Varpainen		op.ohjaus
A luokka	Lotta Kärkkäinen	5	tp-opetus
B luokka	Annukka Liikanen	6	+1 pitkäaikainen tp
C luokka	Kati Valve	7	
D luokka	Tiina Haavisto	8	
E luokka	Anna-Riikka Takkinen	5	tp-opetus
F luokka	Birgitta Taavitsainen	8	
G luokka	Katri Helminen	6	tp-opetus
H luokka	Arjakaarina Väisänen	7	1 pitkäaikainen tp + muu tp-opetus
I luokka	Tapio Havu	5	+1 pitkäaikainen tp
J luokka	Satu Kollanus	9	

1.4 Oppilaiden jakautuminen vuosiluokittain

Erityisopetuksen osa-alueet	Esi- aste	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yht.
		Vaikeimmin vammainen opetus	1	1	1		2	2		2	1
Muu vammaisope- tus	1	2	2			3	2	1	6	4	21
Psykososiaali- sien tuen opetus		1	1		2	3	5	4	6	8	30
Oppilaiden yh- teismäärä	2	4	4	0	4	8	7	7	13	17	66

Sateenkaaren erityiskoulussa opiskelee esiopetuksessa 2 oppilasta, alakoulussa 27, yläkoulussa 37. Psykososiaalisen tuen oppilaita koko koulun oppilasmäärästä on 30. Vaikeimmin vammaisia oppilaita on 15. Muu vammaisopetus-ryhmän oppilaiden määrä on 21.

1.5 Koulun oppitunnit

Koulu noudattaa jokaisen oppilaan kohdalla hänelle yksilöllisesti suunniteltua lukujärjestystä. Koulun aloitus- ja lopettamisajankohdat riippuvat opetusryhmästä, mutta niitä joudutaan muokkaamaan myös oppilaiden koulukuljetusten sekä oppilaiden terapioiden ja heidän jaksamisensa mukaan. Opetus tapahtuu opetusryhmästä riippuen pääosin seuraavien aikataulujen mukaan ryhmästä riippuen. Kouluruokailut ajoittuvat porrastuen klo 10.30 – 12.00 välille. Lukuvuonna 2022-2023 kokeillaan kolmen ryhmän kanssa klo 8 koulun aloittamista koulukyytijärjestelyistä johtuen.

1. tunti 8.30 - 9.15	1. tunti 9.00 - 9.45	(8.00 - 8.45)
2. tunti 9.15 - 10.00	2. tunti 10.00 -10.45	(9.00 - 9.45)
3. tunti 10.30 - 11.15	3. tunti 11.00 - 11.45	(10.00 - 10.45)
4. tunti 11.45 - 12.30	4. tunti 12.00 - 12.45	(11.00 - 11.45)
5. tunti 12.45 - 13.30	5. tunti 13.00 - 13.45	(12.00 - 12.45)
6. tunti 13.45 - 14.30	6. tunti 14.00 - 15.00	(13.00 - 14.00)

1.6 Koulun työ- ja loma-ajat

Työaika	Loma-aika
Syyslukukausi 09.08.-21.12.2022	Syysloma 24.10.-28.10.2022
Kevätlukukausi 09.01.-03.06.2023	Lomapäivä 05.12.2022
	Itsenäisyyspäivä 06.12.2022
	Joululoma 22.12.2022-08.01.2023
Syyslukukausi: 91 päivää	Talviloma 27.02.-03.03.2023
Kevätlukukausi: 96 päivää	Pääsiäisloma 07.04.-10.04.2023
Yhteensä: 187 päivää	Helatorstai 18.05.2023
	Lomapäivä 19.05.2023

1.7 Lukuvuoden 2022 – 2023 yhteiset tapahtumat

Syyslukukausi: Huoltajien tapaamiset luokittain
Elokuu: Oppilaskunnan hallitus aloittaa toimintansa Syyskuu: Move-testaukset, poistumisharjoitukset, turvallisuuskävely, huoltajainfo Lokakuu: Valtakunnallinen elokuvaviikko, Koulukuvaus Marraskuu: Halloween, räppikeikka Joulukuu: 02.12.2022 Itsenäisyyspäivän juhla 21.12.2022 Joulujuhla Kirkon järjestämät tapahtumat Kulttuurikasvatustapahtumat, konsertit
Kevätlukukausi
Helmikuu: Ystävänäpäivä Maaliskuu: Talviliikuntapäivä Häkärinteillä Toukokuu: Vappujuhla Toukokuu: Valtakunnallinen unelmien liikuntapäivä Toukokuu: 03.06.2023 Kevätjuhla Kirkon järjestämät tapahtumat Kulttuurikasvatustapahtumat Konsertit

2 Koulutuksen järjestäminen, johtaminen ja kehittäminen

Sateenkaaren erityiskoulussa oppilasta kannustetaan osallisuuteen ja annetaan yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan, ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. On tärkeää, että oppilas nähdään aktiivisena toimijana. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Oppimisen ilo syntyy yhteisen toiminnan myötä.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto, kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun sekä ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa oppittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Sateenkaaren erityiskoulu muodostaa opetuksellisesti ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen ympäristön. Koulumme tekee yhteistyötä Vaalijalan kuntayhtymän eri toimijoiden kanssa, kuten: oppilaskodit, kuntoutuksen asiantuntijapalvelut ja toiminnallinen kuntoutus. Toimintakulttuurin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen keskustelu. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit, sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Tavoitteemme tuksi olemme sitoutuneet toimivan työyhteisön kehittämiseen ulkopuolisen ohjaajan tuella.

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Koulumme rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan.

2.1 Koulun toiminta-ajatus

Opetuksen pedagogisena tavoitteena on, että jokainen oppilas saa edetä oppimisen polulla omien oppimisvalmiuksiensa, edellytystensä, vahvuksiensa ja tarpeidensa mukaisesti. Opetuksen tehtävänä on luoda onnistumisen elämyksiä, joiden avulla lapsen / nuoren elämänhallinta lisääntyy ja itsetunto vahvistuu. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan valmiuksia selvitä erilaisista elämäntilanteista sekä mahdollistaa tulevaisuudessa eläminen mahdollisimman itsenäisesti. Koulun työskentelyilmapiiri ja työtavat tukevat jokaisen oppilaan sosiaalisia- ja tunne-elämän taitoja sekä oppilaan itsetunnon kehittämistä. Koulu pyrkii innostamaan ja auttamaan oppilaita löytämään niitä asioita, jotka tuottavat heille iloa ja myönteisiä kokemuksia. Positiivisuudella on suuri voima koko elämänhallinnan kannalta. Koulun toimintaa ohjaakin vahvasti positiivisen psykologian näkökulma ja oppilaan vahvuudet huomioonottava ilmapiiri.

Koulun toiminnan yhtenä toimintatapana on AVEKKI-toimintatapamallin perusteet. AVEKKI on yksilöä kunnioittava aggressiotilanteiden ennaltaehkäisyyn ja hallintaan tarkoitettu toimintatapamalli. Sen tavoitteena on antaa välineitä henkilökunnalle kohdata ihmisiä sosiaalisissa tilanteissa. Kaikki koulun henkilökunnasta koulutetaan mallin peruseriaatteisiin ja niiden toteuttamiseen. Käyttäytymisen havainnoiminen ja ennakoiminen tukevat myönteisesti asiakkaidemme sosiaalisesti hyväksyttävää käyttäytymistä. Opetus suunnitellaan ja rakennetaan vastaamaan oppilaan tarpeita. Oppilaan ei tarvitse sulautua valmiiseen malliin vaan koulu ympäristönä ja opetus muokataan oppilaan tarpeen mukaan. Ennakoimalla riskitilanteita näillä ratkaisuilla, pystymme vähentämään haastavan käyttäytymisen tilanteita ratkaisevasti. Sateenkaaren koulun Avekki-vastavina toimivat Tiina Vauhkonen ja Laura Aali.

Sateenkaaren koulu on tehnyt työyhteisön kehittämistyötä työnohjaaja Niko Kivimäen kanssa vuosina 2019-2022. Sateenkaaren koulun yhteisöllisen kehittämisen tavoitteena on ollut luoda toimivat yhteisölliset lähtökohdat koulun perustehtävän toteutumiseksi. Yhteisöä käytetään tietoisesti pedagogisten ja kasvatuksellisten tavoitteiden saavuttamiseen. Inhimillisyyden ja tasa-arvoisuuden perusarvot korostuvat henkilöstön ja oppilaiden yhteistyössä. Vuorovaikutuksen tutkimiseen, kehittämiseen ja arviointiin käytetään tietoisesti koko yhteisöä. Tämän edellytyksenä ovat yhteiset toimivat foorumit, joita arvioidaan säännöllisesti. Tulevana lukuvuotena koulu jatkaa kehittämistyötä omin voimin yhteisten tapaamisten kautta.

Sateenkaaren koulun yhteisöllinen kehittäminen tähtää koululla tapahtuvien rajoitustoimenpiteiden radikaaliin vähentämiseen. Tärkeää on ymmärtää oppilaan käyttäytymisen olevan seurausta jostakin, jolloin oppilas ei ensisijaisesti tarvitse rajoittamista, vaan ymmärtämistä, auttamista ja ohjaamista. Käyttäytymistä tutkitaan vuorovaikutussuhteisena taitona ja systeemisenä ilmiönä, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Oppilaiden vahvuudet tunnustetaan ja niistä puhutaan. Vahvuuksien esille nousemiseen luodaan oikeita yhteisöllisiä olosuhteita. Koulu nähdään kuntoutuksellisena ja kasvatuksellisena kontekstina. Yhteisön asenteet ja ilmapiiri ovat jatkuvan tutkimisen kohteena. Näiden peruslähtökohtien tarkastelu edellyttää yhteisön jäsenten yhteistä kohtaamista ja puhetta. Henkilöstön kokemuksia käsitellään vastavuoroisen avoimesti. Asioille ja tapahtumille haetaan yhdessä uusia näkökulmia, joita arjen tasolla testataan. Työyhteisön kehittäminen tähtää myös sitoutuneeseen, yhdessä toimivaan työyhteisöön, jossa tuetaan, kannustetaan ja rohkaistaan työkaveria arjessa. Hyvinvoiva työyhteisö näyttää myös oppilaille positii-visena ja voimaannuttavana kokemuksena. Pyrimme hyvällä ennakkoinnilla, suunnitellulla ja yksilöllisillä opetusratkaisuilla joustamaan arjen tilanteissa siten, että rajoittamisen tilanteita ei enää syntyisi.

Kokonaisvaltaisessa kuntoutuksessa jokaisella moniammatillisen työryhmän jäsenellä on vuorovaikutusvastuu. Vastuun kantamisen perustaito on aito läsnäolo, joka mahdollistaa vastavuoroisen kommunikaation. LOVIT (Oiva-hanke, Tikoteekki) kokoaa yhteen onnistuneen vuorovaikutuksen kulmakivet, jotka ovat tärkeitä kaikkien ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa.

Läsnäolo, aidosti ja kiireettömästi, on lähtökohta onnistuneelle vuorovaikutukselle. Odottaminen ja tilan antaminen vuorovaikutuskumppanille osoittaa kunnioitusta tätä kohtaan. Olemalla hiljaa, ilmein ja elein tai ystävällisellä katseella rohkaisemme toisiamme kommunikoimaan.

Vastaaminen toisen kommunikointiin tukee kumppanin halua toimia samoin vastaisuudessaakin.

Ilmaisun mukauttaminen tarkoittaa puolestaan sitä, että osaava vuorovaikutuskumppani tekee kielellisen ja/tai kehollisen viestintänsä vastaanottajalle selkeäksi.

Tarkastaminen on onnistuneen vuorovaikutusprosessin oleellinen osa. Kysymällä tai toisen kehollista viestintää tarkkailemalla voimme varmistaa, ymmärsimmekö toisiamme tarkoittamallamme tavalla.

Sateenkaaren erityiskoulun erilaisten oppilaiden opetus suunnitellaan yksilöllisesti oppilaan kognitiivisia ja psyykkisiä voimavaroja kunnioittaen. Vuorovaikutuksessa käytämme niin puhuttua kuin viitottua suomea sekä vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä

Lukuvuoden 2020-2021 kantavana teemana oli ”Hyvinvointi”. Se kokosi hyvinvointiin liittyviä eri osa-alueita ja auttoi oppilasta tutkimaan eri osa-alueiden vaikutusta omaan hyvinvointiin kokonaisuudessaan.

Lukuvuoden 2021-2022 teemana oli ”Minän hyvinvointi”. Se oli kokonaisuus, joka jakautui tarkastelemaan seuraavia kokonaisuuksia: kehon hyvinvointi, sosiaalinen hyvinvointi ja mielen hyvinvointi.

Lukuvuoden 2022-2023 teema on turvallisuus. Se on hyvä jatkumo hyvinvoinnin teemalle. Turvallisuus-teemassa keskitytään fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Teeman sisällä tullaan pitämään koulun yhteisiä teemapäiviä. Näistä tarkemmat tiedot monialaisten pintokokonaisuuksien osuudessa.

Yleisesti voisi sanoa, että lukuvuosisuunnitelma on tehty tukemaan oppilaiden korona-ajan jälkeistä koulunkäyntiä. Sateenkaaren koulun oppilaat ovat erityisen tuen oppilaita ja he eivät ole olleet etäopetuksessa edellisen lukuvuoden aikana. Kuitenkin kouluun tulee koko ajan oppilaita, joilla on ollut pitkiä poissaoloja edeltävässä koulusta mm. saamansa etäopetuksen vuoksi. Koulun lukuvuosisuunnitelmassa on huomioitu oppilaiden sosiaalisten suhteiden tukeminen, ryhmätyöskentely, TVT-taitojen kehittäminen ja oppilaiden omasta kokonaisyhyvinvoinnista huolehtiminen. Opiskeluhuollon palvelut ovat aktiivisessa käytössä ja yhteistyötä opiskeluhuollon asiantuntijoiden kanssa on tiivistetty.

2.2 Lukuvuoden kehittämiskohteet

2.2.1 Vastuutiimiryhmät

Tiimit kehittävät omaa vastuualueensa toimintaa huomioiden koulun kaikkien oppilaiden tarpeet siten, että se mahdollistaa jokaisen osallisuuden. Vastuualueen tiimit kokoontuvat vähintään kerran kuussa ja raportoivat tapaamisista sekä suunnitelmista opettajien kokouksessa. Lukuvuonna 2022 – 2023 tiimiryhmät tulevat olemaan seuraavat:

Toiminta: 2022-2023	Tavoitteet:	Vastuuopettajat:
Oppilashuolto	<ul style="list-style-type: none">Kriisisuunnitelman päivittäminen ja käytäntöön laittaminenFyysisen rajoittamisen suunnitelma ja käytäntöön laittaminenPelastus- ja turvallisuussuunnitelman päivittäminen	Satu Varpainen ja Kati Valve

Toiminta: 2022-2023	Tavoitteet:	Vastuuopettajat:
	<ul style="list-style-type: none"> Opiskeluhuollon käytäntöjen sopiminen ja joustava sidosryhmätyö uudessa organisaatiossa Opiskeluhoitosuunnitelman päivittäminen keväällä 2023 	
Oppilaskunta	<ul style="list-style-type: none"> Oppilaskunnan hallituksen toiminnan ylläpitäminen (kokoukset 1 krt / kk) Vahvistaa oppilaiden osallisuuden kokemista Kokouskäytäntöjen harjoittelu Keskustellaan arjen ensiapuun ja turvallisuuteen liittyvistä asioista Turvallisuuteen liittyvien teemapäivien ja -viikkojen organisoiminen ja tiedottaminen Turvallisuuskävelyjen organisoiminen (aikataulu ja tiedotus) 	Katri Helminen, Anna-Riikka Takkinen, Annukka Liikanen
Liikkuva koulu	<ul style="list-style-type: none"> Kannustaa liikunnan iloon ja aktiivisuuteen tarjoamalla monipuolisia liikunnan mahdollisuuksia koko koululle Välinevaraston ylläpito Uusien liikuntavälineiden kartoitus ja suunnitelma uusista hankinnoista Move-testaukset Liikunta ja turvallisuus: liikuntatuntien puitteissa luokat haastetaan tutustumaan lähiliikuntakohteisiin, joissa kiinnitetään huomio turvallisiin siirtymiin, turvalliseen liikkumiseen sekä liikennesääntöihin 	Tiina Haavisto, Tapio Havu
Tyytyväisyyskyselyt	<ul style="list-style-type: none"> Tyytyväisyyskyselyjen tekeminen keväällä 2023 Yhteenveto tuloksista Kehittämistarpeet lukuvuodelle 2023-2024 	Satu Kollanus, Arjakaarina Väisänen

Toiminta: 2022-2023	Tavoitteet:	Vastuopettajat:
TVT-toiminta	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuus viikolla turvallisen median vinkit • Koulun omien Facebook ja Instagram sivujen ylläpito ja aktivointi, näiden kautta koulun arjen taltiointi. • Kannustaa oppilaita mukaan median sisältöjen luomiseen ja turvallisen median käyttöön. Oppilaiden kanssa harjoitellaan median sisältöjen tuottamista, ajankohtaisten asioiden seuraamista sekä tekstintuottamista. • Stopmotionin, Imovien, oppimispelien sekä muiden ohjelmien käyttö oppimisvälineenä. • Kehitetään kamerakynäpedagogiikan kautta monilukutaitoa sekä tarkastellaan opetuksen eri sisältöjä. • Syksyllä syysseuranta TVT:tä apuna käyttäen. • Uutistenviikon huomioiminen tammikuussa. • Helmikuussa mediataitoviikko. • Huhtikuussa lukuviikko. TVT:n käyttö lukemisen edistäjänä ja tukijana. • Keväällä kevätseuranta TVT:tä apuna käyttäen. • TVT-vinkkien jakaminen. 	Lotta Kärkkäinen, Birgitta Taavitsainen
Musiikin opetus ja välineistö	<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiluokan varusteiden hankinnan suunnittelu budjetin mukaan • Varusteiden huolto ja toimitaminen korjattavaksi tarvittaessa • Kielisoitinten virittäminen viikoittain • Säestys- ja musiikkivastuu koulun tapahtumissa 	Arjakaarina Väisänen

Toiminta: 2022-2023	Tavoitteet:	Vastuupettajat:
	<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiesitysten suunnittelu juhliin yhteistyössä opettajien kanssa • Tarvittaessa luokkien musiikkiesityksissä avustaminen • Yhteislaulujen sanojen kirjoittaminen • Musatornin käytön opettelu ja ylläpito sekä käyttövinkkien jakaminen yhdessä muiden opettajien kanssa • Opebändin harjoittaminen, jos opettajilla on tähän innostusta • Tarvittaessa uusien musiikkikappaleiden tuottaminen tapahtumiin 	

2.2.2 Koulutyytyväisyys

Marraskuussa 2021 Huoltajille suunnattuun tyytyväisyyskyselyyn vastasi 28 henkilöä. Vastausprosentti oli 38 %. Huoltajien tyytyväisyyskyselyn tavoitteena oli selvittää huoltajien näkemyksiä koulumme toimintaa, henkilöstöä ja ympäristöä kohtaan. Tämän yhteenvedon useimmissa kohdissa on yhdistettynä vastausvaihtoehtojen täysin samaa mieltä ja lähes samaa mieltä tulokset.

Kyselyn mukaan huoltajat kokivat, että koululla on riittävästi henkilökuntaa (82 %) ja henkilöstö ammattitaitoisia (89 %). Henkilökunnan nähtiin suhtautuvan lapsiin positiivisesti ja kannustavasti (93 %). Samoin vastaajista 93 % oli sitä mieltä, että lasten vahvuudet huomioidaan koulussa ja heitä kohdellaan oikeudenmukaisesti. 11 % vastanneista tarvitsisi enemmän tietoa lapsensa koulutyöstä. Väittämään ”Kasvatusyhteistyö kodin ja koulun välillä sujuu” valitsi 93 % vastaajista vaihtoehdon täysin samaa mieltä tai lähes samaa mieltä. Koulun tiloja pidettiin viihtyisinä (78 %). Vastaajista lähes 90 %:n kokemuksen mukaan lapsi kokee luokassaan turvallisuuden tunnetta ja välitunneilla viihdyttiin (75 %). Välituntiviihtyvyyteen ei osannut ottaa kantaa 25 % vastaajista.

Lasten opetus koettiin yksilöllisenä ja tukea sekä ohjausta on kiitettävästi saatavilla koulupäivän aikana (100 % vastaajista täysin samaa mieltä tai lähes samaa mieltä). 96 % koki myönteisenä asiana käyttäytymisen ohjaamisen koulussa. Arkitaitojen nähtiin vahvistuvan koulussa (96 %) ja mediataitojen opettaminen pidettiin hyvänä asiana (96 %).

93 % vastaajista tukee väittämää ”Lapsellani on koulussa mahdollisuus harjoitella kaveruus- ja ystävyysuhteita.

Koulun nähtiin tukevan lasten hyvinvointia (82 % täysin samaa mieltä, 18 % lähes samaa mieltä). Lapsen koulumatkan koki turvalliseksi 93 % ja luokan ilmapiiri koettiin hyvinvointia tukevaksi 75 %:ssa vastauksista. 25 % vastaajista ei osannut ottaa kantaa luokan ilmapiiriin. 82 % vastaajista koki, että lapsi oppii koulussa nimeämään tunteita (82 %), tunnistamaan tunteita (78 %, eos 22 %) sekä ilmaisemaan niitä sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla (79 %, eos 21 %). Vastaajista 93 % luottaa siihen, että mahdolliseen koulu-kiusaamiseen puututaan välittömästi ja 71 % ajattelee, että hänen lastaan ei kiusata koulussa. 25 % ei osaa ottaa kantaa. Lapsi voi tarvitessaan keskustella koulussa henkilökunnan kanssa (93 %, eos 7 %) Kehittämiskohteeksi näyttäisi nousevan huoltajien tietoisuuden lisääminen koulumme tunnekasvatuksesta.

Sateenkaaren koulun oppilaista kyselyyn vastasi yhteensä 44 oppilasta. Kuvallisia kyselyjä palautettiin 10 kpl ja Webropolin kautta kirjallisiin kysymyksiin oli vastannut 34 oppilasta. Oppilaat kokivat saavansa koulussamme itselleen sopivaa opetusta (88 %). Oppilaiden mielestä koulussa on riittävästi henkilökuntaa (88 %). He myös totesivat, että heidän kanssaan keskustellaan, kun he tarvitsevat sitä (88 %). He saavat riittävästi ohjausta koulupäivän aikana ja palautetta koulutyöstään (85 %). Suurin osa oppilaista kokee, että heistä välitetään koulussa (82 %). 79 %:n mielestä koulun aikuisia on helppo tai jokseenkin helppo lähestyä.

Oppilaiden vahvuudet otetaan opiskelussa huomioon 77 %:n mielestä, mutta 20 % vastasi tähän, että eivät osaa sanoa. Mediataitojen opettelu on 74 %:n mielestä tärkeää, ja 20 % ei osannut vastata tähän. Yksikään ei kuitenkaan ollut tästä täysin eri mieltä. Yllättävän alhainen prosenttimäärä tuli kysymykseen tunteiden tunnistamisesta: Vain 53 % oppilaista on samaa mieltä tai lähes samaa mieltä siitä, että he oppivat koulussa tunnistamaan tunteitaan. 26 % oli tästä täysin tai osittain eri mieltä ja peräti 20 % oppilaista vastasi, että eivät osaa sanoa.

Sateenkaaren koulun oppilaat kokevat, ettei heitä kiusata välitunneilla (94 %). Suurimman osan mielestä luokan ilmapiiri on hyvä (94 %). He kokevat olonsa turvalliseksi koulumatkoilla (88 %) eikä heitä kiusata omassa luokassa (88 %). 85 % luottaa siihen, että mahdolliseen kiusaamiseen puututaan. Sosiaalisessa mediassa 12 % kokee tulleensa kiusatuksi ja vain 53 % on täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että somessa heitä ei kiusata. Jälleen 20 % vastaa, ettei osaa sanoa.

Kaveri tai kavereita koulussa ja vapaa-ajalla on 73 %:lla koulumme oppilaista. 15 %:lla ei ole kavereita vapaa-ajalla. Sosiaalisesta mediasta kavereita on löytänyt vain 59 %, ja jälleen 20 % vastasi 'en osaa sanoa', eikä 18 %:lla ole kavereita somessa. 91 % oppilaista kokee, että heitä kuunnellaan, kun he ovat iloisia, eikä yksikään ollut tästä täysin eri mieltä. 79 % kokee, että heistä välitetään. 76 %:n mielestä heidän asioistaan ollaan kiinnostuneita, mutta 12 % oli tästä täysin eri mieltä. Kodin ja/tai asumisyksikön tuki huolten keskellä oli vähäisempi kuin ilon jakamisessa (73 %). Oppilaan omasta osuudesta kertoo se, että 15 % oppilaista ei kerro ollenkaan kanssaan asuville aikuisille päivittäisiä

kuulumisiaan, kuulumisia kertoo vain 70 %. Kuvallisten kyselyjen tulokset: Koulusta tykkää 67 %, henkilöstöstä 90 %, tehtävistä myös 90 %, kouluruoasta 86 % ja luokkakaverista 90 %.

Kehittämiskohteeksi nousi oppilaiden tunteiden tunnistamisen taidot. Harjoitustilanteita koulussa riittää. Oppilaiden keskinäisiä kaverisuhteita täytyy edelleen tukea ja vuorovai-
kutustaitoja opettaa, koska kaikilla oppilailla ei ole vielä taitoja muodostaa kaverisuhteita. Mediataitojen opiskelu on asia, johon motivaatiota voisi vielä lisätä. Kiusaaminen sosi-
aalisessa mediassa näyttää tulosten perusteella olevan monille epäselvä asia, joten tätä
tullaan koulussa selventämään entisestään. Oppilaiden vahvuuksia tulisi arjessa sanoit-
taa ja nostaa esille enemmän niin hyvinvoinnin, ihmissuhteiden kuin oppimisenkin kan-
nalta.

Seuraava tyytyväisyyskysely toteutetaan lukuvuonna 2022-2023:

Tyytyväisyyskysely lv. 2022-2023	
Vastuuopettajat	Satu Kollanus, Arjakaarina Väisänen
Ajankohta	Kyselyn kysymykset laaditaan kevätlukukaudella 2022 ja tarkistetaan niiden ajankohtaisuus syyslukukaudella syys- loman jälkeen. Ulkoasu ja toteutus suunnitellaan syysluku- kaudella 2022. Kyselyt toteutetaan tammikuussa 2023, nii- den tulokset kootaan helmikuun aikana ja raportit ane- taan rehtorille maaliskuussa. Loppukevään aikana käsitel- lään opettajakunnan kanssa kyselyistä nousseita kehitys- tarpeita. Kehitystavoitteet asetetaan lukuvuodelle 2023 – 2024.
Kohderyhmät	Kohderyhmänä ovat oppilaat, joista osalle laaditaan kirjal- linen kysely ja osalle kuvallinen kysely. Toinen kyselyistä suunnataan oppilaiden huoltajille. (Sidosryhmiä lähesty- tään seuraavalla kerralla, kun kyselyitä laaditaan.)
Toteutus	Kuvallisen kyselyn pohja jaetaan niihin luokkiin, joissa op- pilaat käyttävät kuvakommunikaatiota. Opettajat ja/tai oh- jaajat kopioivat kyselyjä tarvitsemansa määrän, teettävät kyselyt oppilailla ja palauttavat paperiset vastauslomak- keet Arjakaarina Väisäselle, joka vetää kuvallisten kysely- jen tulokset yhteen. Kirjalliset kyselyt toteutetaan joko Webropolilla tai Word-lomakkeella. Jos Webropolia on

	<p>mahdollista käyttää, kyselyn tekijät perehtyvät sen käyttämiseen ja toteuttavat kyselyt sillä. Jos taas päädytään Word-kyselyihin, lomakkeet muotoillaan. Oppilaille annetaan lomaketulosteet, joiden vastaukset palautetaan nimettöminä kyselyjen toteuttajille. Huoltajille lähetetään kyselyt Wilman, sähköpostin, tms. kautta. Vastaaminen voi tapahtua joko suoraan lomakkeelle tai sen voi tulostaa paperille, täyttää ja palauttaa postissa. Huoltajien vastausten palauttaminen lienee viisainta ohjata hallintosihteerille tai jollekulle muulle puolueettomalle henkilölle, joka ei vastaa opetuksesta tai ohjauksesta Sateenkaaren koulussa, jotta lähettäjien nimet ja vastaukset eivät tule koulun henkilökunnan tietoon. Kollanus ja Väisänen kokoavat tulokset yhteen nimettöminä.</p>
Tavoitteet	<p>Kyselyiden tavoitteena on selvittää oppilaiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä koulun sosiaalisesta ja fyysisestä turvallisuudesta. Tulosten perusteella asetetaan seuraavalle lukuvuodelle kehittämistavoitteet turvallisuuden ylläpitämiseksi.</p>
Tulosten raportointi	<p>Kollanus ja Väisänen raportoivat tuloksista kirjallisesti rehtorille maaliskuussa 2023.</p>
Toimenpiteet	<p>Kyselyn aikaansaamat toimenpiteet riippuvat oppilailta ja huoltajilta saaduista vastauksista. Kyselyistä poimitaan käsittelyyn ne kohdat, jotka nostavat esiin kehittämistarpeen. Jos tulokset antavat kuvan, että koulun sosiaalinen ja fyysinen turvallisuus ovat hyvällä tolalla, keskitytään ylläpitämään jo saavutettua tilaa.</p>

2.2.3 Mindfulness osana koulua

Syksyllä 2020 yksi koulun erityisluokanopettajista kouluttautui Mindfulness-ohjaajaksi. Tietoisuus- ja läsnäolotaidoilla tarkoitetaan keskittymistä kulloinkin meneillään olevan hetken kokemiseen, havainnointiin ja hyväksymiseen. Harjoituksissa on kyse keskittymi-

sestä. Tietoisuustaitojen harjoittelu on tärkeää itsesäätelyn ja -tuntemuksen kannalta. Hyväksyvä tietoinen läsnäolo mahdollistaa vaikeiden tunteiden havaitsemisen, nimeämisen, käsittelyn ja tunteesta irti päästämisen.

Keskittymisharjoituksilla pyritään lisäämään oppimisympäristön viihtyisyyttä. Tavoitteena on myös, että oppilas pelon tai suuttumuksen hetkellä oppisi löytämään vaihtoehtoisia tapoja toimia ja suhtautua tilanteeseen. Harjoitusten avulla oppilaat löytävät itselle sopivia tapoja rauhoittua. Kun mieli rauhoittuu, on helpompi toimia harkiten ja rauhallisesti. Luokissa toteutettavia harjoituksia ovat mm. keskittyminen omaan hengitykseen, kehontuntemukseen, tunteeseen, ajatukseen ja ympäröiviin ääniin sekä satuhieronta. Parantunut itseymmärrys ja -hyväksyntä luovat paremmat edellytykset ymmärtää ja hyväksyä myös muita ihmisiä.

Lukuvuonna 2022-2023 Sateenkaaren erityiskoulun opetusryhmissä tehdään harjoituksia yhdessä tiettyyn aikaan päivästä tai viikosta. Jokainen luokka kehittää oman rutiinin harjoituksille. Harjoitukset pidetään yksinkertaisina, ei arvostella eikä vertailla. Mindfulness-koulutuksen käynyt opettaja ohjaa muita opettajia harjoitusten pitämisessä.

2.2.4 Positive

Hyvän huomaaminen jokaisessa lapsessa ja nuoressa mahdollistaa oppimisen. Positiivisen keskeinen tehtävä on auttaa opettajia tunnistamaan oppilaittensa erilaisia vahvuuksia ja rakentamaan opetusta ja oppimista niiden varaan.

Sosio-emotionaaliset taidot ja luontevahvuudet kuten ystävällisyys, myötätunto ja itsesäätelykyky ovat yhteydessä hyvinvointiimme. Ne ovat kaikki opetettavia ja opittavia asioita. Niiden avulla hallitsemme tunteitamme, saavutamme tavoitteitamme ja pystymme toimimaan erilaisten ihmisten kanssa. Sosio-emotionaaliset taidot mahdollistavat parhaan mahdollisen minämme pääsemisen esiin.

OECD (2017) mainitsee sosio-emotionaaliset taidot tämän vuosituhannen tärkeinä oppimistavoitteina. YK:n kestävä kehityksen tavoitteissa (2015) ne mainitaan oleellisena osana laadukasta koulutusta. Sateenkaaren erityiskoulu lähti kehittämään koulua yhteistyössä Positiivisen kanssa lv 2020-2021. Tuolloin tutustuttiin Positiivisen tarjoamiin mahdollisuuksiin osana opetusta. Positiivisen sähköinen toiminta-alusta on nyt kehittynyt siten, että sitä voi jokainen oppilas käyttää eri ympäristöissä. Näin jokaiselle oppilaalle voidaan dokumentoida hänen oppimisensa ja rakentaa sähköinen CV. Positiivisen avulla oppilaiden edistymistä voidaan seurata säännöllisesti ja antaa palautetta ryhmässä. Koulu jatkaa Positiivisen käyttöä osana opetusta.

2.2.5 Lapset puheeksi -menetelmä

Lapset puheeksi- menetelmän avulla rakennetaan vanhempien ja lapsen elämän kannalta tärkeiden ihmisten ja lapsen välille yhteistä ymmärrystä arjesta ja suunnitellaan

lapsen arkipäivän sujumiseen keinoja. Lapsen puheeksi –työn päämääränä on lapsen hyvinvoinnin ja suotuisan kehityksen tukeminen sekä ongelmien ennaltaehkäiseminen. Työskentelyn tavoitteena on lapsen arkipäivän sujuminen mahdollisimman hyvin kotona, koulussa ja vapaa-ajan ympäristöissä ottaen huomioon lapsen erityiset tarpeet ja elämäntilanteet.

Lapset puheeksi-keskustelurunko auttaa vanhempia ja opettajaa keskustelemaan yhdessä oppilaan arjesta eri näkökulmista. Kun opettaja ymmärtää oppilaan arkea kokonaisuutena, hän pystyy tukemaan oppimista aikaisempaa paremmin. Myös koulun ja kodin yhteistyö sujuvoituu. LP-työskentely koulussa koostuu LP-keskustelusta yhden tapaamisen puitteissa ja tarvittaessa LP- neuvonpidosta. LP-keskustelussa vanhemmat ja opettaja valitsevat yhdessä keinoja tukea oppilaan vahvuuksia ja auttaa häntä selviytymään mahdollisten vaikeiden asioiden kanssa. Lopputuloksena syntyy konkreettinen suunnitelma siitä, miten oppilaan arjen vahvuuksia tuetaan kotona ja koulussa ja miten häntä autetaan kotona ja koulussa selviytymään mahdollisten haavoittuvuuksien kanssa. LP-neuvonpito järjestetään koulussa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (luku 2, § 14) mukaisena yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän tapaamisena.

Lapset puheeksi- menetelmäkoulutuksen on käynyt kaksi Sateenkaaren erityiskoulun opettajaa vuonna 2021. Menetelmää hyödynnetään etenkin uusien oppilaiden aloittaessa koulunkäynnin Sateenkaaren koulussa.

2.3 Talous

Käytettävissä oleva resurssi jaetaan yhteistyössä opettajakunnan kanssa vuosittain tarpeen mukaisesti. Opetusryhmien koko pidetään sellaisena, joka mahdollistaa laadukkaan ja yksilöllisen opetuksen. Opetusryhmäkoot vaihtelevat pääosin 6-9 välillä riippuen ryhmästä.

Suurin kuluerä on palkat ja rakennuksista aiheutuvat käyttökulut. Myös kouluruokailut, oppikirjat ja ICT-tarvikkeet (tietokoneet, puhelimet, iPadit jne) vievät ison osan koulun määrärahoista.

3 Henkilöstö

Sateenkaaren erityiskoululla työskentelee rehtori, hallintosihteeri, 10 erityisluokanopettajaa ja 19 lähiohjaajaa / lähiavustajaa / ohjaajaa. Tämän lisäksi koululle tulee 40-50 työntekijää oppilaskodeilta joka päivä.

Lukuvuoden aikana käydään henkilöstön kanssa kehityskeskustelut, joissa selvitetään osaamisen kehittämistarpeet. Rehtori käy kehityskeskustelut opettajien kanssa ja opet-

tajat omien luokkiensa lähiohjaajien / ohjaajien kanssa. Rehtori tarjoaa myös muulle henkilökunnalle mahdollisuuden käydä palautekeskustelua kuluneesta lukuvuodesta. Kehityskeskustelut toteutetaan kevätlukukaudella 2023. Henkilökunta ja tuntimäärät löytyvät sivulta 4.

Luokissa toimii opettajan työparina ohjaaja sekä lähiohjaaja. Opettajan ollessa poissa vastuun luokasta ottaa tavallisesti ohjaaja. Pienryhmäopetukseen ei voi lyhyiksi ajoiksi sijoittaa tuntemattomia sijaisia, koska se vaikuttaisi oppilaiden hyvinvointiin. Pidempiaikaiset poissaolot hoidetaan pääosin sisäisillä järjestelyillä, mutta tarvittaessa palkataan myös koulun ulkopuolista työvoimaa. Henkilöstön määrä on suuri, mutta se vastaa koulun tarvetta. Henkilöstön perehdyttämisestä vastaa rehtori, vararehtori, koulun opettajat sekä lähiohjaajat ja ohjaajat, riippuen siitä mihin työhön työntekijää perehdytetään. Perehdytys kirjataan perehdytyslomakkeeseen, jonka työntekijä kuittaa saatuaan riittävät tiedot kustakin osuudesta.

3.1 Henkilöstön osaamisen vahvistaminen

Henkilöstön kehityskeskusteluissa esille nostetut osaamisen tarpeet huomioidaan koulutuksia suunniteltaessa. Lukuvuonna 2022 - 2023 on toivottu koulutusta psyykkisesti oireilevien lasten ja nuorten kohtaamiseen, aggressioon liittyvää koulutusta, haptiisikoulutusta jne. Henkilöstön kanssa on yhdessä sovittu, että lukuvuonna 2022-2023 ostetaan luokkakohaista Aveckki-konsultaatiota. Koulun työntekijät saavat osallistua lukuvuoden 2022-2023 aikana Elmerikoulujen yhteisiin koulutustilaisuuksiin. Syyslukukaudella työntekijät pääsevät kouluttautumaan Anita Puustjärven johdolla lasten ja nuorten neuropsykiatriisiin häiriöihin. Tulossa lukuvuoden aikana myös muita Elmerikoulujen yhteisiä koulutustilaisuuksia. Autismipuolen henkilöstö osallistuu Autismin talvipäiville. Koulu hyödyntää myös AVIn koulutustilaisuuksia.

Elmeri-koulut ovat saaneet 60 000 euroa yhteistä kehittämisrahaa. Rahoitus käytetään Elmeri-verkoston yhteistyön kehittämiseen. Lukuvuonna 2022-2023 on tulossa Elmerikoulujen yksi yhteinen tapaaminen Turussa syyskuussa. Myöhemmin tapaamisia järjestetään aina 1-2 vuodessa. Yhteiset tapahtumat ovat 2 päiväisiä ja sinne pääsee koululta rehtorin mukaan 1-2 opettajaa ja 1-2 lähiohjaajaa. Päivät sisältävät myös koulutusta. Rahoituksen turvin myös Elmeri-rehtoreiden osaamista kehitetään ja he tapaavat toisiinsa jatkossa joka kuukausi.

Koulu on valittu jatkamaan myös KYS-alueen Vaatu-toimijana, johon liittyen koulun rehtori ja yksi koulun opettajista pääsevät osallistumaan OPH:n rahoittamaan täydennyskoulutukseen. Koulutuksen kuluista vastaa OPH, mutta se sitouttaa osallistujia toimimaan Vaatu-konsultaatiotoimijoina jatkossa. Sateenkaaren koulun rehtori on mukana koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Syksyllä 2022 on 3 koulutuspäivää. Koulutuspäivät striimataan ja jokainen opettaja katsoo ne lukuvuoden aikana. Koulu jatkaa myös toimimistaan KYS-alueen VIP- ja Vaatualueryhmissä sekä KYS-alueen operatiivisen toiminnan puheenjohtajan tehtävässä 2023 kevätlukukauden loppuun. Vaatu-työryhmä kehittää alueelle toimintamallia, jossa neljän eri toimijan (Elmerit, Sairaalaopetus,

Valtion koulukodit, Valteri) osaaminen yhdistetään. Tavoitteena on saada alueella toimivat työskentelykäytänteet, joilla ennaltaehkäistään mahdollisia syntyviä tuen tarpeita ja tuotetaan toisaalta korjaavia palveluita. Painopistealueena kehittämistyössä tulee olemaan konsultaatiotyö ennaltaehkäisevänä toimintatapana. Liperin kunta toimii rahoitusta koordinoivana tahona.

Alkusammutus- ja ensiapukoulutukset sekä hygieniapassikoulutukset sekä lääkekoulutukset tulee olla kaikilla suoritettuina tai muutoin suoritettava syksyllä 2022. Alkusammutuskoulutuksen suorittaa koko henkilökunta syyskuussa 14. ja 15.päivä Pieksämäen palo- ja pelastusviranomaisten johdolla.

3.2 Työhyvinvointi

Työntekijät voivat käyttää 1 tunnin kuukaudessa työhyvinvointiin liittyviin tapahtumiin. Tyhy-tunnit pidetään ryhmittäin tai henkilökunnan haluamalla kokoonpanoilla. Kerran vuodessa jokainen voi osallistua 4 tunnin työhyvinvointi-iltapäivään suunnitelman mukaan. Koulun lähiohjaajat ovat toivoneet omaa tyhy-tuntia, mikä on heille mahdollistettu, opettajat ovat puolestaan käyttäneet tyhy-tunnin keskenään pienissä ryhmissä. 4 tunnin tyhyt toteutetaan pääosin luokittain. Näin saadaan vahvistettua luokan yhteishenkeä.

Koulussa toimii työhyvinvointivastaavat, jotka kehittävät niitä työhyvinvoinnin alueita, jotka koetaan tässä työtilanteessa haasteellisiksi. Työhyvinvointivastaavat ovat mukana kehittämässä työhyvinvointitoimintaa ja lisäämässä yhteistoiminnallisuutta tyhy-hetkiin. Koulun työhyvinvointivastaavina jatkavat lukuvuonna 2022 – 2023 Tiina Haavisto.

4 Opetusjärjestelyt ja opetussuunnitelmatyö

Lukuvuoden opetussuunnitelmatyö sisältää monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelun ja toteutuksen. Lukuvuoden aikana toteutetaan koko koululle suunniteltuja teemakokonaisuuksia, jotka sisältävät useiden eri oppiaineiden sisältöjä. Kokonaisuudet on suunniteltu niin, että niitä voi sovelletusti toteuttaa kaikille oppilasryhmille. Eri teemoista on vastuussa aina kaksi opettajaa, jotka toimivat työpareina valitsemassaan teemassa.

4.1 Opetussuunnitelma

Koulun opetussuunnitelma on valmisteltu valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opetus koulussa pohjautuu koulun opetussuunnitelmaan sekä siitä johdettuihin yksilöllisiin, henkilökohtaisiin opetuksen järjestämistä koskeviin suunnitelmiin. Jokaiselle oppilaalle laaditaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma yhteistyössä huoltajien ja muiden kuntouttajien kanssa. Suunnitelma laaditaan syyslomaan mennessä ja se arvioidaan keväällä huhti-toukokuun aikana. Lisäksi suunnitelmaa tarkastetaan lukuvuoden aikana oppilaan tilanteen mukaan.

4.2 Koulun ulkopuolella annettava opetus

Liikunnan opetus:	Luistelut jäähallilla, uimahallikäynnit kaupungissa, golf, padel, keilailu, ammunta, tennis, hiihto Nuuvinniemessä, luontoretket Vedenjakajareitistöillä, Frisbeegolf Partaharjussa ja Uhomäellä.
Kulttuuri:	Teatteriesitykset ja konsertit Pieksämäellä ja lähikunnissa. Metsäkulttuuria kouluun-tapahtumat.
Työharjoittelut:	Työharjoittelut kuntoutuskeskuksen eri toimipisteissä sekä paikkakunnan yrityksissä. Yhteistyötahoja mm. Sale-Kontio-puisto, Prisma, Citymarket, Nenonpellon päiväkot
Tutustuminen lähiseudun palveluihin:	Asiointiharjoittelut kauppaliikkeissä, virastoissa (esim. Kela, TE-keskus), kirjasto, julkisen liikenteen käytön opettelu.
Luokkakohtaiset retket:	Ratsastusleiri toukokuussa, kevätretket lähikuntiin.

Retkistä tehdään ennakkoon retkisuunnitelma, jonka hyväksyy rehtori. Suunnitelma tulee esittää rehtorille vähintään kaksi viikkoa ennen suunniteltua ajankohtaa. Suunnitelman tulee sisältää: matkakohde, osallistujat, vastuuhenkilöt, aikataulu, opetussuunnitelmalliset tavoitteet, kustannusarvio, turvallisuus- ja opetusjärjestelyt retken aikana.

4.3 Valinnaiset opinnot

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suuntaan. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan taito- ja taideaineiden valinnaisiin oppiaineisiin on varattu yksitoista vuosiviikkotuntia vuosiluokille 1 - 9. Sateenkaaren erityiskoulussa taito- ja taideaineiden valinnaisiin oppiaineisiin osoitetaan 3 - 6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7 - 9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia. Valinnaiset oppiaineet jakautuvat seuraavasti.

3. vuosiluokka: kuvaamataito ja käsityö
4. vuosiluokka: käsityö
5. vuosiluokka: kuvaamataito ja käsityö
6. vuosiluokka ja 7. vuosiluokka: musiikki

8. vuosiluokka ja 9. vuosiluokka: käsityö, kotitalous, liikunta ja kuvataide.

Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1 - 9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa muille valinnaisille aineille. Sateenkaaren erityiskoulussa muut valinnaisia oppiaineita ovat soveltavia valinnaisaineita ja ne ovat yhden vuosiviikkotunnin laajuisia. Soveltavat oppiaineet jakautuvat seuraavasti:

3 – 5. vuosiluokka: arkiliikunta, terveellinen ravinto, tunnetaidot, vuorovaikutustaidot, moraalinen ajattelu ja negatiivisten tunteiden hallinta

8 – 9. vuosiluokka: arkiliikunta, terveellinen ravinto, tunnetaidot, vuorovaikutustaidot, moraalinen ajattelu, itsenäistymistaidot, arjen asiointi ja negatiivisten tunteiden hallinta

Tunnetaitojen, vuorovaikutustaitojen, moraalisen ajattelun ja negatiivisten tunteiden hallinnan opetusmenetelmänä käytetään ART-ryhmäharjoitusmenetelmää ja työharjoittelua. Menetelmä koostuu kolmesta eri osa-alueesta: sosiaaliset taidot, vihanhallinta ja moraalinen päättely. Menetelmä (esim. Banduran: sosiaalisen oppimisen teoria, Kohlberg: moraalikehityksen teoria) on tieteellisesti perusteltu laajassa käytössä kansainvälisesti ja sen vaikuttavuus on todettu useissa arviointitutkimuksissa. ART-ryhmäharjoitusmenetelmää käyttävät siihen koulutetut opettajat.

Arkiliikunta, terveellinen ravinto, itsenäistymistaidot ja arjen asiointi- opintokokonaisuudet on suunniteltu tukemaan oppilaiden arjen taitojen hallintaa. Nämä koulun soveltavat valinnaisaineet kehittävät valmiuksia perusopetuksen jälkeisen elämän hallintaan.

Oppilaan vuorovaikutustaidot kehittyvät monipuolisissa itsenäisissä töissä sekä pari- ja ryhmätöissä, joita harjoitellaan muun muassa erilaisissa keskusteluissa, kuten neuvotte- luissa, kokouksissa ja projektitöissä. Oppilas oppii muodostamaan ja ilmaisemaan perus- teltuja mielipiteitä suullisesti ja kirjallisesti sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla. Lisäksi ta- voitteenä on, että oppilas oppii ymmärtämään omaa kasvuun ja kehitystään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena prosessina sekä ihmisen ja hänen ympäristönsä välisenä vuorovaikutuksena.

4.4 Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opettajat muodostavat työpareja, jotka yhdessä suunnittelevat koko koululle valitse- mansa teeman. Vastuupettajat antavat muille ryhmille ideoita ja tehtäviä teeman toteut- tamiseen. Näiden ideoiden pohjalta jokainen ryhmä työstää teemaa omassa luokassaan.

Teemaan yhdistyy useampia oppiaineita ja ne ovat toteutettavissa kaikissa opetusryh- missä sovelletusti. Jokainen työpari määrittelee oman teemansa toteutuksen ajankoh- dan, aiheen sekä ne oppiaineet, joita ko. teema pitää sisällään. Kaikki oppilaat osallistu- vat oman opettajansa ja muun opetushenkilöstön tuella kaikkiin teemoihin.

Yleisenä tavoitteena on yhteistyön lisääminen koulun sisällä sekä saada oppilaat innostumaan erilaisesta tavasta oppia asioita. Ison oppimiskokonaisuuden ympärillä opiskelu tiivistää myös luokkien sisäistä toimintakulttuuria ja auttaa oppilaita toimimaan osana ryhmää yhteisen edun hyväksi.

Monialaisten opintokokonaisuuksien kehittämistyötä on viety eteenpäin. Lukuvuonna 2022-2023 monialaiset opintokokonaisuudet liittyvät jokaisen oppilaan turvallisuuteen ja kokonaisuudet ovat jatkumo, jotka jatkuvat läpi lukuvuoden. Tällä tavoin, jokainen voi opiskella asioita oman toimintakyvyn mukaisesti. Opettajat ovat valmistaneet kokonaisuuksiin erilaisia materiaaleja, joten jokaiselle löytyy itselle sopivat toteutusmuodot. Lukuvuonna 2022-2023 omaan turvallisuuteen liittyviä kokonaisuuksia ovat: Turvallisuuskävely ja arjen ensiapu, poistumisharjoitukset ja turvallinen media.

Lukuvuonna 2022 – 2023 monialaisia oppimiskokonaisuuksia ovat:

4.4.1 Turvallisuuskävely ja arjen ensiapu

Oppimiskokonaisuuden nimi ja ajankohta:	Turvallisuuskävely ja arjen ensiapu
Vastuupettajat:	Anna-Riikka Takkinen, Katri Helminen, Annukka Liikanen
Kokonaisuuteen soveltuvat oppiaineet:	Alakoulu: Äidinkieli, matematiikka, ympäristöoppi, liikunta
	Yläkoulu: Biologia, maantieto, liikunta, terveystieto, äidinkieli, matematiikka, kotitalous, yhteiskuntaoppi.
	Toiminta-alueet: Motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäiset taidot, kognitiiviset taidot
Laaja-alaiset oppimisen tavoitteet:	
L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen	<ul style="list-style-type: none"> - Kiinnostuksen herättäminen turvallisuutta kohtaan - Tunnistaa ja havaita ympäristöstä turvallisuutta uhkaavia tekijöitä - Harjoitella eri tavoin turvallisuusriskien ehkäisemistä - Syy-seuraus ymmärtämisen vahvistuminen riskitekijät/turvallisuus huomioiden
L2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	<ul style="list-style-type: none"> - Oman mielipiteen ilmaisu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

	<ul style="list-style-type: none"> - Turvallisen toimintakulttuurin luominen kouluun
L3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistua turvallisen toimintaympäristön luomiseen - Yhteisten pelisääntöjen noudattaminen - Turvallinen työskentely ja liikkuminen - Huomion kiinnittäminen työtilojen turvallisuuteen - Harjoitella vastuunottamista arjessa (vaarojen välttäminen ja ennakointi)
L4. Monilukutaito	<ul style="list-style-type: none"> - Turvallisuuteen liittyvien kuvallisten ja sanallisten merkkien tulkitseminen - Harjoitusten avulla selventää oppilaalle turvallisuutta vaarantavia tekijöitä
L5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Opetella oikeanlainen avun hälyttäminen kännykällä tai tabletilla - Turvallisuutta lisäävien tieto- ja viestintäteknologisten sovellusten hyödyntäminen, 112-sovellus
L6. Työelämätaidot ja yrittäjäyys	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitella turvallisuustaitoja yksin ja yhdessä - Harjoitella toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen - Asianmukainen käyttäytyminen ensiaputilanteessa - Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ensiaputilanteessa
L7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistua pohtimaan ja suunnittelemaan oman ryhmänsä toimintatapoja ja turvallisuuteen liittyviä asioita - Harjoitellaan käytännön tekoja, joilla voi vaikuttaa myönteisesti turvallisuuteen (EA-taidot, liikenneturvallisuus ja turvallisuuskävely) - Harjoitella yhteistyötä omassa luokkayhteisössä, ensiaputilanne - Opetella ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys omaan ja lähiyhteisön turvallisuuteen liittyen
Toteutus	<ul style="list-style-type: none"> - Turvallisuuskävely ja liikenneturvallisuusviikko syyskuun aikana

	<ul style="list-style-type: none"> - Heijastinpäivä 1.10 - Keväällä 2023 ensiaputaitopäivä helmikuussa (112-päivä) ja arjen turvallisuus päivä huhtikuussa.
--	---

4.4.2 Poistumisharjoitukset

Oppimiskokonaisuuden nimi ja ajankohta:	Poistumisharjoitukset, syyskuu 2022
Vastuopettajat:	Tapio Havu ja Tiina Haavisto
Kokonaisuuteen soveltuvat oppiaineet:	Alakoulu: ympäristöoppi, yhteiskuntaoppi, äidinkieli
	Yläkoulu: terveystieto, yhteiskuntaoppi, äidinkieli
	Toiminta-alueet: päivittäiset taidot, kommunikaatiotaidot
Laaja-alaiset oppimisen tavoitteet:	
L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen	<ul style="list-style-type: none"> - vuosiluokka 1.-2: harjoitella taitoa jäsentää ja nimetä ympäristöä - vuosiluokka 7.-9: harjoitella keinoja tarkkaavuuden ja keskittyneisyyden ylläpitämiseen - asioiden välisen syy-seuraussuhteiden ymmärtämisen vahvistuminen
L2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	
L3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	<ul style="list-style-type: none"> - vuosiluokka 1.-2-: harjoitella luokan yhteisten pelisääntöjen noudattamista ja hyvää käyttäytymistä harjoitella turvallisuutta työskentelyssä ja liikkumisessa harjoitella ajan ja paikan orientaatiota - vuosiluokka 3.-6: opetella ymmärtämään sääntöjen merkitys arjessa - harjoitella ajanhallintaa

	<ul style="list-style-type: none"> - vuosiluokka 7.-9: harjoitella vastuunottamista arjessa (vaarojen ennakoiminen ja välttäminen)
L4. Monilukutaito	<ul style="list-style-type: none"> - vuosiluokka 1.-2: harjoitella tuottamaan ja tulkitsemaan tekstejä (tässä yhteydessä teksteillä tarkoitetaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa) - 7.-9: rohkaistua käyttämään monilukutaitojaan eri tilanteissa
L5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	
L6. Työelämätaidot ja yrittäjäyys	<ul style="list-style-type: none"> - vuosiluokat 1.-2: harjoitella toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen - vuosiluokat 3.-6: harjoitella työskentelemään järjestelmällisesti
L7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	<ul style="list-style-type: none"> - vuosiluokat 1.-2: osallistua pohtimaan ja suunnittelemaan oman ryhmänsä toimintatapoja ja tapahtumiin liittyviä asioita - vuosiluokka 3.-6: harjoitella yhteistyötä - vuosiluokka 7.-9: syventää ymmärrystä omien valintojen ja tekojen merkityksestä itselle, lähiyhteisölle ja luonnolle

Toteutus	<ul style="list-style-type: none"> - Poistumisharjoitus syyskuussa 2022 joko aamupäivä- tai iltapäiväharjoituksena - luokissa poistumisharjoitusten läpikäynti ennakoivasti lukuvuoden alussa - tilanteen jälkipuinti - opettaja/ohjaaja vastuiden tarkistaminen - keltainen liivi opettajalla - kokoontumispaikoilla suorat rivit luokittain sekä tarkka lukumääräilmoitus - poistumisharjoituksen yhteyteen pelastustoimen vierailu koululle - luokkien paikkakartan valmistelu kokoontumispaikoille
----------	--

4.4.3 Turvallinen media

Oppimiskokonaisuuden nimi ja ajankohta:	Turvallinen media
Vastuupettajat:	Birgitta Taavitsainen, Lotta Kärkkäinen ja Kati Valve
Kokonaisuuteen soveltuvat oppiaineet:	Alakoulu: Äidinkieli, ympäristöoppi, moraalinen ajattelu, vuorovaikutustaidot
	Yläkoulu: Äidinkieli, terveystieto, moraalinen ajattelu, vuorovaikutustaidot
	Toiminta-alueet: Kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot, kognitiiviset taidot
Laaja-alaiset oppimisen tavoitteet:	
L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen	<p>Vuosiluokat 1-2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uteliaisuuden ja kiinnostuksen herättelemisen ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan. <p>Vuosiluokat 3-6:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitella etsimään kysymyksiin vastauksia sekä itsenäisesti että

	<p>toisten kanssa erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.</p> <p>Vuosiluokat 7-9:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohtia oikeaa ja väärää sekä hyvää elämää.
L2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	<p>Vuosiluokat 3-6:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitella toisen asemaan asettumista ja asioiden tarkastelua eri näkökulmista. <p>Vuosiluokat 7-9:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitella ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja soveltaa osaamistaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. - Harjoitella tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan tunteita sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla.
L3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	<p>Vuosiluokat 1-2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitella turvallisuutta työskentelyssä. <p>Vuosiluokat 3-6:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opetella ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys arjessa. <p>Vuosiluokat 7-9:</p> <p>Opetella tunnistamaan omaa ja toisten hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitella vastuunottamista arjessa (tavarat, aikataulut, paikat, käyttäytymisen seuraukset, vaarojen ennakoiminen ja välttäminen). - Kehittää valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rahojaan.
L4. Monilukutaito	Vuosiluokat 1-2:

	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitella tuottamaan ja tulkitsemaan tekstejä (tässä yhteydessä teksteillä tarkoitetaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa) - Hahmottaa todellisuuden ja kuvitteellisten asioiden eroja. <p>Vuosiluokat 3-6:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opetella huomaamaan, että erilaisilla teksteillä on erilainen tavoite, johon pyritään erilaisilla keinoilla. - Hahmottaa medioiden tuottamia merkityksiä ja niiden välittämää todellisuutta. <p>Vuosiluokat 7-9:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitella tekstien analyttistä tarkastelua. - Rohkaistua käyttämään monilukutaitojaan eri tilanteissa.
<p>L5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen</p>	<p>Vuosiluokat 3-6:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitella etsimään tietoa eri lähteistä ja arvioida tiedon luotettavuutta. - Opetella ottamaan vastuuta omasta tieto- ja viestintäteknologisesta osaamisesta. <p>Vuosiluokat 7-9:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Syventää tietoja ja taitoja siitä, kuinka tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää elämässään. - Syventää tietoja ja taitoja turvallista ja eettisesti kestävästä tietojen viestintäteknologisesta käytöstä.
<p>L6. Työelämätaidot ja yrittäjyys</p>	<p>Vuosiluokat 1-2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitella toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen <p>Vuosiluokat 3-6:</p>

	- Harjoitella vastavuoroisuutta vuorovaikutuksessa
L7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	
Toteutus	- Turvallisuusviikolla luokkiin jaetaan tehtäviä ja vinkkejä turvalliseen median käyttöön oppilaiden taitotaso huomioiden perusasioihin keskittyen.

4.5 Uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetus

Evankelis-luterilaisen uskonnon opetus toteutetaan luokittain lukujärjestyksen mukaisesti. Koulu tekee yhteistyötä myös Vaalijalan pappien kanssa, jotka järjestävät vuoden aikana 4 - 5 yhteistä tapaamista suurimpien juhlapyhien aikana. Kirkko järjestää myös syksyisin koulurauhanjulistuksen. Papit kiertävät luokissa keskustelemassa niistä teemoista, mitä opettajien kanssa yhdessä on sovittu. Näkökulmana on ollut erilaisuuden hyväksyminen, läheisen huomiointi ja anteeksi antaminen. Ne oppilaat, jotka eivät kuulu evankelis-luterilaisen uskonnon piiriin, saavat elämäkatsomusopetusta omissa ryhmissään. Uskonnosta vapautettujen oppilaiden osalta, oma uskonnollinen yhteisö huolehtii opetuksen järjestämisestä.

4.6 Päivänavaukset

Jokainen ryhmä järjestää omassa luokassaan päivänavauksen luokkakohtaisesti.

4.7 Koulukuljetukset ja valvonnat

Oppilaat kulkevat oppilaskodeilta kouluun lähiohjaajien kanssa yhdessä. Koulukyydeistä vastaa kunkin oppilaan oma kotikunta. Koulukyyditykset toteutuvat takseilla tai linja-autoilla. Päätökset koulukyydityksistä tekee kunkin oppilaan oma kotikunta ja arvioi samalla oppilaan tuen tarpeen kyydityksen aikana.

Välituntivalvonnat:

Välitunneille on sovittu välituntivalvojat. Kullakin ryhmällä on omat välituntivalvojansa. Oppilaiden kanssa on sovittu yhdessä, millä alueella välituntiaikaa voi viettää. Välituntivalvontaan osallistuu koko luokan henkilökunta. Perustelluista syistä yksi työntekijä luokkaa kohden voi jättää välituntivalvonnan väliin. Jokainen opettaja on vastuussa omasta ryhmästään välitunnin aikana.

Ruokailu:

Opettajat ja muu opetushenkilöstö ruokailevat yhdessä oppilaiden kanssa. Tällöin heillä on mahdollisuus ruokailla esimerkkiruokailun hinnalla. Ruokailussa aikuisen tehtävä on tukea oppilasta oikeisiin ruokailutottumuksiin. Ruokailuhetket ovat kaikille tärkeitä ja niiden aikana mahdollistuu hyviä hetkiä arjen keskusteluun. Jokainen aikuinen omalla esimerkillään tukee oppilaiden oppimista näissä hetkissä.

4.8 Oppilasarviointi

Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan HOJKSissa määriteltyjen tavoitteiden pohjalta. Oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa, käyttää erilaisia apuvälineitä ja avustajapalveluja sekä antaa suullisia näyttöjä. Arviointi on oppilaan jatkuvaa havainnointia arjessa ja palautteen välitöntä antamista oppilaalle koulupäivän aikana. Palautekeskustelut joko oppilaan kanssa tai ryhmässä ovat samalla oppilaan itsearviointia ja kasvatus- sekä oppimistilanteita. Työntekijä auttaa oppilasta huomaamaan oppimansa asiat arjessa antamalla positiivista ja ohjaavaa palautetta.

Oppilaan kokonaisvaltainen arviointi tapahtuu moniammatillisesti. Oppilaan edistymistä arvioidaan tiimeissä oppilaan kanssa yhteistyötä tekevien kuntouttavien tahojen kanssa. Sateenkaaren erityiskoulun opettajat työskentelevät yhteistyössä moniammatillisen tiimin kanssa, johon kuuluvat mm. musiikinohjaaja, liikunnanohjaaja, teknisentyön ohjaaja, seksuaaliohjaaja, toiminta- ja fysioterapeutti, puheterapeutti, psykologi ja kuntoutusohjaaja sekä oppilaskotien työntekijät.

Sateenkaaren erityiskoulussa perusopetuksen yleisten oppimäärien ja yksilöllistettyjen oppimäärien todistusmerkinnöissä käytetään samoja periaatteita. Vuosiluokkien 1 - 3 lukuvoisitodistuksiin ja välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio. Todistukseen merkitään myös, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Vuosiluokkien 4 - 6 lukuvoisitodistuksien ja välitodistuksien numeroarvosanoja täydennetään sanallisella liitteellä. Vuosiluokkien 7 - 9 lukuvoisi- ja välitodistukset arvioidaan numeroarvosanoilla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota. Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.

Vuosiluokilla 1 - 3 käyttäytymisestä annetaan sanallinen arvio todistuksen liitteenä. Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvoisitodistuksissa sekä välitodistuksissa vuosiluokilla 4 - 8. Numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Oppilaan saavuttamat koetulokset kirjataan Wilma-ohjelmaan huoltajan nähtäväksi. Wilmassa on nähtävissä myös oppilaan saama tuki ja pedagoginen selvitys. Wilmaan kirjaan tarvittaessa myös oppilashuollon kertomukset.

5 Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki

Sateenkaaren erityiskoulun oppilaaksi tullaan yleensä siinä vaiheessa, kun oman kotikunnan tarjoaman koulun tuki ei riitä tai lapselle/nuorelle ei ole osoittaa omassa kunnassa hänelle soveltuvaa koulupaikkaa. Sateenkaaren erityiskoulun oppilaaksi tultaessa, on yleensä jo kokeiltu muut oman kunnan tarjoamat tuen muodot. Sateenkaaren erityiskoulussa kaikki opiskelevat kokoaikaisessa erityisopetuksessa, erityisopetuksen pienryhmissä.

5.1 Erityinen tuki

Sateenkaaren erityiskoulussa kaikki oppilaat kuuluvat erityisen tuen piiriin. Erityistä tukea annetaan oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei muuten toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain (yleinen tai yksilöllistetty oppimäärä) tai toiminta-alueittain. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muista perusopetuksessa käytettävistä tukimuodoista. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen.

Kaikille erityisen tuen oppilaille tehdään erityisen tuen päätös. Erityisen tuen päätöstä edeltää pedagoginen selvitys, johon olennaisena osana kuuluu myös oppilaan ja huoltajan kuuleminen. Sateenkaaren erityiskoulussa pedagogisen selvityksen laatii oppilaan opettaja yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Pedagogista selvitystä voidaan täydentää tarvittaessa psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä. Pedagogisen selvityksen pohjalta rehtori tekee hallintolain mukaisen kirjallisen päätöksen. Erityisen tuen päätöksessä sovitaan mm. mahdollisista tulkitsemis- ja avustajapalveluista, oppimäärän yksilöllistämisestä, erityisistä opetusjärjestelyistä. Tuen päätös on määräaikainen ja opetuksen järjestäjän tulee tarkistaa se ainakin toisen vuosiluokan jälkeen ja ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Kaikille erityisen tuen oppilaille laaditaan HOJKS.

5.2 Kasvun ja hyvinvoinnin tuki

Sateenkaaren erityiskoulu noudattaa Pieksämäen opiskeluhoitosuunnitelmaa sekä siitä johdettua Sateenkaaren erityiskoulun koulukohtaista suunnitelmaa. Sateenkaaren erityiskoululla on käytettävissä kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi sovittuina aikoina. Sateenkaaren erityiskoulun rehtori osallistuu Pieksämäen kaupungin yhteisölliseen opiskeluhoitoryhmän toimintaan, joka kokoontuu 2 kertaa vuodessa.

5.3 Opiskeluhoitopalvelut

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 § 1 mom.)

Oppilashuoltoon sisältyvät sekä opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto että oppilashuollonpalvelut, jotka ovat psykologi- ja kuraattori-palvelut sekä kouluterveydenhuoltopalvelut. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 § ja 8 § 1 mom.)

Oppilashuollon tehtävänä on osana kouluyhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Oppilashuollolla edistetään myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä ja puututaan tarvittaessa ongelmiin. Oppilashuollossa pyritään kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ehkäisemiseen, tunnistamiseen, lieventämiseen ja poistamiseen mahdollisimman varhain.

5.3.1 Yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koulussa edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttavat kaikki oppilashuollon toimijat. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 4 §). Yhteisöllinen ja ennaltaehkäisevä toimintatapa vähentää pitkällä aikavälillä myös yksilöllisen oppilashuollon tarvetta.

Oppilashuoltoa suunnittelee, kehittää ja arvioi Sateenkaaren erityiskoulun oppilashuoltoryhmä. Rehtori vastaa yhteisöllisen opiskeluhoitojärjestämisestä sekä kokoontumisista lukukausittain. Yhteisöllinen opiskeluhoito kokoontuu 4 krt vuodessa. Yhteisöllisen opiskeluhoitojärjestämisen painopistealueena on lukuvuonna 2020 – 2021 yhteisen toimintakulttuurin luominen oppilaskotien kanssa, työyhteisön kehittäminen ja yhteisöllisen opiskeluhoitojärjestämisen toimijoiden toimivien käytänteiden luominen. Yhteisöllisen opiskeluhoitojärjestämisen syksyn tapaamiset ovat 05.09.2022 ja 14.11.2022 sekä keväällä 2/2023 ja 4/2023.

Yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä käsiteltäviä asioita ovat:
koulu yhteisön hyvinvointia edistävät toimet
kriisitilanteet ja niiden ennalta ehkäisy
turvallinen koulupäivä ja koulu yhteisö
koulukiusaaminen ja työrauha-asiat
koulussa esiintyvät väkivaltatilanteet, ilkivalta, näpistyksen
päihteiden käyttö ja ennalta ehkäisevä päihdetyö koulussa
muut esille nousevat asiat

5.3.2 Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja sosiaalityöntekijäpalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa moniammatillista oppilashuoltoa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §)

Yksilöllinen oppilashuolto perustuu aina oppilaan, sekä tarpeen vaatiessa, huoltajan suostumukseen. Sateenkaaren erityiskoulussa yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Oppilashuoltokertomukseen kirjataan asian vireille panija, aihe, päätetyt toimenpiteet, asian käsittelyyn osallistuneet ja mitä tietoja oppilaasta annetaan ja kenelle. Oppilashuoltokertomus kirjataan Wilmaan ja se näkyy vain huoltajilla ja oppilaan opettajalla.

Yksilökohtaiset oppilashuollon tapaamiset järjestetään huoltajan ja oppilaan suostumuksella. Jokaisesta tapaamisesta laaditaan muistio, joka näkyy oppilaan Wilma-sivuilla. Muistioiden säilyttämisestä vastaa rehtori. Yksilökohtaisen oppilashuollon koolle kutsujana voi olla rehtori, opettaja, koulukuraattori, terveydenhoitaja tai koulupsykologi.

Yksilöllisessä oppilashuollossa käsitellään seuraavia asioita:
Opetusjärjestelyihin liittyviä asioita: <ul style="list-style-type: none">erityisen tuen päätösten tarkistaminen 2. ja 6. luokkien jälkeen ja tarvittaessaerityisten opetusjärjestelyjen tarve

Koulunkäyntiä haittaavia asioita <ul style="list-style-type: none"> • väkivaltatilanteet • kiusaaminen • työrauha • mielenterveyskysymykset • liialliset poissaolot • koulussa esiintyvät näpistykset, varkaudet
Lastensuojelullisia huolenaiheita <ul style="list-style-type: none"> • perheväkivalta ja muut vapaa-ajalla tapahtuvat huolta aiheuttavat asiat.

5.3.3 opiskeluhuollon toimijat

Kouluterveydenhoitaja	Riina Pieviläinen
Koulukuraattori	Oppilaskodeilla asuvat oppilaat ja muista kunnista päivittäin kotoa käyvät oppilaat: Heidi Jaamalainen Pieksämäkeläiset oppilaat: Auri Saloranta
Koululääkäri	Erika Rannanheimo
Koulupsykologi	Koulupsykologina toimii kunkin oppilaan oppilaskodin psykologi. Kotoa käyvien kohdalla psykologipalvelut tulevat Pieksämäen kaupungilta: psykologi Sanna Paananen.

Kouluterveydenhuolto huolehtii terveystarkastukset oppilaille vuosittain. Laajat terveystarkastukset, joihin kuuluu terveydenhoitajan tarkastuksen lisäksi lääkärintarkastukset, tehdään 1., 5. ja 8. luokilla. Lapsen huoltajat kutsutaan tarkastuksiin mukaan.

Kuraattorin työn tavoitteena on oppilaan koulunkäynnin, sosiaalisen kasvun, oppimisen sekä hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen. Kuraattori auttaa oppilasta koulutyöskentelyyn liittyvissä asioissa, oppilastovereiden kanssa olevissa haastavissa vuorovaikutustilanteissa, käyttäytymiseen liittyvissä haasteissa tai jos omaan elämään liittyy asioita, jotka vaikuttavat mielialaan ja sitä kautta opiskeluun. Oppilas voi hakeutua kuraattorin luo oma-aloitteisesti tai huoltajien, opettajien, psykologin tai jonkun muun tahon ohjauksena. Koulukuraattoria voi tavata koulupäivän aikana sovittaessa. Kuraattoripalvelut ovat luottamuksellisia.

Koulupsykologi auttaa lasten ja nuorten oppimiseen, kehitykseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä. Koulupsykologi pyrkii selvittämään oppilaan vahvuuksia, jotka toimivat tukena oppimisvaikeuksissa. Psykologi etsii yhdessä oppilaan kanssa toimivia käytänteitä oppimisen tueksi. Hänen tavoitteenaan on poistaa oppimiseen liittyviä esteitä ja luoda oppilaalle oppilaan mukaiset parhaat opetusjärjestelyt. Psykologin luokse voi hakeutua oma-aloitteisesti tai jonkun muun tahon ohjaamana.

5.3.4 Opiskeluhuollon yhteistyö ja seuranta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. Sateenkaaren erityiskoulun opiskeluhuoltosuunnitelma päivitetään vuosittain tai tarvittaessa useamminkin. Opiskeluhuoltosuunnitelma käsitellään yhdessä koulun oppilaskunnan kanssa oppilaiden ikätasolle soveltuvalla tavalla.

Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos seuraavat yhteistyössä opiskeluhuollon toteutumista ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti. Koulutuksen järjestäjä osallistuu ulkopuolista opiskeluhoitoa koskevaan arviointiin.

5.3.5 Nivelvaiheiden yhteistyö

Siirtymät nivelvaiheissa edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista.

Opetusryhmät suunnitellaan aina vuosittain. Ryhmistä pyritään saamaan hyvin toimivia siten, että samankaltaista tukea saavat oppilaat opiskelevat samoissa ryhmissä. Uusien oppilaiden siirtoja tapahtuu läpi vuoden. Tärkeintä siirroissa on riittävän ja kattavan tiedon saaminen oppilaan tarvitsemasta tuesta ja opetuksen järjestämisestä. Uudet oppilaat voivat käydä tutustumassa ennakkoon kouluun ja tulevaan opettajaan vanhempiensa kanssa sovittuna aikana.

Koululle on laadittu keväällä 2021 ohjauksen suunnitelma, jossa on tarkkaan määritelty oppilaan saama tuki ja palvelut nivelvaiheissa. Ohjauksen suunnitelmassa kerrotaan, miten hoidetaan oppilaan tulo Sateenkaaren kouluun ja toisaalta paluu omaan lähikouluun. Suunnitelma kertoo myös kattavasti eri luokka-asteiden ohjauksesta, sisällöistä sekä jatko-opintoihin hakeutumisesta.

Sateenkaaren koulu on tiivistänyt yhteistyötä alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. On sovittu, että Spesian ja STEPin opinto-ohjaajat tulevat kertomaan opiskeluvaihtoehtoista kaikille 7-9.vuosiluokkien oppilaille. Yhdeksännen vuosiluokan oppilaille vaihtoehtoista kerrotaan yhteisessä tilaisuudessa. Oppilaat käyvät myös tutustumassa toisen asteen oppilaitoksiin jo 7.vuosiluokalta alkaen. On tärkeää, että kaikilla toimijoilla on yhteinen näkemys siitä, mihin koulutusvaihtoehtoon oppilasta ohjataan, mitkä ovat kunkin kannalta realistiset vaihtoehdot. Toisen asteen oppilaitokset pitävät myös infotilaisuuden huoltajille koulutusvaihtoehtoista.

5.3.6 Kiusaamisen vastainen toiminta

Koulukiusaamista pyritään ennaltaehkäisemään mielekkään toiminnan suunnittelulla koulupäivään. Opettajat suunnittelevat välitunti- ja oppituntitoimintaa ja ohjaavat oppilaita työskentelemään keskenään. Koska käytettävissä on runsas henkilöresurssi, on koko ajan henkilökuntaa saatavilla ohjaustilanteisiin. Kenenkään oppilaan kiusaamista ei mahdollisteta. Välitunneille on resursoitu henkilöstöä liki sama määrä kuin oppilaita. Henkilökunnan tehtävänä on ohjata oppilaiden toiminta sosiaalisesti hyväksyttävälle tasolle esimerkiksi näyttämällä.

Kiusaamistapauksissa huoltajat ottavat yhteyttä ensisijaisesti oppilaan omaan opettajaan, jonka kautta asiaa aloitetaan selvittämään.

Koululla on suunnitelma oppilaan suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinäältä. Suunnitelmaa on täydennetty keväällä 2021 kiusaamisen vastaisella toimenpideohjelmalla.

6 Osallisuus ja vaikuttaminen

6.1 Oppilaskunta

Sateenkaaren erityiskoulussa toimii oppilaskunta. Oppilaskuntaan kuuluvat kaikki koulun oppilaat. Oppilaskunnan hallitus johtaa ja organisoii oppilaskunnan toimintaa. Oppilaskunnan hallitukseen valikoituu jokaiselta luokalta oma edustaja tarvittaessa avustajansa kanssa.

Oppilaskunnan hallituksen tehtävänä on pyrkiä parantamaan oppilaiden asemaa ja vaikutusmahdollisuuksia koulussa. He voivat tehdä aloitteita niiden asioiden suhteen, johon toivoisivat parannusta. Oppilaskunta kannustaa vastuunottoon yhteisistä asioista ja heidän tavoitteenaan on saada muutkin oppilaat kiinnostumaan koulun kehittämiseen liittyvistä asioista.

Oppilaskunnan hallitus koostuu luokkien edustajista. Hallituksen edustajat käsittelevät kokouksissaan luokissa esille nousseita asioita. He ottavat kantaa myös koulun suunnitelmiin. Oppilaskunnan hallitus kokoontuu kerran kuussa.

Oppilaskunnan vastuuopettajina toimivat: Anna-Riikka Takkinen ja Katri Helminen ja Anukka Liikanen.

7 Kodin ja koulun yhteistyö

Yhteistyöllä kotien kanssa varmistetaan, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Huoltajien ja oppilaiden mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämässä on keskeinen osa Sateenkaaren erityiskoulun toimintakulttuuria. Huoltajilla on mahdollisuus tutustua koulun arkeen. Yhteistyömuotoja ovat henkilökohtaiset tapaamiset, puhelinkeskustelut, Wilma, vanhempainillat ja koulun yhteiset tapahtumat ja juhlat. Onnistunut yhteistyö on molemminpuolista sitoutumista ja luottamusta.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajat saavat tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista, opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista. Lisäksi vanhemmille tiedotetaan oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Sateenkaaren erityiskoulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Yhteistyötä tehdään myös kuntoutusjaksoille tulevien oppilaiden koulujen kanssa, samoin kuin pitkäaikaisille kuntoutusjaksoille tulevien oppilaiden aiempien koulujen kanssa eheän oppimispolun varmistamiseksi.

8 Oppimisympäristöt ja turvallisuus

Sateenkaaren erityiskoulu toimii lukuvuonna 2022 – 2023 sekä Nenonpellossa (Nenonpellontie 40, 76940 Nenonpelto) ja Pieksämäen keskustassa Linnan cafen yläkerrassa (Keskuskatu 20, 76100 Pieksämäki). Keskustassa opiskelee yksi opetusryhmä. Nenonpellon luokkien kaikki opetus järjestetään Vaalijalan osaamis- ja tukikeskuksen alueella. Liikunnan opetuksessa hyödynnetään Pieksämäen tarjoamia laajoja liikuntamahdollisuuksia.

Oppilaiden siirtyminen eri toimintapisteiden välillä on valvottua siten, että heidän mukanaan on aina riittävä määrä henkilökuntaa. Henkilökunta arvioi, mitkä kulkureitit ovat turvallisimmat oppilaiden kannalta. Koulun henkilökunta on myös tarvittaessa oppilaita vastassa bussipysäkeillä ja ohjaavat heidät myös tarvittaessa oikeisiin linja-autoihin.

8.1 Järjestyssäännöt

Sateenkaaren erityiskoulun järjestyssääntöjen tarkoitus on edistää koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Koulun järjestyssääntöjä noudatetaan koulupäivän aikana eri oppimisympäristöissä ja ne koskevat tasavertaisesti kaikkia koulun oppilaita. Järjestyssäännöt on laadittu myös kuvallisena. Järjestyssäännöt tarkistetaan Sateenkaaren erityiskoulussa joka lukuvuoden alussa yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaskunnan hallitus tekee sääntöihin lopulliset linjaukset, jotka ovat voimassa koko lukuvuoden. Oppilaiden huoltajia kuullaan yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä. Järjestyssäännöt ovat nähtävissä Sateenkaaren erityiskoulun verkkosivuilla.

8.1.1 Oppilaan oikeudet ja velvollisuudet Sateenkaaren erityiskoulussa

- Oikeus saada opetusta kaikkina koulun työpäivinä
- Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön ja koskemattomuuteen
- Oikeus yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun
- Oikeus olla oma itseni
- Oikeus saada ikätasoni mukaista kasvatusta ja ohjausta

- Velvollisuus osallistua opetukseen, kunnes oppivelvollisuus on suoritettu.
- Velvollisuus osallistua opetukseen, ellei ole myönnetty lupaa olla poissa.
- Velvollisuus korvata aiheutetut vahingot.
- Velvollisuus yrittää parhaani.

8.1.2 Turvallisuus, viihtyisyys ja opiskelun esteetön sujuminen Sateenkaaren erityiskoulussa

Hyvä käytös	-Otan toiset huomioon -Annan työ- ja opiskelurauhan kaikille -Tervehdin toisia -Noudatan annettuja ohjeita -Noudatan hyviä ruokailutapoja -Pukeudun säänmukaisesti ja asiallisesti -Noudatan sovittuja aikatauluja -Olen rehellinen -Noudatan koulumme päihteettömyyttä
Oleskelu ja liikkuminen	-Vietän välitunnit ennalta sovitussa välituntien viettopaikoissa. Niiltä voin poistua aikuisen luvalla. -Noudatan välitunneilla omassa ryhmässä sovittuja ohjeita.

	-Kuljen koulumatkat yksilöllisesti sovittujen ohjeiden mukaan.
Siisteys ja ympäristöstä huolehtiminen	-Pidän koulun omaisuudesta hyvää huolta. - Huolehdin omista tavaroistani - Siivoan omat jälkeni
Tietokoneen, matkapuhelimen ja muiden mobiililaitteiden käyttö	-Käytän tietokonetta, matkapuhelinta tai mobiililaitetta sovittuna aikana noudattamalla omassa ryhmässä sovittuja ohjeita. -Ilmoitan, jos olen käyttänyt koulutehtävissä lainattua tekstiä. -Kuvaan toisia, jos olen saanut luvan kuvaamiseen. Ilman lupaa kuvia ei saa julkaista.
Kurinpito	- Koululla on erillinen kasvatus- ja kurinpitosuunnitelma

8.1.3 Toimintatavat kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi

Kaikilla oppilailla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluvat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilöstön turvallisuuden takaaminen kaikissa olosuhteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa koulun toimintakulttuuria. Koululla on erillinen turvallisuussuunnitelma.

Turvallisuutta edistävät asiat	Henkilöstön toimintaperiaatteet	Kouluyhteisön avoimuus
<ul style="list-style-type: none"> • järjestyssäännöt • luokkien säännöt • henkilökohtaiset toimintamallit • henkilöstön toimien tunteminen • itseensä, henkilökuntaan ja toisiin oppilaisiin kohdistuvien väkivaltatilanteiden koonti 	<ul style="list-style-type: none"> • toimintatapojen ja sääntöjen yhteinen sopiminen • sovittujen sääntöjen ja toimintatapojen kattava noudattaminen ja niiden avoin esillä pitäminen • varhainen ja välitön puuttuminen 	<ul style="list-style-type: none"> • säännöt, sopimukset ja toimintatavat ovat julkisia ja avoimia • oppilaiden ja henkilöstön ohjeet ovat viranomaisohjeistuksia lukuun ottamatta nähtävillä • koti huomioidaan osana avointa kouluyhteisöä

8.2 Ongelma / kriisitilanteiden toimintamallit

Sateenkaaren erityiskoulu järjestää poistumisharjoitukset yhdessä palo- ja pelastuslaitoksen kanssa syksyisin. Heidän kanssaan on kartoitettu jokaiselle ryhmälle oikea toimintatapa tulipalon sattuessa. Kokoontumispaikat on alueille merkattu ja luokissa on sovittu vastuualueet. Poistumisharjoituksia toistetaan vuoden aikana luokissa. Koululla on oma Pelastus- ja turvallisuussuunnitelma, joka päivitetään vuosittain. Turvallisuussuunnitelman päivittämisestä vastaavat rehtori ja vararehtori. Koko henkilökunta on käynyt alkusammutus- ja ensiapukoulutuksen.

8.3 Kestävä kehitys

Kestävä kehitys otetaan huomioon koulumme toiminnassa. Arjen valinnoilla ja toimilla koulu tuo esille vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan. Esimerkiksi kiireetön ilmapiiri, hyväntahtoisuus ja yhdessä toimiminen ovat tavoiteltavia ja niihin pyrimme koulumme arjessa.

8.4 Koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta velvoittaa laatimaan tasa-arvosuunnitelman perusopetusta antavissa oppilaitoksissa. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että esiopetuksella ja perusopetuksen koululla on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja että esi- ja perusopetuksessa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä.

Tasa-arvon edistäminen esiopetuksessa ja koulussa tarkoittaa sitä, että tyttöjä ja poikia kohdellaan tasapuolisesti koko toiminta-ajan kaikissa tilanteissa. Tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka ennaltaehkäisee sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää ja tukee tasa-arvon edistämistä koulussa.

Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa koulussa ei esiinny syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn kuten alkuperän, kielen, uskonnon, mielipiteen, vakaumuksen, seksuaalisen suuntautumisen, vammaisuuden tai terveydentilan perusteella. Tasa-arvon edistämiseksi on kyse oikeudenmukaisuuden toteutumisesta toimintayksikön arjessa sekä viihtyisän ja motivoivan oppimisympäristön edellytysten luomisesta. Oppilaiden osaamisen ja työn oikeudenmukainen arvostaminen edistää oppilaiden hyvinvointia ja toimintaa opetussuunnitelman mukaisessa oppivassa yhteisössä.

Tasa-arvotyö ja yhdenvertaisuuden edistäminen kuuluu kaikille samassa yhteisössä toimiville. Se ei ole erillistä työtä vaan kiinteä osa oppivan yhteisön arkea ja toimintakulttuuria. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään muun muassa oppilaiden osallisuuden vahvistamisella tunnistamalla mahdollinen syrjintä ja siihen puuttamalla.

Sateenkaaren erityiskoululla on oma tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Lukuvuoden 2022-2023 tavoitteet ovat seuraavat:

Lukuvuosi 2022 - 2023	Lukuvuosi 2022 - 2023
<p>Tasa-arvo Toimenpiteet: Tutustutaan tasa-arvo-käsitteeseen luokissa oppilaiden toimintakyvyn ja tason mukaisesti. Pohditaan asioita arjessa sekä lukuvuoden alussa oppilaskunnassa. Kuinka oppilaskunnassa edistetään tasa-arvoisuutta.</p> <p>Harjoitellaan asiaa käytännössä yhteisissä teemapäivissä. Huomioidaan asia Minna Canthin päivänä 19.3 luokissa.</p> <p>Vastuuhenkilö/-t: kaikki opettajat</p> <p>Aikataulu: Lukuvuosi 2022 - 2023.</p> <p>Toimenpiteiden seuranta ja arviointi: toukokuu 2023</p>	<p>Yhdenvertaisuus Toimenpiteet: Tutustutaan yhdenvertaisuus -käsitteeseen luokissa ja pohditaan asioita arjessa. Käsitellään teemaan myös oppilaskunnassa ja pohditaan, kuinka asiaa edistetään oppilaskunnassa.</p> <p>Harjoitellaan asiaa käytännössä yhteisissä teemapäivissä.</p> <p>Vastuuhenkilö/-t: opettajat</p> <p>Aikataulu: Lukuvuosi 2022 - 2023.</p> <p>Toimenpiteiden seuranta ja arviointi: toukokuu 2023</p>

9 Toimintatavat koulussa lukuvuonna 2022-2023

Lukuvuonna 2022–2023 esiopetus ja perusopetus järjestetään normaaliolojen lainsäädännön mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että lukuvuosina 2020–2021 ja 2021–2022 koronatilanteen vuoksi säädetyt ja voimassa olleet väliaikaiset lainsäädännölliset muutokset eivät ole enää voimassa.

Perusopetuslain 20 a §:n voimassaolo päättyi 31.7.2022. Perusopetus järjestetään siis lähiopetuksena, eikä siirtyminen sen poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin eli etäopetukseen ole enää 1.8.2022 alkaen mahdollista.

Perusopetuksen järjestäjien on suositeltavaa jatkaa korona-aikana opittuja hyväksi havaittuja hygieniatoimia esi- ja perusopetuksessa. Koronan opit tartuntatautien ehkäisystä on

suositeltavaa varmistaa pysyviksi toimintatavoiksi. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) suosittelee ohjaukskirjeessään (22.6.2022), että toiminnanharjoittajat huolehtivat edelleen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailta ja osallistujilta on mahdollisuus käsien puhdistamiseen. Toiminnanharjoittajien olisi suositeltavaa huolehtia siitä, että asiakkailta on mahdollisuus saapua ja oleskella väljästi ja tartuntariski pidetään toiminnassa mahdollisimman pienenä.

9.1 Sateenkaaren koulun toimintatavat arjessa

Sateenkaaren erityiskoulun toiminta järjestetään seuraavasti 09.08.2022 alkaen:

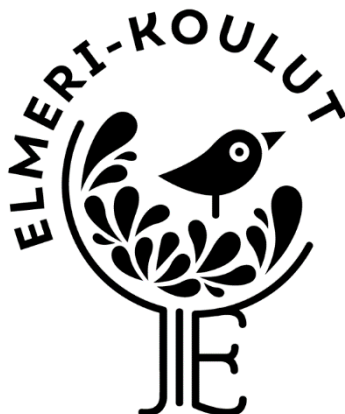
- Kädet pestään kouluun tullessa ja koulusta lähtiessä sekä aina siirtymätilanteissa.
- Henkilökunta huolehtii, että sovittua turvaväliä noudatetaan koulupäivän aikana.
- Naulakotiloja käytetään porrastetusta. Naulakoilla on yhtä aikaa vain saman luokan oppilaita.
- Opetus annetaan ryhmittäin.
- Jokaiselle oppilaalle on nimetty opiskeluvälineet, joita hän käyttää koulupäivän aikana. Välineitä ei vaihdella oppilaiden kesken.
- Välitunnit on porrastettu ja niiden aikana jokainen ryhmä käyttää sovittua välituntialuetta.
- Valtakunnallisen linjauksen mukaan oppilas voi tulla kouluun vain täysin terveenä. Mikäli oppilaalla on flunssan oireita, kouluun ei voi tulla.
- Mikäli oppilas sairastuu koulupäivän aikana, hänet siirretään erilliseen tilaan odottamaan kotiin lähtöä aikuisen valvonnassa.
- Koulukuljetuksista vastaa oppilaan kotikunta huolehtien koulukuljetukselle annetuista ohjeistuksista.

Kouluruokailu järjestetään syksyllä 2022 seuraavasti:

- Kouluruokailu järjestetään porrastettuna ja kouluruokailuun käytettävää aikaa on pidentetty puoli tuntia.
- Osa oppilaista syö koululla ja osa ruokasalissa. Näin saadaan ruokasalissa ruokailijoiden määrää vähennettyä.
- Kädet pestään koululta lähtiessä ja ruokasaliin tullessa sekä poistuessa.
- Naulakoilla on vain yksi luokka kerrallaan.

Sateenkaaren erityiskoulu
Nenonpellontie 40
76940 Nenonpelto
www.vaalijala.fi

OPETUSSUUNNITELMA

Opetussuunnitelman hyväksyminen: Vaalijalan kuntayhtymän hallitus

Asiakirjan nimi: Sateenkaaren erityiskoulun opetussuunnitelma lv 2022 - 2023
Päiväys ja hyväksyjä: 21.9.2022 § 135 Hallitus
Voimassaoloaika: 21.9.2022 alkaen
Vastuhenkilö: Rehtori

Sisällys

1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA	9
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	9
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet	9
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	11
1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut	11
1 Perusopetuksen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta Sateenkaaren koulussa	13
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja Sateenkaaren koulun opetussuunnitelma	13
1.2 Sateenkaaren koulun opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet	14
1.3 Sateenkaaren koulun opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	15
1.4 Sateenkaaren koulun opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut	15
1.4.1 Tuntijako	16
1.4.2 Oppilaiden, huoltajien, henkilökunnan ja sidosryhmien osallistaminen	17
2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	18
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	19
2.2 Perusopetuksen arvoperusta	20
2.3 Oppimiskäsitys	22
2.4 Paikallisesti päätettävät asiat	22
2 Perusopetus yleissivistyksen perustana Sateenkaaren koulun opetussuunnitelmassa	23
2.1 Oppimiskäsitys	27
3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	28
3.1 Perusopetuksen tehtävä	28
3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet	29
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	30
3.4 Paikallisesti päätettävät asiat	35
3 Perusopetuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet Sateenkaaren koulussa	36
3.1 Laaja-alaisen osaamisen painotukset, toteuttaminen ja arviointi	36
4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	40
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen	40
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	41
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat	44
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	46

4.5 Paikallisesti päätettävät asiat	48
4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri Sateenkaaren koulussa	49
4.1 Toimintakulttuurin määrittelyä	49
4.2 Seudullisen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	51
4.2.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä.....	51
4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki.....	52
4.2.3 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely.....	53
4.2.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus	53
4.2.5 Osallisuus ja demokraattinen toiminta	53
4.2.6 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	54
4.2.7 Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen	54
4.3 Oppimisympäristöt, työtavat ja eheyttäminen	54
4.3.1 Oppimisympäristöt	54
4.3.2 Työtavat.....	56
4.3.3 Opetuksen eheyttäminen.....	56
4.3.4 Monialaiset oppimiskokonaisuudet	57
5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN	59
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä	59
5.2 Yhteistyö	60
5.2.1 Oppilaiden osallisuus	60
5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö	60
5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa	61
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	61
5.4 Opetuksen järjestämistapoja	63
5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu.....	63
5.4.2 Yhdysluokkaopetus.....	64
5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus.....	65
5.4.4 Joustava perusopetus	65
5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa	67
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	68
5.5.1 Koulun kerhotoiminta.....	68
5.5.2 Koulun kirjastotoiminta	68
5.5.3 Kouluruokailu.....	69
5.5.4 Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat.....	69

5.5.5 Koulumatkat ja koulukuljetukset.....	70
5.6 Paikallisesti päätettävät asiat.....	70
5.6.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö.....	70
5.6.2 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	70
5.6.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus.....	71
5.6.4 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu.....	71
5.6.5 Yhdysluokkaopetus.....	72
5.6.6 Joustava perusopetus.....	72
5.6.7 Opetus erityisissä tilanteissa	72
5.6.8 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	72
5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen Sateenkaaren koulussa	73
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä Sateenkaaren koulussa.....	73
5.2 Yhteistyö	73
5.2.1 Oppilaiden osallisuus.....	74
5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö	74
5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa	75
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	76
5.4 Opetuksen järjestämistapoja.....	77
5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu.....	77
5.4.2 Yhdysluokkaopetus.....	77
5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus.....	77
5.4.4 Joustava perusopetus.....	78
5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa	78
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta.....	78
5.5.1 Koulun aamu- ja iltapäivähoito/kerho.....	79
5.5.2 Koulun kirjastotoiminta	79
5.5.3 Kouluruokailu.....	80
5.5.4 Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat.....	81
5.5.5 Koulumatkat ja koulukuljetukset.....	81
6 OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI SATEENKAAREN KOULUN PERUSOPETUKSESSA.....	82
6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa.....	82
6.1.1 Formatiivinen arviointi	82
6.1.2 Summatiivinen arviointi.....	83
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet.....	83

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi	86
6.4 Työskentelyn arviointi	86
6.5 Käyttäytymisen arviointi	87
6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	89
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain	89
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan	90
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet	90
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi	91
6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen	91
6.8.2 Eryistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi	92
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa	92
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa	93
6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa	93
6.8.6 Painotettu opetus ja päättöarviointi	93
6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin	94
6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu	94
6.11 Todistukset	94
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa	95
6.11.2 Lukuvuositodistus	95
6.11.3 Välitodistus	96
6.11.4 Erotodistus.....	97
6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus	97
6.12 Eryinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset	99
6.13 Arvioinnista tiedottaminen ja yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta	99
7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	101
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	101
7.1.1 Ohjaus tuen aikana	102
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	102
7.2 Yleinen tuki	103
7.3 Tehostettu tuki	103
7.3.1 Pedagoginen arvio	104
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana.....	104
7.4 Eryinen tuki	106
7.4.1 Pedagoginen selvitys	107

7.4.2 Erityisen tuen päätös	108
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	108
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	110
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus	112
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	113
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	114
7.5.1 Tukiopetus	114
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus	115
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet	115
7.6 Paikallisesti päätettävät asiat	117
7 Oppimisen ja koulunkäynnintuki Sateenkaaren koulussa	118
7.1 Yleinen tuki	119
7.2 Tehostettu tuki	120
7.3 Erityinen tuki	120
8 OPPILASHUOLTO	134
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö	134
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto	136
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	137
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat	139
8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta	139
8 Opiskeluhoito Sateenkaaren koulussa	143
8.1 Monialainen opiskeluhoitotyö	143
8.2 Yhteisöllinen opiskeluhoito	143
8.3 Yksilökohtainen opiskeluhoito	144
8.4 Opiskeluhoitosuunnitelmat	145
9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ	146
9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset	146
9.2. Romanit	147
9.3. Viittomakieliset	147
9.4. Muut monikieliset oppilaat	147
9.5 Paikallisesti päätettävät asiat	148
9 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä Sateenkaaren koulussa	148
9.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö	149
10 KAKSIKIELINEN OPETUS	150

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia	150
10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus	152
10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus	154
10.2 Paikallisesti päätettävät asiat	154
10 Kaksikielinen opetus Sateenkaaren koulussa	155
11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS	155
11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet	155
11.2 Paikallisesti päätettävät asiat	155
11 Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus Sateenkaaren koulussa	156
12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA	156
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	156
12.2 Valinnaiset aineet	156
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	157
12.4 Paikallisesti päätettävät asiat	157
12 Valinnaisuus perusopetuksessa Sateenkaaren koulussa	158
12.1 Taide ja taitoaineiden valinnaisten tuntien arviointi	159
12.2. Valinnaiset aineet	159
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	160
12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA	161
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	161
12.2 Valinnaiset aineet	168
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	176
12.4 Paikallisesti päätettävät asiat	176
13 VUOSILUOKAT 1 - 2	177
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1 - 2 tehtävä	177
13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1 - 2	177
13.3. Paikallisesti päätettävät asia	178
13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1 – 2	178
13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	178
13.4.2 Toinen kotimainen kieli	185
13.4.3 Vieraat kielet.....	185
13.4.4 Matematiikka.....	191
13.4.5 Ympäristöoppi	196

13.4.6 Uskonto	203
13.4.7 Elämäkatsomustieto	207
13.4.8 Musiikki.....	211
13.4.9 Kuvataide	214
13.4.10 Käsityö	218
13.4.11 Liikunta	221
13.4.12 Oppilaanohjaus.....	225
14 VUOSILUOKAT 3 - 6	226
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3 - 6 tehtävä	226
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3 - 6	227
14.3 Paikallisesti päätettävät asiat	227
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3 – 6.....	228
14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	228
14.4.2 Toinen kotimainen kieli	236
14.4.3 Vieraat kielet.....	240
14.4.4 Matematiikka.....	247
14.4.5 Ympäristöoppi	256
14.4.6 Uskonto	266
14.4.7 Elämäkatsomustieto	274
14.4.8 Historia	279
14.4.9 Yhteiskuntaoppi.....	283
14.4.10 Musiikki.....	287
14.4.11 Kuvataide	292
14.4.12 Käsityö	298
14.4.13 Liikunta	304
14.4.14 Oppilaanohjaus.....	309
15 VUOSILUOKAT 7 – 9	310
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7 - 9 tehtävä	310
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7 – 9.....	311
15.3 Paikallisesti päätettävät asiat	313
15.4. Oppiaineet vuosiluokilla 7 – 9.....	313
15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	314
15.4.2 Toinen kotimainen kieli	324
15.4.3 Vieraat kielet.....	330

15.4.4 Matematiikka.....	337
15.4.5 Biologia	343
15.4.6 Maantieto	349
15.4.7 Fysiikka	355
15.4.8 Kemia	363
15.4.9 Terveystieto	371
15.4.10 Uskonto	378
15.4.11 Elämäkatsomustieto.....	383
15.4.12 Historia	388
15.4.13 Yhteiskuntaoppi.....	393
15.4.14 Musiikki.....	397
15.4.15 Kuvataide	402
15.4.16 Käsiyö	407
15.4.17 Liikunta	411
15.4.18 Kotitalous.....	417
15.4.19 Oppilaanohjaus.....	422
LÄHTEET	430

1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta¹. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan². Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä³. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaa-

1 Perusopetuslaki (628/1998), perusopetusasetus (852/1998), valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) ja (378/2014) valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta (423/2012)

2 Perusopetuslaki 14 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 13 §

3 Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

via linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma⁴
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma⁵
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten⁶. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan⁷. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.⁸

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä

⁴ Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §

⁵ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) 4 §

⁶ Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

⁷ Perusopetuslaki 16 a §, 17 § ja 17 a § (642/2010)

⁸ Perusopetusasetus 9 §

suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun⁹. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹⁰. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta¹¹. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen.¹² Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä¹³. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

⁹ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

¹⁰ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

¹¹ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

¹² Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom. (1296/2013)

¹³ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012: 29

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista:

- *laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua*
- *millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään (suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten)*
- *mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan*
- *miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet*
- *miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään*
- *mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa ja miten yhteistyö järjestetään*
- *miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon*
- *lain mukaan oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi; oppilaitoksella tulee olla suunnitelma toimenpiteistä ja sekä huoltajille että oppilaille on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä*
- *lain mukaan tasa-arvosuunnitelma laaditaan vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa; vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan*

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat:

- *miten huolehditaan oppilashuoltoon ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuskien laatimisesta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa*
- *miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään*
- *mitkä ovat ne paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa (esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävän kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia).*

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- *miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa)*

- järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä
- järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai kokonaan tai osin eheytyttynä; mitkä ovat mahdollisen eheytytyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet
- miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisien tuntien sekä oppilaalle valinnaisien aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)¹⁴
- mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (katso myös toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten osuudet sekä luku 12)
- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu (katso myös luku 12)
- mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä (katso myös luku 12)
- miten oppilaanohjaus järjestetään
 - o ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).

1 Perusopetuksen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta Sateenkaaren koulussa

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja Sateenkaaren koulun opetussuunnitelma

Perusopetuksen tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu, sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Perusopetusta ohjaavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat koulun työsuunnitelmat. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä, sekä mahdollistaa yhdenvertainen opetus.

Sateenkaaren koulu on Vaalijalan kuntayhtymän ylläpitämä peruskoulu. Sateenkaaren koulu sijaitsee Nenonpellossa, noin 10 km:n päässä Pieksämäen keskustasta. Sateenkaaren koulussa annetaan esi- ja perusopetusta, vaativaa erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille; kehitysvammaisille, autistisille sekä psykososiaalista tukea tarvitseville oppilaille. Opetusta annetaan oppiaineittain ja toiminta-alueittain.

Opetussuunnitelmalla on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden, että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien toteuttamisessa. Sateenkaaren koulun opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa koulun toimintaa sekä työtä.

¹⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

1.2 Sateenkaaren koulun opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä¹⁵. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Sateenkaaren koulun opetussuunnitelmassa on kirjattu perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Sateenkaaren koulun opetussuunnitelmassa otetaan huomioon, että opetus voi olla oppiainejakoista tai toiminta-alueittain järjestettyä. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevat suunnitelmat (HOJKS) tehdään perustuen opetussuunnitelmaan.

Koulun vuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan koulussa lukuvuoden aikana. Sateenkaaren koulun oppilaille ja huoltajille tiedotetaan keskeisistä koulun vuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista sekä wilman kautta että huoltajille järjestettävässä koulun ja kodin yhteistyöpäivässä elokuun loppuun mennessä HOJKSien laadinnan merkeissä. Keväällä huhtikuun loppuun mennessä suoritetaan yhteistyössä HOJKSien arvioinnit ja tarkistukset.

Oppilaiden osallisuus koulun toimintaan varmistetaan aktiivisella oppilaskuntatoiminnalla, johon jokaiselta luokalta valitaan edustaja. Kaikki koulun suunnitelmat käytetään oppilaskunnalla hyväksyttävänä. Koulu ottaa vastaan myös oppilaskunnan aloitteita ja kehittää koulun toimintaympäristöä sen mukaisesti. Oppilaskunta on myös aktiivisessa roolissa järjestäessään koulun vuosittaiset poistumisharjoitukset ja turvallisuus-kävelyt.

Huoltajat ovat mukana koulun yhteisöllisessä opiskeluhollossa ollen näin mukana koulun kehittämisessä. Yhteydenpito huoltajien koulun välillä on tiivistä. Huoltajien kanssa laaditaan mm. lukuvuoden alussa yhteinen viestintäsuunnitelma, jossa sovitaan yhdessä huoltajien kanssa miten viestitään ja kuinka tiiviisti. Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia keskusteluihin viikko- ja kuukausitasolla huoltajien toiveet huomioiden.

Opetussuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon Pieksämäen kaupungin paikalliset suunnitelmat ja Sateenkaaren koulun suunnitelmat kuten

- Sateenkaaren koulun esiopetuksen opetussuunnitelma
- Pieksämäen kaupungin lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma¹⁶
- Pieksämäen kaupungin yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma¹⁷
- Pieksämäen kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma
- Sateenkaaren koulun turvallisuus- ja pelastussuunnitelma
- Sateenkaaren koulun ohjauksen suunnitelma
- Sateenkaaren koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma
- Sateenkaaren koulun suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä

¹⁵ Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

¹⁶ Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §

¹⁷ Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 6 §

- Sateenkaaren koulun oppilashuoltosuunnitelma
- Sateenkaaren koulun kriisisuunnitelma
- Sateenkaaren koulun kasvatus- ja kurinpitosuunnitelma
- Sateenkaaren koulun lääkehoitosuunnitelma
- Keski-Savon seudullinen kulttuurikasvatussuunnitelma

Koulu tekee tiivistä yhteistyötä Vaalijalan kuntayhtymän Nenonpellon eri yksiköiden, kunnan sosiaalityöntekijöiden, koulukuraattoreiden, koulupsykologien, kouluterveydenhuollon, palo- ja pelastustoimen, poliisin sekä terapeuttien kanssa. Keskiössä on tiivis yhteistyö huoltajien ja oppilaan lähipiirin kanssa. Sateenkaaren koulun oppilaista n. 55% on kuntoutuksessa Vaalijalan oppilaskodeilla, jonka vuoksi tiivis molemminpuolinen yhteistyö on edellytys oppilaiden kuntoutumisen takaamiseksi. Loput koulun oppilaista käyvät päivittäin kotona käsin koulua.

Sateenkaaren koulun oppilaat kuuluvat kaikki erityisen tuen piiriin. Oppilaiden tarpeet ovat laaja-alaiset, jonka vuoksi myös mahdollisuus käydä koulua toteutetaan yksilöllisesti. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus käydä koulua joka päivä. Koulupäivä voidaan toteuttaa oppilaskodilla mikäli oppilaan vointi ei salli kouluun tulemistä fyysisesti. Koulunkäynti voidaan siirtää joustavasti kesken koulupäivän oppilaskodille.

1.3 Sateenkaaren koulun opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Koulun itsearviointia toteutetaan vuosittain yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden, huoltajien ja sidosryhmien kanssa. Itsearvioinnissa hyödynnetään kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia, kuten kouluterveyskysely, KiVa-kyselyt, terveystarkastuskyselyt 5. ja 8. luokilla. Tyytyväisyyskyselyiden pohjalta asetetaan koulun kehittämislle tavoitteet ja tavoitteiden asettelussa huomioidaan oppilaiden, huoltajien, sidosryhmien sekä koulun henkilöstön näkemykset.

Lukuvuosittain seurataan, arvioidaan ja kehitetään oppimiskäsityksen toteutumista, toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden noudattamista, monialaisten opintokokonaisuuksien toteutumista, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista ja lukuvuosisuunnitelman toteutumista. Oppilaat pääsevät vaikuttamaan ja arvioimaan näitä kaikkia asioita mm. oppilaskuntatoiminnan kautta. Monialaisten opintokokonaisuuksien toteutumisen arviointia tehdään aina kokonaisuuden toteutumisen jälkeen sekä henkilöstön, että oppilaiden toimesta.

Sateenkaaren koulu järjestää myös tyytyväisyyskyselyt oppilaille, huoltajille ja vuosittain sekä sidosryhmille joka toinen vuosi. Tyytyväisyyskyselyissä kartoitetaan näkemyksiä opetussuunnitelman sisällöstä, opetuksen laadusta, avustajapalveluista, opetusympäristöistä, yhteistyöstä jne. Saadun palautteen pohjalta koulun toimintaa kehitetään ja opetussuunnitelmaan tehdään tarvittavia muutoksia. Viimeisimpänä muutoksena on kehitetty soveltavien valinnaisaineiden sisältöjä vastaamaan tämän hetken lasten ja nuorten tarpeita. Koululla korostuu tällä hetkellä lasten ja nuorten psyykkisiin haasteisiin vastaaminen. Tähän tarpeeseen pyritään vastaamaan tarjoamalla mm. tunne-elämän ja tunnetaitojen opetusta.

1.4 Sateenkaaren koulun opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Sateenkaaren kouluun laaditaan oma opetussuunnitelma vastaamaan vaikeimmin kehitysvammaisten, autis-
mikirjon oppilaiden ja psykososiaalista tukea tarvitsevien oppilaiden opetusta. Opetussuunnitelma laaditaan sekä oppiaineittain että toiminta-alueet huomioiden. Opetussuunnitelmassa huomioidaan oppilaiden vaativan erityisen tuen tarpeet. Koulu keskittyy antamaan opetusta kuntoutuksessa oleville oppilaille ja niille

oppilaille, joille oma kotikunta ei pysty tarjoamaan heidän tarpeitaan vastaavaa opetusta. Koulu antaa lyhytaikaista opetusta Vaalijalan oppilaskodeilla lyhytaikaisessa kuntoutuksessa käyville oppilaille.

Koulussa annetaan opetusta vain suomenkielellä tarvittaessa vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä apuna käyttäen.

1.4.1 Tuntijako

Sateenkaaren koulun tuntijako takaa oppilaille tasavertaiset lähtökohdat ja helpottaa oppilaiden siirtymistä kuntien välillä asuinpaikkaa muutettaessa. Valmistelu on tehty valtioneuvoston asetuksen 422/2012 (28.6.2012) perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisten tavoitteiden ja perusopetuksen tuntijaon mukaisesti.

Opetuksen järjestäjä voi halutessaan resursoida lisää tunteja tuntijakoesitykseen. Sateenkaaren koulun tuntijakotaulukossa ilmoitettu A1-kieli on englanti ja B1-kieli on ruotsi. siirtymävaiheen aikana.

Oppilaan tulee saada perusopetuksen aikana vähintään 224 vuosiviikkotuntia opetusta. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että jokainen oppilas saa opetusta minimituntimäärän myös siirtymävaiheen aikana.

<i>Oppiaine</i>	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	<i>Yhteensä</i>
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	4	4	3	3	4	42
A 1-kieli	1	1	2	2	3	2	2	2	3	18
B1-kieli						2	2	1	1	6
Matematiikka	3	3	3	4	4	4	3	4	4	32
Ympäristöoppi	2	2	2	3	3	2				14
Biologia ja maantieto							1	1	1,5	7
							1	1	1,5	
Fysiikka ja kemia							1	1,5	1	7
							1	1,5	1	
Terveystieto							1	1	1	3
Uskonto, ET	1	1	1	2	1	1	1	1	1	10
Historia ja yhteiskuntaoppi				1	2	2	2	2	3	12
Musiikki	1	1	1	1	1	1	1			7
Kuvataide	1	1	1	1	1	2	2	1		10
Käsityö	2	2	1	1	1	2	2			11
Liikunta	2	2	3	2	2	2	2	3	2	20
Kotitalous							3			3
Opinto-ohjaus								1	1	2
Valinnaiset taito- ja taideaineet			2	1	2	1	1	2	2	11
Soveltavat valinnaiset aineet			1	1	1			3	3	9
Tuntimäärä	20	20	22	24	25	25	29	29	30	224
Minimitunnit perusteissa	20	20	22	24	25	25	29	29	30	224

TAULUKKO 1: Sateenkaaren koulun tuntijako

1.4.2 Oppilaiden, huoltajien, henkilökunnan ja sidosryhmien osallistaminen

Sateenkaaren koulun opetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä oppilaiden, huoltajien ja koulun henkilökunnan kanssa. Opetussuunnitelma noudattaa valtakunnallisen opetussuunnitelman rakennetta painottaen opetusta Sateenkaaren koulun oppilaiden tarpeisiin vastaavaksi. Koulun henkilökunta on kommentoinut opetussuunnitelmaluonnosta sen eri vaiheissa. Opetussuunnitelmaa ja sen toteutumista arvioidaan ja kehitetään koululla yhdessä oppilaiden, huoltajien ja henkilökunnan kanssa. Koululla on luontevia paikallisia yhteistyökumppaneita, joiden kanssa toteutettava toiminta kirjataan vuosisuunnitelmaan. Nivelvaiheisiin liittyvä yhteistyö toisten organisaatioiden kanssa on kuvattu Sateenkaaren koulun ohjauksen suunnitelmassa.

Tässä luvussa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden paikallisesti päätettävissä asioissa viitataan sisältöihin, jotka löytyvät opetussuunnitelman muista luvuista.

Luku 5:

- Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa
- Opetuksen järjestäminen yhdysluokkaopetuksena
- Opetuksen järjestäminen vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna
- Opetuksen järjestäminen pääosin ainejakoisena/kokonaan tai osin eheytyttynä
- Mahdollisen eheytytyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet

Luku 8:

- Oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laatiminen yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa

Luku 12:

- Oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja niiden sijoittuminen eri vuosiluokille

Oppilaanohjaus:

- Ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuun jako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (kts. myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).

Sateenkaaren koulu kirjaa mahdolliset opetussuunnitelmaa täydentävät paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat (kuten aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia) vuosisuunnitelmaan. Mahdolliset täydennykset kirjataan koulun vuosisuunnitelmaan.

2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille¹⁸. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

¹⁸ Perusopetuslaki 4 § 1 mom. ja 3a § (163/2022)

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu¹⁸. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.¹⁹

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä²⁰. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet²¹. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut.²² Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki²³. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön²⁴. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.²⁵

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syy perusteella²⁶. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.²⁷

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuden ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suoja koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävydestä²⁸. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-

¹⁸ Perusopetuslaki 4 § 1 mom. ja 3a § (163/2022)

¹⁹ Perusopetuslaki 3 § 2 ja 3 mom.

²⁰ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

²¹ Perusopetuslaki 30 § 2 mom.

²² Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

²³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

²⁴ Perusopetuslaki 29 § 1 mom.

²⁵ Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

²⁶ Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 2 mom. ja yhdenvertaisuuslaki 6 § 1 mom.

²⁷ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutos (1329/2014) 5 a §

²⁸ YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948

sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus²⁹. Saamelaiden oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista³⁰. YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että koulu yhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeää on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri-kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveille kasville ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkemuksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todelli-

²⁹ YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista SopS 59-60/1991, TSS-sopimus SopS 6/1976, Euroopan ihmisoikeussopimus SopS 85-86/1998 ja YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007

³⁰ YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

suuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääteilyyn ja vastuunottoon omasta kehittämisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnustetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaa mispohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojen pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

2.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Arvokeskustelut luovat perustan sekä opetussuunnitelman laadinnalle että yhteiselle opetus- ja kasvatustyölle. Paikallisesti päätetään, miten arvokeskustelut toteutetaan opetussuunnitelmaa laadittaessa ja muutoin säännöllisesti koulutyön aikana. Tällöin päätetään myös, miten luodaan edellytykset henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien osallistumiselle keskusteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *mitkä ovat perusopetuksen arvoperustaa ja oppimiskäsitystä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat tai painotukset ja miten ne ilmenevät (muilta osin arvoperustan ja oppimiskäsityksen kuvamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- *miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan.*

Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

2 Perusopetus yleissivistyksen perustana Sateenkaaren koulun opetussuunnitelmassa

Sateenkaaren koulun opetussuunnitelma rakentuu opetussuunnitelmassa määritellyille arvoille ja sitä täydentävät seudulliset kasvatuksen ja koulutuksen arvot. Savon luonto ja paikallinen kulttuuritarjonta nähdään voimavarana monimuotoiseen yhteiskuntaan ja kansainvälistymiseen kasvamisessa. Oppilaille annetaan mahdollisuus kasvaa luoviksi, yritteliäiksi, osallistuviksi, omasta ja muiden hyvinvoinnista huolehtiviksi sekä ympäristöstä välittäviksi aikuisiksi.

Koulussamme noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä opetussuunnitelman perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Yhteistyöllä kotien ja oppilaskotien kanssa tuetaan oppilaan ja perheen hyvinvointia. Koulu tukee osaltaan perhettä oppilaan kasvatuksessa ja vastaa opetuksesta.

Sateenkaaren koulun oppilas saa opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarpeen mukaan. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali ja työvälineet ovat oppilaalle maksuttomia. Lisäksi maksuttomia ovat oppilashuolto, opintososiaaliset edut ja palvelut. Oppilas saa jokaisena työpäivänä maksuttoman aterian.

Sateenkaaren koulun muodostaa opetuksellisesti ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen oppimisympäristön. Koulumme tekee yhteistyötä Vaalijalan kuntayhtymän eri toimijoiden kanssa, kuten: oppilaskodit, kuntoutuksen asiantuntijapalvelut ja toiminnallinen kuntoutus. Toimintakulttuurin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen keskustelu. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävästä elämäntapaa. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit siirtyvät oppilaille.

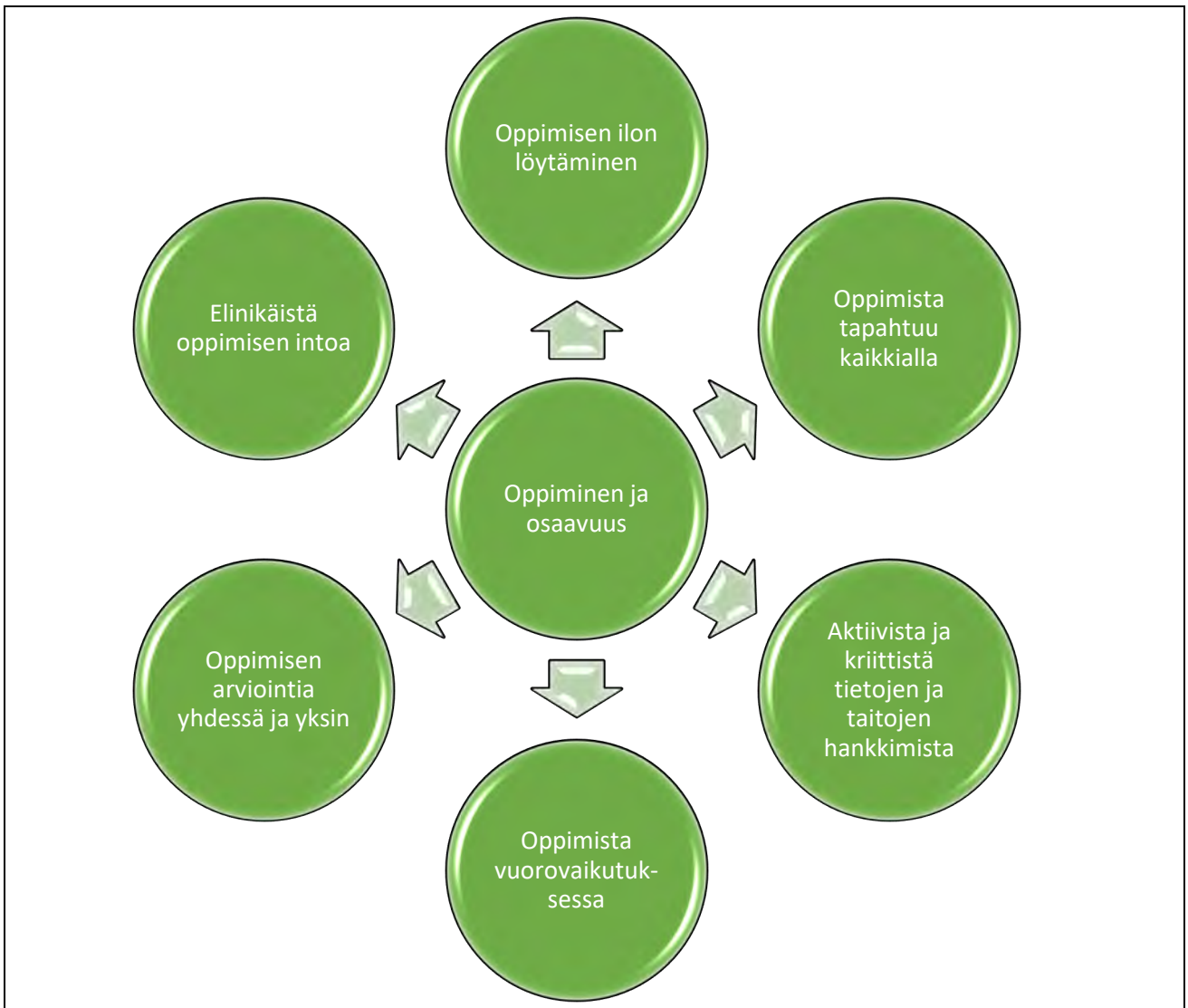
Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Koulumme rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Sateenkaaren koulussa tiedostetaan fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle. Sateenkaaren koulu on Liikkuva koulu.

Sateenkaaren koulun arvoperusta pohjautuu toisen ihmisen kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Koulumme arvoja ovat oppiminen ja osaavuus, hyvinvointi ja vuorovaikutus sekä vastuullisuus. Sateenkaaren koulussa oppilasta kannustetaan osallisuuteen ja annetaan yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan, ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Oppiesaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Sateenkaaren koulu luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle. Arvot toteutuvat koulun arjessa oppimisen ilona, hyvinvoinnin lisääntymisenä ja vastuullisena toimintana.

Sateenkaaren koulun oppimiskäsityksen mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii havainnoimaan oppimistaan, vahvuuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan, sekä asettamaan tulevaisuudelleen tavoitteita. Tulevaisuuden taidot kuten sinnikkyys, itsesääntely ja ystävällisyys vahvistuvat. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Oppimisen ilo syntyy yhteisen toiminnan myötä.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto, kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

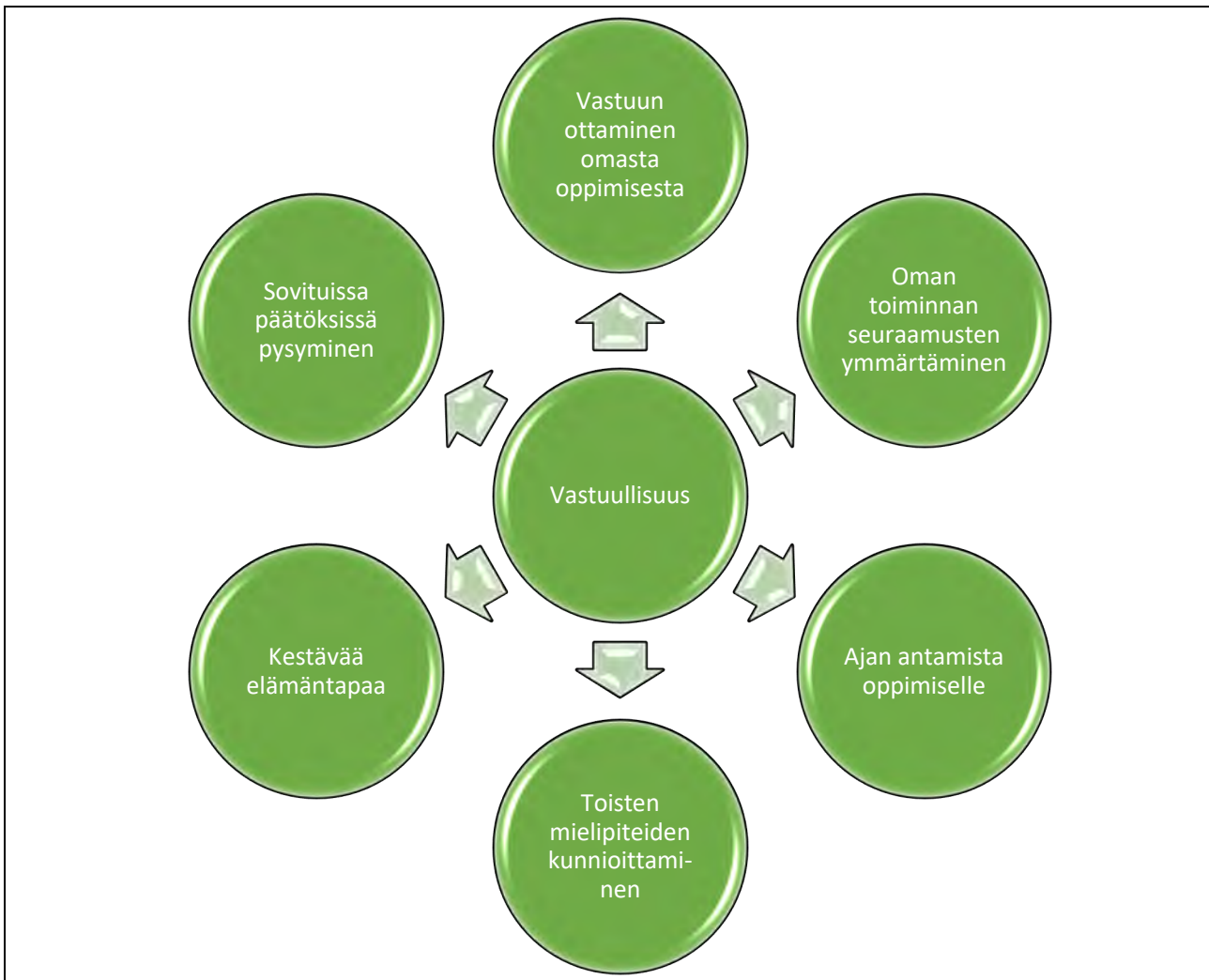
Sateenkaaren koulun oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Koulussamme arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Pyrimme arjen ennakoitavuuteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus parantavat luottamusta. Osallisuuden kokemusta edistävät luova työskentely, liikkuminen, leikki ja elämykset. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan seuraavien työvälineiden avulla: ART (Keinoja aggression hallintaan), Avekki (Toimintatapamalli aggression ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyyn ja hallintaan), Nepsy (Neuropsykiatrista valmennusta psykososiaalista tukea tarvitsevalle) ja Lapset puheeksi malli.

Kuvio 1: Sateenkaaren koulun arvot oppiminen ja osaavuus

Kuvio 2: Sateenkaaren koulun arvot hyvinvointi ja vuorovaikutus

Kuvio 3: Sateenkaaren koulun arvo vastuullisuus

Sateenkaaren koulun **visio** on toimia vaativan erityisen tuen kouluna sekä valtakunnallisesti että alueellisesti. Sateenkaaren koulu tukee lähiseutujen kouluja. Sateenkaaren koulussa on laadukas kasvatus- ja opetustoiminta, monipuoliset leikki- ja oppimisympäristöt sekä ajanmukaiset välineet. **Missio** on, että perusopetuksen päättävä oppilas tietää missä hän on hyvä ja mitä hän haluaa oppia lisää. Oppilas selviytyy ympäröivän yhteiskunnan muuttuvista haasteista ja edistää omalla toiminnallaan kestävä elämäntavan toteutumista. **Strategia**, Sateenkaaren koulu kuuluu Elmeri-koulujen verkkoon. Konsultatiivisin keinoin tuetaan lähialueiden kouluja. Sateenkaaren koulussa eheytetään oppilaan kasvamisen ja oppimisen elinikäinen polku yksilöllisyys huomioiden, yhteisöllisesti osallistamalla ja toinen toisemme huomioimalla.

2.1 Oppimiskäsitys

Sateenkaaren koulun opetussuunnitelmassa painotetaan positiivisen kasvatuksen ja opetuksen näkökulmaa. Oppilaiden käsitystä itsestään oppijana ja heidän kokemaansa pystyvyyden tunnetta vahvistetaan ja opetaan tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan. Opettajilta ja muilta oppilailta saatu kannustava ja rohkaiseva palaute lisää luottamusta omiin taitoihin sekä herättää kiinnostuksen oppimista ja opittavaa asiaa kohtaan.

Oppimiskäsitys, arvoperusta ja Sateenkaaren koulun näkemys on huomioitu oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen vuosiluokkaistamisen yhteydessä. Koulun oma arvotyöskentely ja toimintakulttuuri on kuvattu koulun vuosisuunnitelmassa. Koulun arvot ja oppimiskäsitys näkyvät päivittäin koulun toimintakulttuurissa ja arjessa. Arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan lukuvuoden aikana vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestäväää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsaa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden

suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa³¹. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaihteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetty tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaa-

³¹ Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2 - 4 §

misen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestäväen elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään luvuissa 13, 14 ja 15 vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan

toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuden liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävä elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimiskokien löytämiseen. Tärkeitä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tvt:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisen projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opin-tovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

3.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan, mitä perusopetuksen tehtävä sekä valtioneuvoston asetuksessa määritellyt opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet merkitsevät paikallisesti. Pohditaan myös, mitä opetukselle ja kasvatukselle asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen laaja-alaisen osaamisen ja oppiainekohtaisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää opetuksen järjestämiseltä, johtamiselta ja koulutyöltä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *mitkä ovat paikalliset, perusopetuksen tehtävää mahdollisesti täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät näkökohdat (muilta osin tehtäväkuvauksessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan; tehtävää voidaan konkretisoida ja toteuttaa myös opetussuunnitelmaa täydentävien suunnitelmien kuten esimerkiksi kestävän kehityksen ohjelman tai kulttuurikasvatussuunnitelman avulla, joista tulee tällöin maininta opetussuunnitelmaan)*

- mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen mahdolliset paikalliset painotukset ja miten painottuminen ilmenee (muilta osin laaja-alaisen osaamisen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- mitkä ovat ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan (laaja-alaisen osaamisen tarkemmat tavoitteet määritellään vuosiluokkakokonaisuuksittain, katso luvut 13 - 15).

3 Perusopetuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet Sateenkaaren koulussa

Perusopetuksen tehtävänä Sateenkaaren koulussa on luoda oppilaille mahdollisuus kasvaa omaa kulttuuri-perintöänsä arvostaviksi, omat vahvuutensa tunnistaviksi, vastuuntuntoisiksi aikuisiksi, jotka perusopetuksen päätteeksi toimivat kestävän elämäntavan mukaisesti ja rakentavat omalla toiminnallaan hyvinvointia. Laadukas perusopetus antaa eväitä selviytyä jatko-opinnoissa ja alati muuttuvassa yhteiskunnassa.

3.1 Laaja-alaisen osaamisen painotukset, toteuttaminen ja arviointi

Kuvio 4: Laaja-alaisen osaamisen painotukset, toteuttaminen ja arviointi

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppimaan oppimisen ja ajattelun taitoja tulee harjoitella jatkuvasti. Sateenkaaren koulussa tarjotaan opettajille säännöllisesti täydennyskoulutusta ja ohjausta näiden taitojen opettamiseen.

Oppilaan osaaminen ja uskomukset omista oppimisen taidoista ohjaavat oppimista ja vaikuttavat uusien oppimishaasteiden kohtaamiseen. Oppilaan olemassa olevat tiedot, taidot ja asenteet vaikuttavat oppimaan

oppimisen ja ajattelun taitojen kehittymiseen ja haluun ottaa uusia haasteita vastaan silloinkin kun oppiminen ei ole helppoa. Kyky sietää pettymyksiä ja niiden uhkaa, sekä kyky iloita ja nauttia uusista haasteista, oppimisesta ja omasta osaamisesta, ovat osa oppimaan oppimisen taitoja.

Oppimaan oppimisen ja ajattelun taitojen kehittymistä ohjataan vahvistamalla oppilaan uskomuksia itsestään taitavana oppijana, sekä oppisisältöjen, oppimisen-, arvioinnin ja vuorovaikutuksen tapojen valinnalla. Oppimistehtävissä huomioidaan tehtävän ratkaisun avoimuus eri mahdollisuuksille (ei yhtä oikeaa ratkaisua), opettajan korkeat odotukset, riittävä haasteellisuus, positiivinen kontrolloitu ristiriita opitun ja vielä opittavan asian välillä, yksilöllinen ohjaus ja ajattelun työkalujen tarjoaminen ja niiden käytön harjoittelemine.

Oppimaan oppimisen ja ajattelun taitojen opiskelua tapahtuu kaikissa oppiaineissa, kuitenkin niin, että oppilaan oma äidinkieli on keskiössä. Kieli on ajattelun väline ja käsitteellinen ajattelu vaatii kieltä ja käsitteiden ymmärtämistä. Ymmärtävä lukeminen on tiedonhankinnan ja kommunikaation perustaito. Matematiikan opiskelussa symbolijärjestelmän ymmärtäminen ja päättelytaitojen harjaannuttaminen kehittävät oppimaan oppimisen ja ajattelun taitoja.

Oppilaan oppimisen ja ajattelun taitoja arvioidaan osana oppiaineiden arviointia. Vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä tarkastellaan, kuinka laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuluneen lukuvuoden aikana toteutunut.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Vuorovaikutusta ja itsensä ilmaisua harjoitellaan osana oppiaineiden opetusta. Työtavat valitaan siten, että oppilas toimii vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden ja koulun aikuisten kanssa. Hän oppii tulevaisuuden työelämän ja arjen sujumisen kannalta tarvittavia taitoja: itsensä ilmaisua ja aktiivista kuuntelua. Opetuksessa huomioidaan eri kieli- ja kulttuuriryhmät sekä kannustetaan oppilasta monikielisyuteen.

- Kulttuurikasvatuksen tueksi on Keski-Savon alueelle laadittu seudullinen kulttuurikasvatussuunnitelma

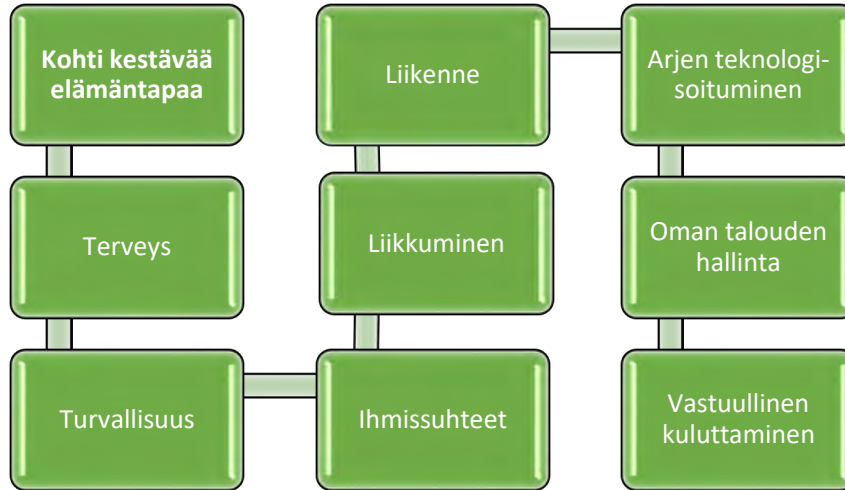
Sen tavoitteena on:

- turvata jokaiselle oppilaalle vuosittainen kulttuurikokemus
- tarjota mahdollisuus tutustua oman ympäristön kulttuurin monipuolisuuteen
- tehdä kulttuurikasvatuksesta tavoitteellista ja jäsentynyttä
- tukea uusien oppimisympäristöjen löytymistä
- tukea koulun ja kulttuurin välistä yhteistyötä.
-

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu-osaamiskokonaisuuden toteutumista arvioidaan vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja.

Kuvio 5: Itsestä huolehtimiseen ja arjen taidot -osaamiskokonaisuus.

Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot- osaamiskokonaisuus liittyy tiiviisti koulun yhteisölliseen oppilashuolto-työhön. Sen avulla koulussa edistetään oppilaan hyvinvointia, itsestä huolehtimista ja arjessa tarvittavien taitojen hallitsemista.

Oppilaat, huoltajat ja yhteistyökumppanit voivat osallistua osaamiskokonaisuuden suunnitteluun ja toteuttamiseen esimerkiksi pohtimalla:

- Mitkä itsestä huolehtimisen ja arjen taidot ovat osalla oppilaista kateissa?
- Mitkä itsestä huolehtimisen ja arjen taidot ovat oppilaan hyvinvoinnin ja hänen tulevaisuutensa kannalta oleellisimpia?
- Miten oppimisen ilo lisääntyy koulussamme nyt ja tulevaisuudessa?

Osaamiskokonaisuus voi toteutua erilaisten monialaisten oppimiskokonaisuuksien, valinnaisaineiden, projektien, teemapäivien tai oppiaineiden opetuksen yhteydessä yhteistyössä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Itsestä huolehtiminen ja arjentaidot -osaamiskokonaisuuden toteutumista arvioidaan vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien ja symbolien tulkinnan ja tuottamisen taitoa. Se on kykyä hankkia, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoja eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla. Monilukutaitoa harjoitellaan kaikissa oppiaineissa.

Kirjastot toimivat luontevina yhteistyökumppaneina monilukutaidon edistämisessä. Mediataitoviikko sisältää mediakasvatukseen liittyviä kokonaisuuksia.

Monilukutaitoa arvioidaan osana oppiaineiden arviointia. Vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä tarkastellaan, kuinka laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuluneen lukuvuoden aikana toteutunut.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Tieto ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi eri tavoin ja kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Sen lisäksi se tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden dokumentoida omaa oppimista. Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Sateenkaaren koulu mahdollistaa opettajille säännöllisesti täydennyskoulusta tieto- ja viestintäteknologiassa.

Tieto ja viestintäteknologista osaamista arvioidaan osana oppiaineiden arviointia. Vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä tarkastellaan, kuinka laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuluneen lukuvuoden aikana toteutunut.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys

Oppilaita kannustetaan omatoimisuuteen ja yritteliäisyyteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Työskentelyn aikana ja sen arvioinnissa oppilaita ohjataan tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaiden kanssa pohditaan, millaisia taitoja tulevaisuuden työelämässä tarvitaan ja miten niitä voidaan koulussa harjoitella.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuksien toteuttamisessa voidaan tehdä yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa. Yritysvierailut ja yrittäjien kouluvierailut tarjoavat mahdollisuuden tutustua erilaisiin työpaikkoihin ja työelämässä tarvittaviin taitoihin.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjäyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Työelämätaitoja ja yrittäjämäistä toimintaa harjoitellaan osana oppiaineiden opetusta ja näitä osa-alueita arvioidaan oppilaan työskentelytaitojen arvioinnin yhteydessä.

Vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä tarkastellaan, kuinka laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuluneen lukuvuoden aikana toteutunut.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sateenkaaren koulussa toimii oppilaskunta, joka kokoontuu säännöllisesti. Oppilaskunnan toiminta on osa koulun toimintakulttuuria ja sen toiminta kuvataan koulun vuosisuunnitelmassa.

Oppilaat otetaan mukaan suunnittelemaan, kehittämään ja arvioimaan koulun toimintakulttuuria. Opiskeltavaan asiaan valmistautuessa käydään keskustelu oppimisen tavoitteista, opiskelumenetelmistä ja osaamisen näyttämisestä. Oppilaalle annetaan mahdollisuus osallistua osaamisen ja oppimisen näyttämisen tapojen suunnitteluun. Yhteisöllisyys ja toisten huomioiminen ovat osa koulun arkea.

Opetussuunnitelmatyön yhteydessä Sateenkaaren koulu valitsee vuosittain painopistealueensa kestävästä elämäntavan eri osa-alueiden toteuttamisesta.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen- osaamiskokonaisuuden toteuttamista arvioidaan vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Koulun laaja-alaisen osaamisen opetuksen toteuttamistavat ja lukuvuosisuunnitelmaiset painotukset kuvataan koulun vuosisuunnitelmissa. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet sisältyvät oppiaineisiin, valinnaisaineisiin, monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin ja koulun vuosittaisiin teemoihin. Koulun tasolla laaja-alaisen osaamisen sisällöt näkyvät osana päivittäistä työskentelyä.

Laadukas perusopetus ja opetukselle sekä kasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutuminen taataan opettajien osaamisen ja oppimisympäristöjen kehittämällä. Rehtori on avainasemassa laaja-alaisen osaamisen toteutumisen turvaamisessa. Opetuksen järjestäjä seuraa, arvioi ja kehittää laaja-alaisen osaamisen toteuttamista oman arviointijärjestelmänsä mukaisesti.

Koulun laaja-alaisen osaamisen mahdolliset painotukset ja miten painottuminen ilmenee sekä järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja seurataan, kirjataan koulun vuosisuunnitelmaan.

Työelämätaitoja ja yrittäjämäistä toimintaa harjoitellaan osana oppiaineiden opetusta ja näitä osa-alueita arvioidaan oppilaan työskentelytaitojen arvioinnin yhteydessä.

Vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä tarkastellaan kuinka laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kulu-neen lukuvuoden aikana toteutunut.

4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun³². Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnustetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiseksi kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntä-

³² Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012: 29

mistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnat ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäsenenä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielistä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä³³. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

³³ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta³⁴. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilaille on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

³⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet³⁵. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon koulu yhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä³⁶. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisien ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsenytenien tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa ote-

³⁵ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

³⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

taan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itse-tuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syn-tymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Opetuksen eheyttämistä käsitellään seuraavassa alaluvussa 4.4.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikuttei-seen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttavat. Työtapojen valinnassa hyödyn-netään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työta-pojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä koulu yhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arvioin-tiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttä-misen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippu-uuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tie-donaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojään ja tuottavat koke-muksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opis-keltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähesty-mistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikai-sesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi, toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osal-listuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineissa integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan ehytettynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilaille on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään luvussa 4.2 kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita.

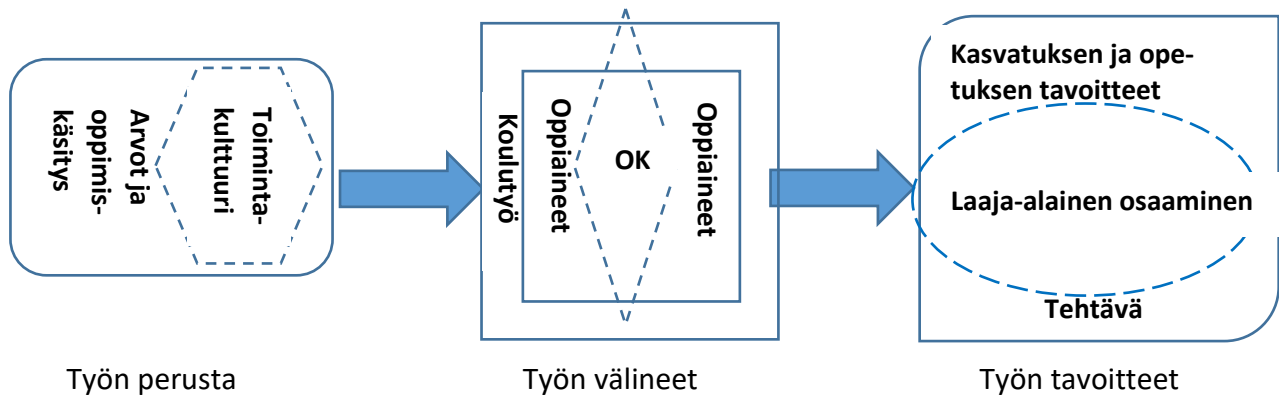
Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsitteilyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisen kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudella sekä haastaa monenlaisin vuorovaihtus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävästä elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä. Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Kuvio 6: Monialaiset oppimiskokonaisuudet

4.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien periaatteiden pohdinta on keskeinen osa opetussuunnitelmatyötä ja samalla toiminnan jatkuvaa kehittämistä edistävä tekijä. Paikallisesti päätetään, miten oppilaat ja huoltajat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen sekä mitä muuta yhteistyötä ja keiden toimijoiden kanssa tehdään toimintakulttuurin kehittämiseksi. Suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös toimintakulttuurin jatkuvuuteen esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksen eri vaiheissa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *miten opetuksen järjestäjä ja koulut edistävät ja arvioivat toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista; mitkä ovat mahdolliset paikalliset painoisteet ja miten ne ilmenevät käytännössä (toimintakulttuurin periaatteiden kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- *mitkä ovat oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat paikalliset tavoitteet ja erityiskysymykset (muilta osin oppimisympäristöjen ja työtapojen kuvaamisessa opetussuunnitelmana perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- *miten opetuksen eheyttämistä käytännössä toteutetaan*
- *miten monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan*
- *toteuttamista ohjaavat paikalliset tavoitteet (yleiskuvauksen osalta opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- *toteuttamista ohjaavat periaatteet ja toteuttamistavat (päätetäänkö esimerkiksi oppimiskokonaisuuksien teemoista yhteisessä paikallisessa opetussuunnitelmassa ja tarkemmista tavoitteista ja sisällköistä koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa vai miten menetellään; miten turvataan, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa; miten ohjeistetaan oppimiskokonaisuuksien laajuus, miten sovitaan kulloinkin mukana olevista oppiaineista; miten oppilaiden osallistuminen suunnitteluun järjestetään jne)*

- *tavoitteen ja sisällöt (määritelty joko opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaan)*
- *arviointikäytännöt (miten huolehditaan siitä, että ko. kokonaisuuksissa osoitetut työskentelytaidot ja muu osaaminen otetaan huomioon kokonaisuuden toteuttamisessa mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa)*
- *toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen.*

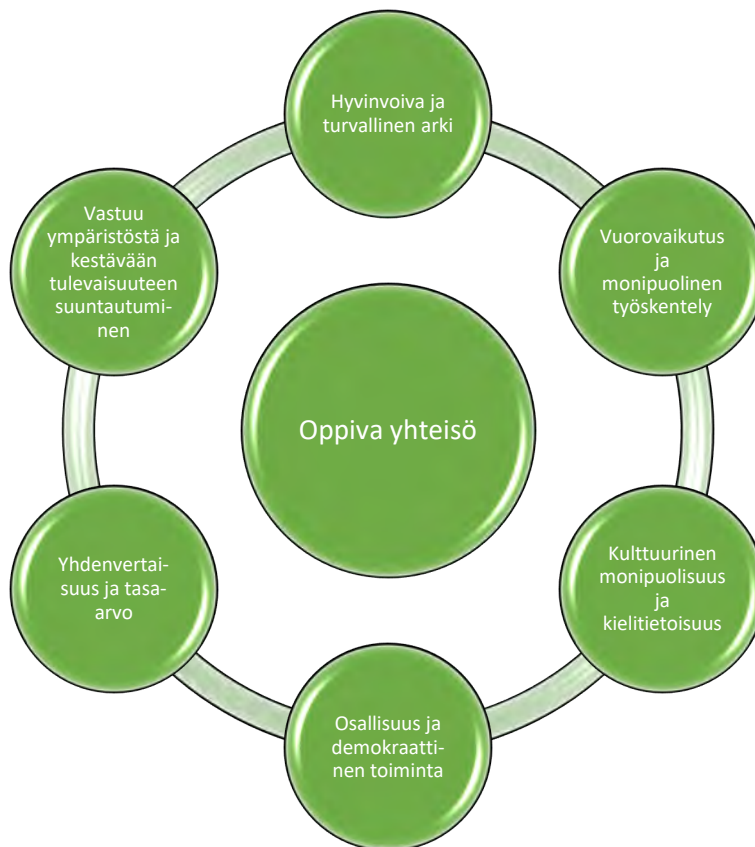
Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokainen koulu täsmentää oman toimintakulttuurinsa sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutuksen. Lisäksi opetuksen järjestäjä huolehtii, että monialaisten oppimiskokonaisuuksien sekä mahdollisen muun eheyttämisen suunnittelu, tavoitteiden ja sisältöjen määrittely, toteuttaminen, seuranta ja arviointiyhteistyö täsmennetään koulukohtaisesti. Koulukohtaisesti on tärkeä määritellä eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa sekä tarkentaa oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilaan arvioinnin käytänteet. Täsmennykset kirjataan joko koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Opetussuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri Sateenkaaren koulussa

4.1 Toimintakulttuurin määrittelyä

Koulun toimintakulttuurin tavoitteena on edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävää elämäntapaa yhteistyössä oppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurissa näkyy paikallisuus ja kouluyhteisön omaleimaisuus ja sen kehittämisen ytimenä on oppiva kouluyhteisö. Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa ja se vaikuttaa merkittävästi opetuksen laatuun.

Kuvio 7: Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet Sateenkaaren koulussa.

Koulun toimintakulttuuri muodostuu:

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä

Toimintakulttuuria muovaavat tiedostetut ja tiedostamattomat tekijät. Taustalla vaikuttavat arvot, kirjoitetut ja kirjoittamattomat säännöt sekä koulu yhteisöön muotoutuneet toiminta- ja käyttäytymismallit välittyvät koulu yhteisössä koulun aikuisilta oppilaille. Nämä näkyvät esim. vuorovaikutuksen ja kielenkäytön malleina sekä sukupuoliroolien omaksumisena. Toimintakulttuuri vaatii jatkuvaa kehittämistä, sen vaikutusten pohtimista ja ei toivottujen käytänteiden korjaamista.

4.2 Seudullisen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuurin kehittämällä voidaan vaikuttaa keskeisesti oppimisen ilon herättämiseen ja opiskelumotivaation löytämiseen. Opetushenkilökunnan tulisi miettiä, kuinka omalla toiminnalla mahdollistetaan se, että jokainen oppilas saa päivittäin kokea, että:

- hän osasi jotain (pätevyyden kokemus)
- hän sai vaikuttaa mitä tehtiin (autonomian kokemus)
- hänestä välitetään (sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kokemus)

Sateenkaaren koulun toimintakulttuurin kehittämisen tausta-ajatuksena on kasvatuksen ja koulutuksen misio, jonka mukaan peruskoulun päättävä oppilas tietää, missä on hyvä ja mitä haluaa oppia lisää.

Vahvuuksien opettaminen ja positiivinen pedagogiikka lisäävät oppilaiden itsetuntemusta ja minäpystyvyyden tunnetta. Oppilaita ohjataan ensisijaisesti positiivisen ja kannustavan palautteen avulla. Minäpystyvyyden tunne ja laaja-alaisen osaamisen taidot auttavat oppilasta selviytymään muuttuvan yhteiskunnan haasteista. Koulun oppilaat ja aikuiset edistävät yhdessä omalla toiminnallaan kestävä elämäntapaa.

4.2.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä entinen

Sateenkaaren koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yksilöä ja yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Sateenkaaren koulun yhteisö rakentuu seuraavasti:

Oppilaat

- osallistuvat opetuksen suunnitteluun monipuolisesti ikäkauden edellyttämällä tavalla (monialaiset oppimiskokonaisuudet, valinnaisaineet, lukuvuosisuunnittelu, yhteiset tapahtumat, oppilaskunta)
- ovat mukana asettamassa omia oppimistavoitteitaan HOJKSien laadinnassa sekä arvioivat omaa toimintaansa kaikissa toiminnoissa läpi lukuvuoden sekä HOJKSin arvioinnin yhteydessä
- arvioivat omia tuen tarpeitaan ja koulutyön sujumista oppilashuollossa

- opiskelevat yhteistoiminnallisesti omien voimavarojensa ja toimintaedellytystensä sallimissa rajoissa
- oppivat toisiltaan ryhmätoiminnoissa ja oppivat antamaan positiivista palautetta toisilleen arjessa
- oppivat tunnistamaan ja arvioimaan omia vahvuuksiaan sekä hyödyntämään niitä opiskelussa ja myöhemmin elämässään
- sitoutuvat koulutyön haasteisiin ja työskentelevät pitkäjänteisesti aikuisen ohjauksen tuella saavuttaakseen omat tavoitteensa

Opettajat

- suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat opetusta yhdessä toisten opettajien kanssa
- suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat monialaisia oppimiskokonaisuuksia lukuvuosittain ja kehittävät toimintaa saadun palautteen mukaan
- päivittävät osaamistaan koulutusten kautta ja jakavat osaamistaan toisille opettajille
- kokeilevat ja kehittävät opetusta saadun palautteen mukaan ja ennakkoluulottomasti uutta kokeilun
- osallistuvat lasten ja nuorten kasvatukseen yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti tekemällä tiivistä yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa (esim. oppilaskodit)

Lähiohjaajat

- osallistuvat koulun arjen suunnittelemiseen, toteuttamiseen ja arviointiin
- ovat mukana ideoimassa ja kokeilemassa uusia ratkaisuja
- tukevat lapsia ja nuoria koulun arjessa
- osallistuvat kasvatustyöhön yhteistyössä koulun muun henkilöstön ja huoltajien sekä sidosryhmien kanssa
- jakavat osaamistaan ja oppivat toisiltaan

Koulun muu henkilökunta

- tukevat lapsia ja nuoria koulun arjessa
- osallistuvat kasvatustyöhön yhteistyössä koulun muun henkilöstön ja huoltajien sekä sidosryhmien kanssa
- jakavat osaamistaan ja oppivat toisiltaan

4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki

Sateenkaaren koulussa jokainen voi omalla toiminnallaan vaikuttaa koulu yhteisön hyvinvointiin. Koulussamme vahvistetaan ja arvostetaan ystävällisyyttä, sinnikkyyttä ja itsesäätelytaitoja. Koulussamme on tärkeää auttaa toisia ja hyväksyä erilaisuutta.

- Huolehditaan vastuualueista ja rakennetaan koulupäivä vaalien kiireettömyyttä. Annetaan aikaa toiminnoille.
- Suunnitellaan yhteiset toiminnot hyvissä ajoin jo edellisenä keväänä ja jatketaan suunnittelua syksyn kehittämispäiville. Luodaan selkeät aikataulut ja tavoitteet toiminnoille ja huolehditaan asianmukaisesta tiedottamisesta.
- Huolehditaan siitä, että oppilailla on tunti liikuntaa päivässä. Pidetään kaksi puolen tunnin mittaista

välituntia. Pidetään välitunnit ulkona.

- Huolehditaan siitä, että välitunneille osallistuu koko koulun henkilökunta. Tuetaan oppilaita välitunneilla ja tarjotaan heille tekemistä. Huolehditaan, että ketään ei kiusata tai että kukaan ei jää yksin.
- Huolehditaan oppimisympäristön viihtyisyydestä. Tarjotaan oppilaille iänmukaista vapaa-ajan tekemistä.
- Edistetään osallisuutta, hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä kuuntelemalla oppilaskunnan toiveita ja huolehtimalla oppilashuollon toimivuudesta.
- Kaikkien yhteinen vastuu, että ilmoitetaan rikkoutuneista välineistä eteenpäin.
- Keskustellaan koulun säännöistä ja noudatetaan niitä.
- Ennaltaehkäistään kiusaamista tehostetulla välituntivalvonnalla, kiusaamisen vastaisella toimenpiteohjeistuksella, oppilaskuntatoiminnalla, tutor-oppilastoiminnalla ja opetusjärjestelyillä.

4.2.3 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Sateenkaaren koulun henkilökunnan keskinäinen kunnioitus ja yhteistyö tukevat oppilaiden kasvua myönteiseen vuorovaikutukseen ja toimivaan yhteistyöhön.

- Muodostetaan oppilasryhmät oppilaiden tarpeiden perusteella.
- Opiskellaan asioita luokkatilan ulkopuolella, tehdään yhdessä retkiä ja hyödynnetään ympäröivä luonto oppimisympäristönä.
- Tehdään yhteistyötä järjestöjen, yritysten ja toisten oppilaitosten kanssa.
- Toteutetaan monialaiset oppimiskokonaisuudet koko koulun yhteisinä tapahtumina, teemapäivinä ja / tai viikkoina.
- Toteutetaan luokkien välistä yhteistoimintaa välitunneilla ja valinnaisaineissa.
- Opetellaan työskentelemään eri tarpeisten ihmisten kanssa.

4.2.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Sateenkaaren koulussa kotikansainvälisyys tarkoittaa sitä, että koulumme arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä sekä kansalliskieliä. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain koulussamme ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Ne kehittävät yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. On tärkeää tukea oppilaiden kasvua avarakatseiseen, suvaitsevaiseen ja ymmärtäväiseen elämänasenteeseen. Sateenkaaren koulun oppilaat tutustuvat oman lähiympäristönsä kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja tekee asiassa yhteistyötä muiden oppilaitosten kanssa.

4.2.5 Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Sateenkaaren koulussa vahvistetaan jokaisen oppilaan mahdollisuutta vaikuttaa omaan kouluarkeen, hyvinvointiin ja viihtyvyyteen. Tarjotaan mahdollisuuksia valita hyvinvointia tukevia valinnaisaineita tukemaan kasvua ja kehitystä. Mahdollistetaan jokaiselle oppilaalle osallistuminen oman opetuksen suunnitteluun ja arviointiin. Tarjotaan erilaisia ja yksilöllisiä vaihtoehtoisia pedagogisia ratkaisuja oppimisen tueksi. Mahdollistetaan kuuluminen oppilaskuntaan tai tutor-toimintaan.

4.2.6 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Sateenkaaren koulussa rohkaistaan oppilaita tekemään omia valintoja sekä osallistumaan oppimisympäristöjen kehittämiseen. Kaikki koulun jäsenet kohdataan ja kohdellaan samanarvoisina riippumatta lähtökohdista. Kaikkia kohdellaan yhdenvertaisesti yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Sateenkaaren koulussa erilaisuus on rikkaus, jonka olemassa olo turvataan ja jonka erityisyydelle annetaan arvoa. Koulussa tehdään kolmeksi vuodeksi eteenpäin tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

4.2.7 Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

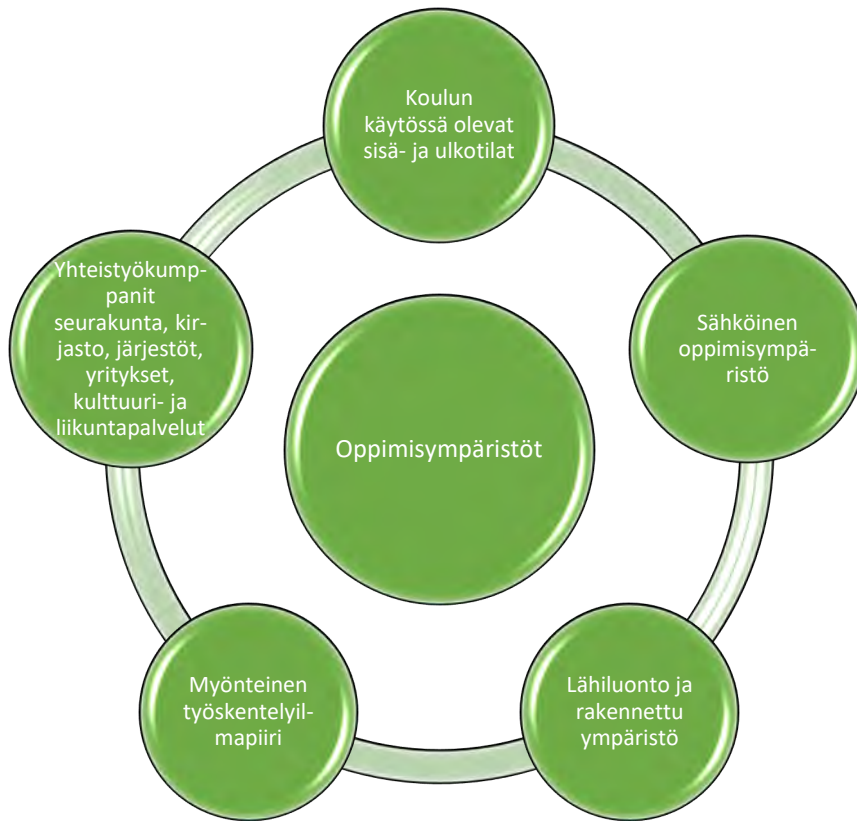
Sateenkaaren koulussa otetaan huomioon kestävä elämäntavan välttämättömyys. Tehdään vastuullisia valintoja ja toimitaan arjessa vastuullisesti suhteessa ympäristöön. Otetaan oppilaat mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan kestävää arkea. Pohditaan yhdessä vastuullisten valintojen tekemistä arjessa. Otetaan kestävä kehitys osaksi eri oppiaineita.

4.3 Oppimisympäristöt, työtavat ja eheyttäminen

4.3.1 Oppimisympäristöt

Sateenkaaren koulussa jokainen jäsenet vaikuttavat omalla toiminnallaan oppimisympäristöihin. Jokaisella koulun aikuisella on vastuu koulun ilmapiiristä ja työrauhasta. Positiivinen pedagogiikka, oppilaiden kannustaminen ja vahvuuksien tukeminen rakentavat positiivista oppimisympäristöä. Koulun aikuiset toimivat yhdenmukaisella tavalla ja sopivat oppimista ja hyvinvointia edistävän käyttäytymisen tavoitteista yhdessä. Yhteisesti jaetut käyttäytymisen tavoitteet helpottavat kaikkien aikuisten toimintaa arkitilanteissa.

Sateenkaaren koulussa oppimisympäristöillä tarkoitetaan kaikkia tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöihin kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään.

Kuvio 8: Lähialueen oppimisympäristöt

Savon luonto ja paikallinen kulttuuriympäristö tarjoavat monipuolisen oppimisympäristön, jonka hyödyntämisessä paikalliset toimijat voivat toimia apuna. Keski-Savon laatima kulttuurikasvatusohjelma tarjoaa monipuolisia toimintamalleja ja esimerkkejä paikallisen kirjaston, museoiden ja kulttuuripalvelujen käytöstä.

Yhteistyö yhteisöjen, yritysten, järjestöjen, seurakunnan, kirjaston, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden kanssa tarjoaa erinomaisen oppimisympäristön oppiaineiden- ja toiminta-alueiden opiskeluun ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien sekä laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuksien toteuttamiseen.

Tieto- ja viestintäteknologian (tvt) käyttö mahdollistaa joustavan oppimisen ja tukee elinikäistä oppimista. Sähköinen oppimisympäristö muodostaa turvallisen ympäristön harjoitella tvt-taitoja, edistää osallisuutta ja oman oppimisen hallintaa. Opetuksessa käytetään tietoteknisiä laitteita sekä digitaalisia oppimisen välineitä, jotka ovat oppilaan iän ja opittavien taitojen kannalta tarkoituksenmukaisia. Tieto ja viestintäteknologian avulla tietoon päästään käsiksi, tietoa voidaan tallentaa, järjestellä, muuntaa sekä esittää eri tavoin. Koulujen käyttämän tieto- ja viestintäteknikan ajan- ja tarkoituksenmukaisuutta seurataan jatkuvasti ja sitä päivitetään tarvittaessa. Oppilaat voivat käyttää omia laitteita oppimisen välineinä huoltajien kanssa sovitulla tavalla.

Oppimisympäristöjen käytössä ollaan luovia. Sateenkaaren koulu huomioi oppilaiden ja huoltajien osallisuuden oppimisympäristöjen suunnittelussa. Vuosittain toteutettavassa kyselyssä oppilaat ja huoltajat pääsevät arvioimaan ja tuomaan omia ideoita esiin koskien oppimisympäristöjen toimivuutta ja kehittämistä. Oppilaiden ja huoltajien asiantuntijuus tuo opetukseen arvokkaan lisän vierailijoita ja retkikohteita suunniteltaessa.

Koulussa oppimisympäristöjen toimivuutta, soveltuvuutta opetukseen, terveellisyttä ja turvallisuutta arvioidaan jatkuvasti. Lukuvuoden aikana vuosisuunnitelmaa arvioidessa valitaan myös oppimisympäristön kehittämiskohteet.

4.3.2 Työtavat

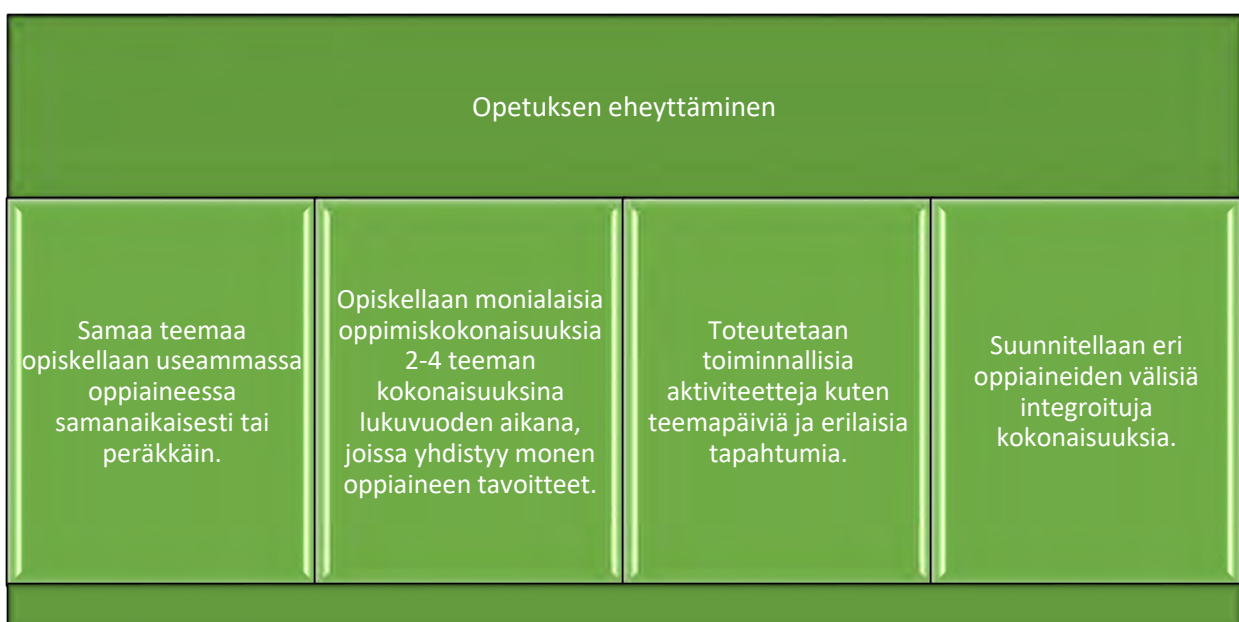
Työtapojen valinnassa Sateenkaaren koulussa otetaan huomioon oppimiselle ja opetukselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Lisäksi huomioidaan oppiaineiden ja toiminta-alueiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa työtapoja ja arvioimassa omaa työskentelyään. Työtapojen valinnat mahdollistavat opetuksen eheyttämisen ja eriyttämisen.

Tunti liikuntaa päivässä toteutuu välituntiliikunnan muodossa sekä mahdollistamalla erilaisia työtapoja. Mobiilisovellusten avulla oppitunneille saadaan lisää liikettä sekä erilaisten oppimispelien kautta.

4.3.3 Opetuksen eheyttäminen

Koulussamme tehdään oppimisesta oppilaalle mielekäs prosessi, joka tukee oppilaan kasvua eheäksi ja itsenäisesti ajattelevaksi aikuiseksi, joka kykenee toimimaan ja tekemään päätöksiä tulevaisuuden yhteiskunnassa. Opetusta eheyttämällä autetaan oppilaita ymmärtämään opiskeltavien asioiden välisiä suhteita ja keskinäisiä riippuvuuksia. Opetuksen eheyttämisen kautta saadaan oppilaita aktivoitua toimimaan ja luomaan yhteyksiä ulkomaailmaan. Opetuksen eheyttäminen Sateenkaaren koulussa voi tapahtua opiskelemalla oppimiskokonaisuuksia koko koulun kanssa yhdessä, eri oppiaineiden yhteistyönä tai yksittäisten oppiaineiden sisällä. Eheyttäminen voi tapahtua lukuvuoden, teemapäivän tai yksittäisen oppitunnin mittaisena, jolloin käsitellään tiettyä oppimiskokonaisuutta. Eheyttämistä tulee toteuttaa myös oppiaineiden sisältöjen valinnassa ja opetuksessa siten, että oppilaalle muodostuu aiheesta ehyt kokonaisuus pirstaleisen tiedon sijaan.

Eheyttävän opetuksen lähtökohtia ovat oppilaan oma elämäntilanne huomioiminen ja mielenkiinnon kohteet tai opettajan etukäteen valitsema aihe. Oppilailla on mahdollisuus osallistua oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun.

Kuvio 9: Opetuksen eheyttäminen

4.3.4 Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Sateenkaaren koulussa jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään kaksi monialaista oppimiskokonaisuutta lukuvuodessa. Monialaisen oppimiskokonaisuuden laajuus vastaa oppilaan viikkotuntimäärää. Erilaisia käytännön toteuttamistapoja monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun löytyy opetussuunnitelman perusteista (ks. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luku 4.4). Keskeistä on, että oppilas saa mahdollisuuden syventyä riittävästi kyseisen oppimiskokonaisuuden sisältöihin.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ilmentävät Sateenkaaren koulun kasvatuksen, koulutuksen ja koulun arvojen sekä oppimiskäsityksen tavoitteita, sisältöjä, käytäntöjä ja arviointia. Kokonaisuuksien suunnittelussa huomioidaan laaja-alaisen osaamisen kehittäminen sekä paikallisuus ja koulun omaleimaisuus. Monialaiset oppimiskokonaisuudet suunnitellaan toteutettavaksi yhdessä. Oppilaat ovat mukana suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Vanhempien osallisuus huomioidaan ja mahdollistetaan. Myös eri yhteistyökumppanit, kuten kulttuuri-, nuoriso- ja vapaa-aikapalvelut, poliisi, pelastuslaitos, järjestöt, seurakunta ja kirjastot voivat olla mukana toteuttamassa monialaista oppimiskokonaisuutta.

Rehtorin tehtävänä on huolehtia riittävästä resursoinnista monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun ja toteuttamista varten. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen kirjataan koulun vuosisuunnitelmaan. Siinä todetaan mitkä ovat lukuvuodelle suunnitellut monialaiset oppimiskokonaisuudet sekä miten oppilaat ovat osallistuneet oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lisäksi vuosisuunnitelmissa tarkennetaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien järjestämisen käytännöt sekä oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilasarvioinnin käytänteet. Oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, kulloisenkin oppimiskokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Sähköiset oppimisympäristöt tukevat monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden saavuttamista ja arviointia. Sateenkaaren koulu arvioivat monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutumista ja kehittämiskohteita vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Monialaisen oppimiskokonaisuuden arvioimiseksi sekä oppilailta että opettajilta ja muilta toimijoilta kerätään palautetta oppimiskokonaisuuden aikana ja sen päätyttyä. Arviointimenetelminä painottuvat itse- ja vertaisarviointi ja arvioinnissa painotetaan työskentelyn arviointia.

Arvioitavia työskentelytaitoja ovat:

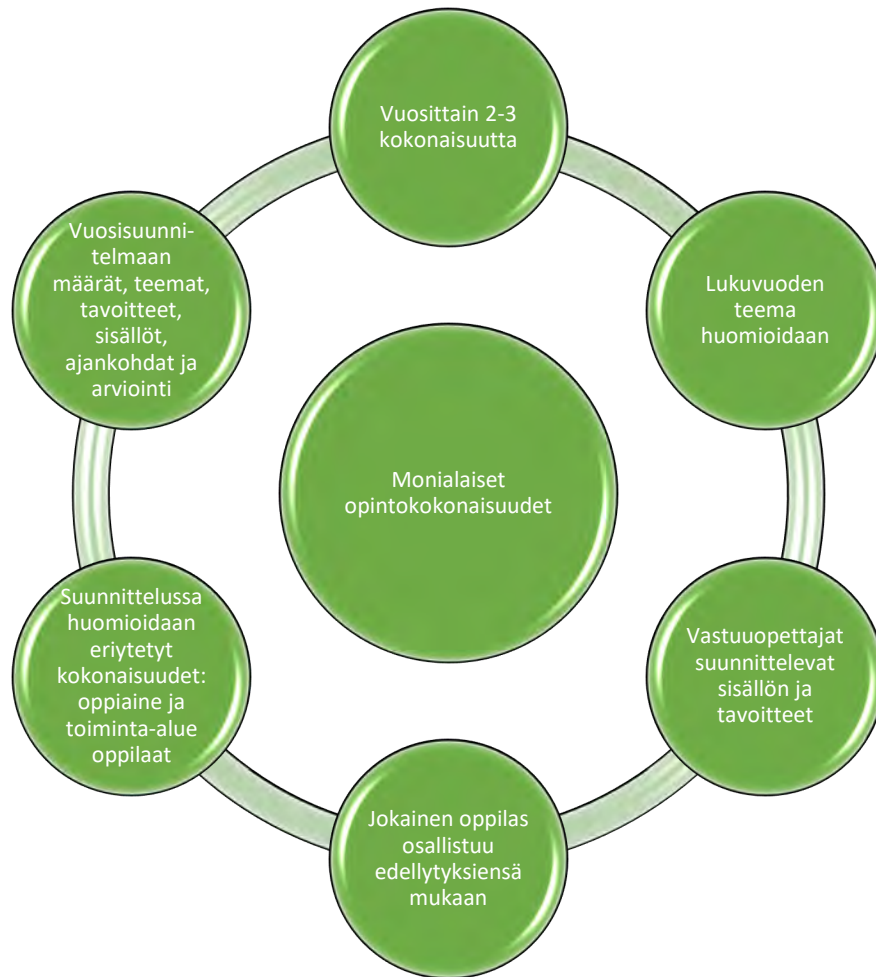
- taito työskennellä itsenäisesti
- taito työskennellä yhdessä
- taito suunnitella omaa työtään
- taito säädellä omaa työtään
- taito arvioida omaa työtään
- taito toimia vastuullisesti
- taito toimia parhaansa yrittäen
- taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa

Monialaisten opintokokonaisuuksien suunnittelun lähtökohtina ovat:

- Ajankohtaiset teemat ja niiden yhteiskunnallinen merkittävyys
- Opintokokonaisuuudet liittyvät koulun vuositeemaan
- Kokonaisuuksia suunnitellessa huomioidaan oppilaiden toiveet ja kuullaan oppilaskuntaa
- Teemat suunnitellaan niin, että ne ovat kaikille mahdollista toteuttaa
- Teemat ovat toiminnallisia ja kehittävät koko koulun yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja

Arviointi:

- Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana
- Oppilaan osaaminen huomioidaan muissa oppiaineissa, kun arvosanaa muodostetaan
- Oppilailta kerätään palautetta ja arviota omasta suoriutumisestaan

KUVIO 10: Sateenkaaren koulun monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelun lähtökohdat

Sateenkaaren koulussa monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään luvussa 4.2 kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita. Oppimiskokonaisuuksiin osallistuu koko koulu, joten ne toimivat myös koulua yhdistävinä kokonaisuuksina. Kokonaisuudet menevät 2-3 kuukauden jaksoina, jolloin kaikilla on mahdollisuus työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti aiheen parissa.

5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan koulu yhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus³⁷. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista koulu yhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollollisen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on koulu yhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovitusta tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti^{38a}. Oppilaan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, koulu yhteisön tai opiskelu ympäristön turvallisuutta tai terveyttä^{38b}. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä³⁹. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

³⁷ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. ja perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

^{38a} Perusopetuslaki 35 § 2 mom.

^{38b} Perusopetuslaki 35 § 2 mom. (163/2022)

³⁹ Perusopetuslaki 35 § 1 mom.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

5.2.1 Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun⁴⁰. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista.⁴¹ Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa⁴². Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko koulu yhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot.⁴³ Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta koulu yhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan

⁴⁰ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

⁴¹ Perusopetuslaki 47 a § 2 mom. (1267/2013)

⁴² Perusopetuslaki 3 § 3 mom.

⁴³ Perusopetuslaki 26 § 1 mom. (477/2003)

huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista⁴⁴. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työta-voista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valin-noista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteel-lista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä op-pimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yh-teinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien ver-kostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö jär-jestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siir-tyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilas-huollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansalli-sissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä luki-oiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seura-kuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuo-risokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opet-tajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja

⁴⁴ Perusopetuslaki 26 § 2 mom. (477/2003)

kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatust keskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatust keskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.⁴⁵

Oppilas joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia^{42a}.

Kasvatust keskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatust keskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.⁴⁶

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainituilla perusteilla evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltana mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimena harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan

^{42a} Perusopetuslaki 35 a § /1267/2013) sekä 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013) (163/2022)

⁴⁵ Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)

⁴⁶ Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013)

ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitettun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi^{43a}.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatustieteellisten ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista⁴⁷. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatustieteellisten ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeus- turvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun⁴⁸. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu tekee mahdolliseksi joustavan opinnoissa etenemisen. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämisestä ehkäisevänä toimintatapana. Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun käytöstä määrätään paikallisessa

^{43a} Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a – 36 i § (1267/2013) (163/2022)

⁴⁷ Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

⁴⁸ Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

opetussuunnitelmassa. Mahdollisuudesta tulee aina mainita myös silloin kun vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytetään yksittäisen oppilaan kohdalla.

Koko koulun tai yksittäisen oppilasryhmien osalta vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää, että oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin oppiaineessa valtioneuvoksen asetuksen määrittelemän tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opintokokonaisuudet voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Kaikille vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen osallistuville oppilaille tulee laatia opinto-ohjelma.

Mikäli vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytetään vain yksittäisen oppilaan kohdalla, laaditaan hänelle opetussuunnitelmaan perustuva opinto-ohjelma. Siinä kuvataan oppilaan opintojen tavoitteet, määritellään opintokokonaisuuksien suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet. Oppilaan opintojen etenemistä tulee seurata säännöllisesti. Oppimisen arvioinnista vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa määrätään luvussa 6.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta⁴⁹. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtien.

Tarvittaessa oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu voidaan tehdä hallintopäätöksenä yksittäiselle oppilaalle myös perusopetuslain 18 §:n nojalla⁵⁰. Tällainen hallintopäätös on mahdollinen silloinkin, kun paikallista opetussuunnitelmaa ei ole laadittu vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua varten. Oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan sekä määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet.

5.4.2 Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltävien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikko-tuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

⁴⁹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

⁵⁰ Perusopetuslaki 18 §

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti⁵¹. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

5.4.4 Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa⁵². Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

⁵¹ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

⁵² Perusopetuslaki 5 § (1707/2009)

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä⁵³. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta koulu yhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen⁵⁴. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä.⁵⁵ Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.⁵⁶

⁵³ Perusopetusasetus 9 a § 1 mom. (1768/2009)

⁵⁴ Perusopetusasetus 9 a § 2 mom. (1768/2009)

⁵⁵ Perusopetusasetus 9 b § 2 mom. (1768/2009)

⁵⁶ Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009)

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoitolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.⁵⁷ Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus.⁵⁸ Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

⁵⁷ Perusopetuslaki 4 a § (1267/2013)

⁵⁸ Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 41 § (1271/2013)

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa⁵⁹. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

5.5.1 Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämistä ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

5.5.2 Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

⁵⁹ Perusopetuslaki 47 §

5.5.3 Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna.⁶⁰ Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävästä elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko koulu yhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.⁶¹

5.5.4 Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisesti opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin.⁶² Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko koulu yhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.⁶³

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

⁶⁰ Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

⁶¹ Perusopetuslaki 3 § 2 mom., 31 a § 1 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 13 §

⁶² Perusopetusasetus 3 § 4 ja 5 mom.

⁶³ Perusopetusasetus 6 §

5.5.5 Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä⁶⁴. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä⁶⁵.

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa ja/tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

5.6.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi*
- *miten yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään, erityisesti*
 - o *miten huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta*
 - o *mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt.*

5.6.2 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja jälki-istuntoa sekä kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee mainita opetussuunnitelmassa. Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan

- *millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään ja mitkä ovat keskustelujen toteuttamisen käytänteet*
- *mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt*
- *mitkä ovat vastuut ja toimintatavat opetuksen epäämistä koskevissa tilanteissa:*
 - *oppilaalle laadittava henkilökohtainen suunnitelma opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetukseen palaamisen tukemiseksi: suunnitelman kirjaamisen, toteuttamisen ja seurannan vastuut*
 - *oppilaan ja hänen huoltajansa osallisuus em. suunnitelman laatimisessa*

⁶⁴ Perusopetuslaki 32 §

⁶⁵ Perusopetuslaki 29 § 7 mom. (1267/2013)

- *oppilaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa opetuksesta epäämisen aikana*
 - *oppilaalle järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen*
 - *oppilaan valvonta seuraavien toimenpiteiden jälkeen:*
 - *oppilaan poistaminen luokkahuoneesta tai muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai*
 - *kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi*
 - *yhteistyö koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa*
-
- *miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpidollisia keinoja käytettäessä*
 - *miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä*
 - *miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpidollisista keinoista tiedotetaan eri tahoille*
 - *mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.*

5.6.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Mikäli etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *minkä asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään*
- *mitkä ovat etäyhteyksien opetuskäyttöä ohjaavat tavoitteet, opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut.*

5.6.4 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Koko koulun tai yksittäisen oppilasryhmän opiskellessa vuosiluokkiin sitomattomasti, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksittain sekä vuosiluokkiin sitomatonta opetusta koskevan päätöksenteon periaatteet yksittäisen oppilaan kohdalla sekä oppilaalle laadittavan opinto-ohjelman rakenteen ja sen laatimisen periaatteet.

Yksittäisen oppilaan opiskellessa vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelmansa mukaan opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa vuosiluokkiin sitomatonta opetusta koskevan päätöksenteon periaatteet yksittäisen oppilaan kohdalla sekä oppilaalle laadittavan opinto-ohjelman rakenteen ja sen laatimisen periaatteet.

(Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa mahdollisuudet edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti, tulee tästä päättää opetussuunnitelmassa. Tämän lisäksi opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *miten vuosiluokkiin sitomatonta eli oman opinto-ohjelman mukaan etenevää opiskelua käytetään (koskeeko ratkaisu kaikkia vai joitakin kouluja, joitakin luokka-asteita, yksittäisiä oppilaita jne.)*

- mitkä ovat oppimäärään sisältyvät opintokokonaisuudet, joista opinnot rakentuvat
- mitkä ovat tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt näille opintokokonaisuuksille
- mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia
- miten opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan.

Vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä otetaan huomioon oppimisen arviointia sekä seuraavalle vuosiluokalle siirtymistä koskevat erityismääräykset oppimisen arviointia käsittelevässä luvussa 6.

5.6.5 Yhdysluokkaopetus

Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon, että se soveltuu myös yhdysluokkaopetukseen ja pienille kouluille. Toinen vaihtoehto on sisällyttää opetussuunnitelmaan pienten koulujen opetuksen ja yhdysluokkaopetuksen järjestelyjä koskeva osio. Mikäli opetus järjestetään yhdysluokissa, tulee opetuksen järjestäjän päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa

- miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti tai miten oppimäärä jaetaan opintokokonaisuuksiin, jos käytetään vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua.

5.6.6 Joustava perusopetus

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa joustavan perusopetuksen toimintaa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten joustava perusopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- mitkä ovat oppilasvalinnan perusteet ja miten valinta käytännössä toteutetaan
- miten muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuva opiskelu järjestetään ja miten oppilaiden opiskelua tällöin ohjataan, seurataan ja arvioidaan
- miten eri toimijoiden yhteistyö, vastuut ja työnjako järjestetään.

Oppilaan oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laadintaa koskevat määräykset sisältyvät lukuun 6.

5.6.7 Opetus erityisissä tilanteissa

Erityisissä tilanteissa annettavan opetuksen mahdollisuus on syytä kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan. Erityisesti sairaalassa annettavan opetuksen osalta opetussuunnitelmassa kuvataan, miten yhteistyö ja oppilaan tukeminen hoidetaan oppilaan siirtyessä omasta koulustaan sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun. Yhteistyön ja tuen kysymykset ovat tärkeitä myös muissa tilanteissa.

5.6.8 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Opetuksen järjestäjä päättää opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan muun toiminnan linjauksista ja tähän liittyvästä yhteistyöstä kotien sekä muiden sidosryhmien kanssa sekä oppilaiden osallistumisesta suunnitteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *mitkä ovat mahdollisesti tarjottavan kerhotoiminnan, koulukirjastotoiminnan sekä muun opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan toiminnan tavoitteet ja järjestämiskäytännöt sekä yhteydet mahdollisesti tarjottavaan aamu- ja iltapäivätoimintaan*
- *mitkä ovat kouluruokailun toteuttamista ohjaavat periaatteet sekä ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet*
- *miten oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet otetaan huomioon*
- *miten koulumatkoista ja kuljetuksista sekä niihin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille.*

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjoavalla opetuksen järjestäjällä on velvollisuus laatia valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukainen paikallinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma⁶⁶.

5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen Sateenkaaren koulussa

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä Sateenkaaren koulussa

Sateenkaaren koulun lähtökohtana on, että turvallinen oppimisympäristö, kasvatusta ja oppilaiden hyvinvointia on jokaisen kouluyhteisön jäsenen vastuulla. Vuorovaikutus turvallisessa koulussa on ystävällistä, tasa-arvoista ja toista arvostavaa. Yhteisöllisyys koulussa edellyttää suunnitelmallista yhteisöllisten toimintatapojen edistämistä. Koulutyön järjestämisessä huomioidaan kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Kouluyhteisön aikuisten yhteinen kasvatustavoite perustuu johdonmukaiseen yhteisiin sääntöihin ja sopimukseen sitoutumiseen. Kun oppilaat ja huoltajat osallistuvat oppilaita koskevien sääntöjen ja toimintaohjeiden laatimiseen, on niihin sitoutuminen luontevaa. Oppilaiden saama säännöllinen positiivinen palaute sääntöjen mukaan toimimisesta, omasta työskentelystä ja käyttäytymisestä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja hyvinvointia.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

⁶⁶ Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet, Opetushallituksen määräys 1/011/2011

5.2.1 Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaat osallistuvat oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun, mikä vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilailla on mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestysäännön valmisteluun. Oppilaat ovat mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Sateenkaaren koulun oppilaskunta edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Sateenkaaren koulussa oppilaskunnan muodostaa jokaisesta luokasta valittu oppilas ja hänen henkilökohtainen avustajansa. Oppilaskunnasta vastuussa on kaksi nimettyä opettajaa. Opettajat yhteistyössä oppilaiden kanssa nimeävät oppilaskunnan vuosikohtaiset tavoitteet, mitkä ovat luettavissa koulun vuosisuunnitelmassa. Jokaiselle oppilaalle on mahdollistettu oman mielipiteen ilmaisu niillä kommunikaatiokeinoilla, joita hän tarvitsee. Tarvittaessa hänen ohjaajansa toimii ”oppilaan äänenä”. Oppilaskunnasta valitaan toimintakaudelle myös puheenjohtaja ja sihteeri. Kaikki koulun suunnitelman käydään läpi oppilaskunnassa ja kuullaan heitä asiaan liittyen. Tarvittavat muutokset tehdään sen jälkeen suunnitelmiin. Oppilaskunta toimii myös aktiivisesti kouluympäristön turvallisuuskysymyksiin liittyen sekä tekee aloitteita viihtyisemmän kouluympäristön puolesta. Oppilaskunta on myös aktiivisessa roolissa, kun suunnitellaan turvallisuuskävelyitä ja poistumisharjoituksia. Sateenkaaren koulun oppilaskunta on ollut aktiivinen myös keksimään oppilaille haasteita sekä ottamaan rehtoriin yhteyttä mieltä askarruttavissa kysymyksissä. Koululla vuosittain tehtävät tyytyväisyyskyselyt käydään myös läpi oppilaskunnassa. Oppilaat osallistuvat oman HOJKSin laadintaan ja arviointiin omien edellytyksiensä mukaisesti. Oppilaille suunnataan tyytyväisyyskysely kerran lukuvuodessa, joka on sanallisessa sekä kuvallisessa muodossa.

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Huoltajilla on mahdollisuus tutustua Sateenkaaren koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempainverkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle. Yhteistyöllä kotien kanssa varmistetaan, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Huoltajien ja oppilaiden mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämässä on keskeinen osa Sateenkaaren erityiskoulun toimintakulttuuria. Yhteistyömuotoja ovat henkilökohtaiset tapaamiset, puhelinkeskustelut, kirjoitetut, -kuva- ja ääniviestit, Wilma, vanhempainillat ja koulun yhteiset tapahtumat ja juhlat. Onnistunut yhteistyö on molemminpuolista sitoutumista ja luottamusta.

Sateenkaaren koulussa on käytössä Wilma-järjestelmä, joka on koulumme virallinen tiedotuskanava. Rehtori tiedottaa kouluamme koskevista yhteisistä asioista Wilman kautta. Opettajat merkitsevät Wilmaan oppilaiden poissaolot, tuntiseurannan ja muut opetusta koskevat tiedot, kokeet ja oppilasarvioinnit. Kurinpidollisista merkinnöistä opettaja tiedottaa henkilökohtaisesti koteihin Wilma-merkinnän lisäksi ensisijaisesti soittamalla saman päivän aikana. Mikäli huoltajaa ei tavoiteta soittamalla, opettaja lähettää viestin tapauksesta Wilman kautta. Huoltajat osallistuvat HOJKSien laadintaan ja arviointiin. Vuosittain huoltajat pääsevät vastaamaan tyytyväisyyskyselyyn koskien koulun toimintaa.

5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Sateenkaaren koulun henkilöstö tapaa toisiaan säännöllisesti opettajien kokouksissa ja muissa yhteistyöpalaverissa. Koulun sisällä opettajille on jaettu vastuualueita, joita he hoitavat työpareittain yhteistyötä tehdessä. Alueen koulut tekevät keskinäistä yhteistyötä. Sateenkaaren koulu on Elmeri-koulu ja tämän kautta yhteistyö on valtakunnallista. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan myös perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtymässä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Sateenkaaren koulu toimii paikallisissa ja kansallisissa verkostoissa, joiden avulla edistetään pedagogiikan kehittämistä. Verkostoituminen Sateenkaaren koulun ja Pieksämäen koulujen välillä helpottaa oppilaiden siirtymistä koulusta toiseen. Oppilaiden on helppo siirtyä koulun oppilaaksi tai siirtyä jatkamaan opintojaan toiseen oppilaitokseen. Yhteistyötä tehdään kunnan kuraattorin ja koulupsykologin kanssa. Nivelvaiheissa koulun vaihtaminen tehdään ”saattaen vaihtaan”-periaatteella. Tarkemmin asiaa on käsitelty ohjaussuunnitelmassa.

Sateenkaaren koulun oppilaan käyvät tutustumassa toisen asteen opintoihin jo yläkoulun ensimmäisinä vuosina ja oppilaille suunnitellaan hyvissä ajoin opintopolku jatko-opintoihin. Toisen asteen oppilaitosten kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja oppilaiden tarpeita tuodaan esille. Yhteistyössä on mahdollista hyödyntää etäyhteyttä.

Sateenkaaren koulu tekee myös yhteistyötä eri kunnista tulevien oppilaiden koulujen kanssa. Kuntoutusjaksoille tulevien oppilaiden asioita käydään läpi yhteistyössä lähettävän oppilaitoksen kanssa. Lyhytaikaisten intervallijaksolaisten koulunkäynti suunnitellaan yhteistyössä oppilaiden oman kunnan koulun opettajan kanssa. Tiivistä yhteistyötä tehdään myös oppilaskotien, terapeuttien ja muiden kuntouttajien kanssa. Oppilaan koulunkäynti ja kuntoutus muodostavat yhteisen kokonaisuuden, jonka vuoksi myös tavoitteet tulee suunnitella yhdessä.

Tyytyväisyyskyselyt toteutetaan koulun eri yhteistyötahoille joka toinen vuosi. Tulosten pohjalta koulumme kehittää toimintaansa. Koulun henkilöstölle toteutetaan tyytyväisyyskysely vuosittain.

Opetuksen nivelvaiheet sijoittuvat esiopetuksen ja koulun aloittamisen, toisen ja kolmannen luokan, kuudennen ja seitsemännen luokan sekä yhdeksännen luokan päättymisen vaiheisiin. Nivelvaiheet suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä lähettävän ja vastaanottavan tahon kanssa sekä koulun sisäisenä että koulusta toiseen suuntautuvana yhteistyönä. Kaikissa nivelvaiheissa toimitaan moniammatillisesti sekä yhteistyössä kotien ja muiden toimijoiden kanssa.

Esiopetuksesta kouluun

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta kouluun vaatii yhteistä keskustelua esiopetuksen ja koulun henkilöstön ja huoltajien kesken. Esiopetusvuoden keväällä on hyvä järjestää yhteinen neuvottelu johon osallistuvat huoltajat, koulun edustaja sekä esiopetuksen opettaja ja tarvittaessa erityislastentarhanopettaja. Tilaisuudessa keskustellaan asioista, jotka tukevat lapsen oppimista ja jotka olisi hyvä ottaa huomioon koulun alettua. Tehostetussa tiedonsiirrossa on oleellista siirtää tietoa niistä toimintatavoista ja oppimisympäristön muutoksista, joita lapsen tukemiseksi on käytetty ja joista lapsen on katsottu erityisesti hyötyvän. Järjestetään mahdollisuus kouluun tutustumiselle niin tulevalle oppilaalle kuin hänen huoltajilleen.

Toisen ja kolmannen luokan siirtymävaihe

Toisen luokan päätteeksi oppilaalle annetaan todistuksen lisäksi myös muuta palautetta oppimisesta (katso luku 6.4) ja tarkistetaan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve (katso luku 7). Tarvittaessa tehdään uusi erityisen tuen päätös. Oppilaille ja huoltajille kerrotaan uusista oppiaineista ja niiden opiskelusta.

Kuudennen ja seitsemännen luokan nivelvaihe

Kuudennen luokan päätteeksi oppilaalle annetaan todistuksen lisäksi myös muuta palautetta (katso luku 6.4) ja tarkistetaan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve (katso luku 7). Tarvittaessa oppilaalle tehdään uusi erityisen tuen päätös. Oppilaalle ja huoltajalle kerrotaan uusista oppiaineista ja niiden opiskelusta.

Yhdeksännen luokan päättyessä

Yhdeksännen luokan päättyessä nivelvaiheyhteistyö keskittyy jatko-opintojen aloittamiseen.

Huoltajille ja oppilaille annetaan riittävästi tietoa tulevasta jatko-opintomahdollisuuksista ja eri opiskelupaikoihin liittyvistä vaatimuksista. Oppilaan ja huoltajan kanssa sovitaan jatkotoimenpiteistä, mikäli oppilas ei saa jatko-opiskelupaikkaa. Toiselle asteella siirryttäessä tiedonsiirrossa huomioidaan tiedonsiirtoon liittyvä ohjeistus (katso luku 7).

Mikäli oppilas ei ole saavuttanut yhdeksännen luokan päättyessä kaikkien oppiaineiden tavoitteita hyväksytysti ja on vaarassa jäädä luokalle, hänelle voidaan tehdä vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen päätös (katso luku 5.4.1) ja välttää luokalle jättäminen.

Yhteistyön käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti. Arviointia suoritetaan vuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä ja työkokouksissa lukuvuoden aikana.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Sateenkaaren koulussa on käytössä kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten toimenpiteiden käyttämistä koskeva suunnitelma. Suunnitelma on tulostettu kaikkiin luokkiin. Suunnitelma käydään läpi huoltajien kanssa syksyllä koulun ja kodin päivässä sekä oppilaiden kanssa elokuussa. Suunnitelma tarkastetaan ja päi-

vitetään vuosittain ja käytetään oppilaskunnassa. Suunnitelma käsitellään myös yhteisöllisessä opiskeluhoitoyhdyssä ennen hyväksyntää. Samalla käydään läpi myös koulun järjestyssäännöt ja päivitetään ne yhteistyössä oppilaskunnan kanssa. Järjestyssäännöt käydään luokissa läpi syyslukukauden ensimmäisenä päivänä ja ne löytyvät luokista tulostettuina.

Oppilaiden ohjaaminen ja ojentaminen sekä kasvatukselliset keskustelut kuuluvat koulun jokapäiväiseen kasvatustyöhön, eivätkä ne aina johda kasvatusteskustelumenettelyyn. Kasvatusteskustelu on ensisijainen keino ennen jälki-istunnon antamista puuttua oppilaan häiritsevään ja epäasialliseen käyttäytymiseen. Kasvatusteskustelun tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ja noudattamaan koulun sääntöjä ja toimintatapoja. Kasvatusteskustelu käydään esimerkiksi silloin, jos oppilas häiritsee opetusta, rikkoo koulun järjestyttä tai kohtelee muita epäkunnioittavasti. Kasvatusteskustelu on hengeltään positiivinen ja sen aikana pyritään oppilaan kanssa yhteistyössä korjaamaan ei-toivottua käyttäytymistä ja näin tuetaan oppilaan kasvua.

Kurinpäidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan opetustilasta tai koulun tilaisuudesta. Oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos olemassa on vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Sateenkaaren koulussa oppilas voi opiskella vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa. Päätös siitä tehdään osana erityisen tuen päätöstä ja oppilaille laaditaan HOJKS, mihin kirjataan hänen oma henkilökohtainen opinto-ohjelmansa. Vuosiluokkiin sitomattomalla opetuksella voidaan näin ollen tukea sellaista oppilasta, joka ei esimerkiksi oman psyykkisen vointinsa tai muun sairauden vuoksi kykene etenemään opinnoissa opetussuunnitelman mukaisesti. Järjestely tuo joustoa opintoihin ja ennaltaehkäisee opinnoissa syrjäytymistä.

5.4.2 Yhdysluokkaopetus

Sateenkaaren koulussa opiskellaan pienryhmissä. Pienryhmällä tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia oppilaita. Pienryhmäopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Pienryhmäopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia.

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Koulun kaikki oppilaat ovat erityisen tuen oppilaita, joten opetus pyritään aina tarjoamaan lähtökohtaisesti lähiopetuksena. Mikäli oppilas ei psyykkisenvoinnin tai muun sairauden vuoksi voi tulla kouluun, voidaan

myös muista vaihtoehdoista neuvotella perusopetuslain 18 § mukaisesti. Etäyhteyksin toteutettavalle opetukselle tulee olla hyvät perusteet ja siitä päätetään yhteistyössä oppilaan kuntoutukseen osallistuvien tahojen mukaan. Etäyhteyksin toteutettava opetus on aina pääsääntöisesti lyhytaikaista. Mikäli tällaiseen ratkaisuun päädytään, oppilas saa tarvittavan välineistön koululta ja ohjaajan / opettajan tuen koulupäiviin Teams-yhteyttä hyödyntäen. Sateenkaaren koululla on tarjota tarvittaessa jokaiselle oppilaalle etäopetuksen ajaksi teknologiset välineet. Sateenkaaren koulu on määritellyt tarkemmin etäyhteyksien käytön periaatteet ja toimintatavat vuosisuunnitelman yhteydessä.

5.4.4 Joustava perusopetus

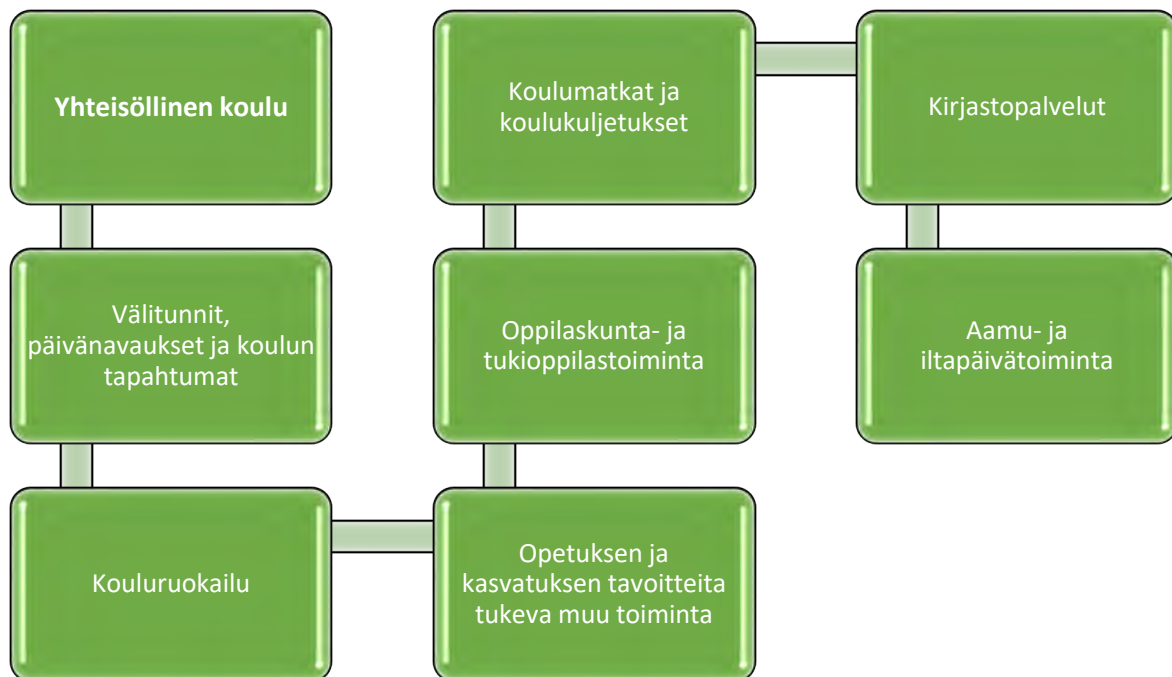
Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Sateenkaaren koululla ei järjestetä joustavaa perusopetusta.

5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa

Sateenkaaren kouluun hakeutuu kuntoutuksessa olevia oppilaita. Heidän psyykkisen vointinsa on toisinaan hyvin heikkoa ja arjen voimavarat ovat vähäiset. Toisinaan heidän koulunkäyntiään voidaan helpottaa järjestämällä koulunkäynti heidän oppilaskodilleen. Tällöin opettaja jalkautuu sovittuina aikoina oppilaskodille. Antaa oppilaalle opetusta sekä ohjausta hänen lähiohjaajalleen. Lähiohjaaja työskentelee oppilaan kanssa niinä hetkinä, kun opettaja ei ole paikalla. Mikäli opetus toteutetaan oppilaskodissa, tehdään siitä aina päätös osana erityisen tuen päätöstä määräajaksi. Tällä järjestelyllä kuitenkin monet oppilaat etenevät opinnoissaan. Tavoitteena on lisätä vähitellen oppilaalla koululla käyntiä ja purkaa sitä kautta oppilaskodilla tapahtuva opetus. Toisinaan vastaavaa järjestelyä voidaan käyttää myös kotona asuvien oppilaiden kohdalla. Nämä ovat kuitenkin hyvin erityisiä järjestelyitä ja edellyttävät moniammatillisen työryhmän näkemystä sekä lääkärin ja psykologin arviota oppilaan tilanteesta. Päätös valmistellaan aina oppilashuollossa huoltajia ja oppilasta kuunnellen.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Kasvatuksellinen, moniammatillinen yhteistyö ja yhteistyö koulua ympäröivien toimijoiden kanssa tukee kouluyhteisön hyvinvointia ja luo turvallisen toimintaympäristön. Koulun kerhot, koulukirjastotoiminta, oppilaskuntatoiminta, kouluterveydenhuolto, kouluruokailu, koulumatkat ja –kuljetukset, retket, juhlat ja tapahtumat tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat osallisuutta, kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä sekä mahdollistavat oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan koulupäivän. Oppilaat otetaan mukaan suunnittelemaan koulun toimintaa mahdollisimman monipuolisesti. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään luku- vuosisuunnitelmassa.

Kuvio 11: Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

5.5.1 Koulun aamu- ja iltapäivähoito/kerho

Sateenkaaren koulun oppilaat menevät pääsääntöisesti iltapäiväkerhoihin oman kuntansa järjestämiin iltapäiväkerhoihin. Joidenkin oppilaan tuen tarve on suuri ja heidän kasvatuksen ja hoidon tarpeisiin ei voida vastata kunnissa. Tällöin kunnan kanssa voidaan sopia, että oppilas on aamu- tai iltapäivätoiminnassa Sateenkaaren koulussa. Yleensä kyse on oppilaista, jotka ovat moni- tai vaikeavammaisia tai joilla on suurikäyttäytymisen haasteita. Koulu suunnittelee oppilaiden kanssa yhteistyössä syksyllä iltapäivätoiminnan viikkorungon, johon sisällytetään oppilaiden tavoitteita tukevaa toimintaa, mutta jotka ovat lähtökohtaisesti oppilaille mieleen. Jokaiselle oppilaalle varataan oma lähiohjaaja iltapäivätoimintaan ja oppilaat saavat iltapäivätoiminnan aikana myös välipalan. Iltapäivätoimintaan käytetään koulun motorista toimintatilaa, joka ei ole iltapäivisin muiden oppilaiden käytössä.

Iltapäivätoiminnan tavoitteena on oppilaiden hyvinvoinnin, tunne-elämän, ja sosiaalisen kehityksen tukeminen. Oppilaiden rohkaisulla ja kannustamisella tuetaan itsetunnon kehittymistä ja samalla oppilaat oppivat luottamaan omiin taitoihinsa. Iltapäivätoiminta on kasvu ympäristönä ja ilmapiiriltään kiireetön ja turvallinen. Oppilailla on mahdollisuus levähtämiseen ja rauhoittumiseen sekä ulkoiluun ja liikkumiseen.

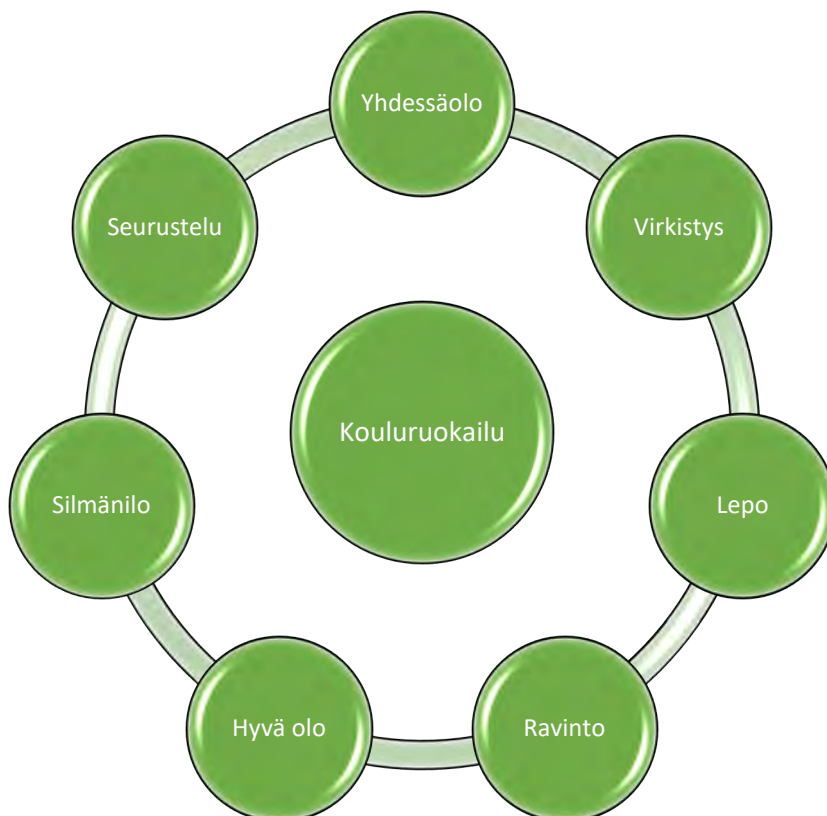
5.5.2 Koulun kirjastotoiminta

Sateenkaaren koulun oppilaat käyttävät oppimisen tukena Pieksämäen kaupungin kirjastoa, jonka lisäksi koululla käy joka toinen viikko kirjastoauto. Kirjaston käyttöä ja lainaamista sekä tiedon hakua opetellaan opettajien ja lähiohjaajien tuella. Kaupungin kirjasto tarjoaa myös apua oppilaiden perehdyttämisessä. Oppilaiden kanssa harjoitellaan myös aktiivisesti sähköisten materiaalien ja kirjojen käyttöä.

5.5.3 Kouluruokailu

Sateenkaaren koulussa kouluruokailu järjestetään Makupata-ruokasalissa tai koululla. Koululla ruokailevat ne oppilaat, jotka tarvitsevat ruokailuun runsaasti aikaa tai joiden on vaikean liikuntavamman vuoksi haastavaa liikkua koulurakennuksesta ruokasaliin. Ruokasalia käyttävät pääasiassa ne oppilaat, joiden ruokailu sujuu joustavasti yhteisten sääntöjen mukaisesti. Erilaisia ruokailuun liittyviä järjestelyjä on tehty, koska on haettava antaa oppilaille mahdollisuus ruokailla oman tarpeen mukaisesti kiireettömästi. Osa oppilaista ruokailee luokkatiloissa fyysisen sairauden vuoksi, jolloin esimerkiksi letkuruokailu voi kestää puolitoista tuntia. Tällöin oppilaan edun mukaista on päästä ruokailemaan lepoasennossa.

Kouluruoka tulee Vaalijalan ravitsemispalveluilta ja sen sisältö on suunniteltu yhteistyössä ravitsemusterapeutin ja keittiöhenkilökunnan kanssa. Annoskoossa on huomioitu oppilaiden liikunnallisuus ja yksilölliset ravinnon tarpeet. Myös oppilaiden erityisruokavaliot on huomioitu ja niistä voidaan huoltajien kanssa aina sopia. Koulu ei edellytä erityistä lääkärintodistusta ruokarajoitteista. Sateenkaaren koulu näkee tärkeämpänä, että oppilas saa riittävästi mieleistä ravintoa koulupäivän aikana kuin että jättäisi ruokailun väliin. Koulu kannustaa monipuoliseen ruokailuun ja lautasmallin mukaiseen annosteluun, mutta tekee poikkeuksia oppilaan yksilökohtaisista tarpeista lähtien.

Kuvio12: Kouluruokailun tavoitteet

5.5.4 Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Koulupäivän rakenne ja tauot opetuksessa luovat pohjan hyvälle koulupäivälle. Taukojen aikana oppilaiden liikuntaan ja muuhun toimintaan luodaan mahdollisuuksia virikkeellisellä pihalla ja välituntivälillä. Sateenkaaren koulussa koulupäivä on rytmitetty siten, että oppilailla on kaksi pidempää 30 minuutin ulkovälituntia joka päivä. Välitunnit vietetään aina ulkona opettajien ja lähiohjaajien valvomana. Sateenkaaren koulun välituntivalvontaa osallistuu aina koko luokan henkilöstö, asia on yhdessä päätetty opettajiston kanssa. Koulun oppilaat ovat vahvaa tukea tarvitsevia ja heillä jokaisella on omat tuen tarpeensa. Oman ryhmän opettaja tuntee oppilaan parhaiten ja pystyy välittömästi puuttumaan, mikäli välitunneilla ilmeni epäsuotuisa tilanne. Koulun oppituntien jako on kirjattu koulun vuosisuunnitelmaan ja se käydään oppilaiden kanssa läpi joka syksy. Välituntiaikoja on porrastettu eri luokkien välillä, jotta välitunneille menot ja tulot onnistuvat rauhallisesti. Koulu hyödyntää välituntitoiminnassaan koulun yhteyteen rakennettu liikuntapuistoa sekä muuta toimintaympäristöä.

Monialaiset opintokokonaisuudet tukevat Sateenkaaren koulun yhteisöllisyyttä, samoin yhteiset poistumis- ja harjoitukset, teemapäivät ja juhlat. Leirikoulumahdollisuus ja opintokäynnit sovitaan aina luokkakohtaisesti. Sateenkaaren koulun päivänavaukset toteutetaan luokittain johtuen oppilaiden erilaisista tarpeista ja hyvin erilaisista toimintakyvyistä. Jokainen ryhmä aloittaa aamun omalla päivänavauksellaan. Koulun yhteiset tapahtumat, opintokäynnit, leirikoulut ja päivänavaukset kuvataan tarkemmin koulun vuosisuunnitelmissa.

5.5.5 Koulumatkat ja koulukuljetukset

Sateenkaaren koulun oppilaat kuuluvat pääsääntöisesti koulutaksikyödyksen piiriin. Kuljetuksen järjestäjä on vastuussa kunkin oppilaan oma kotikunta. Ne oppilaat, jotka kykenevät käyttämään linja-autoa, kulkevat julkisten kyytien mukaisesti. Tarvittaessa koulukyydeissä on mukana lähiohjaaja, jonka palkkaamisesta koulu on sopinut yhteistyössä kunnan kanssa. Oma lähiohjaaja saattaa oppilaan aamuisin sekä koululle että koulun jälkeen kotiin taksista. Takseille on varattu koulun pihaan oma pysähdyspaikka, jossa kouluaamuisin on lähiohjaaja vastassa. Oppilas siirtyy taksilta lähiohjaajan tuella koululle. Iltapäivällä lähiohjaajat puolestaan saattavat oppilaan taksille. Koulun työntekijä on aina läsnä niin kauan kunnes taksiautoilija ottaa oppilaan vastaan. Vielä tässäkin vaiheessa koulun työntekijät auttavat esimerkiksi oppilaan autoon laitossa, mikäli taksiautoilijat tarvitsevat apua.

Mikäli Sateenkaaren koulun tietoon tulee koulumatkalla tapahtunut kiusaamiseen, väkivaltaan tai häiritseen liittyvä tapahtuma, on koulu ko. oppilaiden perheisiin yhteyksissä välittömästi tiedon saatuaan. Koulu tarjoaa huoltajille mahdollisuuden asian purkuun ja keskusteluun koululla. Koulu tekee myös oman arvionsa mukaan tilanteesta tarvittavat lastensuojeluilmoitukset.

6 OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI SATEENKAAREN KOULUN PERUSOPETUKSESSA

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain⁶⁷ ja -asetuksen⁶⁸ mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittämistä.

Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin. Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiinsa ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana

⁶⁷ Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.

⁶⁸ Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.

itsearviointin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁶⁹

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet. Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁷⁰ Kukin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositolustus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositolustukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.⁷¹

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.⁷² Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

⁶⁹ Perusopetusasetus 10 §

⁷⁰ Perusopetusasetus 10 §

⁷¹ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

⁷² Perusopetusasetus 13 § 1 mom.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovai-
kutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Sateenkaaren koulussa kaikki oppilaat ovat erityisen tuen piirissä ja osalla oppilaista on pidennetty oppivel-
vollisuus. Näin ollen jokaisella oppilaalla on henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Se sisältää kunkin oppiaineen tai toiminta-alueen arvioinnin kriteerit, arvioinnin tavat sekä arvioin-
nin ajankohdat. Oppiainekohtaiset tavoitteet ja arvioinnin perusteet käydään sekä oppilaan että huoltajan
kanssa läpi. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laatimisen yhtey-
dessä oppilaan huoltajan kanssa tehdään viestintäsuunnitelma, jossa määritellään tavat ja välineet, joilla
opettaja ja huoltaja ovat yhteydessä oppilaan koulunkäyntiä koskevissa asioissa. Koululla on käytössä Wilma,
jonka avulla huoltajien kanssa mahdollistuu joustava yhteydenpito. Huoltajat saavat myös Wilman kautta
reaaliaikaista tietoa lapsensa opetuksesta ja opetuksessa etenemisestä.

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaattei-
den yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tu-
lee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteut-
taa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai
muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Ar-
viointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yh-
teistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti. [3] Monipuoli-
nen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioin-
nin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota

mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Sateenkaaren erityiskoulussa osaamista voi osoittaa tuntiaktiivisuudella, perinteisillä ja vaihtoehtoisilla tavoilla suoritettavilla oppiainekohtaisilla kokeilla, ryhmätyötaidoilla sekä oman toiminnan ohjaamisen taidoilla ja tuntisuoriutumisella. Taito- ja taideaineiden kohdalla osaamisen näyttöjä voi antaa videoimalla tai kuvaamalla työskentelyään ja töitään, pitämällä päiväkirjaa työskentelystään tai keräämällä portfoliota.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytänteissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa. Sateenkaaren koulussa oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus hyödyntää oppimisessaan tieto- ja viestintäteknologiaa, käyttää erilaisia apuvälineitä ja avustajapalveluja sekä antaa suullisia näyttöjä.

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteet arvioiduiksi. Sateenkaaren erityiskoulussa laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ovat näkyvissä koulun vuosisuunnitelmaan kirjatuihin monialaisiin opintokokonaisuuksissa.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Sateenkaaren erityiskoulussa oppilaan työskentelyyn liittyvät erityistarpeet kirjataan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Koulun arvot, kasvatustavoitteet, toimintakulttuuri ja järjestyssäännöt luovat pohjan käyttäytymisen arvioinnille. Käyttäytymisen arviointi perustuu Sateenkaaren koulun opetussuunnitelmassa kuvattuihin käyttäytymisen tavoitteisiin, joihin koko kouluyhteisö sitoutuu. Koulussa on määritelty hyvä käyttäytyminen, ja kuinka opetussuunnitelman tavoitteet konkretisoidaan. Oppilaat osallistuvat koulukohtaisten käyttäytymisen tavoitteiden laadintaan.

Käyttäytymisen arviointi ei saa perustua persoonaan, temperamenttiin tai oppilaan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutenaan ja arvioinnissa noudatetaan samaa muotoa kuin oppiaineissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä sanallisesti arviointiin todistuksiin eikä päätötodistukseen.

Käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet kirjataan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Oppilaan käyttäytymisen tavoitteet Sateenkaaren koulussa

- käyttäytyy koulun arjessa tilanteen edellyttämällä tavalla
- toimii rehellisesti ja luotettavasti
- ottaa huomioon toiset ihmiset
- kunnioittaa ihmisten perusoikeuksia
- noudattaa koulun järjestyssääntöjä
- antaa toisille työrauhan
- saapuu ajoissa oppitunneille ja koulun kaikkiin tilaisuuksiin
- ottaa huomioon sekä oman että muiden kouluyhteisön jäsenten turvallisuuden
- pitää huolta omista, luokan ja koulun yhteisistä tavaroista ja tiloista
- ottaa huomioon ympäristökysymykset koulun arjessa.

Käyttäytymisestä annettavan arvosanan kriteerit Sateenkaaren koulussa

Sanallinen arviointi

	Olet saavuttanut tavoitteet kiitettävästi	Olet saavuttanut tavoitteet hyvin	Olet saavuttanut tavoitteet kohtalaisesti	Tarvitset harjoitusta saavuttaaksesi tavoitteet
1. Kannat vastuuta koulussa tehtävästä työstä	- toimit vastuullisesti eri tilanteissa	- toimit yleensä vastuullisesti eri tilanteissa	- tarvitset usein ohjausta toimiaksesi vastuullisesti eri tilanteissa	- tarvitset jatkuvaa aikuisen ohjausta toimiaksesi vastuullisesti eri tilanteissa
2. Käyttäydyt hyvien tapojen mukaisesti	-käyttäydyt hyvien käytöstapojen mukaisesti	-käyttäydyt yleensä hyvien käytöstapojen mukaisesti	-tarvitset usein ohjusta hyvien käyttäytymistapojen noudattamista	-tarvitset jatkuvaa ohjausta hyvien

	Olet saavuttanut tavoitteet kiitettävästi	Olet saavuttanut tavoitteet hyvin	Olet saavuttanut tavoitteet kohtalaisesti	Tarvitset harjoitusta saavuttaaksesi tavoitteet
	-huomioit kohteliaasti kaikki koulu-yhteisön jäsenet -kielenkäyttösi on asiallista	-huomioit yleensä kohteliaasti kaikki koulu-yhteisön jäsenet -kielenkäyttösi on yleensä asiallista	-tarvitset usein ohjausta toisten huomioimisessa -tarvitset usein ohjausta asiallisessa kielenkäytössä	käyttäytymistapojen noudattamisessa -tarvitset jatkuvaa ohjausta toisten huomioimisessa -tarvitset jatkuvaa ohjausta asiallisessa kielenkäytössä
3. Huolehdit koulu-ympäristöstäsi	-huolehdit koulu-ympäristöstäsi ja omista tavaroistasi -arvostat koulu-ympäristösi ja omia tavaroitasi	-huolehdit yleensä koulu-ympäristöstäsi ja omista tavaroistasi -arvostat yleensä koulu-ympäristöäsi ja omia tavaroitasi	-tarvitset usein ohjausta koulu-ympäristöstä ja omista tavaroista huolehtimisessa -tarvitset usein ohjausta koulu-ympäristön ja omien tavaroiden arvostamisessa	-tarvitset jatkuvaa ohjausta koulu-ympäristöstä ja omista tavaroista huolehtimisessa -tarvitset jatkuvaa ohjausta koulu-ympäristön ja omien tavaroiden arvostamisessa
4. Noudatat yhteisiä sääntöjä	-noudatat sääntöjä ja ohjeita -tuet aktiivisesti omilla toimillasi luokan työrauhaa	-noudatat yleensä sääntöjä ja ohjeita -tuet yleensä omilla toimillasi luokan työrauhaa	-tarvitset usein ohjausta sääntöjen ja ohjeiden noudattamisessa	-tarvitset jatkuvaa ohjusta sääntöjen ja ohjeiden noudattamisessa

Númeroarviointi

Arvosana	Kriteerit
10 (erinomainen)	Oppilas on saavuttanut erinomaisesti käyttäytymisen tavoitteet. Hän edistää aktiivisesti omalla toiminnallaan hyvää käyttäytymistä. Hänellä ei ole seuraamuksia huonosta käytöksestä.
9 (kiitettävä)	Oppilas on saavuttanut kiitettävästi käyttäytymisen tavoitteet. Oppilaan käytös on lähes aina tavoitteiden mukaista. Oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä vaikuttaa positiivisella esimerkillä muihin oppilaisiin ja oppimistilanteisiin. Hänellä on ei ole seuraamuksia huonosta käytöksestä.

Arvosana	Kriteerit
8 (hyvä)	Oppilas on saavuttanut hyvin käyttäytymisen tavoitteet ja on oppinut säätämään omaa käyttäytymistään. Hän suhtautuu koulunkäyntiin, kouluyhteisöön ja yhteiseen omaisuuteen yleensä myönteisesti. Hänen käytökseensä on jouduttu mahdollisesti puuttumaan satunnaisesti.
7 (tydyttävä)	Oppilas on saavuttanut tyydyttävästi käyttäytymisen tavoitteet. Hän suhtautuu koulunkäyntiin, kouluyhteisöön ja yhteiseen omaisuuteen vaihtelevasti. Hän häiritsee ajoittain opiskelua eikä noudata aina koulun järjestyssääntöjä. Hänen käytökseensä on jouduttu puuttumaan puhuttelemalla. Hän tarvitsee ajoittaista aikuisen vahvaa tukea käyttäytymisen säätelyssä.
6 (kohtalainen)	Oppilas on saavuttanut kohtalaisesti käyttäytymisen tavoitteet. Hän suhtautuu koulunkäyntiin, kouluyhteisöön tai yhteiseen omaisuuteen kielteisesti. Hän häiritsee opiskelua ja rikkoo järjestyssääntöjä. Hänen käytöksensä on ajoittain epäasiallista ja loukkaavaa. Hänen käytökseensä on puututtu usein. Oppilaan käytöksestä on seurannut koulun kurinpitotoimia. Oppilas tarvitsee jatkuvaa aikuisen vahvaa tukea käyttäytymisen säätelyssä.
5 (välttävä)	Oppilas on saavuttanut välttävästi käyttäytymisen tavoitteet. Hän rikkoo koulun järjestyssääntöjä jatkuvasti ja tietoisesti. Hänen käytöksensä on erittäin epäasiallista ja loukkaavaa. Hänen käytökseensä on puututtu erittäin usein kurinpidollisiin toimiin. Oppilas tarvitsee aikuisen jatkuvaa valvontaa selviytyäkseen kouluarjesta.
4 (heikko)	Oppilas ei ole koulun kurinpitokeinoin ojennettavissa ja on vaaraksi itselle ja kouluyhteisölle.

6.6 Opintoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opintoissa eteneminen vuosiluokittain

Sateenkaaren koulussa oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvioon.⁷³ Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, siitä tiedotetaan lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sovitaan toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle

⁷³ Perusopetusasetus 11 § 1 mom.

jättämistä oppilaalla on mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa erillisessä kokeessa saavutaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot.⁷⁴ Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa. Suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Luokalle jättämisestä tehdään koulutyön päättyessä lukuvuositodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.⁷⁵

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti⁷⁶. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Koko koulu tai yksittäinen opetusryhmän kohdalla vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain.

Oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.⁷⁷

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä.⁷⁸ Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla

⁷⁴ Perusopetusasetus 11 § 1 ja 2 mom.

⁷⁵ Perusopetusasetus 11 § 2 mom.

⁷⁶ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

⁷⁷ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

⁷⁸ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Sateenkaaren koulussa järjestetään lukuvuosittain 2 - 4 monialaista oppimiskokonaisuutta. Oppimiskokonaisuuksien sisällöt, tavoitteet ja ajankohdat kirjataan koulun vuosisuunnitelmaan. Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä. Sateenkaaren koulussa tarjottavat valinnaiset aineet ovat soveltavia valinnaisia aineita, jotka ovat kukin laajuudeltaan yhden vuosiviikkotunnin.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunteista. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita lukuvuosituodistuksiin.

Valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–6 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroarvosanalla. Vuosiluokilla 7-9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana. (Oppimisen arviointi / Arviointi lukuvuoden päättyessä 6.4.2)

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7 - 9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen

on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

Taito- ja taideaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taito- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillistä päättöarvosanaa. Päättöarviointi kussakin taide- ja taitoaineessa tehdään siinä vaiheessa, kun oppiaineen koko oppimäärä on opiskeltu. Taide- ja taitoaineiden päättöarvosanoja muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin määriteltyjä valtakunnallisia päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen valtakunnallisia päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä⁷⁹ tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä.

6.8.6 Painotettu opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumisista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason

⁷⁹ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.
Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

Sateenkaaren erityiskoulussa ei painoteta erityisesti mitään oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuteta kaksikielistä opetusta.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.⁸⁰ Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.⁸¹

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksytyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.⁸²

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat:

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

⁸⁰ Perusopetuslaki 35 §

⁸¹ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

⁸² Perusopetusasetus 19 §

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Sateenkaaren koulussa perusopetuksen yleisten oppimäärien ja yksilöllistettyjen oppimäärien todistusmerkinnöissä käytetään samoja periaatteita. Vuosiluokkien 1–3 lukuvuositodistuksiin ja välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio. Todistukseen merkitään myös, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Vuosiluokkien 4 - 6 lukuvuositodistuksien ja välitodistuksien numeroarvosanoja täydennetään sanallisella liitteellä. Vuosiluokkien 7 - 9 lukuvuosi- ja välitodistukset arvioidaan numeroarvosanoilla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota. Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.⁸³

Käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio ja se annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestä luokalle. Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko⁸⁴. Sanallisista arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Lukuvuositodistuksissa ja välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taito- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisiä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimäärää, eikä niistä anneta erillisiä arvioita lukuvuositodistuksiin.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

⁸³ Perusopetusasetus 10 § 4 mom.

⁸⁴ Perusopetusasetus 10 § 3 mom.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1-6 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 7-9 vähintään 2 vuosiviikkotuntin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.3 Välitodistus

Sateenkaaren koulussa annetaan oppilaille välitodistukset samoin perustein kuin lukuvuositodistukset.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta⁸⁵ tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun. Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunteista. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavia taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä päättöarvosanoja.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus

⁸⁵ Perusopetusasetus 12 § 1 mom.

- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7 - 9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Uskonnon ja elämänskatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänskatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnustiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään

päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”. Sateenkaaren koulussa syventävät valinnaisaineet ovat laajuudeltaan vähintään 2 vuosiviikkotuntia. Tästä syystä ne arvioidaan numeerisesti.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”. Sateenkaaren koulussa soveltavien valinnaisaineiden laajuus on 1 vuosiviikkotunti. Näin ollen ne arvioidaan sanallisesti merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuuden osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suorituksesta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa⁸⁶ tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa⁸⁷. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja. Sateenkaaren koulu ei järjestä erityisiä tutkintoja koskien perusopetuksen oppimäärän suorittamista.

6.13 Arvioinnista tiedottaminen ja yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta

Oppilaiden ja huoltajien tulee tietää, miten oppimista, osaamista ja edistymistä arvioidaan. Jokainen opettaja omalta osaltaan huolehtii siitä, että huoltajilla on riittävä tieto arvioinnin perusteista, tavoitteista ja käytännöistä. Luokanohjaajan vastuulla on välittää huoltajille tieto käyttäytymisen arvioinnista sekä oppilaan käyttäytymisestä. Arvioinnista tiedotetaan koteihin riittävän usein sähköisen järjestelmän (Wilma) kautta sekä antamalla muuta arviointipalautetta niin, että huoltaja on tietoinen oppilaan oppimisen edistymisestä ja osaamisen tasosta. Erityisesti sanallisesti hyväksytty/hylätty -arvioitavissa oppimäärissä tulee huoltajan

⁸⁶ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

⁸⁷ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

saada riittävästi tietoa oppilaan osaamisen tasosta. Lisäksi tiedottamiseen kiinnitetään huomiota nivelvaiheissa, eli toisen ja kuudennen luokan päättyessä, siirryttäessä sanallisesta arvioinnista numeroarviointiin sekä ennen päättöarviointia.

Valinnaisten taito- ja taideaineiden tuntien sekä valinnaisaineiden valintojen yhteydessä tiedotetaan niiden tavoitteista, sisällöistä ja arvioinnista.

E erityisen tärkeää arvioinnista tiedottaminen on niiden oppilaiden kohdalla, joiden arviointi ei perustu yleisopetuksen tavoitteisiin ja kriteereihin. Näitä ovat

- toiminta-alueittain opiskelevat oppilaat,
- oppilaat, joiden oppimäärä on yksilöllistetty yhden tai useamman oppiaineen osalta, sekä heidän lisäksi
- oppilaat, joille on tehty maahanmuuttajan oppimissuunnitelma,
- oppilaat, jotka opiskelevat vuosiluokkiin sitomattomasti.

Näiden oppilaiden kohdalla arviointia täydennetään

- lukuvuositodistukseen liitettävällä täydentävällä sanallisella arviolla tai
- muulla tavalla, joka määritellään pedagogisissa asiakirjoissa erikseen.

Täydentävässä sanallisessa arvioissa kuvaillaan oppilaan edistymistä sekä oppimista ja osaamista suhteessa niihin tavoitteisiin, jotka hänelle on määritelty oppilaan opinto-ohjelmassa, oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa. Lukuvuosiarviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla myös muissa tapauksissa silloin, kun se katsotaan aiheelliseksi. Täydentävästä sanallisesta arvioista ei tule mainintaa todistukseen.

Jos arvioinnista tiedotetaan erikseen määriteltävällä tavalla, tiedottamisen tavat ja muoto sekä ajankohta kirjataan oppilaan pedagogisiin asiakirjoihin.

Oppimis- ja arviointikeskustelut

Oppilaan ja huoltajan kanssa käytävällä oppimiskeskustelulla on tärkeä rooli oppimista ohjaavana toimintatapana. Sateenkaaren koulussa oppimiskeskustelu on yhdistetty syksyllä HOJKSin laadinnan ja keväällä arvioinnin yhteyteen. Myös muu huoltajapalaveri voi toimia oppimiskeskusteluna. Keskustelujen tarkoituksena on

- kodin ja koulun yhteistyön kehittäminen
- opiskelun tavoitteellisuuden ja vastuullisuuden lisääminen ja oppimisen ohjaaminen
- oppilaan osallistaminen ja oppilaantuntemuksen lisääminen
- arvioinnista tiedottaminen sekä
- dialogisuus, positiivinen ja eteenpäin suuntaava luonne.

Mikäli huoltaja ei kutsusta huolimatta saavu HOJKSiin tai muuhun huoltajapalaveriin, opettaja toteuttaa keskustelun oppilaan kanssa ja lähettää keskusteluun liittyvän HOJKSin tai muun arviointiraportin huoltajalle tiedoksi.

Keskustelut ovat oppilaan ja opettajan välisiä formatiiviseen arviointiin liittyviä keskusteluja. Arviointikeskustelujen tavoitteena on se, että oppilas saa riittävästi tietoa siitä, kuinka hän pystyy ohjaamaan omaa oppimistaan ja työskentelyään kohti asettamia tavoitteita. Opettaja ja oppilas keskustelevat oppiaineen tavoitteista ja niiden saavuttamisesta, oppilaan edistymisestä, sekä siitä, mitä tulisi oppia lisää ja miten osaamisen tasoa voisi parantaa. Myös käyttäytymisestä ja työskentelystä annetaan oppilaalle palautetta.

7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Oppilashuolto sisältyy lukuun 8⁸⁸.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki heti tuen tarpeen ilmetessä⁸⁹. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia

⁸⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 § (1287/2013). Oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttaminen 1501/2016

⁸⁹ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päätövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päätövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea⁹⁰. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

⁹⁰ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso luku 8 Oppilashuolto).

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti⁹¹. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

⁹¹ Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa⁹². Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

⁹² Laki perusopetuslain muuttamisesta 16 a § (1288/2013)

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan⁹³. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa⁹⁴. Laatumiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

⁹³ Perusopetuslaki 16 a § 3 mom. (642/2010)

⁹⁴ Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään, vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta⁹⁵. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen

⁹⁵ Perusopetuslaki 17 § 1 mom. (642/2010)

tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys⁹⁶. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.⁹⁷

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

⁹⁶ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010) ja hallintolaki (434/2003) 34 - 36 §

⁹⁷ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010)

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti⁹⁸. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen⁹⁹. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla¹⁰⁰. Päätös on aina perusteltava¹⁰¹. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen synn vuoksi voida antaa muuten¹⁰². Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä¹⁰³. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.¹⁰⁴ Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista

⁹⁸ Hallintolaki (434/2003)

⁹⁹ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

¹⁰⁰ Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 14 § ja perusopetuslaki 42 § 2 mom. (642/2010)

¹⁰¹ Hallintolaki 45 § 1 mom.

¹⁰² Perusopetuslaki 17 § 4 mom. (642/2010)

¹⁰³ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

¹⁰⁴ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä¹⁰⁵. Laatumiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Eryistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

¹⁰⁵ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointijankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi¹⁰⁶. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin¹⁰⁷. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa

¹⁰⁶ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

¹⁰⁷ Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003) ja 11 § 1 mom. (453/2001)

yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittämistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättö-todistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä¹⁰⁸. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa¹⁰⁹.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

¹⁰⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 2 mom.

¹⁰⁹ Perusopetusasetus 5 § 1 mom.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin¹¹⁰. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta¹¹¹. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta¹¹². Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.¹¹³ Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta¹¹⁴. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuiko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.¹¹⁵

¹¹⁰ Perusopetuslaki 25 § 2 mom.

¹¹¹ Perusopetuslaki 25 § 1 mom.

¹¹² Perusopetuslaki 9 § 2 mom.

¹¹³ Hallituksen esitys Eduskunnalle koulutusta koskeväksi lainsäädännöksi (HE 86/1997)

¹¹⁴ Perusopetuslaki 26 a § 1 mom. (1288/1999)

¹¹⁵ Perusopetuslaki 27 §

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain¹¹⁶. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain¹¹⁷. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä¹¹⁸. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

¹¹⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 3 mom.

¹¹⁷ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

¹¹⁸ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopeusta¹¹⁹. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopeuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopeukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin

¹¹⁹ Perusopetuslaki 16 § 1 mom. (642/2010)
Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1501/2016 13

tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa¹²⁰. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla¹²¹. Tarkoituksena on turvata oppilaalle

¹²⁰ Perusopetuslaki 16 § 2 mom. (642/2010)

¹²¹ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemissa esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Eriyisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemissa- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arvioissa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

7.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä mahdollisimman konkreettisesti alla olevissa asioissa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset

- *ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit (loppu omaksi kohdakseen)*
- *toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa*
- *oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako opetustoimessa sekä muiden hallintokuntien kanssa*
- *yhteistyö oppilashuollon palveluista vastaavien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa*
- *kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä*
- *oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä*

Yleinen tuki

- *yleisen tuen käytännön järjestäminen*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken*
- *yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa*

Tehostettu tuki

- *tehostetun tuen käytännön järjestäminen*
- *pedagogisen arvion laadintaan liittyvät käytänteet*
- *toimintatavat oppilaan tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä*
- *oppimissuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa*
- *menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa*

Erityinen tuki

- *erityisen tuen käytännön järjestäminen*
- *pedagogisen selvityksen laadintaan liittyvät käytänteet*
- *oppilaan ja huoltajan kuulemiseen liittyvä menettely*
- *erityisen tuen päätöksen tekeminen*
- *erityisen tuen päätöksen tarkistaminen*
- *toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena*
- *HOJKSin laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa*
- *menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä*

- *menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa*
- *oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laadintaa, erityisen tuen päätöstä ja HOJKSin laatimista.*
- *pidennetyt oppivelvollisuuden järjestäminen*
 - *lapsen ohjautuminen pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin, monialainen yhteistyö prosessissa*
 - *opetuksen käytännön järjestäminen*
 - *yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa sekä muu yhteistyö, eri toimijoiden vastuut ja työnjako*
 - *yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa*
 - *eri oppiaineiden mahdollinen yhdistäminen oppiainekokonaisuuksiksi tai jakaminen osaluoksiin sekä niiden tarkempi kuvaus*
 - *tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien tarkempi kuvaus toiminta-alueittain*

Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

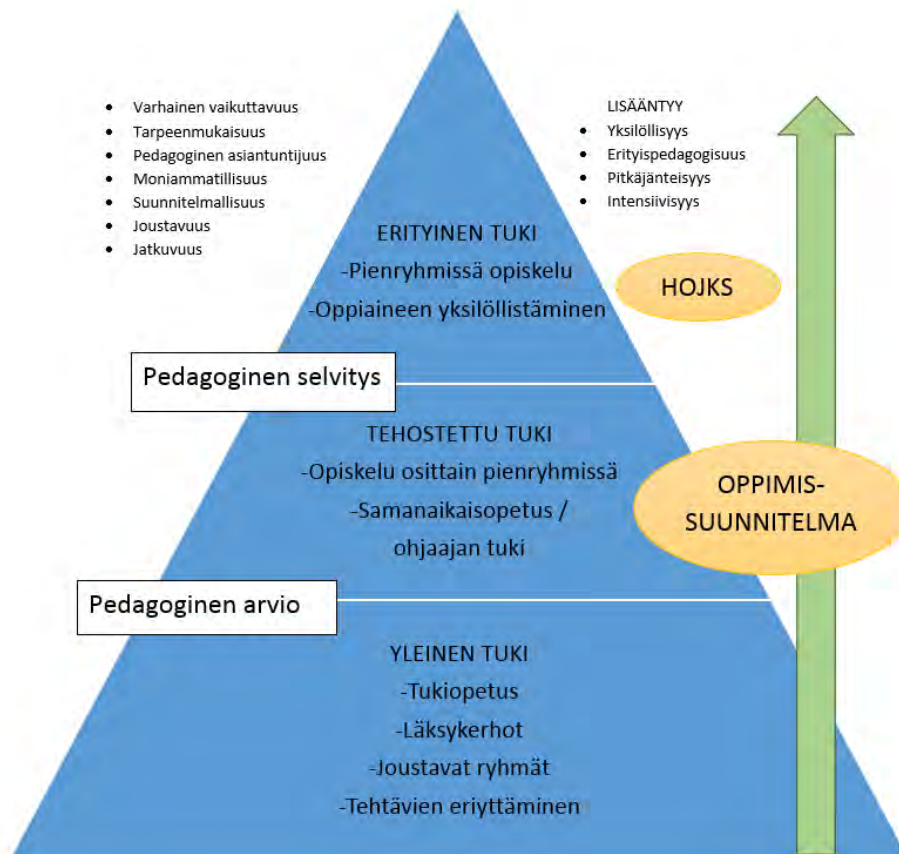
- *käytännön järjestäminen*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken*
- *oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat*

Opetussuunnitelmassa määritellään tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin liittyvät hallinnolliset käytänteet ja päätöksenteko opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla¹²².

7 Oppimisen ja koulunkäynnintuki Sateenkaaren koulussa

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. Oppilaan muuttaessa eri kouluun, tuen tarvetta arvioidaan uudelleen ja päivitetään pedagogiset asiakirjat. Pedagogiset asiakirjat laaditaan aina yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa.

¹²² Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

Kuvio 13: Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden

Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on taata riittävä tiedonkulku kodin ja koulun välillä sekä ehjä oppimispolku läpi perusopetuksen. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja koulunkäynnistä. Koulut järjestävät vuosisuunnitelmiansa mukaisesti vanhempaintapaamisia ja -iltoja, jolloin huoltajilla on mahdollisuus saada ajankohtaista tietoa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvistä asioista, tulla kuulluksi ja tutustua koulun henkilöstöön. Erityisesti silloin kun herää huoli oppilaan oppimiseen tai kasvuun liittyen, korostuu henkilöstön aloitteellisuus huoltajien osallistamiseksi tuen tarpeen arviointiin ja suunnitteluun.

Toiminta nivelvaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytänteet kirjataan koulukohtaiseen vuosisuunnitelmaan.

7.1 Yleinen tuki

Yleisen tuen toimintamallit ovat tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Niiden avulla varmistetaan oppilaan mahdollisuudet saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa. Toimintakulttuuri, jossa korostuu välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri, edistää oppilaan myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Rehtorin ja kunkin opetusryhmän opettaja vastaavat riittävän yleisen tuen järjestämiseen, toteuttamiseen ja arviointiin liittyvistä ratkaisuista.

Huoltajille tiedotetaan lukuvuosittain käytettävistä yleisen tuen muodoista sekä siitä, miten tuen riittävyyttä seurataan. Käytettävissä olevia keinoja ovat mm.

- oppimisympäristön muokkaaminen
- oppimisen yksilöllinen eriyttäminen ja ohjaus
- oppilashuollon tuki
- apuvälineet
- aamu- ja iltapäivätoiminta
- tehostettu kodin ja koulun yhteistyö

7.2 Tehostettu tuki

Tehostettu tuki on tarkoitettu oppilaalle, jolle yleinen tuki ei riitä ja joka tarvitsee oppimisen ja koulunkäynnin tueksi pitkäjänteistä ja monimuotoista tukea. Tehostetun tuen lähtökohtana on tukea oppilaan vahvuuksia ja voimavaroja. Sen avulla ehkäistään ongelmien kasvamista ja kasautumista. Se on oppilaan tarpeista lähtevää ja suunnitelmallista.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin suunnitellaan pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti, esimerkiksi pedagogisessa tiimissä. Tiedot kirjataan sähköiseen pedagogisen arvion lomakkeeseen ja oppimissuunnitelmaan. Pedagogisissa asiakirjoissa käytetään oppilaan oppimista ja kehittymistä korostavaa kieltä.

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

7.3 Erityinen tuki

Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa oppimisesta.

Oppilas kuuluu erityiseen tukeen, mikäli hän kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, hänellä on yksilöllistettyjä oppimääriä, hänen sosiaalis-emotionaaliset taitonsa edellyttävät erityistä tukea, hän opiskelee toiminta-alueittain, hän opiskelee pienryhmässä jatkuvasti yli puolet perusopetuksestaan tai hänen opetus järjestetään tuen saamiseksi jossakin muussa kuin hänen luontaisessa lähikoulussaan.

Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan koulunkäynti ja oppi-

minen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi oppimisympäristöön, opetukseen, työtapaan tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti.

Sateenkaaren koulussa kaikki oppilaat kuuluvat erityisen tuen piiriin. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Sateenkaaren koulussa erityisen tuen päätöksen tekee rehtori. Ennen päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa sekä mahdollisuuksien mukaan myös oppilasta. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- ja perusopetuksen aikana. Päätös voidaan tehdä oppilaan psykologisen tai lääketieteellisen arvion pohjalta, jos ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Keskivaikea kielellinen erityisvaikeus ei kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin.

Kaikki näkö- tai kuulovammaiset, esimerkiksi kuulokojetta käyttävät eivät automaattisesti kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, vaan päätöstä tulee harkita yllä olevan, opetussuunnitelman perusteiden mukaisen määritelmän pohjalta. Lievissä ja jopa keskivaikeissa kuulovammoissa, joissa koulunkäynti usein sujuu hyvin tukitoimien avulla tai joissakin tapauksissa lähes ilman tukitoimia ja oppilas tulee selviytymään perusopetuksen tavoitteista yhdeksässä vuodessa, ei päätös aina ole tarpeellinen. Lievä kehitysvamma ei automaattisesti kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, vaan on selvitettävä, liittyykö siihen muita opiskelua hankaloittavia vaikeuksia, jolloin se voi harkinnanvaraisesti olla perusteena pidennettyyn oppivelvollisuuteen siirtymiseen.

Pidennetyn oppivelvollisuuden päätös tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkua. Mikäli todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös siirtymisestä pidennetyn oppivelvollisuuden piiristä yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Siirtyminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiristä yleisen oppivelvollisuuden piiriin edellyttää pedagogisen selvityksen laatimisen ja uuden erityisen tuen päätöksen tekemisen, jonka jälkeen oppilas joko jatkaa erityisessä tuessa tai siirtyy tehostettuun tukeen. Kun pidennetystä oppivelvollisuudesta siirrytään yleiseen oppivelvollisuuteen, ei tarvita koulun ulkopuolista asiantuntijalausuntoa.

Jos pidennetyn oppivelvollisuuden ja samalla erityisen tuen päätös on jäänyt tekemättä tai oppilaan tilanne muuttuu esi- tai perusopetuksen aikana, voidaan päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdä myöhemminkin. Tällöin oppivelvollisuus ei enää voi pidentyä, mutta päätös vaikuttaa oppilaan opetusryhmän kokoon ja voi vaikuttaa opetettaviin aineisiin (oppiainejakoinen opetus/ opetus toiminta-alueittain.)

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, oppivelvollisuus alkaa vuotta aikaisemmin kuin perusopetuslaissa on säädetty. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta.

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Tällöin päätetään myös erityisen tuen antamisesta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla oppilaalla oikeus saada esiopetusta alkaa sen vuoden syyskuun alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Mikäli oppilaalle on tehty pidennetyn oppivelvollisuuden päätös, hänelle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella. Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä.

Oppivelvollisuus päättyy, kun 9. vuosiluokan oppimäärä on suoritettu hyväksytysti tai sen lukuvuoden lopussa, kun oppilas täyttää 18 vuotta. Lähtökohtaisesti oppilas siirtyy aikuisten perusopetukseen 17 -vuotiaana, mikäli hän ei ole saanut suoritettua perusopetustaan lasten- ja nuortenperusopetuksessa siihen mennessä. Erityisessä tuessa olevan nuoren on mahdollista jatkaa lasten- ja nuortenperusopetuksessa, mikäli sen katsotaan tukevan hänen perusopetuksen suorittamista. Tällöin opetuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa ko. oppilaan kohdalla valtion rahoitusta opetuksen järjestämiseen.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvien asiakirjojen säilytys

Pedagogiset asiakirjat löytyvät sähköisessä muodossa Wilmasta. Tieto tehostetun ja erityisen tuen saamisesta ovat salassa pidettäviä. Pedagoginen arvio, tehostetun tuen oppimissuunnitelma, pedagoginen selvitys, erityisen tuen päätös ja HOJKS ovat salassa pidettäviä asiakirjoja. Asiakirjoihin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat. Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Tiedonsiirto ja yhteistyö opiskelupaikan muuttuessa:

Erityisen tuen piirissä olevan oppilaan muuttaessa kyseisen/oman opetuksen järjestäjän piiristä toisen opetuksen järjestäjän piiriin:

- oppilaasta lähetetään aina erityisen tuen päätös vastaanottavaan kouluun
- oppilaan HOJKS lähetetään vastaanottavaan kouluun, mutta varmistetaan, että siihen on kirjattu vain opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto

Kun erityisen tuen piirissä oleva oppilas muuttaa toisen opetuksen järjestäjän piiristä kyseisen/oman opetuksen järjestäjän piiriin:

- saadaan erityisen tuen päätös ja HOJKS, johon on kirjattu opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto.
- laaditaan pedagoginen selvitys ja tehdään uusi erityisen tuen päätös

Kun erityisen tuen piirissä oleva oppilas muuttaa kyseisen/oman opetuksen järjestäjän sisällä ja oppilaan tukijärjestelyissä tapahtuu muutoksia

- lähettävä koulu laatii pedagogisen selvityksen (jos oppilas on siirtymässä tai on jo erityisessä tuessa)
- Mikäli oppilas opiskelee koulun yhteydessä sijaitsevassa pienryhmässä ja aloittaa perusopetuksen ensimmäisen luokan saman koulun pienryhmässä, ei pedagogista selvitystä tarvitse laatia.

Allekirjoitetut asiakirjat liitteineen säilytetään siinä koulussa, jossa oppilas on. Kun lapsi siirtyy esiopetuksesta

perusopetukseen tai muuttaa koulusta toiseen, siirtyvät opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät asiakirjat/ tiedot (oppimissuunnitelma/ erityisen tuen päätös/ HOJKS) muiden oppilaspapereiden mukana uuteen kouluun. Muiden tietojen (mm. asiantuntijalausunnot) siirtämiseen vaaditaan huoltajan yksilöity (mitä tietoja lähetään, mihin tarkoitukseen ja kenelle lähetetään) tiedonsiirtolupa. Muussa tapauksessa lausunnot palautetaan huoltajalle.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus järjestetään toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Opetuksen järjestämisestä toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Niiden oppilaiden opetuksessa, jotka tarvitsevat oppimiseensa vahvaa struktuuria, käytetään opetusmenetelmänä TEACCH- menetelmää. Menetelmän avulla oppilaan opetus strukturoidaan visuaalisin keinoin ajan, paikan, toimintojen, henkilöiden sekä kommunikaation suhteen. Opetuksen tavoitteena on mahdollisimman itsenäinen suoriutuminen annetuista tehtävistä ja arjen eri tilanteista.

Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan omat vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä yhdistellään. Opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Toiminta-alueiden tavoitteisiin vaikuttavat oppilaan oppimisvalmiudet. Niillä tarkoitetaan kaikessa oppimisessa tarpeellisia perustaitoja: keskittymistä, tarkkaavaisuuden suuntaamista, aistien käyttämistä ja motivoitumista. Oppimiseen vaikuttavat tekijät, kuten havaintotoiminnot, oppimaan oppiminen ja oppimishistoria, ovat tärkeitä selvitettäviä tekijöitä ryhdyttäessä suunnittelemaan ja toteuttamaan opetusta. Käytännön oppimistilanteissa selvitetään, mikä oppilasta motivoi, mikä ehkäisee oppimista ja miten sammutetaan ongelmakäyttäytymistä.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Toiminta-alueet ovat:

- motoriset taidot
- kieli- ja kommunikaatiotaidot
- sosiaaliset taidot
- kognitiiviset taidot
- päivittäisten toimintojen taidot

Motoristen taitojen oppiminen vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen

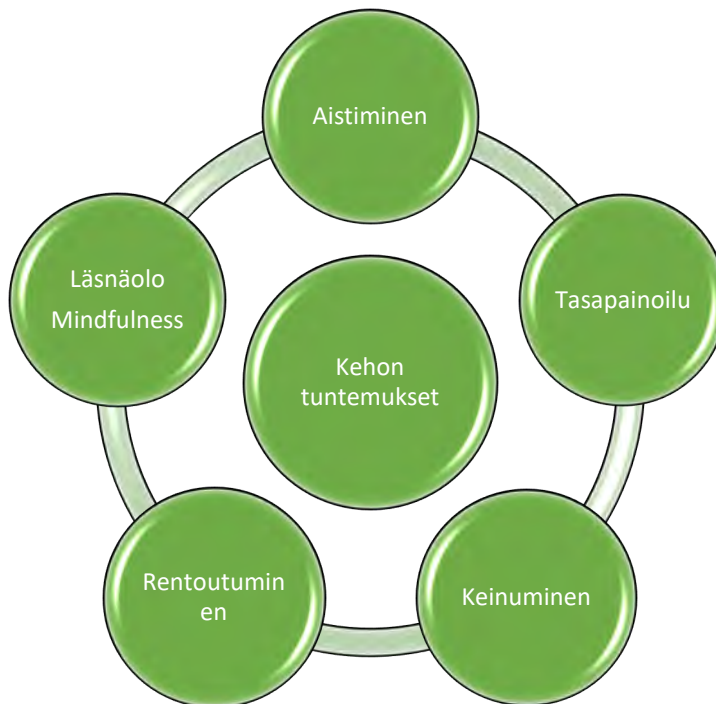
taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia näiden taitojen monipuoliseen harjoitteluun arjen eri tilanteissa. Opetus sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita. Sateenkaaren koulussa tehdään yhteistyötä eri terapeuttien kanssa. Motoristen taitojen harjoittamisessa käytetään mm. motorista rataa, kuntosalia, liikuntasalia, ratsastusta, uintia, luistelua, hiihtoa ja pyöräilyä.

TAULUKKO 2: Motoriset taidot

<i>Motoristen taitojen osa-alueet</i>	<i>Sisällöt</i>
Kehontuntemus	<p>Kehontuntemusta kehitetään aistitoimintoja tukevilla harjoitteilla:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Painovoima- ja liikeaistijärjestelmä koordinoi silmien, pään ja kehon liikettä tilassa. Sen avulla ylläpidämme tasapainoa, korjaamme asentoamme kaatuessamme ja koordinoimme kehon eri puolien yhteistoimintaa. Aistijärjestelmää aktivoidaan mm. liikkumalla eri suuntiin, keinumalla, pyörimällä, hyppimällä, mahalaudalla, ratsastamalla, jne. 2) Tuntoaistijärjestelmä aistii kosketusta. Sen avulla tunnemme koskettaako jokin ihoamme, tuottaako kosketus kipua ja onko koskettaja kylmä, kuuma, karhea tai kostea. Tuntoaistijärjestelmää aktivoidaan mm. hieronnalla, erilaisilla materiaaleilla, fysioakustisella tuolilla, ym. 3) Lihasten ja nivelten asento- ja liikeaisti antaa meille informaatiota lihaksistamme ja nivelistämme. Sen avulla tiedämme missä asennossa kehomme on. Lihasten ja nivelten aistijärjestelmää voidaan aktivoida mm. liikuntatuokiolla ottamalla huomioon oppilaan lihasten venytys, nivelten liikkuminen, taipuminen, ojennus jne. 4) Taktiilinen tarkoittaa kosketusaistia ja haptinen merkitsee kosketus-, paine- ja liikunta-aistia. Taktiilis-haptista aistijärjestelmää (käden tuntoaistin herättely) voidaan aktivoida mm. erilaisilla kosketus-, lämpö-, paine- ja vibraatioharjoituksilla.
Karkeamotoriikka	Karkeamotoriikkaa harjoitetaan erilaisia perusliikuntataitoja kehittämällä. Harjoitellaan pään, käsien ja jalkojen liikkeiden hallintaa. Opetetaan erilaisten liikkumistapojen tiedostamista ja hallitsemista. Samalla harjoitellaan avaruudellisia suhteita: orientoitumista suuntaan, aikaan ja paikkaan.
Kehon rytmi	Harjoitellaan liikkeitä mallittamalla erilaisia liikkeitä jaksoissa ja sarjoissa.
Tasapainoa ja koordinaatio	Harjoitellaan ja vahvistetaan suojarefleksien ja koordinaation kehittymistä sekä kehon kontrollia.
Avaruudelliset suhteet	Harjoitellaan aikaan, suuntaan ja paikkaan orientoitumista.
Kestävyys ja voima	Erilaisilla harjoitteilla lisätään fyysistä peruskuntoa.
Hienomotoriset taidot, silmä- ja käsikoordinaatio	Harjoitellaan erilaisia kädentaitoja: tarttumista, irrottamista sekä esineiden ja välineiden monipuolista käyttöä.

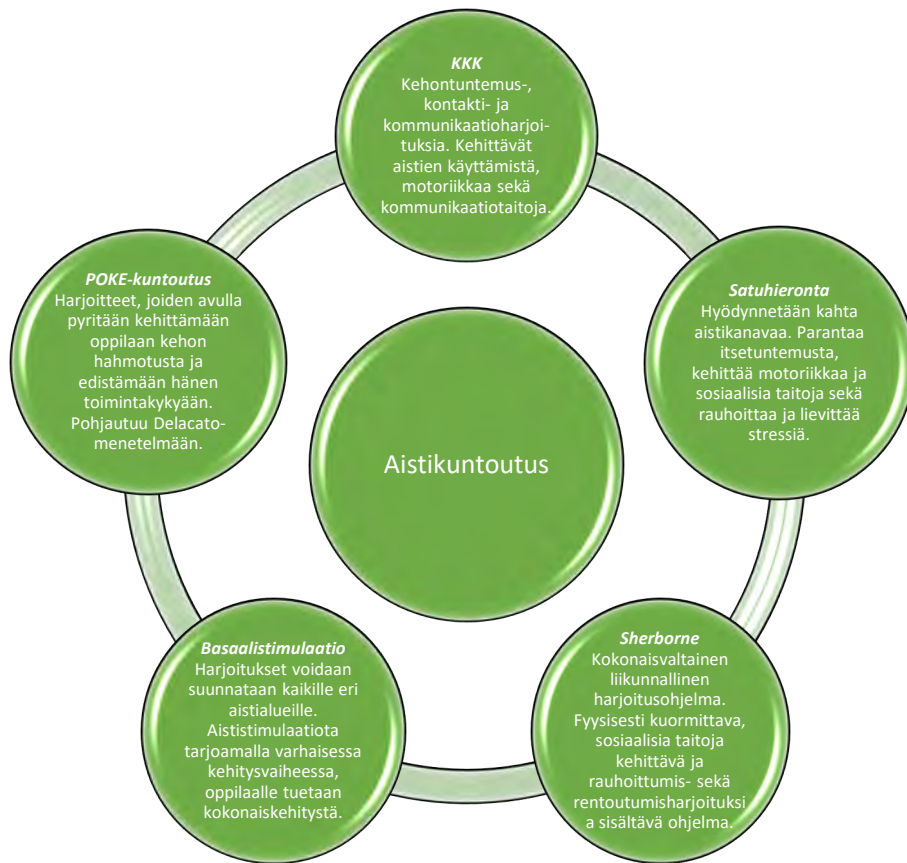
<i>Motoristen taitojen osa-alueet</i>	<i>Sisällöt</i>
Monipuolinen liikunta	Harjoitellaan oppilaiden iän- ja kehitystason mukaista fyysistä aktiivista toimintaa.

Opetuksen tavoitteet valitaan yksilöllisesti oppilaan motorisen kehitystason ja fyysisten rajoitusten sekä vammojen perusteella. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää opetuksen jakamista pienempiin osatavoitteisiin. Oppilaan motivaatiota pidetään yllä käyttäen mielenkiintoisia välineitä sekä mahdollisuuksia kokea ja kokeilla itse. Harjoitukset pyritään toteuttamaan mahdollisimman luonnollisissa arkipäivän tilanteissa antaen samalla positiivista palautetta ja kannustusta.

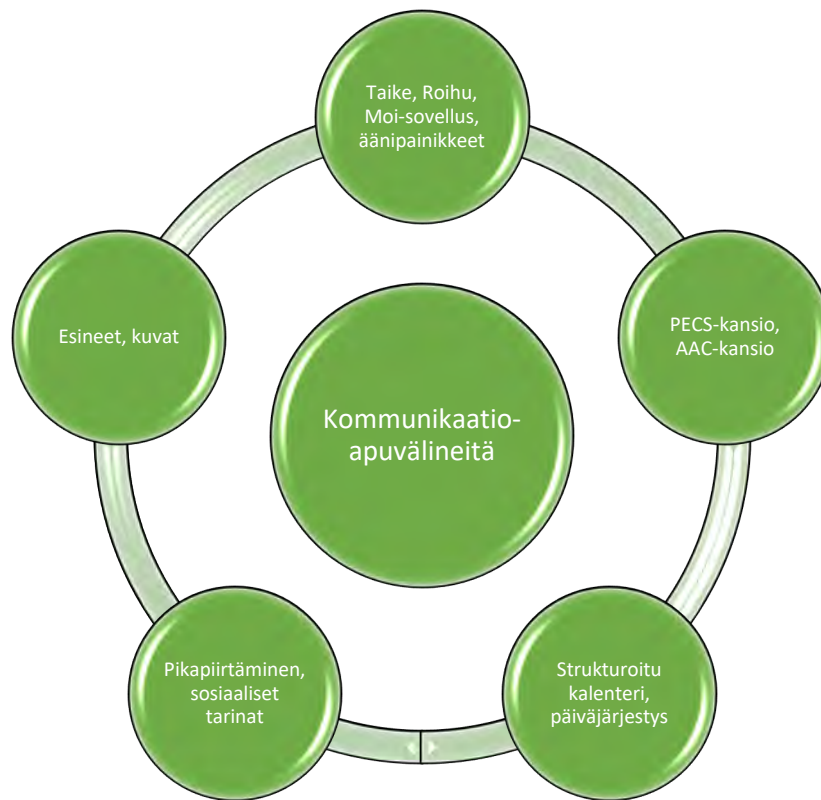
KUVIO 14: Kehontuntemuksia eri aistikanavia hyödyntäen Sateenkaaren koulussa

Motoristen taitojen kehittyminen vaikuttaa ratkaisevasti ihmisen toiminnan tasoon ja suorituskykyyn. Motoriset taidot ovat perustana ikätasoiselle käyttäytymiselle. Motoristen taitojen kehitys on tiiviissä yhteydessä myös muiden toiminta-alueiden kieli- ja kommunikaatiotaitojen, kognitiivisten taitojen, sosiaalisten taitojen sekä päivittäisten taitojen kehittymiseen.

KUVIO 15: Sateenkaaren koulussa käytettäviä aistikuntoutuksen opetusmenetelmiä

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikaation ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tällaisia harjoituksia on kuvanvaihtomenetelmä eli PECS ja sabotasimenetelmä. PECS-menetelmä tukee kommunikaation oppimista kuvilla. Sabotasimenetelmän avulla oppilaalle järjestetään opetustilanteita, joissa häneltä puuttuu olennaisia tehtäväsanoja, joita hänen tulee pyytää kuvin, ilmein, elein tai sanoin suorittaakseen tehtävän loppuun. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle annetaan mahdollisuus käyttää itselle tarkoituksenmukaisia kommunikointitapoja. Sateenkaaren koulussa käytetään viittomia, viittomakieltä, kuva- ja esinekommunikaatiota ja selkokieltä. Näitä tuetaan käyttämällä kommunikaation apuvälineitä kuten AAC-kansiota, Taikea, viestipainikkeilla jne. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita.

KUVIO 16: Kommunikaatio apuvälineitä Sateenkaaren koulussa

Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana. Tavoitteena on arjen päivittäisissä elämäntilanteissa tarvittavien kommunikaatiotaitojen hallinta.

- Oppilas keskittyy kuuntelemaan ja katselemaan aktiivisesti
- Oppilas oppii yhdistämään nähdyn ja kuullun oikeaan asiayhteyteen
- Oppilas tiedostaa ympäristönsä, jossa kulloinkin on, ja oppii vähitellen toimimaan asianmukaisesti ja ohjeiden mukaan
- Oppilas oppii kommunikoimaan omien edellytystensä mukaan ja rohkenee ilmaisemaan itseään, mielipiteitään ja tunteitaan.

Osa vaikeimmin vammaisista oppilaista ei opi puhumaan. Tällöin ei-verbaalisen ja ei-vokaalisen ilmaisun oppimisella on oleellinen merkitys heidän kommunikaatiokyvyilleen. Erilaiset lisävammat kuten näkö-, kuulo- ja liikuntavammat sekä autismi tuottavat ongelmia viestien vastaanottamisessa ja lähettämisessä. Kommunikaatio-opetuksessa kehitetään oppilaan oppimisedellytyksiä harjaannuttamalla hänen aistitoimintojaan sekä havaintomotorisia ja karkeamotorisia toimintojaan. Näin kehittyvät hänen havaintonsa hänestä itsestään, ympäristöstään sekä suhteestaan ympäröivään tilaan eri aistikanavien kautta.

TAULUKKO 3: Kieli- ja kommunikaatiotaidot

<i>Kieli- ja kommunikaatio osa-alueet</i>	<i>Sisällöt</i>
Suun alueen motorikka	Harjoituksia tehdään puheterapeutin ohjeistuksilla esim. ruokailu-, hampaidenpesu tai muissa opetustilanteissa.
Kielellinen tietoisuus	Harjoitellaan nähdyn, kuullun ja tunnustellun yhdistämistä oikeaan asia-yhteyteen. Kehitetään kehonhahmotusta, käsitystä omasta itsestä ja erillisyydestä erilaisten aistiharjoitusten, motoristen harjoitusten sekä vuorovaikutusta tukevien harjoitusten avulla.
Kuuleminen	Harjoitellaan kuulemisen opettelua, avainsanojen ja ohjeiden kuulemista, kuullun erottelua ja ymmärtämistä harjoitellaan opettelemalla reagoimaan ääniin, paikallistamaan niitä, erottamaan ääniä ja sanoja. Harjoitellaan helppojen ilmaisujen ymmärtämistä sekä muistitoimintojen kehittämistä.
Vastavuoroisuus	Harjoitellaan katsekontaktissa pysymistä ja läsnä oloa. Yhteisten kiinnostuksen kohteiden avulla harjoitellaan tarkkaavuuden ylläpitoa ja tavoitteellista viestintää. Sinnikkyiden vahvistaminen.
Ei-kielellinen ilmaisu	Harjoitellaan käyttämällä eleitä, ilmeitä, kuvia ja symboleja.
Kielellinen ilmaisu	Harjoitellaan nimeämällä asioita, esineitä ja ilmiöitä, yksittäisten sanojen ja lyhyiden lauseiden imitointia sekä spontaania lauseiden tuottamista.
Sanavarasto	Harjoitellaan muistitoimintoja. Yhdistellään, lajitellaan, luokitellaan ja ryhmitellään esineitä tai asioita jonkin niitä yhdistävän tekijän mukaan. Kirjoitettua kieltä harjoitetaan esim. merkkien, symbolien, kirjainten, kirjainyhdistelmien tai sanojen tunnistamisessa. Harjoitellaan kynän käyttöä, kirjoitussuunnan oppimista, mallin mukaan kopiointia ja yksittäisten kirjainten, tavujen, sanojen tai lauseiden kirjoittamista sekä tuettua kirjoittamista.
Ymmärtäminen	Harjoitellaan peruskäsitteitä kuten aika, paikka, sijainti, määrä ja laatu sekä arkipäivän sanoja. Harjoitellaan kielen rakennetta, taivutettuja sanoja, lauserakenteita ja kysymyksiä.
Lukeminen	Harjoitellaan esimerkiksi kokonaissanoja (esim. KPL- ja Domanin menetelmät) tunnistamalla tai lyhyitä lauseita lukemalla. Käytössä voivat olla myös muut lukemaan opettamisen menetelmät, kuten äänteenmukainen tavaminen, tavuittain liukuminen.
Ajattelu, sisäisen ajattelun ja kielen kehittyminen sekä mielikuva-leikit	Harjoitellaan ymmärtämään käsitteitä, määriä, aikakäsitteitä, yläkäsitteitä, yms. Harjoitellaan palauttamaan mieleen asioita.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetus sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä. Tunteiden kehittymisen lähtökohtana on, että oppilas oppii tunnistamaan omia ja muiden tunteita. Tunne-elämän kehittymisen edistyessä herää tarve olla yhdessä, tuntea hellyyttä ja turvallisuutta, ymmärtää ja tulla ymmärretyksi. Oppilas oppii muodostamaan kuvaa ympäristöstä ja omasta itsestään sekä ympäristön häneen kohdistamista odotuksista.

TAULUKKO 4: Sosiaaliset taidot

<i>Sosiaalisten taitojen osa-alueet</i>	<i>Sisällöt</i>
Vuorovaikutustaidot	Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja, jotta oppilas oppii ymmärtämään erilaisten tilanteiden vaatimukset ja toimimaan sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla. Harjoitellaan vastavuoroista kommunikaatiota. Sosiaalisten sääntöjen ja sopimusten noudattaminen esim. leikittäessä tai pelattaessa pelejä. Harjoitellaan tilanteisiin liittyvien vihjeiden havaitsemista ja niihin reagoimista. Yhteisen leikin ja toiminnan kautta harjaantuvat neuvotteleminen, vuorotteleminen ja jakaminen sekä toisten tunnetilojen ja aikomusten ymmärtäminen.
Tunteiden tunnistaminen	Opetellaan erottamaan myönteinen ja kielteinen palaute sekä toimimaan sen mukaan. Omien tunteiden tunnistamista, nimeämistä, ilmaisemista ja säätelemistä harjoitellaan. Opetellaan päästämään omasta tunteesta irti. Toisen ihmisen asemaan asettuminen sekä muiden ihmisten huomioiminen tasapainoisesti ovat myös harjoiteltavia taitoja. Opetellaan empatiaa sekä jämäkkyyttä, ettei ole suostuteltavissa ja toisten vietävissä. Oppia havaitsemaan, että oma tunne ja toisen tunne voi olla erilainen.
Kanssakäyminen ja yhteistyötaidot	Harjoitellaan toimimista omalla vuorolla, yhteistyössä toisten kanssa, itsenäisesti, pareittain tai ryhmässä. Harjoitellaan avun pyytämistä, vastaanottamista ja muiden auttamista, ystävyyden osoittamista ja ilmaisemista, valintojen tekemistä sekä selviytymistä muiden asettamista tavoitteista. Harjoitellaan katsekontaktia vuorovaikutustilanteessa. Opetellaan tervehtimään ja havaitsemaan sopiva kontakti ja läheisyys toiseen henkilöön. Tarpeiden ja toiveiden ilmaiseminen sekä avun vastaanottaminen harjaantuvat. Opetellaan asianmukaista huomaavaisuutta ja arvostuksen osoittamista; kunnioitus, lämpö, arvonanto ja suvaitsevaisuuden osoittaminen ihmissuhteissa. Oppii selviytymään mielipide-erojen ja erimielisyyksien kanssa. Oppii pyytämään anteeksi ja antamaan anteeksi.
Itsesäätelytaidot	Harjoitellaan käyttäytymään erilaisissa ympäristöissä ja noudattamaan aikatauluja. Kehitetään ongelmanratkaisutaitoja tutuissa ja myös uusissa tilanteissa. Oma-aloitteisuutta opetellaan erilaisissa oppimistilanteissa. Opetellaan kontrolloimaan eteen tulevia toimintayllykkeitä. Oppii oman toiminnan ja käyttäytymisen vaihtamiseen joustavasti eri tilanteissa. Sinikkyyttä lisääntyy kaikissa sosiaalisissa tilanteissa.

Sateenkaaren koulussa sosiaalisia taitoja harjoitellaan päivittäin erilaisissa arjen tilanteissa, kuin myös retkillä ja matkoilla. Käytössä on erilaisia menetelmiä, joita sovelletaan arkipäivän tilanteisiin sopivalla tavalla. Tällaisia ovat esimerkiksi ART, Lions Quest, Nepsy, Mindfulness ja sosiaaliset tarinat sekä HYP – huomioiva yhdessäolo.

KUVIO 17: Opetusmenetelmiä sosiaalisten taitojen ja positiivisen käyttäytymisen vahvistamiseen.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetus tukee oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppiminen sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osia. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Kognitiivisten taitojen oppimisessa korostuu jäljittelytaitojen ja mallista oppimisen kehittyminen.

TAULUKKO 5: Kognitiiviset taidot

<i>Kognitiivisten taitojen osa-alueet</i>	<i>Sisällöt</i>
Aistinvarainen toiminta	Harjoitellaan näönvaraista toimintaa: kohteiden löytäminen ja tunnistaminen; näöntarkkuus, näkökentän laajuus, silmän motoriikka, orientoituminen ympäristöön; etäisyydet ja suhteet. Harjoitellaan kuulonvaraista toimintaa: erilaisten äänien kuuleminen ja tunnistaminen; äänen voimakkuus, taajuus - äänien paikantaminen - puheen erottaminen muista äänistä, äänensävyjen ja äänenkorkeuksien tunnistaminen ja erottaminen. Harjoitellaan tunnistamaan esim. lämpö, värinä ja paine.
Ongelmanratkaisu	Opetetaan tunnistamaan ongelma, yhden tai useamman ratkaisuvaihtoehdon löytämistä, aiemmin opitun ratkaisun toistamista, apuvälineiden käyttämistä ongelman ratkaisemiseksi. Harjoitellaan ennakoimaan ja mielikuvien varassa pääättelemään. Harjoitellaan päivittäisissä tilanteissa signaalien ja tapahtumien järjestyksen ennakointia, toimintojen valitsemista eri vaihtoehtoista sekä omien ja muiden toimintojen seuraamusten ymmärtämistä. Vahvistetaan syy-seuraussuhteen ymmärrystä.
Ajattelutaidot	Harjoitellaan vertaamaan ja luokittelemaan, samanlaisten tunnistaminen (esim. parien löytäminen), erilainen/ samanlainen, luokittelu ominaisuuksien mukaan, järjestäminen ominaisuuksien mukaan, yläkäsitteiden nimeäminen, kuvaileminen, tunnistaminen kuvailun perusteella. Opetetaan valitsemaan, valinnan tekeminen konkreettien esillä olevien vaihtoehtojen joukosta (esim. näytetään omena vai banaani), valitseminen symbolisten vaihtoehtojen joukosta (esim. sanotaan vaihtoehdot ääneen tai näytetään kuvina).
Lukemisen ja kirjoittamisen perusvalmiudet ja -taidot	Harjoitellaan sanan muodon ja merkityksen erottamista toisistaan, puhuttujen tai viitottujen ja kirjoitettujen sanojen välisten yhteyksien oivaltamista ja sanojen rakenteiden vertailemista. Äänneiden havaitsemista ja erottelua, äänneiden tunnistamista ja nimeämistä, sanojen ja tavujen jakamista äänneisiin sekä äänneiden yhdistämistä tavuiksi ja sanoiksi. Kirjainmerkkien ja/tai sormiaakkosten ja/tai pistekirjaimien tunnistamista ja tuottamista harjoitellaan. Opetetaan tavujen yhdistämistä sanaksi sekä äänne- ja tavurakenteeltaan helpoimpien, yleisempien ja lyhimpien sanojen tunnistamista ja tuottamista. Harjoitellaan yksinkertaisten lauseiden lukemista ja tuottamista sekä tekstitason lukemista ja kirjoittamista.
Matemaattiset perusvalmiudet ja taidot	Harjoitellaan vertailemaan (esim. isompi/pienempi, lyhyempi/pidempi), luokittelemaan (esim. punaiset tänne ja siniset tuonne), järjestämään (esim. koon mukaan pienimmästä isoimpaan), yksi-yhteen -vastaavuuden ymmärtämistä (esim. jokaiselle yksi) ja lukumäärän pysyvyyden ymmärtämistä (esim. lukumäärä pysyy samana, vaikka järjestys muuttuu). Harjoitellaan perustaitojen soveltamista: lukujonotaidot; etu- ja takaperin, lukumäärän laskeminen, numeroiden lukeminen/kirjoittaminen, peruslaskutaidot (yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolasku). Harjoitellaan rahan merkitystä, aikaa, yleisempiä mittayksiköjä ja niiden soveltaminen käytännössä.

<i>Kognitiivisten taitojen osa-alueet</i>	<i>Sisällöt</i>
Muisti	Harjoitellaan kuulomuistia ja fonologista kuulomuistia esim. lorujen, riimien ja sanaleikkien avulla. Nopeaa nimeämistä arjen kohteita nimeämällä esim. värit, tuttujen ihmisten nimet ja esineet. Toistetaan ja kerrataan samoja harjoituksia ja harjoitellaan toimimaan lyhyen ohjeen mukaan, visuaalinen tuki kuvin. Työmuistia harjoitetaan kuullun tai nähdyn materiaalin mielessä pitämällä ja käsittelemällä hetkellisesti. Kerrataan opittuja asioita ja taitoja, keskitytään ja annetaan aikaa mieleen palauttamiselle. Käytetään esim. muistipelejä, keskusteluja, satuja ja kalenteria muistin tukena ja muistin vahvistamiseksi.
Motorinen jäljittely	Harjoitetaan oppilasta jäljittelemään eleitä, liikkeitä, leikkiä, välineiden käyttöä, kaksivaiheisia toimintasarjoja, jne.
Avaruudelliset suhteet	Esineiden havaitsemista ja paikallistamista, niiden välisten suhteiden ymmärtämistä sekä niiden käsittelyn ja hallinnan kehittymistä tuetaan.
Toimintojen kehittymisen suhteessa esineisiin	Harjoitellaan tavoitteellista tarttumista ja esineiden käsittelyä.
Leikki	Harjoitellaan leikkimistä sekä osallistumista ja toimimista erilaisissa peleissä ja leikeissä.
Toiminnallinen oppimiskyky	Harjoitellaan soveltamaan kotona, koulussa, terapia- ja kuntoutustilanteissa opittuja taitoja kaikissa elämän ympäristöissä.
Muut oppiainesisällöt	Toiminta-alueet voivat sisältää oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä oppilaan edellytykset ja vahvuudet huomioiden.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetus sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa. Taitoja harjaannutetaan luonnollisissa tilanteissa niin koulupäivän aikana kuin kaikissa lapsen toimintaympäristöissä. Oppilaskodeissa tapahtuvan toiminnan osalta lähiohjaajan rooli korostuu niin mallina toimimisessa kuin henkilökohtaisessa ohjaamisessa.

TAULUKKO 6: Päivittäiset taidot

<i>Päivittäistaitojen osa-alueet</i>	<i>Sisällöt</i>
Terveydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen	Harjoitellaan fyysisten tarpeiden tunnistamista ja ilmaisemista (esim. nälkä, jano, kylmä, kuuma) ja oman vireys- ja terveydentilan tunnistamista ja ilmaisemista (esim. väsymys, nuha, huonovointisuus). Oppii ymmärtämään terveellisen ruokavalion, levon, unen, liikunnan sekä erilaisien hoito- ja kuntoutusohjeiden noudattamisen merkityksen itselle. Oppii tunnistamaan ja ilmaisemaan seksuaaliset tarpeensa tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetetaan tunnistamaan vaaratilanteita. Opetetaan toimimaan turvallisesti yksin ja yhdessä.
Arjen taidot	Harjoitellaan henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimista esim. käsien pesua, peseytymistä ja kuivaamista, kehon osien hoitamista (esim. iho, hampaat, hiukset, kynnet), WC:ssä käymistä sekä WC-tarpeen tunnistamista ja ilmaisemista. Harjoitellaan pukeutumista ja riisuutumista avustetusti, osittain osallistuen tai itsenäisesti. Arjen tilanteissa harjoitellaan omien vaatteiden ja jalkineiden tunnistamista, tilanteen ja sään mukaisesti pukeutumista. Ruokailussa pyritään mahdollisimman itsenäiseen toimintaan ja hyvien pöytätapojen noudattamiseen. Harjoitellaan sekä omista tavaroista että yhteisistä tavaroista huolehtimista. Harjoitellaan aikaan liittyvien käsitteiden tunnistamista ja käyttämistä (esim. päiväjärjestys, lukujärjestys, viikkojärjestys, kuukausikalenteri, vuosikalenteri, TimeTimer) sekä tapahtumien aikajärjestyksen hahmottamista (esim. ennen – jälkeen, tänään – huomenna – eilen, nyt – pian – myöhemmin, aluksi – lopuksi). Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa kuten puhelinta ja tablettia ja harjoitellaan mediataitoja laajasti.
Asuminen	Harjoitellaan ruoka-aineiden tunnistamista ja nimeämistä, ruoka-aineiden käsittelemistä, ohjeen ja mallin mukaan toimimista, astioiden ja työvälineiden käsittelemistä. Tutustutaan erilaisiin ruokiin ja makuihin. Harjoitellaan astioiden pesemistä, tiskikoneen täyttöö ja tyhjentämistä, käsin tiskaamista, vaatteiden ja muiden kodin tekstiilien hoitamista. Opetellaan kierrätystä ja jätehuoltoa. Harjoitellaan toimimista säännöllisen päiväjärjestyksen mukaan sekä itsenäistä liikkumista ja toimimista eri ympäristöissä. Harjoitellaan asioimista lähiympäristössä, julkisten palveluiden käytön harjoittelua (esim. käynnit lääkärissä, kirjastossa, teatterissa, kaupassa, jne.), julkisten kulkuvälineiden käytön harjoittelua, luonnossa liikkumista, virkistysalueiden ja puistojen käyttöä, uskonnollisten ja elämäkatsomusta koskeviin tilaisuuksiin osallistumista.
Terveys ja turvallisuus	Harjoitellaan fyysisestä kunnosta ja terveellisestä ruokavaliosta huolehtimista, liikkumista liikenteessä, liikkumista eri liikennevälineillä varovaisuutta ja liikennesääntöjä noudattaen sekä ymmärtämään vaaraa ja pyytämään apua.
Vapaa-aika	Vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin ja harrastuksiin tutustutaan (esim. leikkiminen, lukeminen, musiikki, videoiden katsominen), toimitaan erilaisissa ryhmissä, harjoitellaan osallistumista ja asianmukaista käyttäytymistä vapaa-aika- ja virkistystoiminnassa. Harjoitellaan rentoutumista erilaisin tavoin yksin tai yhdessä.

8 OPPILASHUOLTO

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä¹²³.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatukseen ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus¹²⁴.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää¹²⁵. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.¹²⁶ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioitettava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7¹²⁷.

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus¹²⁸. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.¹²⁹ Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.¹³⁰ Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut¹³¹. Näiden

¹²³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1501/2016 14 § 2 mom.

¹²⁴ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989. Perusopetuslaki 1498/2016

¹²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

¹²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

¹²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

¹²⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

¹²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.

¹³⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

¹³¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla¹³². Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräjassa¹³³.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakeamaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja¹³⁴. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään koulu yhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia¹³⁵.

Oppilashuoltoryhmät¹³⁶

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokooa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden

¹³² Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹³³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

¹³⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

¹³⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §

¹³⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1-4 mom.

edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu¹³⁷. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta. Koulukohtaiseen oppilashuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen koulukohtainen ryhmä.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.¹³⁸ Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä¹³⁹. Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön¹⁴⁰. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä¹⁴¹. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Koulun opettajan tai rehtori ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle^{127a}.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Koulu yhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Koulu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa¹⁴². Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

^{127a} Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013) (163/2022)

¹³⁷ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

¹³⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom. ja 14 § :n 2 mom.

¹³⁹ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1498/2016)

¹⁴⁰ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1498/2016)

¹⁴¹ Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1498/2016)

¹⁴² Terveystieteidenhuoltolaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa¹⁴³. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen¹⁴⁴. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti¹⁴⁵. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.¹⁴⁶ Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta¹⁴⁷.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:¹⁴⁸

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitukset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet

¹⁴³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

¹⁴⁴ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹⁴⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

¹⁴⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

¹⁴⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

¹⁴⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.

- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu¹⁴⁹.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.¹⁵⁰

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.¹⁵¹

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi¹⁵². Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot¹⁵³. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta¹⁵⁴. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.¹⁵⁵

¹⁴⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.

¹⁵⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.

¹⁵¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

¹⁵² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.

¹⁵³ Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1498/2016)

¹⁵⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 3 mom.

¹⁵⁵ Perusopetuslaki 40 § 4 mom.(1498/2016)

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹⁵⁶. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.¹⁵⁷ Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus¹⁵⁸
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta¹⁵⁹
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹⁶⁰.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

Opetussuunnitelmassa kuvataan perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä koulukohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset. Oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaaviin linjauksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää suunnitelmien perusrakenne ja osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista, jolloin turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa kouluissa. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään koulukohtaisesti.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹⁶¹

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa¹⁶².

¹⁵⁶ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

¹⁵⁷ Perusopetuslaki 47 a § 1 ja 3 mom. (1498/2016)

¹⁵⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.

¹⁵⁹ Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)

¹⁶⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

¹⁶¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

¹⁶² Lastensuojelulaki 12 § 1 mom.

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään seuraavat asiat:

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut ¹⁶³

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan kouluuyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto.

Oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio koulun käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista, joita ovat kouluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö
- oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluuyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat ¹⁶⁴

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat kouluuyhteisön ja -ympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt
- yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä
- yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

¹⁶³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

¹⁶⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

- yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä
- järjestyssäännöt
- poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä¹⁶⁵

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa. Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa,
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma¹⁶⁶. Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

¹⁶⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

¹⁶⁶ Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen ¹⁶⁷

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa
- oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa
- yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- oppilashuollon tuki kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä
- oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys
- yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi.

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa ¹⁶⁸

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi. Suunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen ¹⁶⁹

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista ¹⁷⁰.

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi ¹⁷¹. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän

¹⁶⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

¹⁶⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 3-kohta

¹⁶⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

¹⁷⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

¹⁷¹ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta¹⁷².

8 Opiskeluhoito Sateenkaaren koulussa

8.1 Monialainen opiskeluhoitotyö

Sateenkaaren koulun rehtori vastaa koulukohtaisesta opiskeluhoitotyöstä, sen organisoinnista ja toiminnasta yhteistyössä opetushenkilöstön ja eri yhteistyötahojen kanssa. Koululle on laadittu opiskeluhoollon suunnitelma, jossa kuvataan opetuksessa huomioitavat toimintatavat ja tavoitteet sekä niiden toteutumisen seuranta, opiskeluhoollon yleiset periaatteet ja yhteistyö, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä toiminta kouluyhteisön terveellisuuden ja turvallisuuden edistämiseksi. Opiskeluhoitotyö voi olla joko yhteisöllistä tai yksilökohtaista.

Opiskeluhoollossa painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä. Sen toteutuminen arvioidaan vuosittain koulu-kohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä sekä Pieksämäen kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmässä.

Monialaisessa asiantuntijaryhmässä käsiteltäviä asioita on muun muassa:

- poissaolot
- kiusaaminen
- kriisitilanteet
- mielenterveys- ja päihdekysymykset
- erilaiset lastensuojelulliset huolen aiheet.

Sateenkaaren koulu osallistuu Pieksämäen kaupungin monialaisen opiskeluhoollon ohjausryhmän työskentelyyn. Sateenkaaren koululla on oma koulukohtainen oppilashuollonsuunnitelma sekä turvallisuussuunnitelma. Oppilashuollon toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Sateenkaaren koulussa oppilashuoltopalveluiden toteutumista seurataan vuosittain ja seurantatietoja hyödynnetään koulun oppilashuollon kehittämisessä. Keskeisistä tuloksista tiedotetaan oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Pieksämäen kaupungin opiskeluhoollonsuunnitelma

<http://www.pieksamaki.fi/palvelut/koulutus/oppilas-ja-opiskelijahuolto/>

8.2 Yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllinen opiskeluhoito on koko kouluyhteisöä tukevaa ensisijaista ja ennaltaehkäisevää toimintaa. Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön tavoitteena on vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä tukea kouluyhteisön kokonaisvaltaista hyvinvointia ja turvallisuutta. Yhteisöllinen oppilashuoltotyö kuuluu kaikille

¹⁷² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom.

koulussa työskenteleville. Opiskeluhuollon palveluja suunnataan myös yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Koulukohtaisen opiskeluhuoltotyön suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaa tehtävää varten perustettu opiskeluhoitoryhmä. Opiskeluhoitoryhmään voivat kuulua rehtori, erityisopetuksen edustaja, opettajat, opiskeluhuollon palveluiden työntekijät, huoltajien edustaja ja kutsuttaessa alueella toimivat muut asiantuntijat.

YHTEISÖLLISEN OPPILASHUOLLON TEHTÄVÄT

Kuvio 18: Yhteisöllisen oppimishuollon tehtävät

8.3 Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtainen opiskeluhoito käynnistyy huoltajan, opettajan tai oppilaan kanssa työskentelevän ammattihenkilön ottaessa yhteyttä opiskeluhuollon työntekijään. Oppilaan opiskeluhoollollisen tuen tarvetta arvioidaan yhteisessä keskustelussa yhteydenottajan kanssa. Yhteydenottaja keskustelee viipymättä asiasta myös oppilaan ja/tai hänen huoltajansa kanssa. Yksittäisen oppilaan opiskeluhoollollinen tuki voi käynnistyä myös monialaisen asiantuntijaryhmän tapaamisella. Opiskeluhuollon palveluiden työntekijä arvioi tuen tarpeen kiireellisyyden. Huoltajan kanssa yhteistyössä sovitaan asian hoitamisen aikataulusta.

Yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseen liittyvien asioiden käsittelemistä varten kootaan tarvittaessa monialainen asiantuntijaryhmä. Ryhmässä on edustettuina oppilaan vanhempien lisäksi ne opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluvat, joiden tehtäviin oppilaan opetuksen, tuen tai hoidon järjestäminen kuuluvat (kuten esimerkiksi kuraattori, psykologi, terapeutteja, perheneuvola, lastensuojelun sosiaalityöntekijä, neuvolan perhetyö tai muu asiantuntija).

Asiantuntijaryhmän tapaamisesta laaditaan aina muistio, joista muodostuu opiskeluhooltokertomus. Edellä mainittujen dokumentointi ja säilyttäminen on kuvattu koulukohtaisessa opiskeluhooltosuunnitelmassa.

Yksilökohtaisen opiskeluhooltoryhmän kokoa se koulun tai opiskeluhoollon palveluiden työntekijä, jolla heittää huoli oppilaasta ja jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Opiskeluhooltopalaverin järjestäminen edellyttää huoltajalta yksilöidyn, kirjallisen suostumuksen. Tulkin läsnäolo ei edellytä yksilöityä kirjallista suostumusta. Jos asian käsittelyyn tulee uusia toimijoita, pyydetään huoltajilta (ja oppilaalta) uusi allekirjoitettu suostumus. Opiskeluhoollon palveluista tiedotetaan huoltajia.

Yksilökohtainen opiskeluhooltotyö, suunnitellut ja toteutetut toimenpiteet sekä niiden seuranta ja arviointi kirjataan opetushenkilöstön toimesta oppilashuoltokertomukseen. Opiskeluhoollon henkilöstö kirjaa tiedot potilastietojärjestelmään tai asiakastietojärjestelmään. Opiskeluhooltokertomuksen tietoja luovutetaan vain pyynnöstä, jossa on perusteltu tietojen saannin tarpeellisuus. Pedagogisista konsultaatiopalavereista ei tehdä opiskeluhooltokertomusta.

Opiskeluhooltokertomuksista muodostuu opiskeluhooltorekisteri. Sateenkaaren koulussa oppilashuollonrekisteriin laaditut yksittäiset oppilasta koskevat asiantuntijakirjat säilytetään ja arkistoidaan rehtorin työhuoneeseen. Oppilashuollon asiakirjat tallentuvat myös wilma-järjestelmään, johon tietoja pääsee tarkastelemaan vain opettaja ja oppilaan huoltaja.

8.4 Opiskeluhooltosuunnitelmat

Sateenkaaren koulun rehtori vastaa opiskeluhooltotyöstä. Opiskeluhoollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka kaikki on laadittu monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus
- opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoollosta
- koulukohtainen opiskeluhooltosuunnitelma

Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulun henkilöstön, huoltajien ja lasten kanssa.

Tiedonsiirto

Opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto siirretään viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle. Sen sijaan opiskeluhoollon koskevaan tiedonsiirtoon pyydetään aina huoltajan lupa. Siinä yksilöidään, mitä tietoja siirretään ja pyydetään kirjallinen lupa tietojen siirtoon. Jos lupaa ei myönnetä, arvioidaan tiedon siirron välttämättömyys oppilaan terveyden ja turvallisuuden kannalta ja tehdään tarvittaessa lastensuojeluilmoitus.

9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin¹⁷³.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan aluvussa 7.3.2.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁷⁴

9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä¹⁷⁵. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

¹⁷³ Suomen perustuslaki (731/1999) 17 §

¹⁷⁴ Perusopetuslaki 10 § 1 mom. (1288/1999)

¹⁷⁵ Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

9.2. Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

9.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä¹⁷⁶. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä¹⁷⁷. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

9.4. Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

¹⁷⁶ Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

¹⁷⁷ Hallituksen esitys eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 86/1997

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁷⁸. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

9.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon paikalliset, kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset ja ratkaistaan, miten opetus järjestetään. Opetussuunnitelman laadinnassa tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä kyseisten kieli- ja kulttuuriyhteisöjen kanssa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *miten oppilaiden kieli, kielelliset valmiudet ja kulttuuri otetaan huomioon opetuksen järjestämisessä ja koulutyössä ja miten opetus käytännössä järjestetään*
- *minkälaisin toimenpitein oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittämistä tuetaan*
- *käytetäänkö oppimissuunnitelmaa oppilaan opiskelun tukena sekä mikä on oppimissuunnitelman rakenne ja keskeinen sisältö.*

9 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä Sateenkaaren koulussa

Kieli- ja kulttuuritietoinen opetus vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja luo pohjan erilaisuutta arvostavalle moninaisuudelle. Sateenkaaren koulussa opetuskielenä on suomi. Sateenkaaren koulussa jokainen opettaja ja ohjaaja luovat yhdessä oppilaiden kanssa yhteistä kieltä. Opetuksen tukena voidaan käyttää myös muita oppilaan osaamia kieliä. Tuetaan oppilaan omaa kieli- ja kulttuuri-identiteettiä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden, heidän huoltajiensa sekä yhteisöjensä kulttuuritietämystä, esimerkiksi tietoa eri alueiden luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Taavoitteena on tukea monikielisyttä, sekä opettaa oppilaita arvostamaan moninaisuutta ja käymään kulttuurista dialogia.

¹⁷⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 § 2 mom.

9.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Tavoitteena on edistää lapsen ja nuoren oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja koko kouluyhteisön hyvinvointia. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä kielitaustat.

Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon myös perheiden kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä. Huoltajat tutustutetaan suomalaiseen koulutusjärjestelmään, koulun toiminta-ajatuksen, opetussuunnitelmaan, arviointiin, oppilashuoltoon sekä opetusmenetelmiin. Huoltajille tulee antaa riittävää tietoa, ohjausta ja tukea. Kouluissa on myös huomioitava vanhempien erilaiset edellytykset ja mahdollisuudet viestintävälineiden käyttöön ja käytettävä tarvittaessa erilaisia viestintätapoja. Muista maista muuttaneita huoltajia tulee tukea niin, että he voivat toimia uudessa ympäristössä vastuullisina huoltajina ja tukea lastensa kehitystä ja koulunkäyntiä. Molemminpuolinen tiedonvaihto kodin ja koulun välillä on tärkeää. Koulun on hyvä saada tietoa lapsen taustasta, kehityksestä ja aiemmasta koulunkäynnistä. Myös huoltajien tulee saada tietoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja lapsen koulutusmahdollisuuksista eri ikävaiheissa.

Kodin ja koulun yhteistyön edellytyksenä on myös riittävä huoltajien kielitaito tai tarvittavan tulkkauksen järjestäminen tärkeissä tapaamisissa. Perheessä voidaan puhua monia eri kieliä. Tapaamisten onnistumiseksi on selvitettävä, mitä kieliä kotona puhutaan ja myös se, millä kielellä huoltajat mieluiten kommunikoivat esimerkiksi silloin, kun tarvitaan tulkkia.

9.2 Oppimisen tuki ja oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan tasavertaisena ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa ja tarvittaessa tulkin avustuksella.

Monikieliselle oppilaalle laaditaan ehdottomasti oppimissuunnitelma, jos

- oppilaan opiskelemat tavoitteet ja sisällöt poikkeavat oman vuosiluokan S2-tavoitteista ja S2-sisällöistä (esimerkiksi jos 7. luokalla oleva oppilas opiskelee S2-oppimäärää 5. vuosiluokan tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti)
- oppilaan opetuksen tavoitteita ja sisältöjä on eriytettävä vuosiluokan tavoitteista jossakin oppiaineessa tasavertaisten oppimismahdollisuuksien saavuttamiseksi
- jos oppilas tarvitsee oppimiseensa erityisjärjestelyjä, jotka poikkeavat normaaleista tukitoimista.

Monikielisen oppilaan oppimissuunnitelmassa keskeisenä sisältönä kuvataan

- oppilaan tausta ja lähtökohdat (kuten äidinkieli ja kulttuuri, suoritettut/käytyt kouluvuodet sekä maassa-oloaika)
- oman äidinkielen opiskelu ja oman äidinkielen hyödyntäminen muussa kouluopetuksessa (yhteistyö oppilaiden, huoltajien sekä kyseisten kulttuuriyhteisöjen kanssa)
- S2-opetus:poikkeamat oman vuosiluokan opetuksesta

- eri oppiaineiden eriytetyt tavoitteet ja sisällöt
- muut tarvittavat opetusjärjestelyt ja tukimuodot
- arviointi eri oppiaineissa
- oppilaan muu kotoutuminen (osana kotoutumissuunnitelmaa).

Monikielisen oppilaan oppimissuunnitelmasta on laadittu malli:

<https://peda.net/opetussuunnitelma/ops2016/jso22/perusopetus/ol/9kjkol>,

jota kunnat voivat käyttää tai sen sijaan yleisen tai tehostetun tuen oppimissuunnitelmia.

Mikäli oppilas tarvitsee tehostettua tai erityistä tukea muiden kuin kieleen ja kulttuuriin liittyvien oppimis-
haasteiden takia, laaditaan oppilaalle tarpeen mukaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma tai HOJKS.

Myöhään maahan tulleet oppilas (erityisesti luokat 7–9) voidaan vapauttaa tarvittaessa toisen kotimaisen
kielen opiskelusta; oppimäärän vuosiviikkotuntimäärä korvataan tällöin esimerkiksi englannin kielen ope-
tuksella tai suomi toisena kielenä -opetuksella. Oppilasta tuetaan antamalla tarvittaessa ensisijaisesti oman
äidinkielistä tukiovetusta.

10 KAKSIKIELINEN OPETUS

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa
voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvi-
oidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai kou-
lussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä.¹⁷⁹

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus anne-
taan¹⁸⁰. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvitta-
essa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti¹⁸¹. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puo-
let opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saa-
tavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla
opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten
varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa
myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Jos-
kus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus,
samoin kuin mahdolliset kestoaltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikie-
lisen opetuksen piiriin.

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä

¹⁷⁹ Perusopetuslaki 10 §

¹⁸⁰ Perusopetuslaki 12 §

¹⁸¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 §

että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkäntähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielissä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielille/kohdekielille asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa¹⁸². Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellla.

¹⁸² Opetushallituksen määräys 25/011/2005

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielenä käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3–4 noin 70% ja vuosiluokilla 5–9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kie-

likiä kielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1-2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä *kohdekieli*.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä.

Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

10.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa kaksikielistä opetusta jossakin muodossa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *kenelle kaksikielinen opetus on tarkoitettu ja mitkä ovat oppilaaksi oton periaatteet*
- *mikä on kielikylpykielen/kohdekielen sekä koulun opetuskielen tuntijako*
- *mitkä oppiaineet tai oppiaineiden sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä/kohdekielellä; mikäli tilanne on tarpeen tarkistaa kunkin lukuvuoden osalta erikseen, opetussuunnitelmassa määritellään, miten tarkistus tehdään ja miten asia kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa*
- *mitkä ovat kielikylpykielellä/kohdekielellä opettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet*
- *mitkä ovat kielikylpykielen/kohdekielen ja tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain.*

Lisäksi varhaisen täydellisen kielikylvyn osalta päätetään ja kuvataan

- *mitkä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä.*

Lisäksi laajamittaisen kaksikielisen opetuksen osalta päätetään ja kuvataan

- *miten järjestetään sellaisten lyhytaikaisesti Suomessa asuvien oppilaiden opetus, jotka eivät pysty opiskelemaan opetuskielellä eivätkä kohdekielellä*
- *käytetäänkö oppilaaksi otossa soveltuvuskokeita ja mikä niiden vaikutus on oppilaaksi ottoon.*

10 Kaksikielinen opetus Sateenkaaren koulussa

Sateenkaaren koulussa opetus järjestetään suomen kielellä. Koulu ei järjestä opetusta kaksikielisesti.

11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS

11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatustalofilosofiseen näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa.¹⁸³

11.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma voi olla järjestäjäkohtainen tai yksikkökohtainen tai näiden yhdistelmä opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva paikallinen opetussuunnitelma voi olla omaleimainen opetuksen järjestämislun ja valtioneuvoston asetuksen määrittämässä rajoissa. Opetussuunnitelma ei voi olla ristiriidassa perusopetuslain ja -asetusten, tavoitteita ja tuntijakoa koskevan valtioneuvoston asetuksen tai perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Opetuksen järjestäjän tulee päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa sen lisäksi mitä tämän perusteasiakirjan muissa luvuissa määrätään

- *Erityiseen maailmankatsomukseen perustuva opetuksen osalta*
 - o *mitkä ovat erityiseen maailmankatsomukseen perustuvat, perusopetuksen arvoperustaa sekä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä täydentävät näkökulmat*
 - o *miten nämä näkökulmat näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa*
 - o *miten ko. maailmankatsomukseen perustuvia arvoja, tietoja, taitoja ja valmiuksia painottavaa opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.*
- *Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen osalta*

¹⁸³ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 § ja 10 §

- *mitkä ovat erityiseen kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvat näissä opetussuunnitelman perusteissa määritellyt perusopetuksen pedagogisia linjauksia täydentävät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut*
- *miten nämä näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa sekä eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.*

11 Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus Sateenkaaren koulussa

Sateenkaaren koulussa opetusta ei järjestetä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustavana.

12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taide- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita perusopetuksessa käytävissä todistuksissa.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti.

Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen soveltuvia, syventäviä ja soveltavia perusopetukselle asetettuja tavoitteita tukevia aineita tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁸⁴ Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle¹⁸⁵.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusajaksi valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (224 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

12.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää valinnaisuudesta opetuksessa siten, että tarjonta toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin. Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

- miten taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään

¹⁸⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

¹⁸⁵ Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

- *miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin jakamalla näitä tunteja taide- ja taitoaineiden kesken*
- *miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin oppilaan valintaan perustuen hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa*
- *mitkä ovat kunkin taide- ja taitoaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt niillä vuosiluokilla, joilla näiden oppiaineiden opetustunnit muodostuvat osittain tai kokonaisuudessaan taide- taitoaineiden valinnaisista tunteista*

Valinnaiset aineet

- *mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet*
 - *mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan*
 - *miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain*
 - *mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.*

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

- *mitkä ovat oppilaille mahdollisesti tarjottavat vapaaehtoiset ja valinnaiset kielet*
 - *miten niiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain*
 - *mitkä ovat opetussuunnitelman perusteiden pohjalta määritellyt tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.*

12 Valinnaisuus perusopetuksessa Sateenkaaren koulussa

Taide- ja taitoaineet Sateenkaaren koulun opetussuunnitelmassa:

	1. lk	2. lk	3. lk	4. lk	5. lk	6. lk	7. lk	8. lk	9. lk
Musiikki	1	1	1	1	1	1	1		
Kuvataide	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Käsityö	2	2	1	1	1	1	2	2	
Liikunta	2	2	3	2	2	2	2	2	3
Kotitalous								3	
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset			2	1	2	1	1	2	2

Seudullisena päätöksenä taide- ja taitoaineiden valinnaisten opintojen tunneista on kiinnitetty kolme tuntia käsitöiden opetukseen vuosiluokilla 4-6, yksi kullekin luokka-asteelle. Koulu voi päättää opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti kuinka loput taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään. Tunnit voidaan jakaa eri oppiaineiden kesken tai tarjota oppilaiden valittaviksi.

12.1 Taide ja taitoaineiden valinnaisten tuntien arviointi

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisiä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita todistuksiin.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että oppilaan päättöarviointi kohdistuu siihen vuoteen, jolloin hänen opiskelunsa taide- ja taitoaineissa päättyy eli musiikissa, kuvataiteessa, käsitöissä ja kotitaloudessa se voi olla joko seitsemännellä, kahdeksannella tai yhdeksännellä luokalla. Mikäli oppilas opiskelee kotitaloutta taide- ja taitoaineiden valinnaisena tunteina 4-6 luokilla, tulee hänelle kotitaloudesta arviointi lukuvuositoludistukseen muiden taide- ja taitoaineiden tavoin.

12.2. Valinnaiset aineet

Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä.

Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Soveltavat valinnaisaineet Sateenkaaren koulun opetussuunnitelmassa

	3. lk	4. lk	5. lk	6. lk	7. lk	8. lk	9. lk
Soveltavat valinnaisaineet	1	1	1			3	3

Sateenkaaren koulu päättää omasta valinnaisainetarjonnasta.

Valinnaisten aineiden arviointi

Jokainen valinnainen aine muodostaa oppimäärän, joka arvioidaan omana oppiaineenaan. Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistuksiin nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättödistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle.

Esimerkki:

Muut valinnaiset aineet:

Tähtitiede, valinnaiset opinnot, (1vvt)

Hyväksytty

Media, valinnaiset opinnot, (2vvt)

9

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuuden osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä. Jos oppilas vaihdon seurauksena aloittaa esimerkiksi kahden vuosiviikkotunnin kokonaisuuden kesken lukuvuoden tai muiden opiskelun alkamisen, arvioidaan hänen suoriutumisenensa tässä aineessa samoin perustein kuin muiden, ainetta jo opiskelleiden oppilaiden. Osaamista arvioidaan siis suhteessa koko kokonaisuuden tavoitteisiin ja myös ainetta vaihtanut oppilas saa todistukseen numeroarvosanan. Ainetta vaihtaneelta voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä, jotta opettaja voisi luotettavasti arvioida hänen tietonsa ja taitonsa. Asiasta on syytä keskustella etukäteen ennen aineen vaihtamista oppilaan kanssa ja myös huoltajaa tulee informoida.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Mikäli oppilas haluaa opiskella A2- ja B2-kieliä siitä sovitaan oppilaan kanssa yksilöllisesti.

Vieraiden kielten osalta on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään kuntakohtaisesti.

Vapaaehtoisen A2-kielen laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Vapaaehtoisen A-kielen tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Oppilaan valitessa A2-kielen hän sitoutuu opiskelemaan sitä koko perusopetuksen ajan. Erittäin perustellusta syystä huoltaja voi anoa oppilaan A2-kielen keskeyttämistä. Tällaiset perustellut syyt ovat: 1.) Oppimisvaikeudet, joista toimitetaan asiantuntijan lausunto. 2.) Terveydelliset syyt, joista lausunnon antaa lääkäri tai kouluterveydenhoitaja. 3.) Oppilaan oman elämäntilanteen muuttuminen, esimerkiksi koulun vaihto. Huoltaja voi hakea vapautusta lukuvuoden lopussa perustellulla kirjeellä rehtorilta ensin opettajan kanssa keskusteltuaan. Rehtori tekee hallinnollisen päätöksen opintojen keskeyttämisestä kuultuaan oppilaan vanhempia, huoltajia ja mahdollisesti tulevan yläkoulun rehtoria. A2-kielen opintoja ei voi keskeyttää kesken lukuvuoden. Huoltajille tiedotetaan valintojen sitovuudesta ennen valinnan tekemistä.

Valinnaisen B2-kielen laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

Vieraiden kielten vapaaehtoisten ja valinnaisten opintojen arviointi

Valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas keskeyttää vieraiden kielten valinnaiset opinnot toimitaan samoin kuin muiden valinnaisten aineiden kanssa (katso luku 12.2 Valinnaisten aineiden arviointi).

12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Sateenkaaren erityiskoulussa taide- ja taitoaineiden valinnaisiin oppiaineisiin osoitetaan 3 - 6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7 - 9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia. Valinnaiset oppiaineet jakautuvat seuraavasti.

3. vuosiluokka: kuvaamataito ja käsityö
 4. vuosiluokka: käsityö
 5. vuosiluokka: kuvaamataito ja käsityö
 6. vuosiluokka ja 7. vuosiluokka: musiikki
 8. vuosiluokka ja 9. vuosiluokka: musiikki, käsityö, kotitalous, liikunta ja kuvataide

Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.

TAULUKKO 7: Kuvataide: Vuosiluokka 3

<i>Kuvataide: Vuosiluokka 3</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
<p>Innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja.</p> <p>Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista.</p>	<p>Oppilas kokeilee uusia kuvallisia ilmaisutapoja ennakkoluulottomasti ja ilmaisee itseään kuvallisin keinoin. Oppilas oppii perustelemaan omia valintojaan.</p>	<p>Mahdollisuus vaikuttaa valittavien välineiden, materiaalien ja tehtävien töiden valintaan. Erilaisten askartelutöiden tekeminen ja keskustelu omista töistä.</p>	<p>L1, L2, L3, L6, L7</p>

TAULUKKO 8: Käsityö: Vuosiluokka 3

<i>Käsityö: Vuosiluokka 3</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
<p>Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään ja kokeilevaan työskentelyyn.</p> <p>Tukea oppilasta toteuttamaan oman ajatuksen pohjalta työ ja ohjata kirjallisen suunnitelman tekemisessä: työvaiheet, materiaalit, käytettävät työkalut.</p>	<p>Oppilas vahvistaa kädentaitojaan ja työstää uusia materiaaleja. Oppilas oppii ideoimaan ja suunnittelemaan omaan työtään sekä toteuttamaan sen.</p>	<p>Hyödynnetään työskentelyssä eri materiaaleja ja opitaan ekologista työskentelyä. Harjoitellaan työn dokumentointia visuaalisesti.</p>	<p>L1, L3, L5, L6, L7</p>

TAULUKKO 9: Käsiyö: Vuosiluokka 4

<i>Käsiyö: Vuosiluokka 4</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Ohjata oppilasta pari-työskentelyyn suunnitelmalla ja toteuttamalla yhteinen työ toisen oppilaan kanssa. Ohjata oppilasta kompromissien tekoon ryhmän yhteisissä päätöksissä: joustavuus, vastavuoroinen kommunikointi	Oppilas vahvistaa pari-työskentelyn taitojaan ja oppii tekemään yhteistyötä luokkatovereiden kanssa. Oppilas osallistuu yhteisten päätösten tekemiseen.	Tietotekniikan soveltaminen työn suunnittelussa ja dokumentoinnissa. Huomioidaan ekologinen näkökulma työskentelyssä. Opitaan aika- tauluttamaan työskentelyä.	L1, L2, L3, L5, L6, L7

TAULUKKO 10: Käsiyö: Vuosiluokka 5

<i>Käsiyö: Vuosiluokka 5</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Ohjata oppilasta ryhmätyöskentelyyn: ryhmän kanssa työn suunnittelu ja toteutus. Ohjata oppilastaneuvottelutaitoihin: oman mielipiteen ilmaisu, muiden huomiointi ja kuunteleminen, demokraattinen päätöksenteko.	Oppilas työskentelee ryhmän jäsenenä ja osallistuu yhteisen työn suunnitteluun ja toteutukseen annetuissa puitteissa. Oppilas ilmaisee oman mielipiteensä.	Pitkäkestoisen työn suunnittelu, ekologisuus työskentelyssä, kustannusarvion tekeminen, dokumentointi vaiheittain ja työn esittely.	L1, L2, L3, L5, L6, L7

TAULUKKO 11: Kuvataide: Vuosiluokka 5

<i>Kuvataide: Vuosiluokka 5</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Ohjata oppilasta tietotekniikan hyödyntämiseen kuvallisessa ilmaisussa: kuvien käsittely. Ohjata oppilasta lyhyen videon tuottamiseen annetusta teemasta: suunnittelu, toteutus, esitys.	Oppilas oppii kuvallista ilmaisua tietotekniikkaa hyödyntäen ja tuottaa lyhyen videon annettujen ohjeiden mukaan sekä esittää videon.	Lukuvuoden töiden työskentäminen huoneentauluksi valokuvien, kuvankäsittelyohjelmiin perehtyminen, videon tuottaminen.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

TAULUKKO 12: Musiikki: Vuosiluokka 6

<i>Musiikki: Vuosiluokka 6</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Tukea oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelemalla soittamaan valitsemaansa instrumenttia. Asettaa oppilaan kanssa yhdessä realistinen tavoite hänen soittotaidoleen. Tukea pitkäjänteisyyteen ja myönteisyyteen musiikkia kohtaan. Tutustuttaa sointusoittimiin	Oppilas tutustuu eri instrumentteihin ja valitsee itselleen mieluisan soittimen sekä syventää osaamistaan ko. instrumenttiin. Oppilas harjoittelee tavoitteellisesti. Oppilas tutustuu musatornin käyttöön. Oppilas valitsee sointusoittimen ja perehtyy sen soittamiseen.	Rytmiharjoitukset, yhteissoittoharjoitukset, nuottien / kuvionuottien lukeminen, eri instrumentteihin tutustuminen, musatornin käyttöön tutustuminen, sointusoittimet.	L1, L2, L3, L4, L6, L7

TAULUKKO 13: Musiikki: Vuosiluokka 7

<i>Musiikki: Vuosiluokka 7</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Ohjata oppilasta valitsemaansa kappaleen harjoittelussa ja nuottien lukemisessa. Tukea oppilasta ryhmäsoittotaitojen vahvistamisessa ja tavassa ilmaista itseään musiikillisesti. Tutustuttaa oppilasta sointusoittimiin.	Oppilas harjoittelee valitsemansa kappaleen soittamista nuoteista. Oppilas soittaa ryhmässä ja ilmaisee itseään musiikin avulla. Oppilas harjoittelee musatornin käyttöä ja tutustuu haluamaansa sointusoittimeen.	Nuottien / kuvionuottien mukaan soittaminen, bändisoittaminen, syventää osaamistaan valitsemaansa instrumenttiin, musatorniin tutustuminen ja käytön harjoittelu, tutustuminen sointusoittimiin: ukulele, kitara.	L1, L2, L3, L4, L6, L7

TAULUKKO 14: Liikunta: Vuosiluokka 8

<i>Liikunta: Vuosiluokka 8</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Kannustaa oppilasta fyysisen aktiivisuuteen ja tarjota tutustumismahdollisuuksia eri liikuntalajeihin. Löytää yhdessä oppilaan kanssa häntä kiinnostava liikuntalaji.	Oppilas tutustuu eri liikuntalajeihin ja löytää itselleen mieleisen liikuntalajin, jonka kautta lisää omaa fyysistä aktiivisuutta.	Eri liikuntalajit: palloilulajit, talviurheilu, yleisurheilu, uinti jne., yksilö- ja pari- sekä ryhmäharjoitukset.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 15: Liikunta: Vuosiluokka 9

<i>Liikunta: Vuosiluokka 9</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen ja syventää oppilaan taitoja hänelle mieluisassa liikuntalajissa. Tukea oppilasta yrittämään parhaansa ja kehittää hänen ryhmätyöskentelytaitojaan. Tukea oppilaan toimintaa ja tunneilmaisun säätelyä liikuntatunneilla.	Oppilas oppii ylläpitämään fyysistä aktiivisuutta ja syventämään osaamistaan valitsemaansa liikuntalajissa. Oppilas kehittää ryhmätaitojaan ja oppii sietämään pettymyksiä ja hallitsemaan tunnetaitojaan pelitilanteissa.	Tutustuminen eri liikuntalajeihin esim. palloilu, kuntosali, luistelu jne. yksilö-, pari- ja ryhmäharjoitukset.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 16: Kuvataide: Vuosiluokka 8

<i>Kuvataide: Vuosiluokka 8</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita kuvallisen ilmaisun tukena. Tukea oppilasta löytämään itselle ominainen tekniikka tehdä kuvallista ilmaisua ja rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä ohjata ryhmätyöskentelytaitojen kehittämisessä.	Oppilas kokeilee eri materiaaleja ja tekniikoita sekä löytää itselle mieluisan kuvatekniikan. Oppilas oppii ilmaisemaan oman mielipiteen kuvallisin keinoin sekä osallistumaan ryhmätyöskentelyyn.	Mahdollisuus vaikuttaa valittavien välineiden ja materiaalien sekä töiden valintaan, omista töistä keskustelu, oman mielipiteen ilmaiseminen.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

TAULUKKO 17: Kuvataide: Vuosiluokka 9

<i>Kuvataide: Vuosiluokka 9</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita kuvallisen ilmaisun tukena ja tukea oppilasta löytämään oma tapansa ilmaista itseään kuvallisesti. Tukea oppilasta il-	Oppilas syventää osaamistaan erilaisista tekniikoista ja löytää itselle mieluisan tekniikan sekä kehittyy ko. tekniikan ilmaisussa. Oppilas ilmaisee oman mielipiteen ja tuo ajatuksiaan esille kuvallisin keinoin. Oppilas	Mahdollisuus vaikuttaa valittavien välineiden ja materiaalien ja tehtävien töiden valintaan, omista töistä keskustelu, itselle mieluisan kuvallisen suuntauksen löytäminen, valoku-	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

<i>Kuvataide: Vuosiluokka 9</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
maisemaan mielipiteitään kuvallisin keinoin ja ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	hyödyntää tietotekniikkaa kuvallisessa ilmaisussa.	vaus, kuvankäsittelyohjelmat.	

TAULUKKO 18: Musiikki: Vuosiluokka 8

<i>Musiikki: Vuosiluokka 8</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan oman ryhmänsä jäsenenä ja rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin. Ohjata sointusoittimien monipuoliseen käyttöön.	Oppilas oppii toimimaan ryhmän jäsenenä ja kehittämään omaa luovuuttaan musiikillisin keinoin. Oppilas harjoittelee yhteissoittamista muiden kanssa ja tutustuu uusiin soittimiin. Oppilas syventää osaamistaan sointusoittimista ja harjoittelee musatornin käyttöä.	Keho-, rytm-, melodia ja sointusoittimiin tutustuminen, syventää osaamistaan haluamaansa sointusoittimeen (kitara, ukulele), äänenkäyttöharjoitukset, laulutaito, musatornin käytön harjoittelu.	L1, L2, L3, L4, L6, L7

TAULUKKO 19: Musiikki: Vuosiluokka 9

<i>Musiikki: Vuosiluokka 9</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Keskeiset sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan oman ryhmänsä jäsenenä rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin sekä musiikin tekemiseen. Tukea oppilasta syventämään osaamistaan kitaraan tai ukuleleen.	Oppilas osallistuu yhteissoittoon ja tekee omaa musiikkia. Oppilas oppii hyödyntämään tietotekniikkaa ja musatornia musiikin tekemisessä. Oppilas tutustuu uusiin soittimiin.	Keho-, rytm-, melodia ja sointusoittimiin tutustuminen ja taitojen syventäminen, äänenkäyttöharjoitukset, laulutaito, syventää osaamistaan haluamaansa soittimeen, tietotekniikan hyödyntäminen musiikin tekemisessä, musatornin käyttö.	L1, L2, L3, L4, L6, L7

TAULUKKO 20: Käsiyö: Vuosiluokka 8

<i>Käsiyö: Vuosiluokka 8</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Tutustuttaa oppilaat työturvallisuuteen ja eri työvälineisiin, materiaaleihin sekä työtapoihin. Ohjata oppilasta valitsemaan itselle luontevat työskentelymenetelmät ja ohjata oppilasta työstämään haluamansa tuote oman ideoinnin pohjalta.	Oppilas tutustuu työturvallisuusohjeistuksiin ja eri työvälineisiin, materiaaleihin ja työtapoihin. Oppilas valitsee itselle soveltuvan työskentelymenetelmän ja materiaalin. Oppilasideoi ja valmistaa oman tuotteen.	Työturvallisuussäännöt ja työn vaarojen ennakointi, työvälineiden monipuolinen käyttö tarkoituksenmukaisesti.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 21: Käsiyö: Vuosiluokka 9

<i>Käsiyö: Vuosiluokka 9</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Oppilaan perehdyttäminen työturvallisuuteen ja syventää oppilaiden tietoutta eri työvälineistä, materiaaleista ja työtavoista. Ohjata oppilaat työskentelemään taloudellisesti ja hyödyntämään kierrätysmateriaalien käyttöä. Tukea oppilaita omaaloitteisuuteen ja ohjeiden mukaan työskentelyyn.	Oppilas noudattaa työturvallisuuteen liittyviä ohjeita ja syventyy itseä kiinnostavan materiaalin ja työmenetelmän valintaan. Oppilas oppii työskentelemään taloudellisesti ja huomioimaan kierrätysmateriaalien käyttöä. Oppilas toimii omaaloitteisesti ja ohjeiden mukaan.	työturvallisuussääntöjen noudattaminen ja työn vaarojen ennakointi, käsitöiden tekemiseen tarvittavien työvälineiden, koneiden ja laitteiden monipuolinen ja tarkoituksenmukainen käyttö, ekologisesti kestävät tuotteet.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 22: Kotitalous: Vuosiluokka 8

<i>Kotitalous: Vuosiluokka 8</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Opetuksen laaja-alaiset tavoitteet</i>
Harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät koti-	Oppilas oppii turvallisia työtapoja ja kotitalouteen liittyviä toimintaohjeita: uunin lämpötila, pesumerkinnät jne. Oppilas oppii valmistamaan	Työskentely yksin ja ryhmässä, aterioiden suunnittelu ja toteutus, turvalliset työtavat, kotitalouteen liittyvät toimintaohjeet, taloudellisuus, arkiruoka.	L1, L2, L3, L6, L7

taloutta ja lähiympäristöä. Opettaa oppilasta valmistamaan taloudellisesti terveellistä ja monipuolista arkiruokaa sekä mitä keskeisiä työvaiheita ruuanvalmistukseen kuuluu. Opettaa sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä.	taloudellisesti monipuolista ja terveellistä arkiruokaa. Oppilas tiedostaa eri työvaiheet ruuanvalmistuksessa ja osaa työskennellä ryhmässä sekä itsenäisesti.		
--	--	--	--

TAULUKKO 23: Kotitalous: Vuosiluokka 9

<i>Kotitalous: Vuosiluokka 9</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Opetuksen laaja-alaiset tavoitteet</i>
Syventää oppilaiden tietoutta ruuan laittamisesta ja itsenäisestä ohjeiden noudattamisesta. opettaa ruoanlaiton hygieniä ja työympäristön siisteyteen liittyvät asiat sekä ruokabudjetin tekeminen ja ruokalistan laadinta. Ohjata aterioiden suunnitteluun ja itsenäiseen valmistamiseen, kaupassa asiointiin ja tuotteiden hintavertailuun sekä ostosten tekemiseen annetun budjetin rajoissa.	Oppilas oppii noudattamaan ohjeita itsenäisesti ja hallitsemaan ruuanlaiton ja työympäristön hygienian. Oppilas valmistaa ruokaa annetussa budjetissa ja huolehtii työympäristön siisteydestä. Oppilas suunnittelee itsenäisen ateriakokonaisuuden ja asioi kaupassa taloudellisesti hintoja vertaillen.	Työskentely yksin ja ryhmässä, aterioiden suunnittelu ja toteutus, ruuanlaiton hygieniä, työympäristön siisteys, ruokabudjetin tekeminen, aterioiden itsenäinen suunnittelu, ostosten tekeminen.	L1, L2, L3, L6, L7

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁸⁶ Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa. Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia

¹⁸⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle¹⁸⁷.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (224 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen. Sateenkaaren erityiskoulussa muut valinnaisia oppiaineita ovat soveltavia valinnaisaineita ja ne ovat yhden vuosiviikkotuntin laajuisia. Soveltavat oppiaineet jakautuvat seuraavasti:

3 - 5.vuosiluokka: arkiliikunta, terveellinen ravinto, tunnetaidot, vuorovaikutustaidot, moraalinen ajattelu ja negatiivisten tunteiden hallinta

8 - 9.vuosiluokka: arkiliikunta, terveellinen ravinto, tunnetaidot, vuorovaikutustaidot, moraalinen ajattelu, itsenäistymistaidot, arjen asiointi ja negatiivisten tunteiden hallinta

Tunnetaitojen, vuorovaikutustaitojen, moraalisen ajattelun ja negatiivisten tunteiden hallinnan opetusmenetelmänä käytetään ART-ryhmäharjoitusmenetelmää ja työharjoittelua. Menetelmä koostuu kolmesta eri osa-alueesta: sosiaaliset taidot, vihanhallinta ja moraalinen päättely. Menetelmä (esim. Banduran: sosiaalisen oppimisen teoria, Kohlberg: moraalikehityksen teoria) on tieteellisesti perusteltu laajassa käytössä kansainvälisesti ja sen vaikuttavuus on todettu useissa arviointitutkimuksissa. ART-ryhmäharjoitusmenetelmää käyttävät siihen koulutetut opettajat.

Arkiliikunta, terveellinen ravinto, itsenäistymistaidot ja arjen asiointi- opintokokonaisuudet on suunniteltu tukemaan oppilaiden arjen taitojen hallintaa. Nämä koulun soveltavat valinnaisaineet kehittävät valmiuksia perusopetuksen jälkeisen elämän hallintaan.

Oppilaan vuorovaikutustaidot kehittyvät monipuolisissa itsenäisissä töissä sekä pari- ja ryhmätöissä, joita harjoitellaan muun muassa erilaisissa keskusteluissa, kuten neuvotteluissa, kokouksissa ja projektitöissä. Oppilas oppii muodostamaan ja ilmaisemaan perusteltuja mielipiteitä suullisesti ja kirjallisesti sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla. Lisäksi tavoitteena on, että oppilas oppii ymmärtämään omaa kasvuaan ja kehitystään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena prosessina sekä ihmisen ja hänen ympäristönsä välisenä vuorovaikutuksena.

Sateenkaaren erityiskoulun soveltavia valinnaisaineita ovat:

¹⁸⁷ Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

TAULUKKO 24: Arkiliikunta: Vuosiluokat 3 – 5

<i>Arkiliikunta: Vuosiluokat 3 - 5</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Esitellä oppilaalle eri arkiliikunnan muotoja ja tukea ryhmätaitojen kehittymistä liikunnan keinoin. Ohjata oppilasta ymmärtämään liikunnan ja levon merkitys oppilaan omalle hyvinvoinnille sekä löytää oppilaan kanssa yhdessä mieluisat liikkumisen muodot.	Oppilas ymmärtää liikunnan ja levon merkitys hyvinvoinnille ja löytää itselle mieluisia arkiliikunnan muotoja. Oppilas kehittää ryhmäliikuntataitojaan ja tutustuu uusiin arkiliikuntalajeihin. Oppilas nauttii liikkumisesta.	Liikunnan merkitys hyvinvoinnille, liikuntaleikit ja toiminnallisuus liikuntaan motivoivana tekijänä, arkiliikunnan suorittaminen, yhdessä liikkuminen, monipuoliset liikuntakokemukset, levon ja liikunnan välinen tasapaino.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 25: Terveellinen ravinto: Vuosiluokat 3 - 5

<i>Terveellinen ravinto: Vuosiluokat 3 - 5</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Ohjata oppilasta terveellisiin ja hyviin ruokailutapoihin ja opettaa ruokaympyrän sekä lautasmallin pääperiaatteet. Ohjata oppilasta tunnistamaan terveellinen ravinto arjessa ja tekemään terveellisiä valintoja arjessa sekä opastaa valmistamaan terveellisiä välipaloja.	Oppilas tutustuu terveellisiin ja hyviin ruokailutapoihin ja ruokaympyrä- ja lautasmalliin. Oppilas oppii tunnistamaan terveellisen ravinnon ja valmistamaan terveellistä ravintoa sekä maistamaan sitä ennakkolullottomasti.	Terveellisen ravinnon merkitys hyvinvoinnille ja jaksamiselle, ravitsemustietoisuus, nälän ja kylläisyyden tunteiden tunnistaminen, vastuu arjen valinnoista ja omasta kehosta, ruokailu sosiaalisen yhdessäolon muotona.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 26: Tunnetaidot: Vuosiluokat 3 – 5

<i>Tunnetaidot: Vuosiluokat 3 - 5</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Opettaa oppilasta tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan omia tunteita sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla ja tukea oppilasta tunnistamaan ja nimeämään toisten ihmisten tunnetiloja. Tukea oppilaan itsetunnon vahvistumista.	Oppilas oppii tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan omia ja toisen ihmisten tunteita sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla. Oppilaan itsetunto vahvistuu.	Tunteiden nimeäminen, kehontuntemukset, kuinka tunteita ilmaistaan, tunteiden ilmaisu arjen tilanteissa, perustunteet: ilo, viha, suru, pelko, inho, hämmennys, ikävä, jännitys, kateus ja pettymys.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 27: Vuorovaikutustaidot: Vuosiluokat 3 - 5

<i>Vuorovaikutustaidot: Vuosiluokat 3 - 5</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Opettaa oppilasta kehittämään omaa ilmaisua vuorovaikutustilanteissa ja tukea oppilasta osallisuuden ja onnellisuuden lisääntymiseen omassa elämässä.	Oppilas kehittää vuorovaikutustaitojaan ja lisää osallisuuttaan. Oppilas pyrkii onnellisuuteen.	Kuunteleminen, tervehtiminen, hyvästely, keskustelun aloittaminen, keskusteleminen, kysyminen, kiittäminen, esittäytyminen, positiivisen palautteen antaminen, avun pyytäminen, mukaan meneminen, ohjeiden noudattaminen, anteeksi pyytäminen, mielipiteen ilmaisu.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 28: Moraalinen ajattelu: Vuosiluokat 3 – 5

<i>Moraalinen ajattelu: Vuosiluokat 3 - 5</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Tukea oppilaan moraalisesta ajattelun kehitymistä ja ohjata oppilasta ilmaisemaan oma mielipiteensä. Ohjata oppilasta erottamaan oma näkemys yhteisten sääntöjen mukaisesta hyvästä tai pahasta, oikeasta tai väärästä	Oppilas harjoittelee moraalisesta ajattelun kehittymistä ja oman mielipiteen ilmaisemista. Oppilas oppii erottamaan oman näkemyksen yhteisten sääntöjen mukaisesta oikeasta tai väärästä, hyvästä tai pahasta.	Moraalisen päättelyn ongelmatilanteet tarinoiden avulla: varastaminen, ystävyys, seurustelu, raha, karkaaminen, vanhemmuus, itsetuhoisuus, luntaaminen.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

TAULUKKO 29: Aggression hallinta: Vuosiluokat 3 - 5

<i>Aggression hallinta: Vuosiluokat 3 - 5</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>

<p>Tukea oppilasta itsetuntemuksessa ja vahvistaa kykyä sietää pettymyksiä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan itsessään negatiivisten tunteiden aiheuttamia fyysisiä reaktioita ja auttaa oppilasta löytämään itseään rauhoittavia keinoja.</p>	<p>Oppilaan itsetuntemuksen lisääntyminen ja pettymysten sietokyvyn vahvistuminen. Oppilas saa keinoja elämänlaadun paranemiseen ja oppii tunnistamaan itsessään negatiivisten tunteiden aiheuttamia fyysisiä reaktioita. Oppilas harjoittelee fyysisten tuntemusten tasoittamiskeinoja itsensä rauhoittamiskeinoja.</p>	<p>Vihanhallinnan harjoittelun perustelu, ABC-malli, laukaisijat, vihjeet, rauhoittajat, muistuttajat, itsearviointi, seurausten ajattelemisen.</p>	<p>L1, L2, L3, L6, L7</p>
---	--	---	---------------------------

TAULUKKO 30: Arkiliikunta: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus

<i>Arkiliikunta: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
<p>Opettaa liikunnan ja levon merkitys oppilaan hyvinvoinnin näkökulmasta ja tukea oppilaan kiinnostusta itseä kiinnostaviin arkilajeihin. Ohjata oppilastasaavuttamaan fyysinen peruskunto ja tarjota uusia kokemuksia erilaisten liikuntamuotojen parissa.</p>	<p>Oppilas ymmärtää liikunnan ja levon merkitys omalle hyvinvoinnille ja saavuttaa liikunnallisen elämäntavan. Oppilas tutustuu iänmukaisiin arkiliikuntalajeihin ja saavuttaa fyysisen peruskunnan ja oppii ylläpitämään sitä. Oppilas liikkuu eri ympäristöissä.</p>	<p>Liikunnan ja levon merkitys hyvinvoinnille: fyysinen, psyykinen, sosiaalinen toimintakyky, erilaiset arkiliikuntalajit, yksilö- ja ryhmälajit, erilaiset liikuntaympäristöt, fyysinen peruskunto.</p>	<p>L1, L2, L3, L6, L7</p>

TAULUKKO 31: Terveellinen ravinto: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus

<i>Terveellinen ravinto: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Opettaa oppilasta ymmärtämään ravinnon merkitys arjen hyvinvoinnille ja ohjata hyviin ruokailutapoihin ja ruokailutottumuksiin. Opettaa valmistamaan terveellisiä välipaloja ja ohjata maistamaan uusia makuja.	Oppilas ymmärtää ravintoon liittyvien tekijöiden merkityksen kasville, kehitykselle ja terveydelle ja hallitsee hyvät ruokailutavat. Oppilas sisäistää ruokaympyrä- ja lautasmallin ja tunnistaa terveellisen ravinnon ja osaa valmistaa sitä.	Terveellisen ravinnon merkitys hyvinvoinnille ja jakamiselle, ruokaympyrämalli, lautasmalli, ravitsemustietoisuus, nälän ja kylläisyyden tunteiden tunteminen, vastuu omasta kehosta, terveellisen ravinnon valmistaminen ja maistaminen, hyvät ruokailutavat.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 32: Tunnetaidot: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus

<i>Tunnetaidot: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Ohjata oppilaita tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Opettaa tunnistamaan ja nimeämään toisten ihmisten tunteita ja tunnetiloja. Tukea oppilaan itsetunnon vahvistumista ja oppilaan empatiakyvyn rakentamista.	Oppilas harjoittelee tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan omia tunteita sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla ja tunnistamaan ja nimeämään toisten ihmisten tunnetiloja. Oppilaan itsetunto vahvistuu ja empatiakyky harjaantuu.	Tunteiden nimeäminen, miltä tunteet tuntuvat kehossa, kuinka tunteita ilmaistaan, tunteiden ilmaisu arjen tilanteissa: ikävä, jännitys, kateus, pelko, pettymys, huolestuneisuus, häpeä, myötälämisen tunne, mielihyvä, rakkaus.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 33: Vuorovaikutustaidot: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus

<i>Vuorovaikutustaidot: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Tuetaan oppilasta kehittämään ihmissuhdetaitojaan eri tilanteissa ja ohjataan oppilasta kehittämään asiointitaitojaan arjen eri tilanteissa. Tuetaan oppilaan kokemusta osallisuudesta ja onnellisuuden tunteesta.	Oppilas harjoittelee omien ihmissuhde- ja asiointitaitojen kehittämistä ja saa lisää osallisuuden ja onnellisuuden kokemuksia omassa elämässä.	vahvistetaan vuosiluokille 3-6 asetettuja sisältöalueita. Harjoitellaan: luvan kysyminen, asioiden jakaminen, muiden auttaminen, neuvotteleminen, itsehillintä, omien oikeuksien puolustaminen, kiusaamiseen reagoiminen, hankaluuksien välttäminen, vääryyden puheeksi ottaminen, suostutteluun vastaaminen, ristiriitaisten viestien kanssa toimiminen, tiedon hankkiminen, ei- kielellinen viestintä.	L1, L2, L6, L7

TAULUKKO 34: Moraalinen ajattelu: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus

<i>Moraalinen ajattelu: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Tukea oppilaan moraalisesta ajattelun kehittymisestä ja ilmaisemaan oma mielipiteensä ryhmässä. Ohjata oppilasta erottamaan oma näkemys yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaisesta oikeasta tai väärästä	Oppilas kehittää moraalista ajattelua ja harjoittelee oman mielipiteen ilmaisemista sekä oman näkemyksen erottamista yhteisten sääntöjen mukaisesta oikeasta tai väärästä, hyvästä tai pahasta.	Moraalisen päättelyn ongelmatilanteiden ratkaiseminen tarinoiden avulla: varastaminen, ystävyys, seurustelu, raha, karkaaminen, vanhemmuus, itse-tuhoisuus, luntaaminen.	L1, L2, L2, L4, L5, L6, L7

TAULUKKO 35: Itsenäistymistaidot: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus

<i>Itsenäistymistaidot: Vuosiluokat 7 – 9, lisäopetus</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Ohjata harjoittelemaan sujuvan arjen toiminnan kannalta keskeisiä asioita arkitilanteissa ja tukea ottamaan vastuuta omista arjen valinnoistaan. Ohjata oppilasta huolehtimaan omasta hygieniasta ja opastaa pukeutumaan säänmukaisesti. Auttaa oppilasta ymmärtämään päivärytmin tärkeys hyvinvoinnille ja arjen sujumiseksi.	Oppilas harjoittelee hoitamaan arjen perusasioita: vaatehuolto, kotityöt sekä huolehtimaan omasta hygieniasta. Oppilas ylläpitää omaa päiväryhmiä ja opettelee hahmottamaan aikakäsitteet: kello, viikonpäivät ja kuukaudet. Oppilas oppii pukeutumaan säänmukaisesti.	Itsenäistymisen kannalta tärkeiden arjen asioiden hoitamisen harjoittelu iänmukaisesti: pukeutuminen, hygieniasta huolehtiminen, vaatehuolto, kotityöt, päivärytmin ylläpitäminen, aikakäsittelen hahmottaminen, omien rajoitteiden ja tuen tarpeen tunnistaminen.	L1, L2, L3, L6, L7

TAULUKKO 36: Arjen asiointi: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus

<i>Arjen asiointi: Vuosiluokat 7 – 9, lisäopetus</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Ohjata käyttämään rahaa ja pankkikorttia maksuvälineenä ja opastaa päivittäiseen asiointiin liittyvien asioiden hoitamiseen. Opastaa oman sosiaaliturvatunnuksen turvalliseen käyttämiseen sekä omien yhteystietojen osaamisen tärkeyteen. Opastaa virallisten lomakkeiden täyttämistä.	Oppilas oppii käyttämään rahaa ja pankkikorttia maksuvälineenä ja ymmärtää rahan arvonsuhteessa tuotteiden hintaan ja käytettävissä olevaan varallisuuteen nähden. Oppilas harjoittelee päivittäistä asiointia ja virallisten lomakkeiden täyttämistä sekä omien yhteystietojen ja sosiaaliturvatunnuksen opettelemista sekä niiden asiallista käyttämistä.	Itsenäistymistaitojen harjoittelu, raha maksuvälineenä, oman rahan käytön suunnittelu ja hallitseminen, maksuvälineiden käyttö, asiointi päivittäisten asioiden hoitamisessa, asiointi virastoissa, virallisten lomakkeiden täyttäminen.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

TAULUKKO 37: Aggression hallinta: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus

<i>Aggression hallinta: Vuosiluokat 7 - 9, lisäopetus</i>			
<i>Keskeiset opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet</i>	<i>Opetuksen sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet</i>
Tukea oppilaan itsetuntemusta ja itsehillintää ja vahvistaa oppilaan pettymyksen sietokykyä. Lisätä oppilaan elämänlaatua ja ohjata oppilasta tunnistamaan negatiivisten tunteiden aiheuttamia fyysisiä reaktioita ja löytämiin niihin tasoittamiskeinoja ja itsensä rauhoittamiskeinoja. Ohjata oppilasta analysoimaan syitä omaan käyttäytymiseen	Oppilas harjoittelee itsetuntemusta ja vahvistaa pettymyksen sietokykyä. Oppilaan elämänlaatu lisääntyy ja hän kehittää itsehillintää. Oppilas harjoittelee tunnistamaan negatiivisten tunteiden aiheuttamia fyysisiä reaktioita ja löytämään niihin tasoittamiskeinoja. Oppilas harjoittelee itsensä rauhoittamiskeinoja sekä harjoittelee analysoimaan käyttäytymisen syy-seuraussuhteita.	Vihanhallinnan harjoittelun perustelu, ABC-malli, laukaisijat, vihjeet, rauhoittajat, muistuttajat. itsearviointi, seurausten ajatteleminen.	L1, L2, L3, L6, L7

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Sateenkaaren erityiskoulussa ei opiskella vapaaehtoisia kieliä.

12.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

- *miten taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään*
 - o *mikäli opetuksen järjestäjä päättää tuntien jakamisesta eri taide- ja taitoaineiden kesken, laaditaan opetussuunnitelma kunkin taide- ja taitoaineen osalta ottaen huomioon ko. oppiaineen paikallinen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen rakenne*
 - o *mikäli opetuksen järjestäjä päättää, että kaikkien tai joidenkin valinnaisten tuntien käyttö perustuu oppilaan valintaan, laaditaan valinnaisten tuntien muodostamille syventäville opinnoille oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla valinnaista ainetta tarjotaan.*

Valinnaiset aineet

- *mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet*
 - o *mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan*
 - o *miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain*
 - o *mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.*

13 VUOSILUOKAT 1 - 2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1 - 2 tehtävä

Koulumme oppilaaksi valikoidutaan elämän eri vaiheissa. Siirtymävaihe voi näin ollen tapahtua myös kesken lukuvuoden. Siirtymävaiheissa oppilaan lähettävä taho on yhteydessä Vaalijalan sosiaalityöntekijään. Sosiaalityöntekijä on yhteydessä kouluun ja oppilaskotiin. Heidän kanssa yhteistyössä mietitään oppilaalle häntä parhaiten tukeva koululuokka. Ennen siirtymistä kouluun, oppilas käy perheensä sekä mahdollisesti kunnan työntekijän kanssa tutustumassa kouluun ja oppilaskotiin. Siirtymävaiheessa opettaja keskustelee lähettävän koulun kanssa oppilaaseen liittyvistä asioista ja pyytää lähettävältä taholta häneen liittyvät asiakirjat. Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista moniammatillista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Koulu järjestää tarpeen mukaan myös aamu- ja iltapäivätoimintaa. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokkien 1 - 2 opetuksessa huomioidaan esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1–2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestään oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Työtaivoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1 - 2 oppiaineiksi. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja tukemalla kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1 - 2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty opetussuunnitelmassa. Sateenkaaren erityiskoulussa lapsen ajattelua ja oppimaan oppimista tuetaan keskustelemalla. Lapselle tarjotaan hänen kehitystasoaan vastaavia tehtäviä. Osallistumalla erilaisiin luoviin toimintoihin (kuvaamataito, käsityö, liikunta, musiikki, leikki jne.) lapsi saa mahdollisuuden harjoitella erilaisia ilmaisutapoja. Moniaistisuuden huomioiminen opetuksessa kannustaa erilaisia oppijoita hahmottamaan maailmaa. Opetuksessa hyödynnetään teknologian tarjoamia oppimismahdollisuuksia. Oppilailla on mahdollisuus suorittaa pieniä työtehtäviä koulun arjessa.

TAULUKKO 38: Sateenkaaren erityiskoulu: Laaja-alaisten tavoitteiden painotukset

<i>Laaja-alaiset tavoitteet</i>	<i>Vuosiluokat 1 - 2</i>
<i>L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • uteliaisuuden ja kiinnostuksen herättäminen ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan • harjoitella taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä • harjoitella iloitsemaan onnistumisista
<i>L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu</i>	<ul style="list-style-type: none"> • osallistua uuden kulttuurin luomiseen • harjoitella itsensä ilmaisemista erilaisia ilmaisutapoja kokeilemalla • opetella nauttimaan tekemisen ja ilmaisemisen ilosta
<i>L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot</i>	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitella luokan yhteisten pelisääntöjen noudattamista ja hyvää käyttäytymistä • harjoitella turvallisuutta työskentelyssä ja liikkumisessa

<i>Laaja-alaiset tavoitteet</i>	<i>Vuosiluokat 1 - 2</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitella tunnetaitoja leikin avulla • harjoitella ajan ja paikan orientaatiota
<i>L4 Monilukutaito</i>	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitella tuottamaan ja tulkitsemaan tekstejä (tässä yhteydessä teksteillä tarkoitetaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa) • hahmottaa todellisuuden ja kuvitteellisten asioiden eroja
<i>L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitella näppäintaitoja pelien avulla • harjoitella käyttämään tietokonetta/ tablettia oppimisen välineenä • sopivan työskentelyajan opetteleminen
<i>L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys</i>	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitella erilaisia työtehtäviä yksin ja yhdessä • harjoitella omien ideoiden yhteensovittamista toisten kanssa • harjoitella toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen
<i>L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • osallistua pohtimaan ja suunnittelemaan oman ryhmänsä toimintatapoja ja tapahtumiin liittyviä asioita • tutustua demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä (oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus, vastavuoroisuus)

13.3. Paikallisesti päätettävät asia

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *miten tuetaan oppilaiden siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen sekä toiselta kolmannelle vuosiluokalle*
 - o *toimintatavat siirtymävaiheessa*
 - o *tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut*
- *mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 1-2 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään*
- *mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 1-2 (perusteiden tavoitekuvauksia voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 1-2*
- *mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokalla 1 ja vuosiluokalla 2*
- *mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokkakokonaisuudessa 1-2.*

13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1 – 2

13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään

kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnaissa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikeroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuurialue. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisäilytöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasäilytöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia

aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1 - 2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisien vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä. Keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien

avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havainnot puhe- ja kirjallisuudesta ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havainnot eri puhe- ja kirjallisuudesta, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.

TAULUKKO 39: Suomen kielen ja kirjallisuuden tavoitteet vuosiluokilla 1-2

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</i>			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä Ohjata vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittymistä	1.lk: Oppilas harjoittelee toisten kuuntelemista, kysymistä ja vastaamista sekä asioista kertomista. 2.lk: Oppilas harjoittelee yhteiseen keskusteluun osallistumista ja omien asioiden sekä ajatusten kertomista ryhmässä	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Ympäristön kielellinen jäsentäminen ja nimeäminen, kuunteleminen, kysyminen, vastaaminen, kertominen, ryhmäviestinnän käytänteiden harjoitteluun kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa, viestintätapojen havainnoiminen ja lastenkirjallisuuden, satujen, kertomusten, lorujen, tietotekstien, mediatekstien ja pelien käsitteleminen erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla.	L1, L2, L3
T2 ohjata kielen ja mielikuvituksen kehittymistä	1.lk: Oppilas oppii kuuntelemaan, kysymään ja vastaamaan koulun arjessa sekä kuvaamaan ja kertomaan asioista. Oppilas harjoittelee asioiden nimeämistä sekä kartuttaa sana- ja käsitevarastoa. 2.lk: Oppilas syventää osaamista monimuotoisten tekstien kuuntelemisen kautta sekä kartuttaa sana- ja käsitevarastoa.	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti,	1.lk: Oppilas rohkaistuu kertomaan omia ajatuksiaan ryhmässä. 2.lk: Oppilas uskaltaa kertoa omia ajatuksiaan ryhmässä ja	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	L1, L2, L7

myös draaman avulla	harjoittelee itsensä ilmaisemista myös draaman avulla.		
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	1.lk: Oppilas harjoittelee vuorovaikutustilanteissa toimimista arjen tilanteissa. 2.lk: Oppilas syventää taitojaan toimia vuorovaikutustilanteissa koulu yhteisössä.	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	L1, L2, L7
<i>Tekstien tulkitseminen</i>			
T5 ohjata lukutaidon oppimisessa	1.lk: Oppilas aloittaa tutustumaan lukemisen osa-alueisiin: äänne, kirjain, tavu, sana ja virke. Oppilas oppii lukemaan virketasolla. 2.lk: Oppilas ymmärtää lyhyitä ikätasolleen sopivia tekstejä. Oppilas ymmärtää lauserakenteen ja eri lopetusmerkit.	S2 Tekstien tulkitseminen: Lukemaan opetteleminen, äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva, tekstin ymmärtämisen strategiat, monimuotoiset tekstit, sanojen ja sanontojen merkitykset, käsittevarannon laajentaminen, erilaiset tavat ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa, kertominen ja tiedon etsimisen harjoittelu.	L1, L4, L5
T6 ohjata tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä laajentaa sana- ja käsittevarantoa	1.lk: Oppilas harjoittelee kuvanlukemista, monimuotoisten tekstien kuuntelemista sekä laajentaa sana- ja käsittevarantoa. 2.lk: Otsikko, teksti ja kuva: Oppilas harjoittelee ikätasojen, monimuotoisten tekstien lukemista ja kuuntelemista sekä laajentaa sana ja käsittevarantoa.	S2 Tekstien tulkitseminen	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	1.lk: Oppilas harjoittelee tiedon etsimistä ohjatusti. 2.lk: Oppilas kehittää tiedonetsimistaitojaan.	S2 Tekstien tulkitseminen	L1, L4, L5
T8 tutustuttaa monimuotoisiin teksteihin	1.lk: Oppilas oppii jakamaan lukukokemuksensa. 2.lk: Oppilas tunnistaa kerroksen peruskäsitteet.	S2 Tekstien tulkitseminen	L2, L4, L5
<i>Tekstien tuottaminen</i>			
T9 rohkaista tuottamaan tekstejä puhuen, kirjoittaen ja visuaalisesti	1.lk: Oppilas osaa kirjoittaa virkkeitä. 2.lk: oppilas osaa kirjoittaa kertomuksia ja erilaisia tekstejä.	S3 Tekstien tuottaminen: Tekstien tuottaminen, mielikuviutus, tarinoiden ja mielipiteiden kertominen, omien kokemusten sekä havaintojen ja ajatusten ilmaiseminen puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin sekä yh-	L1, L4, L5, L7

		dessä, puhutun kielen muuntaminen kirjoitetuksi kieleksi, tekstin suunnitteleminen, isot ja pienet tekstauskirjaimet, näppäintaidot, fonologisen tietoisuuden harjoittelu, lukeminen ja oikeinkirjoituksen perusasiat.	
T10 ohjata kieliopin perusasioiden käyttöä	1.lk: Oppilas tutustuu fonologiseen tietoisuuteen. Oppilas oppii tavuttamaan ja hahmottamaan sanavälit, virkkeen ja sen lopetusmerkit sekä isot alkukirjaimet ja erisnimet. 2.lk: Oppilas harjoittelee oikeinkirjoitustaitojen vahvistamista, tekstin suunnitteleamista, tekstin tuottamista ja tutustuu kertomuksen perusrakenteeseen.	S3 Tekstien tuottaminen	L2, L4, L5
T11 ohjata käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen harjaantumista	1.lk: Isojen ja pienten tekstauskirjaimien oppiminen. 2.lk: Näppäintaitojen harjoittelu	S3 Tekstien tuottaminen	L1, L4, L5
<i>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</i>			
T12 kehittää kielitietoisuutta ohjata käyttämään kieltä tilanteen mukaan sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	1.lk, 2.lk: Oppia havainnoimaan kielen käyttöä ja sen merkitystä arjen tilanteissa.	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Kielellisen tietoisuuden vahvistaminen havainnoimalla puhuttua kieltä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien, puhutun kielen havainnoiminen koulussa ja vapaa-ajalla, kielenkäytön vaikutus muihin, lasten kirjallisuus, lasten media-tekstit ja kirjaston käyttäminen.	L2, L4, L7
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lastenkirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön	1.lk, 2.lk: Oppilas osaa valita itselleen sopivaa luettavaa ja käyttää kirjaston palveluita.	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	L2, L3, L4
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuuriin	1.lk: Oppilas harjoittelee pienimuotoisia esityksiä ja osallistuu oman koulun juhliin. 2.lk: Oppilas tutustuu lastenteatteriin ja osallistuu oman koulun juhliin.	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	L2, L4, L7

muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa			
--	--	--	--

13.4.2 Toinen kotimainen kieli

Sateenkaaren erityiskoulussa ei opiskella toista kotimaista kieltä vuosiluokilla 1 ja 2.

13.4.3 Vieraat kielet

VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ: ENGLANTI

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaisissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Oppimisympäristöön ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että englannin kielenkäyttö olisi mahdollisimman luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työtapojen valinnassa tulee ottaa huomioon erilaiset ja eri taustoista tulevat oppijat sekä oppilaiden ikäkaus ja kehitysvaihe. Työtapojen tulee olla monipuolisia, oppilaslähtöisiä ja oppilaita osallistavia. Työtapoja valittaessa lähtökohtana on toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen. Pelit, lorut, leikit, näytelmät, lasten ohjelmat ja

tekemisen kautta oppiminen tukevat oppimista hyvin. Opetuksesta tehdään mielenkiintoista, hauskaa ja osallistavaa ottamalla oppilaat mukaan suunnittelemaan sisältöalueita. Opetusta voidaan eheyttää niin, että englannin kielen taitojen oppiminen nivotaan muiden oppiaineiden opetukseen. Työtavoilla ohjataan oppilaita monipuoliseen vuorovaikutukseen, yhteiseen pohtimiseen, kielelliseen uteliaisuuteen ja päättelyyn sekä yhteistyötaitojen kehittämiseen. Työtavoissa yhdistyy leikinomaisuus, musiikki, draama, pelit ja liike sekä eri aistien hyödyntäminen. Oppilaille tarjotaan suullisen vuorovaikutuksen lisäksi mahdollisuuksia tutustua kohdekieleen ja oppia sitä myös kirjoitetun kielen kautta. Oppilaita ohjataan pohtimaan kielen oppimistaan esimerkiksi eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla sekä vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä.

Opetuksessa voidaan hyödyntää koko koulua ja koulun lähiympäristöä oppimisympäristönä. Monikielisyys, kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus ovat näkyvissä oppimisympäristöissä. Kohdekieli kuuluu ja näkyy oppimistilanteissa ja oppilaalle tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Oppimisympäristöjä voidaan muuttaa erilaisiin kielenoppimistilanteisiin sopiviksi ja siten mahdollistaa monipuoliset työtavat sekä työskentely ryhmissä ja itsenäisesti. Oppimisympäristöjä suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppimisympäristöt tukevat oppilaan luontaista uteliaisuutta ja kokeilunhalua sekä leikkillisyyttä ja mielikuvitusta, jotta oppilas rohkaistuu käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan alusta asti. Oppimisympäristöjen avulla vahvistetaan oppilaiden monilukutaidon kehittymistä hyödyntämällä opetuksessa esimerkiksi kuvia, liikettä, ääntä ja erilaisia didaktisia välineitä. Opetuksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia tutustua kohdekieleen ja kohdekieleen liittyvään kulttuuriin hyödyntämällä erilaisia oppimisympäristöjä sekä mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi verkko-yhteyksiä muiden englantia puhuvien kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin kielen A1-oppimäärässä vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu, kielenopiskelutaitojen vahvistaminen sekä toiminnalliset, luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat tukevat oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Heille kerrotaan monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja heitä kannustetaan opiskelemaan monipuolisesti kieliä. Opetus tulee järjestää oppilaiden lähtökohdat huomioon ottaen ja opetusta tulee tarvittaessa eriyttää. Oppilaalla on oikeus saada oppimisen tukea tuen tarpeen ilmetessä. Oppilaan vapauttamiseen kielen opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen harkintaan. Oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 luvussa 7. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kohdekieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Oppilaita ohjataan löytämään itselleen sopivaa ja kiinnostavaa oppimista edistävää aineistoa esimerkiksi verkosta tai kirjastosta. Sateenkaaren erityiskoulussa opiskellaan A1-kielenä englantia.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin kielen A1-oppimäärässä vuosiluokilla 1-2

Lukuvuoden aikana toteutettavan arvioinnin ensisijainen tehtävä on ohjata oppimista kannustavan palautteen avulla. Opettajan antama palaute antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi oppimisen tavoitteista sekä omista taidoista ja niiden kehittämisestä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että opettaja antaa oppilaille mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan eri tavoin. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itse- ja vertaisarvioinnin taitoja osana kielten opiskelua. A1-kielen sanallinen arviointi perustuu opettajan havaintoihin suhteessa kaikkiin opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin tavoitteisiin. Opettajan arvioidessa oppilaan oppimista on huolehdittava siitä, että oppilaat voivat osoittaa osaamistaan eri tavoin. Sateenkaaren erityiskoulussa englannin kieli arvioidaan 1. ja 2.-luokan väli- ja lukuvuosittodistuksessa sanallisesti kuten muutkin aineet.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeää varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä

vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan riittävästi tietoa tulevista kieliohjelmojen järjestelyistä ja pohditaan englanninkielen tulevia tavoitteita ja haasteita.

Englannin kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 1. vuosiluokalla. Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, kuten englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

Vuosiluokilla 1 - 2 vieraan kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne uuden kielenoppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin moniaistisesti. Opetus tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia vieraasta kielestä sekä niihin liittyvistä kulttuureista.

Opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä kiinnostavista asioista. Opetuksessa käsitellään monipuolisesti erilaisia arkeen liittyviä aiheita. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Englannin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1 - 2

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Englannin kielen opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaiden myönteistä asennetta kielen oppimiseen ja omaan kykyihin. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin ja tapoihin. Oppilaat havainnoivat kielellistä ympäristöään uteliaasti ja avoimin mielin sekä lähiympäristössä että kauempana. He oppivat kohtaamaan rohkeasti muista kulttuureista tulleita ihmisiä. Oppitunneilla pohditaan sekä oman kielen että englannin kielen merkitystä yksilölle ja yhteisölle.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat sekä toiminnallisuus. Opeteltavia sanoja toistetaan monipuolisesti leikkillisin keinoin. Suullista ilmaisua harjoitellaan oppilaiden arkeen liittyvissä tilanteissa. Aihepiirit ja sanat nousevat oppilaiden kiinnostuksen kohteista. Oppilaalle tarjotaan monipuolisesti mahdollisuuksia ryhmässä ja yksin kokeilla ja oppia englannin kieltä auditiivista, visuaalista ja kinesteettistä oppimistyyliä käyttäen. Opetustuokioissa toimitaan yhdessä opiskelutoverien kanssa ja eri ikäryhmiin kuuluvien oppilaiden kanssa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa: Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään. Opetellaan kuulemaan, toistamaan, puhumaan ja tunnistamaan keskeistä sanastoa. Opetellaan joitakin kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia. Havainnoidaan ja harjoitellaan ääntämistä. Rohkaistaan oppilaita käyttämään opittuja ilmaisuja vuorovaikutustilanteissa.

S4 Kehittyvä kielitaito ymmärtää ja tuottaa kirjoitettua kieltä: Käsiteltäviä aihepiirejä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä aidosti kiinnostavista asioista. Opetuksessa käsitellään monipuolisesti erilaisia aihepiirejä. Englannin kielen alkaessa oppilaan ei tarvitse osata lukea eikä kirjoittaa. Suullinen ilmaisu ja ääntämisen harjoittelu painottuvat. Vähitellen herätellään oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

TAULUKKO 40: Englannin kielen tavoitteet vuosiluokalla 1 – 2

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen</i>			
T1 tutustua, mitä kieliä ja kulttuureita koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa on. Ohjata oppilasta tunnistamaan englannin kieli muista kielistä.	1.lk: Oppilas oppii havaitsemaan ja tunnistamaan englannin kielen sanoja lähiympäristönsään ja tiedostamaan kielellistä sekä kulttuurista moninaisuutta arjessaan. 2.lk: Oppilas oppii tunnistamaan englannin kielen sanoja muista kielistä. (tavoitetta ei arvioida)	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen. Eri kieliin ja kulttuureihin tutustuminen. Yhtäläisyydet ja eroavaisuudet kielissä.	L1, L2, L5, L7
T2 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kielitautansa sekä muita kieliä ja kohtaamaan rohkeasti muista kulttuureista tulleita ihmisiä.	1.lk: Oppilas ymmärtää, että maailmassa puhutaan eri kieliä ja että eri kielten edustamissa kulttuureissa on erilaisia tapoja. 2.lk: Oppilas syventää opittuja taitoja ja oppii arvostamaan omaa kielitautansa sekä eri kulttuureita. (tavoitetta ei arvioida)	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen. Vertaillaan eri kotien kulttuureja ja kielenkäyttöä ja opetellaan kunnioittamaan eri käytäntöjä.	L1, L2
<i>Kielenopiskelutaidot</i>			
T3 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä muiden kanssa ja toimia ryhmässä.	1.lk: Oppilas oppii yhteistyö- ja ryhmätaitoja. Yhteistyötä tehdään oman luokan sisällä ja mahdollisuuksien mukaan myös muiden luokkien kanssa. 2.lk: Syvennetään ensimmäisellä luokalla oppimia taitoja.	S2 Kielenopiskelutaidot. Harjoitellaan työskentelemään pareittain ja ryhmissä. Englannin kieliset pelit ja leikit.	L1, L2, L6, L7
T4 ohjata oppilasta tekemään havainnot kielestä ja kielenkäytöstä sekä kehittämään kielellistä päättelykykyä. Oppilas saa positiivista huomiota ja kannustusta pienistäkin havainnoista.	1.lk: Oppilas oppii arvaamaan ja päättelemään sanojen ja ilmausten merkityksiä. 2.lk: Oppilas oppii tekemään havainnot kielestä ja kielenkäytöstä. (tavoitetta ei arvioida)	S2 Kielenopiskelutaidot. Havainnoidaan puhuttua kieltä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä.	L1, L4, L5
T5 tutustutaan yhdessä eri-	1.lk: Oppilas oppii tunnistamaan, kokeilemaan,	S2 Kielenopiskelutaidot. Pohditaan, miten kieliä	L1, L2, L7

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
lasiin tapoihin oppia kieliä ja kokeillaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat oppilaalle parhaiten. Harjoitellaan yhdessä asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle.	harjoittelemaan ja käyttämään erilaisia kielenopiskelutaitoja. Alkeiskielenopiskelutaitoja voivat olla laulujen ja loru- jen ja pelien avulla oppiminen, oppiminen eri aisteja käyttäen, liikkeen avulla oppiminen, tekemällä oppiminen. 2.lk:Oppilas harjoittelee tunnistamaan itselleen sopivia kielenopiskelutaitoja.	opitaan. Harjoitellaan arvioimaan omaa kielitaitoa itse ja vertaisarvioinnin keinoin. Ohjataan oppimiseen toiminnallisten menetelmien kautta. Rohkaistaan käyttämään opittua kieltä.	
<i>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</i>			
T6 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tuetaan oppilaan etenemistä oman persoonan mukaan.	1.lk: Oppilas oppii käyttämään kieltä viestintäkumppanin tukemana muutamissa yleisimmin toistuvissa viestintätilanteissa. Vuorovaikutus perustuu suulliseen viestintään. Vuorovaikutusta on pääosin omassa luokassa. Ensisijainen huomio viestin välittämisessä. 2.lk:Oppilas syventää ensimmäisellä luokalla oppimiaan taitoja	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa. Eri kielenkäyttötarkoituksiin liittyvät tilanteet, kuten tervehtiminen, hyvästely, omasta itsestä kertominen ja arkeen liittyvät kielenkäyttötilanteet. Harjoitellaan sanastoa ja rakenteita laulujen, leikkien, draaman ja pelillistämisen avulla.	L1, L2, L4, L6, L7
T7 ohjata oppilasta hyödyntämään ei-verbaalisia keinoja ja käyttämään erilaisia keinoja päätellä sanojen merkityksiä. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omia oivalluksiaan sekä viestin ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia. Opettaja ohjaa oppilasta esimerkkien avulla.	1.lk: Oppilas tutustuu erilaisiin apukeinoihin ja huomaa, että sanojen merkityksiä voi päätellä. 2.lk: Oppilas oppii hyödyntämään erilaisia apukeinoja kuten eleitä, ilmeitä, sanastoja ja TVT-taitoja selviytyäkseen vuorovaikutustilanteista. Oppilas oppii arvaamaan tai päättämään yksittäisten sanojen merkityksiä. Oppilas oppii ilmaisemaan, onko ymmärtänyt kuulemansa. Oppilas oppii tuomaan esille oivalluksiaan.	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan viestinnässä tarvittavien apukeinojen, kuten eleiden ja piirtämisen käyttöä. Harjoitellaan ilmaisuja, joita tarvitaan, kun viestin ymmärtämisessä on ongelmia. Pyritään tukemaan oppilasta ilmaisemaan itseään esim. draaman, piirtämisen, leikkien ja pelien avulla.	L1, L2, L3, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta käyttämään joitakin kielelle ja kulttuurille tyypillisiä	1.lk: Oppilas oppii käyttämään joitakin kielelle ja kulttuurille tyypillisiä	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa.	L2, L4, L6, L7

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
tämään kieltä viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla	kohteliaisuuden ilmauksia 2.lk Oppilas syventää ensimmäisellä luokalla oppimiaan taitoja.	Käytetään kohteliaita ilmauksia arjen vuorokäytötilanteissa, kuten tervehtiminen, hyväksely, kiittäminen ja avun pyytäminen.	
<i>Kehittyvä kielitaito ymmärtää ja tuottaa kirjoitettua kieltä</i>			
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa	1.lk: Oppilas oppii ymmärtämään muutamia kuulemiaan ja näkemään sanoja ja ilmauksia. 2.lk:Oppilas laajentaa ensimmäisellä luokalla oppimaansa kielitaitoa toisella luokalla.	S4 Kehittyvä kielitaito ymmärtää ja tuottaa kirjoitettua kieltä. Oppilas tutustuu puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin sekä arjessa kuuluvaan ja näkyvään kieleen. Ymmärtämistä harjoitellaan esimerkiksi laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden ja kuvien avulla. Keskeisimmät aihepiirit ovat tervehdykset, nimen kysyminen, itsensä esittely, numerot 1-20, värit, koulutarvikkeet, perhe ja koti, viikonpäivät, vuorokaudenajat, vuorokaudenajat, vuorokaudenajat, kehonosat, ruuat ja juomat, eläimet, vaatteet ja juhlat.	L1, L2, L3, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta käyttämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa erityisesti puheessa ja harjoittelemaan ääntämistä	1.lk: Oppilas oppii käyttämään tavallisimpia sanoja ja ilmauksia puheessa sekä ääntämään niitä ymmärrettävästi. Kiinnitetään huomiota kielen oikeellisuuden sijaan viestin välittymiseen. 2.lk:Oppilas laajentaa ensimmäisellä luokalla oppimaansa kielitaitoa toisella luokalla.	S4 Kehittyvä kielitaito ymmärtää ja tuottaa kirjoitettua kieltä. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan kuvien, laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden, draaman, lasten ohjelmien ja pelillistämisen avulla. Kirjoitusharjoituksia voidaan kokeilla ensisijaisesti 2. luokalla.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

13.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa

edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 - 10 hajotelmiin. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 - 100. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkreetian avulla ja opetellaan kertotaulut 1 - 5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittauksen periaate. Käsitellään suureita pinta-ala, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajan yksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

TAULUKKO 41: Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1 - 2

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Merkitys, arvot ja asenteet</i>			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikka kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta.	1.lk: Oppilaan kiinnostuksen herääminen matematiikan oppimista kohtaan 2.lk: Itseluottamuksen vahvistuminen	S1 Ajattelun taidot: Yhtäläisyyksien, erojen ja säännönmukaisuuksien etsiminen, vertaileminen, luokittelu, järjestykseen asettelu, syy- ja seuraussuhteet ja ohjelmoinnin alkeet laatimalla vaihteellaisia toimintaohjeita, joita testataan. S2 Luvut ja laskutoimitukset: Lukumäärän sekä lukusanan ja numeromerkin välinen yhteys, lukumäärien laskeminen, hahmottaminen ja arvioiminen, parillisuus, monikertoja, puolittaminen, lukujen 1 - 10 hajotelmat, yhteen- ja vähennyslaskutaidot ensin lukualueella 0 - 20 ja sitten lukualueella 0 - 100, kertolaskun käsite konkreettisesti, kertotaulut 1 - 5 ja 10, jakolaskun periaate, kertoja jakolaskun yhteys ja murtoluvun käsitteen pohjustaminen jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin. S3 Geometria ja mittaaminen: Kolmiulotteisen ympäristön hahmottaminen, suunta- ja sijaintikäsitteiden käytön harjoittelu, kappaleiden ja tasokuvien tutkiminen, piirtäminen ja rakentaminen, mittaamisen harjoittelu ja mittaamisen periaate, pituus, massa,	L1, L3, L5,

		tilavuus, aika sekä opettajien suuren keskeiset mittayksiköt. S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Tietojen kerääminen ja tallentaminen kiinnostavista aihepiireistä sekä yksinkertaisten taulukoiden ja pylväsdiagrammien laatiminen ja tulkitseminen.	
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa.	1.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin asioihin: yhtä suuri, vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen. 2.lk: Oppilas syventää tietouttaan seuraavista käsitteistä: yhtä suuri, vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen, syy- ja seuraussuhteet.	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Geometria ja mittaminen S4 Tietojenkäsittely ja tilastot	L4
<i>Työskentelyn taidot</i>			
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päättämään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	1.lk: Oppilas harjoittelee matematiikan konkreettisten oppimisvälineiden käyttöä ja matemaattista havainnointia, tulkintaa sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä. Oppilas oppii ratkaisujen ja päätelmien esittämisen monipuolisilla tavoilla. 2.lk: Oppilas syventää osaamistaan matemaattisesta havainnoinnista, tulkinnasta ja tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä. Oppilas oppii ratkaisujen ja päätelmien esittämistä monipuolisilla tavoilla.	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	1.lk: Oppilas harjoittelee päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja. 2.lk: Oppilas kehittää päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan.	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Geometria ja mittaminen S4 Tietojenkäsittely ja tilastot	L1, L4, L6

<i>Käsitteet ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</i>			
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	1.lk: Oppilas harjoittelee seuraavia asioita: matemaattisten käsitteiden ja merkintätapojen ymmärtäminen eri sisältöalueilla, lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän yhteyden ymmärtäminen. 2.lk: Oppilas harjoittelee seuraavia asioita: lukumäärien hahmottaminen, laskeminen ja arviointi, lukujonotaidot, lukujen vertailu ja järjestäminen, parillisuus ja puolittaminen.	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Geometria ja mittaminen S4 Tietojenkäsittely ja tilastot	L1, L2
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	1.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin käsitteisiin: lukumäärän pysyvyys ja vertailukäsitteet: enemmän, vähemmän, yhtä paljon / pienempi-suurempi luku, lukusana, lukumäärä ja numerosymboli sekä lukukäsite 0-20 ja lukusuora 2.lk: Oppilas harjoittelee kymmenjärjestelmää, (ykköset ja kymmenet), lukukäsite 0-100 ja lukusuoran käsitettä.	S2 Luvut ja laskutoimitukset	L1, L4
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin.	1.lk: Oppilas perehtyy: lukujen 0-10 hajotelmat ja yhteenlaskun vaihdannaisuus sekä yhteen- ja vähennyslaskun yhteys. 2.lk: Oppilas tutustuu: yhteenlaskun vaihdannaisuus ja liitännäisyys, kertolaskun käsite, yhteenlaskun ja kertolaskun yhteys, kertolaskun vaihdannaisuus ja kaksinkertaisuus ja puolittaminen, jakolaskun ja murto-luvun käsitteeseen tutustuminen.	S2 Luvut ja laskutoimitukset	L1, L4
T8 Ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita	1.lk: Sujuvan peruslaskutaidon saavuttaminen: yhteen- ja vähennyslasku (myös kymmenylitys), yhteen- ja vähennyslaskutarinat.	S2 Luvut ja laskutoimitukset	L1, L4

	2.lk: Sujuvan peruslaskutaidon saavuttaminen: yhteen- ja vähennyslasku, kertotaulut: 1- 5, 10, erilaiset sanalliset tehtävät.		
T9 tutustuttaa oppilas geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	1.lk: Oppilas tutustuu tasokuvioihin. 2.lk: Oppilas harjoittelee tasokuvioiden ja kappaleiden tutkimista ja luokittelua, suunta- ja sijaintikäsitteitä.	S3 Geometria ja mittaminen	L1, L4,L5
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaatteita	1.lk: Oppilas harjoittelee mittaamisen periaatteita ja mittaamista (pituus, massa) erilaisilla yksiköillä. Oppilas opettelee kellonaikoja (tasan, puoli). 2.lk: Oppilas harjoittelee mittaamista erilaisilla yksiköillä, keskeiset mittayksiköt: cm/m; g/kg; dl/l Oppilas syventää osaamista kellonajoista ja ajanyksiköistä.	S3 Geometria ja mittaminen	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	2.lk: Oppilas tutustuu yksinkertaisiin taulukoihin ja pylväsdiagrammeihin.	S4 Tietojenkäsittely ja tilastot	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaihteittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	2.lk: Oppilas oppii laatimaan ohjelmoinnissa vaihteittaisten toimintaohjeita.	S1 Ajattelun taidot	L1,L2,L4,L5

13.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa

käytetään opetuksen perustana¹⁸⁸ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisuja ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisuja ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutus-tilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä

¹⁸⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämäntilanteesta ja oman ikäkauden kasvusta. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja, arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Tunnistetaan eri vuodenaikoina maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittaminen: Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

TAULUKKO 42: Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Merkitys, arvot ja asenteet</i>			
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	1.lk: Oppilas tutustuu omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. 2.lk: Oppilas syventää tietoutta omasta kotiseudusta ja sen merkityksestä.	S1 Kasvu ja kehitys: Ihmisen kehon osat ja elintoiminnot, elämäntapa, oman ikäkauden kasvu, tunnetaidot ja mielen hyvinvoinnin edistäminen. S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Turvallinen toimiminen lähiympäristössä ja liikenteessä, turvataidot, turvallisuusohjeet, ilmiöiden, teknologian ja arjen tilanteiden ja toimintojen kuvaamisen harjoittelu käyttämällä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä, säänmukainen pukeutuminen, yhteistyötaitot, käytöstavat, fyysinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy, arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen. S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Yleisimpien eliölajien ja niiden elinympäristöjen sekä rakennetun ympäristön kohteiden tunnistaminen maastossa eri vuodenaikoina. S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Arjen pulmat, liikkeen havainnointi ja syiden pohtiminen, lähiympäristön tutkiminen ja kasvien kasvattaminen. S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Ravinto, vesi, ilma, lämpö, huolenpito, ravinnontuotanto, juomaveden alkuperä ja arjen terveystottumukset. S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu: Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen, kierrätys, lajittelu sekä omien tekojen merkityksen pohtiminen.	

<p>T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä</p>	<p>1.lk: Oppilas oppii jakamaan omaan lähiympäristöön liittyviä luontokokemuksia, liittämään uusia luontokokemuksia osaksi oppimista, harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä. 2.lk: Oppilas tutustuu monipuolisiin oppimisympäristöihin, saa uusia luontokokemuksia ja yhdistää luontohavainnot osaksi oppimista. Oppilas harjoittelee pitkäjänteistä työskentelyä.</p>	<p>S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu</p>	<p>L1, L6</p>
<p>T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja koulu-yhteisössä</p>	<p>1.lk: Oppilas harjoittelee omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista, lajitteluun ja kierrätykseen liittyviin asioihin tutustumista ja huolehtii lähiympäristön siisteydestä. 2.lk: Oppilas osallistuu koulupäivän toimintatapojen kehittämiseen, lajitteluun ja kierrätykseen sekä lähiympäristön siisteyden ylläpitämiseen.</p>	<p>S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu</p>	<p>L3, L7</p>
<p><i>Tutkimisen ja toimimisen taidot</i></p>			
<p>T4 ohjata oppilasta tutki- maan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeile- mään lähiympäristössään</p>	<p>1.lk, 2.lk: Oppilas harjoittelee havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä.</p>	<p>S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu</p>	<p>L3</p>
<p>T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana</p>	<p>1.lk: Oppilas tekee pienimuotoisia tutkimuksia esim. kasvien kasvuun liittyen. 2.lk: Oppilas rohkaistuu tekemään pienimuotoisia tutkimuksia esim. kasvien kasvuun liittyen ja raportoi tutkimustuloksista esim. piirtäen.</p>	<p>S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu</p>	<p>L1, L7</p>
<p>T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yk-</p>	<p>1.lk, 2.lk: Oppilas havainnoi luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia eri vuodenaikoina.</p>	<p>S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi</p>	<p>L1, L4</p>

sinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin		S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittaminen	
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä	1.lk: Oppilas tunnistaa yleisimpiä eliölajeja maastossa ja tutkii liikettä, ravintoa, vettä, ilmaa ja lämpöä. 2.lk: Oppilas tunnistaa yleisimpiä eliölajeja maastossa ja tutkii ravintoa, vettä, ilmaa, lämpöä ja huolenpitoa. Oppilas tutustuu ravinnon tuotantoon, juomaveden alkuperään ja eläinten luokitteluun: selkärangalliset – selkärangattomat, nisäkkäät – linnut – kalat – matelijat.	S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittaminen	L1, L4
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita	1.lk: Oppilas harjoittelee turvallista toimimista liikenteessä ja turvataitoja esim. hätänumero 112, avun pyytäminen, omat rajat, kiusaamisen ehkäisy. 2.lk: Oppilas tutustuu liikennekasvatukseen eri vuodenaikoina ja harjoittelee itsestä huolehtimisen taitoja. Oppilas saa tietoa kiusaamisen ehkäisystä ja fyysisestä ja henkisestä koskemattomuudesta.	S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittaminen	L3
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	1.lk: Oppilas keksii pieniä tutkimusprojekteja ja toteuttaa niitä yhdessä aikuisen kanssa. 2.lk: Oppilas suunnittelee omia tutkimusprojekteja ja toteuttaa niitä.	S2 Kotona ja koulussa toimiminen S4 Tutkiminen ja kokeileminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittaminen	L1, L3
T10 ohjata oppilasta harjoittamaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	1.lk: Oppilas harjoittelee yhteistyö- ja tunnetaitoja. 2.lk: Oppilas harjoittelee tunnetaitoja, ryhmäytöitä ja vuorovaikutusta eri rooleissa.	S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittaminen	L2, L3
T11	1.lk: Oppilas tutustuu tieto-	S1 Kasvu ja kehitys	L4, L5

ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintätekniologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä	ja viestintäteknologiaan tiedonhankkimismenetelmänä ja harjoittelee taltioimaan omia luontohavaintoja. 2.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa ja omien luontohavaintojen sekä tutkimusten ryhmätöiden taltiointia.	S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu	
<i>Tiedot ja ymmärrys</i>			
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	1.lk: Oppilas harjoittelee käsittelemään arjen tilanteita ja toimintaa uudessa kouluympäristössä ja tutustuu ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteisiin. 2.lk: Oppilas harjoittelee kouluympäristön arjen tilanteita ja niissä toimimista sekä opettelee käyttämään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä esim. ryhmätöissä.	S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	1.lk: Oppilas tutustuu kartan ideaan. 2.lk: Oppilas harjoittelee kartan käyttöä ja oppii piirtämään kartan lähiympäristöstä.	S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu	L1, L4
T14 rohkaista oppilasta ilmaistamaan itseään ja harjoitteluun näkemystensä perustamista	1.lk: Oppilas harjoittelee oman mielipiteen ilmaisemista sekä toisten kuuntelemista ja kunnioittamista. 2.lk: Oppilas syventää osaamista oman mielipiteen ilmaisemisesta sekä toisten kuuntelemisesta ja kunnioittamisesta.	S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu	L2, L4
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	1.lk: Oppilas tutustuu ihmisen kehonosiin ja elämäntapaan. 2.lk: Oppilas tutustuu ihmisen elintoihin ja erilaisiin perheisiin.	S1 Kasvu ja kehitys S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen	L3

13.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Sateenkaaren erityiskoulussa tarjotaan evankelisluterilaista uskonnon opetusta tai vaihtoehtoisesti elämänkatsomustiedon opetusta. Koulussamme kunnioitetaan eri uskontojen vakaumusta ja tuetaan oppilaiden omaa uskontosuhdetta mahdollisuuksien mukaan.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kieli- taito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osalli-

suutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskenteilyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessä.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

Evangelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

S1 Suhde omaan uskuntoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin joulun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämäntapaan liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenvuorokierroon ja elämäntapaan liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottoisuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäntapausten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppi-

laiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

TAULUKKO 43: Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1 – 2

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	1.lk: Oppilaalla on tietoisuus omasta perheestä, uskonnosta, katsomuksista ja erilaisista perheistä. Oppilas tietää, mihin uskontokuntaan itse kuuluu. 2.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin asioihin: oma perhe, perheen historia, sen uskonnot ja katsomukset ja erilaiset perhemuodot. Oppilas tietää, mihin uskontokuntaan hänen perhepiirissään kuulutaan ja oppilas tunnistaa erilaisia maailmankatsomuksia.	S1 Suhde omaan uskontoon: Perhe, suku, historia, uskonto tai katsomus, erilaiset perheet, oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. S2 Uskontojen maailma: Oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat sekä uskonnottomuus. S3 Hyvä elämä: Ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä, elämän kunnioittaminen, omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys.	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	1.lk: Oppilas tutustuu alustavasti kristinuskon keskeisiin käsitteisiin, kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen. Oppilas tietää ja ymmärtää muutaman kristillisen käsitteen ja tuntee muutamia raamatunkertomuksia. 2.lk: Oppilas tutustuu syvemmin kristinuskon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin, kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen. Oppilas osaa nimetä muutamia kristillisiä symboleita.	S1 Suhde omaan uskontoon	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	1.lk: Oppilas tutustuu kristillisen kirkkovuoden keskeisiin juhliin: jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin raamatun kertomuksiin,	S1 Suhde omaan uskontoon	L2, L7

	<p>merkityksiin ja perinteisiin. Käsitellään alustavasti kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä ja tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia. Oppilas tutustuu alustavasti kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviin virsiin ja musiikkiin.</p> <p>2.lk: Oppilas tutustuu kristillisen kirkkovuoden keskeisiin juhliin: joulun, pääsiäiseen, helatorstaihin ja heluntaihin sekä niihin liittyviin raamatun kertomuksiin, merkityksiin ja perinteisiin. Oppilas tutustuu syvemmin kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviin virsiin ja musiikkiin</p>		
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	<p>1.lk: Oppilas tutustuu alustavasti omassa luokassa oleviin kristinuskon muotoihin, muihin uskontoihin ja uskonottomuuteen. Oppilas tietää, että erilaisilla ihmisillä on erilaisia maailmankatsomuksia.</p> <p>2.lk: Oppilas tutustuu lähemmin kouluyhteisössä ja lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin sekä kristinuskon monimuotoisuuteen ja uskonottomuuteen.</p>	S2 Uskontojen maailma	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	<p>1.lk: Oppilas uskaltaa ilmaista omia ajatuksiaan uskontoon ja uskonottomuuteen liittyvissä asioissa.</p> <p>2.lk: Oppilas pohtii omaan elämään liittyviä asioita ja liittyy niihin kristillisen näkökulman. Oppilas oppii hyväksymään erilaisuutta ja asettumaan toisen asemaan.</p>	S1 Suhde omaan uskontoon S3 Hyvä elämä	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä	<p>1.lk: Oppilas osaa eläytymään toisen asemaan ja ottaa toiset huomioon eri tilanteissa.</p> <p>2.lk: Oppilas tutustuu elämän kunnioittamiseen, ih-</p>	S1 Suhde omaan uskontoon S3 Hyvä elämä	L2, L6, L7

ihmisoikeuksia	misarvon ja lastenoikeuksien merkitykseen ja Kultaiseen sääntöön.		
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmotamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	1.lk: Oppilas tutustuu alustavasti ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä seuraaviin sisältöihin: omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta. 2.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin sisältöihin: omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta	S3 Hyvä elämä	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	1.lk, 2.lk: Keskustellaan oppilaan kanssa uskonnosta ja uskonnottomuudesta. Tuetaan oppilasta tuomaan esille oma mielipiteensä sekä kuuntelemaan toisten näkökulmia.	S1 Suhde omaan uskuntoon S3 Hyvä elämä	L1, L5, L6, L7

13.4.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeää sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1-2 elämäkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Vuosiluokilla 1-2 elämäkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämäkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1 - 2

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioitavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvinvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

TAULUKKO 44: Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1 – 2

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	1.lk: Oppilas harjoittelee keskustelutaitoja kuuntelemalla toista oppilasta kunnioittavasti. 2.lk: Oppilas vahvistaa keskustelutaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja.	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Keskustelutaidot, kuunteleminen, itseilmaisuus, hyvän, oikean ja väärän merkitysten pohtiminen, ihmisen hyvyys ja ystävyyden hyvyys S2 Erilaisia elämäntapoja: Erilaiset elämäntavat liittyen erityisesti oppilaan omaan kotija kulttuuristaan. S3 Yhteiselämän perusteita: Sääntöjen, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkitykset erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Oma lähiympäristö, omien valintojen ja toiminnan vaikutus siihen sekä luontoon liittyvät merkitykselliset kokemukset.	L1, L2, L4
T2 rohkaista oppilasta ilmaistamaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	1.lk: Oppilas pohtii kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. 2.lk: Oppilas tutkii erilaisia elämäntapoja erityisesti monikulttuurisuuden näkökulmasta.	S2 Erilaisia elämäntapoja	L1, L2, L7
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	1.lk: Oppilas harjoittelee toisen mielipiteiden ja ajatusten kunnioittamista ja arvostamista sekä selkeää itseilmaisuutta. 2.lk: Oppilas harjoittelee toisen mielipiteiden ja ajatusten kunnioittamista ja arvostamista sekä itseilmaisuutta ja etryhmän jäsenenä toimimista.	S1 Kasvaminen hyvään elämään	L1, L2, L7
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	1.lk: Oppilas harjoittelee oman mielipiteen perustelamista	S1 Kasvaminen hyvään elämään S2 Erilaisia elämäntapoja S3 Yhteiselämän perusteita	L1, L2, L7

	2.lk: Oppilas syventää osaamista keskustelu- ja kuuntelutaitojen suhteen.	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	1.lk: Oppilas tutkii säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan arkipäivään liittyvissä tilanteissa ja ympäristöissä. 2.lk: Oppilas tutkii säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan arkipäivään liittyvissä tilanteissa ja ympäristöissä sekä oman toiminnan vaikutusta ympäristöön.	S1 Kasvaminen hyvään elämään S2 Erilaisia elämäntapoja S3 Yhteiselämän perusteita S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	L1, L3, L4
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä	1.lk: Oppilas pohtii yhdessä muun ryhmän kanssa oikean ja väärän ja hyvän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisten hyvyyttä. 2.lk: Oppilas pohtii yhdessä muun ryhmän kanssa oikean ja väärän ja hyvän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisten hyvyyttä sekä näiden vaikutusta arkipäivän ihmisiin. Oppilas tutustuu erilaisiin kertomuksiin maailman synnystä.	S1 Kasvaminen hyvään elämään S2 Erilaisia elämäntapoja S3 Yhteiselämän perusteita S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	L1, L3, L7
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapa- kulttuureja	1.lk: Oppilas tutkii erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti omaan koti- ja kulttuuritaustaan 2.lk: Oppilas tutkii erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti omaan koti- ja kulttuuritaustaan ja tutustuu kulttuuritaustaltaan erilaisen ihmisen elämään.	S2 Erilaisia elämäntapoja	L2, L4
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	1.lk: Oppilas tutkii ystävyysmerkitystä omassa elämässä. 2.lk: Oppilas tutkii ystävyysmerkitystä lasten elämässä, myös ristiriitatilanteissa sekä oman toiminnan vaikutusta lähiympäristön viihtyvyyteen.	S1 Kasvaminen hyvään elämään S2 Erilaisia elämäntapoja S3 Yhteiselämän perusteita S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	L2, L3, L7
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	1.lk: Oppilas tutustuu luonnonsuojeluun. 2.lk: Oppilas etsii keinoja luonnon suojelemiseksi sekä pohtii luonnon ja rakennetun ympäristön suhdetta.	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	L3, L5, L7

13.4.8 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuurissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1 - 2

S1 Miten musiikissa toimitaan: Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soittoa ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia.

TAULUKKO 45: Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1 – 2

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Osallisuus</i>			
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaava rakentaen	1.lk: Oppilas harjoittelee ryhmän jäsenenä toimimista ja myönteisen yhteishengen luomista. 2.lk: Oppilas toimii musiikillisen ryhmän aktiivisena jäsenenä.	S1 Miten musiikissa toimitaan: Ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. S2 Mistä musiikki muodostuu: Peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottaminen ja osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto. S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikilliset tiedot ja taidot sekä oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin	L2, L7

		<p>arjen eri ääniympäristöistä.</p> <p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä, luovaa toimintaa, huomioidaan oppilaiden omia kulttuureita ja sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia.</p>	
<i>Musisointi ja luova tuottaminen</i>			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	<p>1.lk: Oppilas harjoittelee seuraavia asioita: luontevan äänen käyttö ja laulamisen harjoittelu, laulut, leikit, lorut ja soittotehtävät.</p> <p>2.lk: Oppilas edistyy musisointitaidoissa.</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto</p>	L1, L2, L4
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	<p>1.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin peruskäsitteisiin: rytmi ja melodia, musiikkiliikunta, kuuntelutehtävät.</p> <p>2.lk: Oppilas harjoittele seuraavia asioita: perusrhythmin hahmottaminen ja tuottaminen laulun ja soiton yhteydessä, osallistuminen musiikkiliikuntaan, keskittyminen kuuntelutehtäviin.</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto</p>	L1, L4
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja	<p>1.lk: Oppilasta tuetaan itsensä ilmaisuun ja improvisointiin, tuetaan oppilasta tuomaan esille omia kokemuksia ja havaintoja musiikista ja arjen eri ääniympäristöistä, tuetaan oppilasta tuottamaan omia musiikillisia tuotoksia.</p> <p>2.lk: Oppilas harjoittelee luovien musiikillisten ilmaisukeinojen käyttämistä.</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto</p>	L5, L6
<i>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</i>			
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta	<p>1.lk: Oppilas pohtii musiikin merkitystä omassa yhteisössä. Oppilas harjoittelee ikäkautteen ja koulun toimintaan sopivia lauluja, leikkejä, loruja ja liikuntaa.</p> <p>2.lk: Oppilas pohtii musiikin merkitystä omassa yhteisössä. Oppilas harjoittelee ikäkau-</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto</p>	L2, L4

	teen ja koulun toimintaan sopivia lauluja, leikkejä, loruja ja liikuntaa. Oppilas harjoittelee omien kulttuuriperinteiden vaalimista.		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä	1.lk: Oppilas tutustuu musiikin erilaisiin merkintätapoihin. 2.lk: Oppilas harjoittelee musiikin erilaisia merkintätapoja.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto	L4
<i>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</i>			
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	1.lk, 2.lk: Oppilas harjoittelee käytössä olevien soittimien tarkoituksenmukaista käsittelyä.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto	L7
<i>Oppimaan oppiminen musiikissa</i>			
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	1.lk: Oppilas harjoittelee musiikillisia yhteistyötaitoja. 2.lk: Oppilas syventää osaamistaan musiikillisissa yhteistyötaidoissa.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto	L1

13.4.9 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistetaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessä ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1 - 2

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he

osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.

TAULUKKO 46: Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1 – 2

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu</i>			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	1.lk, 2.lk: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään ja kokeilemaan erilaisia kuvallisia ilmaisutapoja.	S1 Omat kuvakulttuurit: Oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti sekä tutustutaan toistensa kuvakulttuureihin. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnonympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. S3 Taiteen maailmat: Eri aikakausien, ympäristöjen ja eri kulttuureiden tuotettu kuvataide, johon tutustutaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	1.lk: Oppilas oppii tarkastelemaan visuaalista kulttuuria ja sanallistamaan erilaisia havaintoja. Oppilas harjoittelee visuaalista havainnointia. 2.lk: Oppilas harjoittelee kuvallistamaan ja sanallistamaan havaintojaan ja ajatuksiaan.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaistamaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	1.lk: Oppilas tutustuu erilaisiin kuvanteko- ja rakentelutapoihin. 2.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään kuvataiteen ilmaisukeinoja ja tutkia kuvakulttuurien merkitystä omassa lähiympäristössä, arjessa ja vuorovaikutuksessa.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2, L3, L4, L5

<i>Kuvallinen tuottaminen</i>			
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittamaan kuvallisia ilmaisutapoja	1.lk: Oppilas harjoittelee seuraavia asioita: värien kokeilevaa sekoittamista ja tutkimista, valojen ja varjojen kokeilua, kuvan peruselementit: piste ja viiva. Oppilas tekee erilaisia materiaali- ja välinekokeiluja. 2.lk: Oppilas harjoittelee seuraavia asioita: värioppia: väriympyrään tutustuminen, sommittelu: kuvan perustekijät ja muuttujat (piste, viiva, pinta ja muoto), materiaalien kokeileminen ja tekniikoiden harjoittelu.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2, L3, L5, L6
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	1.lk, 2.lk: Oppilas harjoittelee keskeytymätöntä ja pitkäjänteistä työskentelyä.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L2, L3, L5
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	1.lk: Oppilas harjoittelee keskustelemaan omista ja muiden kuvista. 2.lk: Oppilas tutustuu toisten oppilaiden kuvakulttuureihin.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L2, L4, L7
<i>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</i>			
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	1.lk: Oppilas oppii tunnistamaan eri kuvakulttuureita. 2.lk: Oppilas oppii keskustelemaan kuvallisista ratkaisuksista.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L4, L5, L6
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristönsään	1.lk: Oppilas tutkii muotoja ja tiloja sekä esineistöä lähiympäristössä. 2.lk: Oppilas havainnoi lähiympäristöä ja sen kuvia moniaistisesti.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	1.lk: Oppilas tekee lähiympäristöstä, luonnosta, vuodenaajoista, näkymistä ja rakennuksista kuvia. Oppilas kuvaa näkymiä ja yksityiskohtia. 2.lk: Oppilas tutkii ympäristöjen, esineiden, mediakulttuurin ja virtuaalimaailman kuvallisin keinoin.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L2, L5, L6
<i>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</i>			

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	1.lk: Oppilas tunnistaa kuvakulttuurisia arvoja ja osaa keskustella niistä. 2.lk: Oppilas rohkaistuu kyselemään ja kyseenalaistamaan taidetta, muistaen, että taiteessa ei ole oikeita vastauksia.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2, L3, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	1.lk: Oppilas tunnistaa erilaisia kuvakulttuurisia sekä esteettisiä, eettisiä ja ekologisia kysymyksiä. 2lk: Oppilas tunnistaa erilaisia kuvakulttuurisia sekä esteettisiä, eettisiä ja ekologisia kysymyksiä. Oppilas ilmaisee omia kokemuksia taiteen keinoin.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L2, L4, L7

13.4.10 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäriöivän materiaalisia maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1 - 2

S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä.

S2 Kokeilu: Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

TAULUKKO 47: Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1 – 2

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	1.lk: Oppilas tutustuu monimuotoiseen materiaaliseen ympäristöön. 2.lk: Oppilas kokeilee työskentelyä vaativampien materiaalien ja tekniikoiden kanssa. Oppilas harjoittelee ideoimaan, kokeilemaan ja suunnittelemaan omaa työtään.	S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohdista hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. S2 Kokeilu: Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin. S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita.	L1, L2
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kavalisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	1.lk: Oppilas harjoittelee valmistamaan ohjatusti omien ja yhteisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia. 2.lk: Oppilas harjoittelee valmistamaan ohjatusti omien ja yhteisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia. Oppilaan ideoinnin ja suunnittelun pohjana oma mielikuvitus, ei mallityö.	S1 Ideointi S2 Kokeilu S3 Suunnittelu	L1, L4, L5
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	1.lk: Oppilas harjoittelee suunnittelemaan oman kokemusmaailman ja taitojen mukaisia käsitöitä. Oppilas suunnittelee töitään kokeilun ja oman ideoinnin pohjalta sekä käyttää suunnittelun pohjana piirtämistä, muovailua ja rakentelua. 2.lk: Oppilas oppii pohtimaan	S1 Ideointi S2 Kokeilu S3 Suunnittelu S4 Tekeminen S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.	L1, L7

	töiden säilyttämistä ja suojautumista työskentelyn aikana. Oppilas harjoittelee kehittämään käsityölle muodon, värin ja pinnan.		
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	1.lk: Oppilas kokeilee ohjautusti sekä kovia että pehmeitä materiaaleja ja erilaisia tekniikoita: leikkaaminen, liimaaminen, sahaaminen, naulaaminen, käsin ompelminen, pinnan viimeistely ja käsittely. 2.lk: Oppilas kokeilee ohjautusti sekä kovia että pehmeitä materiaaleja: puu, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, luonnonmateriaalit, kierätysmateriaalit. Oppilas kokeilee ohjautusti erilaisia tekniikoita: ruuviliitos (esim. ruuvattava koukku), huovuttaminen.	S2 Kokeilu S3 Suunnittelu S4 Tekeminen	L4, L6
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	1.lk, 2.lk: Oppilas harjoittelee arvioinnin sekä palautteen antamista ja vastaanottamista jokaisen työkerran jälkeen. Oppilas tutustuu TVT-mahdollisuuksiin ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana. Oppilas kokoaa kasvun kansion käsityöstä dokumentoinnin pohjalta.	S1 Ideointi S2 Kokeilu S3 Suunnittelu S4 Tekeminen S5 Dokumentointi S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.	L1, L3

13.4.11 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen.

Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1 - 2

S1 Fyysinen toimintakyky Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaan- nutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista. Tutustutaan monipuolisiin ja turvallisiin tehtäviin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuulu- vat liikunnan opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykinen toimintakyky: Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koe- taan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

TAULUKKO 48: Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1 – 2

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Fyysinen toimintakyky</i>			
T1 kannustaa oppilasta fyysi- seen aktiivisuuteen, kokeile- maan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtä- viä sekä rohkaista ilmaise- maan itseään liikunnan avulla	1.lk: Oppilas uskaltaa osallis- tua erilisiin liikuntatehtäviin ja ilmaisee itseään liikkuen, Op- pilas tutustuu monipuolisesti eri liikuntamuotoihin. 2.lk: Oppilas osallistuu aktiivi- sesti erilaisiin liikuntatehtäviin ja ilmaisee itseään liikkuen. Oppilas tutustuu monipuoli- sesti eri liikuntamuotoihin.	S1 Fyysinen toimintakyky: Leikkejä ja tehtäviä sekä lii- kuntamuotoja, joissa harjoi- tellaan tasapaino- ja liikkumis- taitoja ja välineenkäsittelytai- toja erilaisissa oppimisympä- ristöissä, kehonhallintaa, tur- vallinen liikkuminen sisällä ja ulkona, vesiliikunta ja uinti.	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannut- tamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään ais- tien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	1.lk: Oppilas harjoittelee ke- honhahmotusta ja liikkuu tar- koituksen mukaisesti peleissä ja leikeissä. Oppilas muunte- lee liikkumistapaansa havain- tojensa perusteella. Oppilas tutustuu kehonhahmotusta harjaannuttaviin ja tuntoaisti- muksia tarjoaviin leikkeihin, reaktioleikkeihin, satuvoimis- teluun, musiikkiliikuntaan ja välineiden käsittelyyn. 2.lk: Oppilas osaa liikkua tar- koituksen mukaisesti eri ympä- ristöissä ja tilanteissa. Oppilas osaa muunnella liikkumata- paansa havaintojensa perus- teella. Oppilas tutustuu ke- honhahmotusta harjaannutta-	S1 Fyysinen toimintakyky	L1, L3, L4

	viin ja tuntoaistimuksia tarjoaviin leikkeihin, reaktioleikkeihin, satuvoimisteluun, musiikkiliikuntaan ja välineiden käsittelyyn.		
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	1.lk: Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua tarkoituksenmukaisesti erilaisissa ympäristöissä. Oppilas rohkaistuu kokeilemaan erilaisia välineitä ja harjaannuttaa tasapaino- ja liikkumistaitojaan: liikuntaleikit, voimistelu, tanssi, temppuradat, luistelu, hiihto, luontoliikunta, välineenkäsittelytaidot: välinevoimistelu, leikit, pelit, yleisurheilu 2.lk: Oppilas osaa tasapainoilla eri ympäristöissä ja soveltaa liikkumistaitojaan eri tilanteissa. Oppilas osaa soveltaa välineenkäsittelytaitojaan uusiin tilanteisiin. Tasapaino- ja liikkumistaidot: liikuntaleikit, voimistelu, tanssi, temppuradat, luistelu, hiihto, luontoliikunta. Välineenkäsittelytaidot: välinevoimistelu, leikit, pelit, yleisurheilu.	S1 Fyysinen toimintakyky	L3
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	1.lk, 2.lk: Oppilas oppii turvalliset liikuntatavat ja liikennekäyttäytymisen.	S1 Fyysinen toimintakyky	L3
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	1.lk: Oppilas uskaltaa painautua veden ja oppii erilaisia keltuntoja ja liukuja sekä leikkii vedessä. 2.lk: Oppilas oppii uintitekniikoiden alkeita ja saavuttaa alkeisuimintaidon.	S1 Fyysinen toimintakyky	L3
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	1.lk, 2.lk: Oppilas noudattaa annettuja ohjeita ja oppii puheutumaan liikuntatunneille tarkoituksenmukaisesti sekä huolehtimaan puhtaudesta.	S1 Fyysinen toimintakyky	L3, L6, L7
<i>Sosiaalinen toimintakyky</i>			
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tun-	1.lk, 2.lk: Oppilas harjoittelee onnistumisen ja epäonnistumisen aiheuttamien tunteiden	S2 Sosiaalinen toimintakyky: Yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat	L2, L3, L6, L7

neilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa	käsitlemistä ja oppii odottamaan vuoroaan sääntöleikkien ja -pelien avulla.	yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.	
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovitusten sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	1.lk, 2.lk: Oppilas noudattaa yhdessä sovittua sääntöjä ja havaitsee oman toimintansa vaikutuksen yhteistyön onnistumisessa. Oppilas harjoittelee toisten auttamista. Oppimisen tukena sääntöleikit ja -pelit.	S2 Sosiaalinen toimintakyky	L2, L6, L7
<i>Psyykinen toimintakyky</i>			
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistamista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	1.lk, 2.lk: Oppilas kokee liikunnan iloa ja saa myönteisiä kokemuksia liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen.	S3 Psyykinen toimintakyky: Iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdetaan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.	L1, L2, L3
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	1.lk, 2.lk: Oppilas uskaltaa kokeilla uusia liikuntataitoja. Oppilas harjoittelee ohjatusti itsensä haastamista ja löytää itsestään liikunnallisia vahvuuksia.	S3 Psyykinen toimintakyky	L1, L2

13.4.12 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitel-

massa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

Sateenkaaren erityiskoululla on oma ohjauksen suunnitelma, johon on kirjattu vuosiluokkakohtaiset oppilaanohjauksen sisällöt, tavoitteet, toteutus sekä vastuutahot.

14 VUOSILUOKAT 3 - 6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3 - 6 tehtävä

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppilaiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3 - 6

TAULUKKO 49: Sateenkaaren erityiskoulu: Laaja-alaisten tavoitteiden painotukset

Laaja-alaiset tavoitteet	Vuosiluokat 3-6
L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	<ul style="list-style-type: none"> harjoitella tunnistamaan itselle luontevia tapoja oppia harjoitella tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehittämistarpeita harjoitella etsimään kysymyksiin vastauksia sekä itsenäisesti että toisten kanssa erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	<ul style="list-style-type: none"> saada mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria harjoitella monipuolisesti kielen käyttöä ja erilaisia ilmaisutapoja harjoitella toisen asemaan asettumista ja asioiden tarkastelua eri näkökulmista
L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	<ul style="list-style-type: none"> harjoitella ottamaan vastuuta oppimisympäristön viihtyvyydestä, siisteydestä ja ilmapiiristä opetella ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys arjessa harjoitella ajan hallintaa
L4 Monilukutaito	<ul style="list-style-type: none"> opetella huomaamaan, että erilaisilla teksteillä on erilainen tavoite, johon pyritään erilaisilla keinoilla hahmottaa medioiden tuottamia merkityksiä ja niiden välittämää todellisuutta
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> harjaannuttaa tekstin tuottamisen ja käsittelyn taitoja harjoitella etsimään tietoa eri lähteistä ja arvioida tiedon luotettavuutta opetella ottamaan vastuuta omasta tieto- ja viestintäteknologisesta osaamisesta
L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	<ul style="list-style-type: none"> harjoitella työskentelemään pitkäjänteisesti ja järjestelmällisesti harjoitella vastavuoroisuutta vuorovaikutuksessa opetella arvostamaan työn tuloksia
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	<ul style="list-style-type: none"> harjoitella käytännön tekoja, joilla voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta (oma elämä, luonto) harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä, ratkaisujen etsimistä ja päätöksen tekoa omassa luokkayhteisössä opetella ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle ja lähiyhteisölle

14.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä toiselta kolmannelle vuosiluokalle sekä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle
 - o toimintatavat siirtymävaiheessa
 - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut

- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 3-6 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 3-6 (perusteiden tavoitekuvaus voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 3-6
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3, 4, 5 ja 6
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 3-6.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3 – 6

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikeroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus

perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuot-

tamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3 - 6:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista.

TAULUKKO 50: Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 – 6

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</i>			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	3.lk: Oppilas harjoittelee kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista. 4.lk: Oppilas oppii ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään. 5.lk: Oppilas jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään muiden kanssa sekä ottaa huomioon toisten näkökulmat. Oppilas opettelee valmistelemaan lyhyen puheenvuoron tai esityksen omalle luokalleen. 6.lk: Oppilas käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.	L1, L2, L7

<p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p>	<p>3.lk: Oppilas oppii kuuntelemaan ja huomioimaan muita. 4.lk: Oppilas oppii kuuntelemaan ja huomioimaan muita sekä harjoittelee rakentavan palautteen antamista. 5.lk: Oppilas oppii kuuntelemaan ja huomioimaan muita sekä harjoittelee rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista. 6.lk: Oppilas harjoittelee äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitojen hyödyntämistä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas oppii antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa palautetta.</p>	<p>S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p>	<p>L1, L2, L3, L7</p>
<p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p>	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään luovan toiminnan keinoin ja osallistuu oman luokan esitysten suunnitteluun ja toteuttamiseen. 4.lk: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään luovan toiminnan keinoin ja osallistuu oman luokan esitysten suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilas oppii hyödyntämään draamaa ajankohtaisten asioiden ja erilaisten teemojen yhteydessä. 5.lk ja 6.lk: Oppilas osallistuu oman luokan esitysten suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilas oppii hyödyntämään draamaa ajankohtaisten asioiden ja erilaisten teemojen yhteydessä.</p>	<p>S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p>	<p>L1, L2, L4, L7</p>
<p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimedialaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>3.lk: Oppilas oppii ilmaisemaan itseään siten, että tulee kuulluksi ja ymmärretyksi. Oppilas tutustuu monimedialaisiin vuorovaikutustilanteisiin. 4.lk: Oppilas oppii toimimaan monimedialaisissa vuorovaikutustilanteissa. 5.lk: Oppilas harjoittelee kriittistä medialukutaitoa. 6.lk: Oppilas omaksuu kriittisen medialukutaidon ja aktiivisen toimijuuden yhteiskunnassa.</p>	<p>S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p>	<p>L1, L2, L3, L4</p>

<i>Tekstien tulkitseminen</i>			
T5 varmentaa sujuvaa lukutaitoa ja tekstin ymmärtämistä	3.lk: Oppilas oppii tarkkailemaan omaa lukutaitoaan ja kehittää omia tekstin ymmärtämisstrategioitaan. Oppilas oppii lukemaan omalle ikätasolle sopivia tekstejä ja ymmärtämään niitä. 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas lukee ja ymmärtää sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas osaa käyttää luetun ymmärtämisen tukena perusstrategioita.	S2 Tekstien tulkitseminen: Kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien lukeminen, tekstinymmärtämisen strategiat, oman lukutaidon arviointi, tekstien tutkiminen ja vertaileminen sekä tekstien ja lähteiden luotettavuuden arviointi.	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	3.lk: Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia tekstejä. 4.lk, 5.lk: Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia tekstejä ja selittämään sanoja sekä sanontoja. Oppilas tunnistaa kertovien ja kuvailevien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. 6.lk: Oppilas tunnistaa kertovien ja kuvailevien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	S2 Tekstien tulkitseminen	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	3.lk: Oppilas harjoittelee tiedonhankintaa ohjatuksi. 4.lk: Oppilas harjoittelee tietolähteiden käyttöä ohjatuksi ja harjoittelee tietolähteiden luotettavuuden arviointia. 5.lk: Oppilas tutustuu mediateksteihin ja harjoittelee monipuolisesti eri lähteiden käyttöä tiedonhankinnassa sekä opettelee arvioimaan tietolähteiden luotettavuutta. 6.lk: Oppilas saavuttaa monipuoliset tiedonhankintataidot ja harjoittelee lähdekriittisyyttä.	S2 Tekstien tulkitseminen	L1, L4, L5
T8 ohjata monimuotoisten tekstien lukemiseen ja ymmärtämiseen luoda myönteisiä lukukokemuksia	3.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin sisältöihin: kaunokirjallisuus, tietoteksti, mediateksti, sanaluokat: substantiivit, sanaluokat ja verbit. 4.lk: Oppilas harjoittelee kirjallisuuden kuuntelemista, lukemista ja tulkintaa. Oppilas	S2 Tekstien tulkitseminen	L1, L4, L5

	<p>harjoittelee seuraavia sisältöjä: sanaluokat: pronominit ja numeraalit</p> <p>5.lk: Oppilas harjoittelee kirjallisuuden kuuntelemista, lukemista ja tulkintaa. Oppilas käyttää mediatekstejä ja harjoittelee verbien aikamuotojen käyttöä.</p> <p>6.lk: Oppilas harjoittelee kirjallisuuden kuuntelemista, lukemista ja tulkintaa. Oppilas käyttää mediatekstejä ja opettelee jakamaa omia kokemuksiaan myös monimediaisessa ympäristössä. Oppilas hallitsee sanaluokat ja adverbis.</p>		
<i>Tekstien tuottaminen</i>			
T9 rohkaista monimuotoisten tekstien tuottamiseen	<p>3.lk: Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin. Oppilas erottaa fiktion ja faktan sekä osaa elävöittää kirjoittamaansa tekstiä.</p> <p>4.lk: Oppilas kirjoittaa käsin selkeästi ja oppii hallitsemaan tarvittavat näppäintaidot. Oppilas harjoittelee prosessikirjoittamisen vaiheita: suunnittelu, työstäminen, arviointi. Oppilas tunnistaa fiktiiviset ja ei-fiktiiviset tekstit ja osaa tehdä erilaisia sanavalintoja teksteihin. Oppilas harjoittelee muistiinpanojen ja tiivistelmien tekoa.</p> <p>5.lk, 6.lk: Oppilas harjoittelee prosessikirjoittamista ja tunnistaa ohjaavalle ja kantaaottavalle tekstille tyypilliset piirteet. Oppilas oppii tekemään muistiinpanoja ja tiivistelmiä sekä oikeat lähdemerkinnät.</p>	S3 Tekstien tuottaminen: Fiktiivisten ja ei-fiktiivisten monimuotoisten tekstien tuottaminen omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta, käsin kirjoittaminen ja oikeinkirjoittamisen perusasiat, näppäintaidot, kertova kirjoittaminen, kuvaava kirjoittaminen, ohjaava kirjoittaminen, kantaa ottava kirjoittaminen, tekstien otsikointi ja kappalejako sekä kirjoitetun ja puhutun kielen erojen tarkasteleminen.	L1, L2, L4, L7
T10 vahvistaa rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	<p>3.lk: Oppilas tunnistaa oikeinkirjoituksen perusasiat ja osaa käyttää niitä omassa tekstissään. Oppilas harjoittelee seuraavia sisältöjä: virke ja päälause, persoonamuodot, puhutun ja kirjoitetun kielen erot.</p> <p>4.lk: Oppilas tunnistaa oikeinkirjoituksen perusasiat ja osaa käyttää niitä omassa tekstissään.</p> <p>Oppilas harjoittelee seuraavia</p>	S3 Tekstien tuottaminen	L1, L4, L5, L7

	<p>sisältöjä: tekstin otsikointi, rakenne ja kappalejako, persoona ja aikamuodot.</p> <p>5.lk: Oppilas kertaa oikeinkirjoitukseen liittyvät asiat ja harjoittelee seuraavia sisältöjä: päälause, sivulause, pilkku, lauseen pääjäsenet, persoona- ja aikamuodot, ad-verbii.</p> <p>6.lk: Oppilas hallitsee oikeinkirjoituksen ja jatkaa harjoittelua seuraavien sisältöjen kanssa: päälause, sivulause, pilkku, lauseen pääjäsenet.</p>		
T11 ohjata toimimaan verkossa eettisesti yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	<p>3.lk, 4.lk: Oppilas harjoittelee nettietiketttiin liittyviä asioita.</p> <p>5.lk: Oppilas tutustuu tekijänoikeuksiin.</p> <p>6.lk: Oppilas harjoittelee verkossa toimimisen eettisiä periaatteita ja syventää tietoutta tekijänoikeuksista.</p>	S3 Tekstien tuottaminen	L1, L4, L5
<i>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</i>			
T12 innostaa tutkimaan kielen monimuotoisuutta	<p>3.lk: Oppilas tutkii sanoja ja ilmaisutapoja.</p> <p>4.lk: Oppilas tutkii sanoja ja ilmaisutapoja sekä suomen kielen erityispiirteitä.</p> <p>5.lk: Oppilas tutkii sanoja ja ilmaisutapoja sekä suomen kielen erityispiirteitä. Oppilas harjoittelee kielen käyttöä eri tilanteissa.</p> <p>6.lk: Oppilas tutkii sanoja ja ilmaisutapoja sekä vertaa suomen kielen erityispiirteitä eri kieliin ja kulttuureihin. Oppilas harjoittelee kielen käyttöä eri tilanteissa.</p>	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Kielen vaihtelu tilanteen ja aiheen mukaan, sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä, mediakulttuurin ilmiötä, median rooli oppilaan arjessa, kirjaston käyttäminen sekä itseä kiinnostavan lukemisen etsiminen.	L1, L2, L4
T13 laajentaa oppilaiden lue- misharrastusta	3.lk, 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas harjoittelee kirjaston käyttöä.	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	L2, L4, L5, L7
T14 ohjata arvostamaan moni- muotoista kulttuuria ja käyt- tämään media- ja kulttuuri- tarjontaa monipuolisesti	<p>3.lk: Oppilas tutustuu kansanperinteeseen ja opettelee hyödyntämään media- ja kulttuuritarjontaa iänmukaisesti.</p> <p>4.lk, 5.lk: Oppilas tutustuu kansanperinteeseen ja opettelee hyödyntämään media- ja kulttuuritarjontaa iänmukaisesti. Oppilas tutustuu mediakasvatukseen.</p>	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	L2, L4, L6, L7

	6.lk: Oppilas tutustuu kansanperinteeseen ja opettelee hyödyntämään media- ja kulttuuritarjontaa iänmukaisesti. Oppilas tutustuu mediakasvatukseen. Oppilas tutustuu media- ja kulttuuritarjonnan tuottamiseen.		
--	---	--	--

14.4.2 Toinen kotimainen kieli

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kieli-tiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikeroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin—Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3 - 6:

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

TAULUKKO 51: Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen</i>			
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	6.lk: Oppilas oppii hahmottamaan kielten keskinäissuhteita ja nimeämään itse puhuttuja ja opiskeltavia kieliä niille kuuluviin kielikuntiin.	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpien yhtäläisyyksien ja erojen tarkasteleminen ja vertaileminen.	L1, L2, L4
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	6.lk: Oppilas tuntee ruotsin kielen aseman ja merkityksen Suomessa. Oppilas oppii nimeämään ruotsin kielestä suomen kielen lainautuneita sanoja.	S1 kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	L2
<i>Kieltenopiskelutaidot</i>			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	6.lk: Oppilas oppii harjaannuttamaan ruotsin kielen taitoja ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Oppilas huolehtii opiskelutehtävistään.	S2 Kielenopiskelutaidot: Tavoitteiden asettamisen harjoittelu, toiminnan suunnittelu yhdessä sekä ruotsin taidon tarvitsemisen, käyttökohteiden ja arkin näkyvyyden pohtiminen.	L1, L3, L5
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista	6.lk: Oppilas tunnistaa ruotsin kielen käyttöalueita ja mahdollisuuksia omassa elämässään.	S2 kielenopiskelutaidot	L3, L5

ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella			
<i>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</i>			
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	6.lk: Oppilas selviytyy yleisimmän toistuvissa vuorovaikutustilanteissa, tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumpaniin.	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto, ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen, erilaisten vuorovaikutustilanteiden harjoittelu sekä kiinnostavien aihepiirien valitseminen yhdessä.	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	6.lk: Oppilas oppii viestintästrategioiden käytön: viestinnässä käytetään keskeisimpiä sanoja ja ilmaisuja ja osataan pyytää toistoa ja hidastusta.	S3 kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	6.lk: Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ominaisia, yleisimpiä kohteliaisuuksia ja ilmaisuja.	S3 kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä	L4
<i>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</i>			
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolle sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	6.lk: Oppilas ymmärtää tuttuja, harjoiteltuja sanastoja ja ilmaisua sisältäviä lyhyitä tekstejä. Oppilas tunnistaa yksittäisiä sanoja tekstistä. Oppilas ymmärtää puhutusta kielestä tuttuja sanoja ja ilmaisuja.	S3 kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä	L4
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	6.lk: Oppilas ilmaisee itseään puheen avulla käyttäen opittuja sanoja ja vakioilmaisuja. Oppilas oppii ääntämään harjoiteltuja ilmaisuja ymmärrettävästi. Oppilas kirjoittaa erilisiä sanoja ja sanontoja. Oppilas tutustuu seuraaviin rakenteisiin: substantiivien ja adjektiivien taivutus, lukusanat,	S3 kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä	L4

	verbin perusmuoto, sanajärjestys.		
--	-----------------------------------	--	--

14.4.3 Vieraat kielet

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita

ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puheryymiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

TAULUKKO 52: Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen</i>			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	3.lk: Oppilas tarkastelee lähiympäristön kieliä ja opettelee erottamaan englannin kielen muista kielistä. Oppilas tarkastelee englannin kielen esiintymistä omassa lähiympäristössä. 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas nimeää lähiympäristön ja maailman eniten puhuttuja kieliä sekä tutustuu englannin kielen levinneisyyteen.	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Arvostavan kielenkäytön harjoittelu vuorovaikutustilanteissa sekä kielitaidon kompensoinnin mahdollisuuksien pohtiminen.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuristaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkooletuksia	3.lk, 4.lk: Oppilas harjoittelee suullista kielitaitoa ja vuorovaikutusta. 5.lk, 6.lk: Oppilas harjoittelee suullista kielitaitoa ja vuorovaikutusta sekä hankkii tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Oppilas harjoittelee sopivien ilmausten käyttöä vuorovaikutustilanteissa.	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	3.lk: Oppilas harjoittelee vertailemaan ja erottelemaan suomen ja englannin kielen äänteiden ja sanojen erilaisuutta ja samankaltaisuutta. 4.lk: Oppilas harjoittelee itsensä ilmaisua tilanteessa, jossa kielitaitoa on vasta vähän. 5.lk: Oppilas harjoittelee itsensä ilmaisua tilanteessa,	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	L1, L2

	<p>jossa kielitaitoa on vasta vähän. Oppilas havainnoi sanojen lainautumista kielestä toiseen.</p> <p>6.lk: Oppilas tekee havainnot englannin kielen ja oman äidinkielen eroista ja yhtäläisyyksistä sanastossa ja rakenteissa.</p>		
<p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa</p>	<p>3.lk: Oppilas tutustuu muutama, iänmukaiseen englanninkieliseen aineistoon (esim. nettisivut, nettipelit).</p> <p>4.lk: Oppilas tutustuu muutama, iänmukaiseen englanninkieliseen aineistoon (esim. nettisivut, nettipelit).</p> <p>Oppilas harjoittelee materiaalin etsimistä mm. kirjastosta ja internetistä.</p> <p>5.lk: Oppilas etsii omalle kielitaidolle omalle kielitaidolle ja ikätasolle sopivaa englanninkielistä materiaalia.</p> <p>6.lk: Oppilas etsii omalle kielitaidolle ja ikätasolle sopivaa englanninkielistä materiaalia. Oppilas käyttää materiaalia aktiivisesti kielenopiskelun tukena.</p>	<p>S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen</p>	<p>L2, L3</p>
<p><i>Kielenopiskelutaidot</i></p>			
<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestinvälittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	<p>3.lk: Oppilas ymmärtää opiskelun tavoitteen ja osallistuu aktiivisesti tuntiöskentelyyn.</p> <p>4.lk: Oppilas ymmärtää opiskelun tavoitteen ja osallistuu aktiivisesti tuntiöskentelyyn. Oppilas harjoittelee nimeämään omia kielenopiskelutavoitteitaan.</p> <p>5.lk: Oppilas ymmärtää opiskelun tavoitteen ja osallistuu aktiivisesti tuntiöskentelyyn. Oppilas harjoittelee nimeämään omia kielenopiskelutavoitteitaan sekä arvioimaan omaa aktiivisuuttaan sekä kielitaitoaan.</p> <p>6.lk: Oppilas ymmärtää opiskelun tavoitteen ja osallistuu aktiivisesti tuntiöskentelyyn. Oppilas asettaa oma</p>	<p>S2 Kielenopiskelutaidot: Tehokkaita kielen opiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivinen käyttäminen omassa ilmaisussa, muistiin painamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päätteleminen asiayhteydestä.</p>	<p>L1, L3</p>

	kielenopiskelutavoitteet ja arvioi omaa aktiivisuuttaan sekä kielitaitoa.		
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	3.lk: Oppilas harjoittelee erilaisia kielenopiskelutapoja ja ottaa vastuun kirjoista sekä tehtävien tekemisestä aikuisen ohjauksessa. 4.lk: Oppilas harjoittelee tehokkaita kielenopiskelutaitoja ja käyttää uusia sanoja aktiivisesti sekä harjoittelee sanojen mielenpainamiskeinoja. 5.lk, 6.lk: Oppilas harjoittelee ja käyttää tehokkaita kielenopiskelutaitoja ja käyttää uusia sanoja aktiivisesti sekä harjoittelee sanojen mielenpainamiskeinoja. Oppilas oppii päättämään tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteyden perusteella.	S2 Kielenopiskelutaidot	L1, L4, L5, L6
<i>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</i>			
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkais-ten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	3.lk: Oppilas harjoittelee pieniä viestintätilanteita: tervehtiminen, avunpyytäminen. Oppilas harjoittelee omien ajatusten ilmaistamista, vaikka kielitaito vielä rajallinen. 4.lk: Oppilas hallitsee tavantomaisten, rutiininomaisesti toistuvat viestintätilanteet. 5.lk, 6.lk: Oppilas osaa vaihtaa ajatuksia ja tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa. Oppilas ylläpitää viestintätaitoja.	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Englannin kuunteleminen, puhuminen, lukeminen ja kirjoittaminen keskeisistä aiheista, kuten minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä, tervehtiminen, avunpyytäminen, mielipiteen ilmaiseminen, sanasto ja rakenteet.	L2, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	3.lk: Oppilas harjoittelee englanninkielen ääntämistä, lauserytmiä, intonaatiota. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt viestintäkumppanin puheen. 4.lk: Oppilas harjoittelee englanninkielen ääntämistä, lauserytmiä, intonaatiota pienten dialogien avulla. Oppilas oppii pyytämään puhelukumppaniltaan toistoa ja puheen hidastamista.	S3 Kehittyvä kieli, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä	L4

	<p>5.lk: Oppilas osallistuu viestintään enenevissä määrin. Oppilas turvautuu ei-kielellisen viestintään yhä harvemmin. Oppilas harjoittelee soveltamaan viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässä.</p> <p>6.lk: Oppilas osallistuu viestintään enenevissä määrin. Oppilas turvautuu ei-kielellisen viestintään yhä harvemmin. Oppilas harjoittelee soveltamaan viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässä. Oppilas oppii pyytämään puhekumppaniltaan toistoa ja puheen hidastamista luontevana osana kommunikaatiota.</p>		
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	<p>3.lk: Oppilas käyttää nimiä puhutellessa. Oppilas harjoittelee arvostavaa kielenkäyttöä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>4.lk: Oppilas harjoittelee arvostavaa kielenkäyttöä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>5.lk, 6.lk: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuo-toja sekä esittää kohteliaasti pyynnöt, kutsut, ehdotukset ja anteeksi pyynnöt sekä osaa vastata niihin.</p>	S3 Kehittyvä kieli, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä	L2, L4
<i>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</i>			
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee tekstien ennakointia ja ymmärtää pienen määrän kirjoitettuja sanoja ja ilmaisuja.</p> <p>4.lk: Oppilas ymmärtää harjoiteltuja ja tuttuja sanastoja ja ilmaisuja. Oppilas tunnistaa yksittäisen tiedon ja osaa poimia sen tekstistä.</p> <p>5.lk, 6.lk: Oppilas ymmärtää lyhyitä, yksinkertaisia ja itseä kiinnostavia tekstejä ja ymmärtää niiden ydinsisällön ja pääajatuksen. Oppilas oppii tekemään yksinkertaista</p>	<p>S3 Kehittyvä kieli, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä</p> <p>Aihealueina vuosiluokittain laajentaen ja syventäen: minä itse, perhe, ystävät, harrastukset, vapaa-aika, koti, koulu, työ, lähiympäristö, englanninkielinen ympäristö</p>	L4

	päättelyä asiayhteyden tukena.		
<i>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</i>			
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittään huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	<p>3.lk: Oppilas tutustuu rakenteisiin sekä harjoittelee ja oppii niitä vuorovaikutustilanteiden kautta. Oppilas kirjoittaa harjoiteltuja sanoja ja lyhyitä ilmaisuja. Oppilas tutustuu seuraaviin rakenteisiin: persoonapronominit, omistuspronominin yksikössä, olla- verbi yksikössä, omistaa- verbi, osaaminen (can/can not), kysymyssanat (what/who/where), substantiivien säännöllinen monikko, adjektiivit, prepositiot (under, in, on, behind), artikkelit.</p> <p>4.lk: Oppilas osaa kertoa itselle tärkeästä ja tutusta aiheesta omaa sanavarastoa käyttäen. Oppilas kirjoittaa lyhyitä lauseita ja ääntää harjoiteltuja sanoja ymmärrettävästi. Oppilas harjoittelee seuraavia rakenteita: omistuspronominin monikossa, substantiivin epä-säännöllinen monikko, olla- verbi monikossa, yleispreesens, kestopreesens, kielteiset lauseet (do not), prepositiot (in front of, next to, between), lyhyen adjektiivin komparatiivimuoto, s-geniivi, kysymyssanat (when, how, why, whose)</p> <p>5.lk: Oppilas osaa kertoa itselle tärkeästä ja tutusta aiheesta käyttäen omaa sanavarastoa. Oppilas kirjoittaa lauseita ja ääntää tuttuja sanoja ymmärrettävästi. Oppilas harjoittelee ääntämisen perussääntöjen soveltamista muissakin kuin opetelluissa ilmaisuissa. Oppilas harjoittelee seuraavia rakenteita: yleispreesens, be- ja have- verbit, kestopreesens, imperfekti (säännöllinen ja epäsäännöllinen), lyhyiden</p>	S3 Kehittyvä kieli, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä	L3, L4, L5, L7

	<p>adjektiivien vertailu, kysymyksen muodostaminen preesensissä ja imperfektissä, järjestysluvut, prepositiot.</p> <p>6.lk: Oppilas osaa kertoa itselle tärkeästä ja tutusta aiheesta käyttäen omaa sanavarastoa. Oppilas kirjoittaa lauseita ja ääntää tuttuja sanoja ymmärrettävästi. Oppilas harjoittelee ääntämisen perussääntöjen soveltamista muissakin kuin opetelluissa ilmaisuissa. Oppilas harjoittelee seuraavia rakenteita: yleispreesens, kestopreesens, verbi+prepositio, imperfekti, futuuri, perfektiin tutustuminen, pitkien ja lyhyiden adjektiivien vertailu, indefiniittipronominit, adverbi.</p>		
--	---	--	--

14.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaamatematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet

tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3 - 6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Pehdytään prosenttien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättämällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Pehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittamista ja luokittelamista. Tarkastellaan symmetriä suoran suhteen. Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittauksen tarkkuuteen, mittauksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-aloja ja suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo. Tutustutaan todennäköisyyden arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

TAULUKKO 53: Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 – 6

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Merkitys, arvot ja asenteet</i>			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	3.lk, 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas laajentaa taitoja yhteyksien, erojen ja yhtäläisyyksien ja säännönmukaisuuksien löytämisessä. Oppilas syventää taitoja vertailussa, luokittelussa, järjestykseen asettamisessa, vaihtoehtojen systemaattisessa etsimisessä, syy-seuraussuhteiden sekä matemaattisten yhteyksien havaitsemisessa. Oppilas harjoittelee itsearviointia.	S1 Ajattelun taidot: Yhtäläisyyksien, erojen ja säännönmukaisuuksien etsiminen, vertaileminen, luokittelu, järjestykseen asettelu, vaihtoehtojen systemaattinen etsiminen sekä syy- ja seuraussuhteiden havaitseminen. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä. S2 Luvut ja laskutoimitukset: Kymmenjärjestelmä, peruslaskutoimituksia päässäälaskuna, yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja, kertotaulut 1-10, jakolaskuja	L1, L3, L5,

		<p>sekä sisältö- että ositus- jakotilanteissa, lukuyk- siköittäin jakaminen, pyöristäminen, likiar- vot, negatiivisen luvun käsite ja negatiiviset ko- konaisluvut, murtolu- vun käsite ja murtolu- kujen peruslaskutoimi- tuksia, desimaaliluvut osana kymmenjärjestel- mää ja peruslaskutoimi- tuksia desimaaliluvuilla, prosenttien käsite ja pro- senttiluku ja -arvo.</p> <p>S3 Algebra: Lukujonon säännönmukaisuus, tuntemattoman käsite, yhtälön tutkiminen sekä yhtälön ratkaisun etsiminen päättele- mällä ja kokeilemalla.</p> <p>S4 Geometria ja mittaa- minen: Kappaleiden ja kuvioiden rakentami- nen, piirtäminen, tutki- minen ja luokitteleni- nen, kolmiot, nelikul- miot, ympyrä, piste, jana, suora, kulma, kul- mien piirtäminen, mit- taaminen ja luokitteleni- minen, symmetria suo- ran suhteen, koordinaa- tisto, mittakaavan kä- site, mittakaavan hyö- dyntäminen kartan käy- tössä, suurennokset ja pienennökset, mittaa- minen, mittaustarkkuus ja mittaustuloksen tar- kistaminen, erimuotois- ten kuvioiden piirien ja pinta-alojen sekä suora- kulmaisten särmiöiden tilavuuksien laskemi- nen, mittayksikköjärjes- telmä ja yksikönmuun- nokset yleisimmin käy- tetyillä mittayksiköillä.</p> <p>S5 Tietojenkäsittely, ti- lastot ja todennäköi- syys: Kehitetään oppi- laiden taitoja kerätä tie- toa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepii- reistä. Tallennetaan ja</p>	
--	--	---	--

		esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo. Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdollon, mahdollinen vai varma.	
<i>Työskentelyn taidot</i>			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimensa asioiden välillä	3.lk, 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas harjoittelee oppittujen asioiden yhteyksien tunnistamista ja niistä esimerkkien antamista.	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	3.lk: Oppilas harjoittelee kysymysten esittämistä ja päättelytaitojen kehittämistä. 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas oppii matematiikan kanalta mielekkäiden kysymysten ja päätelmien esittämistä.	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen	3.lk: Oppilas harjoittelee ratkaisujen ja päätelmien esittämistä. 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas harjoittelee ratkaisujen ja päätelmien esittämistä eri tavoin kaikilla opiskelullaan sisältöalueilla.	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	3.lk: Oppilas käyttää ongelmanratkaisutaitojen opiskeluilla sisältöalueilla. 4.lk: Oppilas käyttää erilaisia strategioita ongelmanratkaisussa. 5.lk, 6.lk: Oppilas käyttää monia erilaisia strategioita ongelmanratkaisussa.	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida	3.lk, 4.lk: Oppilaalla on taito arvioida ohjatusti ratkaisun järkevyyttä ja	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset	L1, L3

<p>ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä</p>	<p>tuloksen mielekkyyttä. 5.lk: Oppilaalla on taito arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä luokilla 1.-5. opiskeluilla sisältöalueilla. 6.lk: Oppilaalla on taito arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä luokilla 1.-6. opiskeluilla sisältöalueilla.</p>	<p>S3 Algebra S4 Geometria ja mittaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys</p>	
<p><i>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</i></p>			
<p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.</p>	<p>3.lk, 4.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään oikeita merkintöjä ja käsitteitä opiskeluista sisältöalueista. Oppilas tutustuu ja sisäistää lukujonon säännönmukaisuuden. 5.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään oikeita merkintöjä ja käsitteitä opiskeluista sisältöalueista. Oppilas tutustuu ja sisäistää lukujonon säännönmukaisuuden ja osaa jatkaa jonoa säännön mukaan. 6.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään oikeita merkintöjä ja käsitteitä opiskeluista sisältöalueista. Oppilas tutustuu tuntemattoman käsitteeseen kokeilemalla.</p>	<p>S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä</p>	<p>3.lk, 4.lk, 5.lk: Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän ja tutustuu desimaaleihin osana kymmenjärjestelmää. 6.lk: Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän ja tutustuu desimaaleihin osana kymmenjärjestelmää. Oppilas oppii hyödyntämään murto-, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p>	<p>L1, L4</p>
<p>T9</p>	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään opiskeltuja</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p>	<p>L1, L4</p>

<p>tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin</p>	<p>positiivisia rationaalilukuja. 4.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään opiskeltuja positiivisia rationaalilukuja ja tuntemaan negatiivisia lukuja. 5.lk, 6.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.</p>		
<p>T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia</p>	<p>3.lk: Oppilas varmentaa päässä laskutaitojaan lukualueella 0-100 seuraavilla laskualueilla: yhteen- ja vähennyslaskua kymmenlityksellä ja ilman, yhteen- ja vähennyslasku allekkain, kertotaulut 1-10, jakolaskun alkeet toiminnallisesti ja kuvien avulla, kerto- ja jakolaskun välinen yhteys toiminnallisesti, lausekkeen muodostaminen erilaisista sanallisista tehtävistä. 4.lk: Oppilas harjoittelee seuraavia sisältöalueita: yhteen- ja vähennyslaskua päässä ja allekkain, kerto- ja jakolaskun yhteyden varmentaminen: kertotauluja vastaavat jakotaulut, allekkain kertominen: yksinumeroisen kertoja, jakolaskun käsitteen varmistaminen: sisältö- ja ositusjako, yksiköittäin jakaminen, jakolaskualgoritmiin tutustuminen, lausekkeen muodostaminen erilaisista sanallisista tehtävistä, murtoluvun käsitteen varmentaminen, samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskun pyöristäminen. 5.lk. Oppilas harjoittelee seuraavia asioita: kokonaisluvun käsite, kaksinumeroisen kertoja, sekaluvun käsite, murtoluvun</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p>	<p>L1, L3, L6</p>

	<p>supistaminen, samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku, desimaaliluvut osana kymmenjärjestelmää, desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku, desimaalilukujen pyöristäminen, prosentin käsite, murtoluvun ja prosenttiluvun yhteys, prosenttiarvon laskeminen päättelemällä.</p> <p>6.lk: Oppilas harjoittelee seuraavia asioita: suuret luvut, yhteen- ja vähennyslaskua kokonaisluvuilla, kaksinumeroinen kertoja ja jakaja, murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla (välineen tai kuvan avulla), erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua, desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla, desimaaliluvun kertominen ja jakaminen 10:llä, 100:lla ja 1000:lla, pyöristäminen, murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin yhteys, prosenttiluvun ja -arvon laskeminen.</p>		
<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p>	<p>3.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin asioihin: piste, suora, jana. Oppilas harjoittelee kulmien luokittelua ja tasokuvioiden tutkimista ja luokittelua.</p> <p>4.lk: Oppilas tutustuu kulman käsitteeseen ja nimityksiin ja harjoittelee terävien ja tylppien kulmien piirtämistä sekä suoraan kulmaan vertaamista. Oppilas luokittelee kolmioita ja monikulmioita ja nimeää niitä. Oppilas tutustuu koordinaatiston 1. neljännekseen ja peilaa sitä suhteessa suoraan.</p> <p>5.lk: Oppilas tutustuu oikokulman käsitteeseen ja</p>	<p>S4 Geometria ja mittaaminen</p>	<p>L4, L5</p>

	<p>mittaa sekä piirtää kulkimia piirtokolmiolla. Oppilas harjoittelee seuraavia käsitteitä: ympyrä ja ympyrän osat: kehä, keskipiste, halkaisija, säde sekä piirtää ympyrän harpilla ja luokittelee kappaleita lieriöihin, kartioihin sekä muihin kappaleisiin. Oppilas osaa tehdä suurennoksen ja pienennöksen mittakaavassa.</p> <p>6.lk: Oppilas nimeää kappaleita ja kuvioita sekä osaa luokitella suorakulmaisen särmiön, ympyrälieriön, ympyräkartion ja pyramidin. Oppilas hallitsee koordinaatiston.</p>		
<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaukseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaus tuloksen järkevyyttä.</p>	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee mittaamista (pituus, tilavuus) erilaisilla mittavälineillä sekä mittaustuloksen ilmoittamista sekä tutustuu piirin käsitteeseen.</p> <p>4.lk: Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen ja mitata oikein sekä arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas harjoittelee yleisimpien mittayksiköiden muuntamista ja suorakulmion piirin sekä pinta-alan laskemista.</p> <p>5.lk: Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen ja mitata sillä tarkasti sekä arvioida mittaustulosta järkevästi. Oppilas harjoittelee piirien, pintaalojen ja tilavuuksien laskemista sekä yleisimpien mittayksiköiden muuttamista.</p> <p>6.lk: Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen ja mitata sillä tarkasti sekä arvioida mittaustulosta järkevästi. Oppilas tutustuu mittayksikköjärjestelmän rakentumiseen sekä yleisimpiin mittayksikkömuunnoksiin. Oppilas</p>	<p>S4 Geometria ja mittaminen</p>	<p>L1, L3, L6</p>

	osaa laskea suorakulmaisen särmiön tilavuuden sekä käyttää mittakaavaa.		
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	3.lk, 4.lk: Oppilas harjoittelee tiedon etsintää taulukosta ja diagrammista sekä laatii yksinkertaisen taulukon ja diagrammin annetusta aineistosta. 5.lk, 6.lk: Oppilas laatii taulukon annetusta aineistosta ja tulkitsee taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keski- ja tyyppiärvon sekä tutustuu todennäköisyyslaskentaan.	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	3.lk, 4.lk: Oppilas harjoittelee ohjelmointia yksinkertaisessa ohjelmointiympäristössä. 5.lk, 6.lk: Oppilas harjoittelee ohjelmointia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	S1 Ajattelun taidot	L1, L4, L5, L6

14.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohdaksi on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana¹⁸⁹ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävä kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa.

¹⁸⁹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omista tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutus-tilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -kä-

sityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuhteiden avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveystietäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3 - 6:

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihheet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen.

S4 Ympäristön tutkiminen: Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia ympäristöön. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.

TAULUKKO 54: Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 – 6

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Merkitys, arvot, asenteet</i>			
<p>T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen</p>	<p>3.lk, 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas hahmottaa ympäristöopin kokonaisuuden ja saavuttaa ympäristötietoisuutta.</p>	<p>S1 Minä ihmisenä: Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot, ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheet, seksuaalinen kehitys ja lisääntyminen oppilaan ikäkauden mukaisesti, terveyden osa-alueet ja voimavarat, arjen terveystottumukset, mielenterveystaidot, sairauksien ehkäisy ja itsehoitotaidot sekä tunteiden tunnistaminen, ilmaiseminen ja sääteleminen.</p> <p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Arjen tilanteiden, ilmiöiden ja teknologian selittäminen eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla, turvallisuuden edistäminen ja turvataidot esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.</p> <p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristö, ihmisen toiminta, luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaali ymmärrys.</p> <p>S4 Ympäristön tutkiminen: Elinympäristön elollinen ja eloton luonto, rakennettu ja sosiaalinen ympäristö, ympäristön ilmiöt, materiaalit ja teknologiset sovellukset, sää, maa- ja kallioperä, voiman käsite tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen sekä ympäristössä toimimisen oikeudet ja velvollisuudet.</p>	

		<p>S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Olo- muotoja ja aineiden ominaisuuksia, palaminen, yhteyttäminen, veden kiertokulku, lähiavaruus, vuodenaajat, päivän ja yön vaihtelu, maapallon rakenne, ravintoketjut, eläinten ja kasvien lisääntyminen, ravinnon tuotanto ja ruoan reitit sekä metsien hyötykäyttö.</p> <p>S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastomuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa, oman toiminnan vaikutukset ympäristöön, ympäristövastuullisen toiminnan harjoittelu omassa lähiympäristössä ja toisista huolehtiminen.</p>	
<p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan</p>	<p>3.lk, 4.lk: Oppilas osaa työskennellä pitkäjänteisesti. 5.lk: Oppilas osaa asettaa omat opiskelutavoitteensa ja työskennellä pitkäjänteisesti omien opiskelutavoitteiden asettaminen 6.lk: Oppilas osaa asettaa omat opiskelutavoitteensa ja työskennellä pitkäjänteisesti sekä tunnistaa omaa oppimista tukevia tekijöitä.</p>	<p>S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen</p>	L1, L7
<p>T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle</p>	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee toimimaan vastuullisesti suhteessa ympäristöönsä. Oppilas huomioi kestävä kehityksen arjen toiminnassa. Oppilas harjoittelee lajittelua ja kierättämistä. 4.lk: Oppilas harjoittelee toimimaan vastuullisesti suhteessa ympäristöönsä. Oppilas huomioi kestävä kehityksen arjen toiminnassa. Oppilas harjoittelee lajittelua ja kierättämistä. Oppilas pohtii oman toiminnan vaikutusta ympäristöön.</p>	<p>S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen</p>	L3, L7

	<p>5.lk: Oppilas harjoittelee toimimaan vastuullisesti suhteessa ympäristöönsä. Oppilas huomioi kestävän kehityksen arjen toiminnassa. Oppilas harjoittelee lajittelua ja kierättämistä. Oppilas pohtii oman toiminnan vaikutusta ympäristöön ja luonnonvarojen kestävää käyttöä.</p> <p>6.lk: Oppilas harjoittelee toimimaan vastuullisesti suhteessa ympäristöönsä. Oppilas huomioi kestävän kehityksen arjen toiminnassa. Oppilas harjoittelee lajittelua ja kierättämistä. Oppilas pohtii oman toiminnan vaikutusta ympäristöön sekä ilmastonmuutosta ja sen hillitsemistä, luonnonvarojen kestävä käyttöä ja ihmiskunnan globaalia hyvinvointia nyt ja tulevaisuudessa.</p>		
<i>Tutkimisen ja toimimisen taidot</i>			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	<p>3.lk, 4.lk: Oppilas suunnittelee ja toteuttaa pienimuotoisia tutkimusprojekteja.</p> <p>5.lk, 6.lk. Oppilas harjoittelee tutkimuksen eri vaiheita ja opettelee asettamaan tutkimuskysymyksiä.</p>	<p>S1 Minä ihmisenä</p> <p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen</p> <p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan</p> <p>S4 Ympäristön tutkiminen</p> <p>S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut</p> <p>S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen</p>	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee tehtävien avulla tutkimuksen tekemistä ja tekee pienien tutkimusten suunnittelua ja toteuttaa niitä yksin ja yhdessä muiden kanssa.</p> <p>4.lk: Oppilas tekee pieniä tutkimusprojekteja, esim. kasvatuskokeita sekä mittaa lämpötilaa.</p> <p>5.lk: Oppilas suunnittelee ja toteuttaa tutkimusprojektin ja dokumentoi sen.</p> <p>6.lk: Oppilas suunnittelee ja toteuttaa tutkimusprojektin ja dokumentoi sen. Oppilas harjoittelee tutkimustulosten tulkitsemista.</p>	<p>S1 Minä ihmisenä</p> <p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen</p> <p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan</p> <p>S4 Ympäristön tutkiminen</p> <p>S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut</p> <p>S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen</p>	L1, L5

<p>T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin</p>	<p>3.lk, 4.lk: Oppilas harjoittelee syy-seuraussuhteiden tunnistamista sekä osaa havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeen mukaisesti. 5.lk, 6.lk: Oppilas osaa havainnoida, mitata ja dokumentoida.</p>	<p>S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen</p>	<p>L1, L2, L5</p>
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien</p>	<p>3.lk: Oppilas tutustuu arjen teknisiin sovelluksiin (esim. kuumemittari). 4.lk: Oppilas tutustuu arjen teknisiin sovelluksiin ja niiden käyttöön esim. paloturvallisuuden kannalta, lämpömittarit. 5.lk: Oppilas ymmärtää keskeisten arjen teknisten sovellusten ja toimintaperiaatteiden käytön. 6.lk: Oppilas ymmärtää arjen keskeisten teknisten sovellusten käytön oman tutkimuksen tekemisessä.</p>	<p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen</p>	<p>L2, L3, L5</p>
<p>T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen</p>	<p>3.lk, 4.lk: Oppilas tutustuu ja oppii arjen turvataidot (sähkö-, liikenne- ja paloturvallisuus) ja osaa toimia ensiapu- ja vaaratilanteissa. 5.lk, 6.lk: Oppilas hallitsee turvataidot ja ymmärtää fyysisen ja psyykkisen koskemattomuuden käsitteet. Oppilas tutustuu päihteiden aiheuttamiin vaaroihin ja myrkytyksiin ja opettelee toimimaan tilanteissa oikein. Oppilas kertaa ensiaputaitoja.</p>	<p>S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen</p>	<p>L3</p>
<p>T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä</p>	<p>3.lk: Oppilas tekee retkiä lähiympäristöön ja harjoittelee jokamiehen oikeuksia sekä hahmottaa pihan elinympäristönä. 4.lk: Oppilas tekee retkiä lähiympäristöön ja harjoittelee jokamiehen oikeuksia sekä hahmottaa pientareen ja ojanvarren elinympäristönä. 5.lk: Oppilas tutustuu metsään elinympäristönä sekä metsän kerroksiin ja kasveihin. 6.lk: Oppilas tutustuu suohon elinympäristönä ja metsien</p>	<p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen</p>	<p>L3</p>

	virkistys- ja hyötykäyttöön sekä ihmisen toiminnan vaikutukseen suhteessa ympäristöön.		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	3.lk 4.lk: Oppilas harjoittelee oman mielipiteen ja ajatusten ilmaisemista, toisen kuuntelemista ja kunnioittamista, tunnetaitoja ja tunnesäätelyä. 5.lk: Oppilas harjoittelee oman mielipiteen ja ajatusten ilmaisemista, toisen kuuntelemista ja kunnioittamista sekä eri näkökantojen huomioimista. 6.lk: Oppilas harjoittelee oman mielipiteen ja ajatusten ilmaisemista, toisen kuuntelemista ja kunnioittamista sekä eri näkökantojen huomioimista. Oppilas kehittää vuorovaikutustaitojaan ryhmätöissä ja erilaisissa rooleissa.	S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsitteilyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	3.lk: Oppilas harjoittelee tiedon etsintää opettajan valitsemista lähteistä esim. digiopetusmateriaalista. 4.lk: Oppilas harjoittelee tiedon etsintää itsenäisesti sekä opettajan valitsemista lähteistä esim. digiopetusmateriaalista. Oppilas saavuttaa tietoisuuden nettiturvallisuudesta. 5.lk: Oppilas harjaannuttaa tiedonetsintätaitojaan ja tietoisuutta nettiturvallisuudesta. 6.lk: Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian käyttöä tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas tiedostaa tieto- ja viestintäteknologian vastuullisen, turvallisen ja ergonomisen käytön pääpiirteet.	S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen	L4, L5
<i>Tiedot ja ymmärrys</i>			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsit-	3.lk, 4.lk, 5.lk: Oppilas hahmottaa ihmisen toiminnan ja sen vaikutuksen ympäristöön. -ihmisen toiminta ja sen vaikutus ympäristöön	S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen	L1

teiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	6.lk: Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan merkityksen ympäristön tuhoajana sekä tutustuu ilmastonmuutokseen käsitteenä.	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen	
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöistä	3.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin asioihin: avaruus, vuorokausi, kuukausi ja vuosi planetaarisina ilmiöinä sekä yksinkertaiseen ravintoketjuun. 4.lk: Oppilas tutustuu säähän ilmiönä ja yksinkertaiseen ravintoketjuun. 5.lk: Oppilas tutustuu ravintoketjuun ja yhteyttämiseen. 6.lk: Oppilas ymmärtää lähiavaruuden ja maapallon rakenteen sekä maan osana aurinkokuntaa. Oppilas harjoittelee seuraavia asioita: pituus- ja leveyspiirit, päiväntasaaja, kääntöpiirit.	S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	3.lk: Oppilas harjoittelee tiedonetsintää eri lähteistä ohjattuna. 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas harjoittelee tiedon etsintää eri lähteistä ja opettelee arvioimaan lähteitä kriittisesti.	S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintointojen ja kehityksen ymmärtämiseen	3.lk: Oppilas tutustuu maa- ja kallioperään sekä Suomen eliöihin ja elinympäristöihin. Oppilas tutkii lähialueen eliöitä ja elinympäristöjä sekä tutustuu eliöiden talvehtimiseen. 4.lk: Oppilas tutustuu Pohjoismaiden eliöihin ja elinympäristöihin. 5.lk: Oppilas tutustuu ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintointoihin: murrosikä, lisääntyminen, ihmislajin kehitysvaiheet. 6.lk: Oppilas rakentaa kasvion ohjatusti.	S1 Minä ihmisenä S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen	
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä	3.lk: Oppilas tutustuu kartan ominaisuuksiin, ilmaisuun ja Suomen luonnonmaantieteellisiin alueisiin.	S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut	L5

<p>harjaannuttamaan kartan- käyttö- ja muita geomedia- taitoja</p>	<p>4.lk: Oppilas oppii tulkitse- maan karttoja ja karttasymbo- leja, Pohjoismaita maantie- teellisenä alueena, ymmärtää Golfvirran merkityksen sekä ihmisen toiminnan eri luon- nonympäristöissä. 5.lk: Oppilas tulkitsee erilaisia kartta-aineistoja ja diagram- meja, tutustuu Eurooppaan maanosana ja sen eliöihin sekä elinympäristöihin ja il- mastoalueisiin ja ravinnontuo- tantomuotoon. 6.lk: Oppilas tutustuu muiden maanosien luonnonympäris- töihin ja ihmisen toimintaan sekä seuraaviin asioihin: man- tereet, maanosat, valtameret, kartat ja muu geomedia.</p>	<p>S6 Kestävän tulevaisuuden ra- kentaminen</p>	
<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaat- teen ymmärtämiseksi</p>	<p>3.lk: Oppilas tutkii yksinkertai- sia laitteita: vipu, kiila, pyörä ja jousi. 4.lk: Oppilas tutustuu läm- pöön, valoon ja ilmaan fy- siikan ilmiöinä. 5.lk: Oppilas tutustuu ener- gian säilymisen periaatteisiin ja energialajien muuntumi- seen. 6.lk: Oppilas tutustuu ener- gian säilymisen periaatteisiin ja energialajien muuntumi- seen sekä kappaleiden liikkeen muu- toksiin, voiman periaattee- seen. Oppilas rakentaa virta- piirejä ja tutustuu aineiden sähkönjohtavuuteen sekä säh- kön periaatteisiin.</p>	<p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteis- söissä toimiminen S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, peri- aatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden ra- kentaminen</p>	
<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiaalisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaat- teen ymmärtämiseksi</p>	<p>3.lk: Oppilas tutustuu veden olomuotoihin. 4.lk: Oppilas harjoittelee seu- raavia asioita: lämpö ja valo kasvutekijöinä, lämpötilan mittaaminen, materiaalien uusiokäyttö. 5.lk: Oppilas tutustuu: ilman ominaisuudet, lämpö, palami- nen, lämpöenergia. 6.lk: Oppilas tutustuu: veden kiertokulku, veden ominaisuu- det: Oppilas rakentaa konk- reettisia malleja ja harjoitte- lee abstraktien mallien raken- tamista.</p>	<p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteis- söissä toimiminen S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, peri- aatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden ra- kentaminen</p>	

<p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntilannetta, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamista arjessa</p>	<p>3.lk: Oppilas opettelee arjen terveystottumuksia. 4.lk: Oppilas sisäistää arjen terveystottumukset (ravinto, uni, hygienia, liikunta) ja oppii itsehoitotaitoja sairastumisen varalle. 5.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin asioihin: terveyden edistäminen, murrosikä, ihmisen seksuaalisuus ja seksuaalisuuden monimuotoisuus ikäkauden mukaisesti, päihteet. 6.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin asioihin: terveyden osa-alueet, terveyden edistäminen, elämäntilannetta eri vaiheet, murrosikään liittyvät keskeiset kasvun ja kehityksen tunnuspiirteet, päihteet.</p>	<p>S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen</p>	L3
--	---	---	----

14.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntilannetta kehittämistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäntilannetta ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä.

Oppilaita rohkaistaan ystävyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvoisitodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

Evangelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3 - 6:

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähi-alueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkautta kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kulaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa

oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

TAULUKKO 55: Uskonnon ja evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 - 6

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	<p>3.lk: Oppilas tutustuu kristinuskon keskeisiin käsitteisiin ja Raamattuun (vanha testamentti) sekä symboleihin ja luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin ja oman seurakunnan toimintaan.</p> <p>4.lk: Oppilas tutustuu kristinuskon keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Oppilas perehtyy luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin ja oman seurakunnan toimintaan sekä jumalanpalvelukseen. Oppilas tutustuu:</p> <p>Uusi testamentti: Jeesuksen elämä, opetukset ja merkitys kristinuskossa.</p> <p>5.lk: Oppilas tutustuu kristinuskon keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin ja perehtyy luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin ja oman seurakunnan toimintaan sekä jumalanpalvelukseen. Oppilas syventää käsitystään luterilaisen kirkon käsityksestä Jumalasta, armosta ja Raamatusta. Oppilas käsittelee Raamatua omatoimisesti.</p> <p>6.lk: Oppilas tutustuu kristillisiin kirkkokuntiin ja perehtyy alustavasti niiden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen sekä seurakunnan toimintaan.</p>	S1 Suhde omaan uskontoon: Kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia, kristinuskon moninaisuus, protestanttisuus osana kristinuskoa, Martin Luther, Mikael Agricola, luterilaisuuden oppi, sakramentit, rukoukset, jumalanpalvelus, seurakunnan toiminta, Raamattu kirjana, Raamatun erilaisia tyyli- ja kielialueita, uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus, Jeesuksen elämä, opetukset ja merkitys kristinuskossa, kirkkovoosi, elämänkaaren kristilliset rituaalit ja niiden tapakulttuurit, kirkko uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuri ja siihen liittyvä symboliikka.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	3.lk: Oppilas laajentaa tietoja kirkkovoudesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvistä tapakulttuureista. Oppilas tutustuu kristillisten juhlien yhteydessä Jeesuksen elämään, opetukseen ja merki-	S1 Suhde omaan uskontoon	L1, L2

	<p>tykseen kristinuskossa. Oppilas tutustuu virsiin ja muuhun hengelliseen musiikkiin.</p> <p>4.lk: Oppilas laajentaa tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvistä tapakulttuureista.</p> <p>Oppilas tutustuu Uuden testamentin keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. Oppilas tutustuu kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan.</p> <p>5.lk, 6.lk: Oppilas laajentaa tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvistä tapakulttuureista. Oppilas tutustuu kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan sekä kristinuskon pyhiin paikkoihin ja niiden merkitykseen.</p>		
<p>T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta</p>	<p>3.lk: Oppilas tutustuu Vanhan testamentin kertomuksiin:</p> <p>4.lk: Oppilas tutustuu Uuteen testamenttiin (evangeliumien tyyliin) ja uskonnollisen kielen erityispiirteisiin ja vertauskuvallisuuteen.</p> <p>5.lk: Oppilas tutustuu Raamattuun kirjana ja sen erilaisiin tyyliin. Oppilas oppii tulkitsemaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.</p> <p>6.lk: Oppilas tutustuu Vuorisarnaan ja tarkastelee maailman uskontojen pyhiä kirjoituksia.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä, juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistävät profeetiat, pyhät paikat ja kertomukset sekä Jeesuksen asema näissä uskonnoissa, Suomen ja Euroopan uskonnollinen ja katsomuksellinen nykytila, taustaa sekä uskonnottoisuus.</p>	<p>L2, L3, L4</p>
<p>T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä</p>	<p>3.lk: Oppilas tarkastelee Vanhaa testamenttia historiallisesta näkökulmasta ja opettelee käsittelemään uskonnon teemoja sekä tarkastelemaan niitä mediassa ja populaarikulttuurissa.</p> <p>4.lk: Oppilas tarkastelee Jeesuksen elämää historiallisten lähteiden avulla.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon</p> <p>S2 Uskontojen maailma</p> <p>S3 Hyvä elämä: Kultainen sääntö sekä sen etiikka kristinuskossa ja eri uskonnoissa, rakkauden kaksoiskäsky, kymmenen käskyä, keskeisiä elämäkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista, ihmisoikeusetiikka,</p>	<p>L4, L5, L6</p>

	<p>5.lk: Oppilas tarkastelee objektiivisesti uskonnollista tietoa, joka on hankittu eri tietolähteistä.</p> <p>6.lk: Oppilas tutustuu eumeniaan ja uskontodialogiin. Oppilas tarkastelee uskontoon liittyviä ilmiöitä mediassa ja populaarikulttuurissa.</p>	<p>YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen.</p>	
<p>T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan</p>	<p>3.lk, 4.lk: Oppilas tarkastelee kristinuskon vaikutusta suomalaiseen kulttuuriin sekä sen näkymistä näkyminen populaarikulttuurissa.</p> <p>5.lk: Oppilas perehtyy kristinuskon syntyyn ja alkuvaiheisiin sekä Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitykseen kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Oppilas pohtii protestanttilaisuutta osana kristinuskoa sekä tutustuu alustavasti muihin uskontoihin siinä määrin, kun ne liittyvät omaan elämään.</p> <p>6.lk: Oppilas ymmärtää varhaisen kristillisyyden merkityksen kristinuskon maailmanuskonnoksi kehittymiselle ja tutustuu Suomen sekä Euroopan uskonnolliseen ja katsomukselliseen nykytilaan ja sen taustaan sekä uskonottomuuteen. Oppilas tutustuu Mikael Agricolaan ja Martin Lutherin merkitykseen uskonnon uudistajina.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon S3 Hyvä elämä</p>	<p>L1, L2</p>
<p>T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa</p>	<p>5.lk: Oppilas tutustuu kristinuskon vaikutukseen ja historiaan Euroopassa kristinuskon syntyvaiheista keskiajan loppuun.</p> <p>6.lk: Oppilas tutustuu alustavasti juutalaisuutta, islamia ja kristinuskoa yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa.</p>	<p>S3 Hyvä elämä</p>	<p>L2</p>
<p>T7 kannustaa oppilasta kun-</p>	<p>3.lk: Oppilas osallistuu koulun järjestämiin kristillisiin</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon S3 Hyvä elämä</p>	<p>L2, L5, L6</p>

<p>niottamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa</p>	<p>tilaisuuksiin ja niihin liittyviin asianmukaisiin ja kunnioittaviin käyttäytymissääntöihin.</p> <p>4.lk, 5lk, 6.lk: Oppilas osallistuu koulun järjestämiin kristillisiin tilaisuuksiin ja niihin liittyviin asianmukaisiin ja kunnioittaviin käyttäytymissääntöihin. Oppilas tarkastelee mitä pyhyys merkitsee uskonnossa, mitä on oma ja toisen pyhä.</p>		
<p>T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin</p>	<p>3.lk: Oppilas tutustuu Vanhan testamentin tärkeimpiin eettisiin opetuksiin (10 käskyä). Oppilas tarkastelee Vanhan ja Uuden testamentin valittujen kertomusten kautta elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja.</p> <p>4.lk: Oppilas tutustuu Uuden testamentin tärkeimpiin eettisiin opetuksiin (Kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäsky). Oppilas tarkastelee Vanhan ja Uuden testamentin valittujen kertomusten kautta elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja.</p> <p>5.lk: Oppilas tutustuu kristinuskon keskeisiin eettisiin ohjeisiin Paavalin opetusten kautta.</p> <p>6.lk: Oppilas perehtyy kristinuskon tärkeimpiin eettisiin ohjeisiin Jeesuksen Vuorisäärän perusteella. Oppilas pohtii ja vertailee eri uskontojen eettisiä näkemyksiä, esim. Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja muissa uskonnoissa</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä</p>	<p>L7</p>
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta</p>	<p>3.lk, 4.lk: Oppilas perehtyy YK:n lastenoikeuksien sopimukseen, ihmisarvon ja elämän kunnioittamiseen ja luonnon vaalimiseen.</p> <p>5.lk, 6.lk: Oppilas perehtyy YK:n lastenoikeuksien sopimukseen, ihmisarvon ja elämän kunnioittamiseen ja luonnon vaalimiseen. Oppilas tutustuu arjen esimerkkeihin ihmisoikeuksien toteutumisesta.</p>	<p>S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä</p>	<p>L2</p>

<p>T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta</p>	<p>3.lk: Oppilas oppii arvioimaan omia valintoja, niiden motiiveja ja seurauksia. Oppilas tutustuu arjen esimerkkeihin kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. 4.lk, 5.lk: Oppilas oppii arvioimaan omia valintoja, niiden motiiveja ja seurauksia. Oppilas tutustuu arjen esimerkkeihin kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Oppilas harjoittelee soveltamaan kristillisten periaatteiden soveltamista omassa pohdinnassa. 6.lk: Oppilas oppii arvioimaan omia valintoja, niiden motiiveja ja seurauksia. Oppilas tutustuu arjen esimerkkeihin kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Oppilas harjoittelee soveltamaan kristillisten periaatteiden soveltamista omassa pohdinnassa. Oppilas pohtii globaalin vastuun käsitettä.</p>	<p>S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä</p>	<p>L1, L3, L6</p>
<p>T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään</p>	<p>3.lk: Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, ilmaisee omia ajatuksiaan ja kunnioittaa toisia. 4.lk: Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, ilmaisee omia ajatuksiaan ja kunnioittaa toisia. Oppilas käy keskustelua muiden kanssa uskontoon liittyen. 5.lk, 6.lk: Oppilas peilaa kristinuskon näkemyksiä muiden uskontojen näkemyksiin uskonnosta käytävässä keskustelussa.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskuntoon S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä</p>	<p>L1, L4, L6, L7</p>
<p>T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään</p>	<p>3.lk: Oppilas kehittää tunteita ja itsetuntemustaan. 4.lk, 5.lk: Oppilas kehittää tunteita ja itsetuntemustaan ja pohtii kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. 6.lk: Oppilas kehittää tunteita ja itsetuntemustaan ja pohtii kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Oppilas kehittää elämäntaitojaan.</p>	<p>S3 Hyvä elämä</p>	<p>L1</p>

14.4.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskelleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3 - 6 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään

rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävästä kehityksestä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

TAULUKKO 56: Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 – 6

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eetti-	3.lk: Oppilas tutkii vapautta ja vastuuta erityisesti ajattelun, uskonnon ja elämäkatsomuksen näkökulmista. Oppilas pohtii tekojen tarkoituksia ja seurauksia.	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Toisen kohtaaminen, erilaisten näkökulmien arvostaminen, oikeudenmukaisuuden ilmeneminen jokapäiväi-	L1, L2, L3, L7

<p>siä periaatteita arjen tilanteisiin</p>	<p>4.lk: Oppilas harjoittelee toisen kohtaamista ja erilaisen näkökulman arvostamista. Oppilas pohtii yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä.</p> <p>5.lk: Oppilas havainnoi oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä ja hyvyyden ilmenemistä ajatuksissa ja teoissa. Oppilas pohtii ihmisen kykyä pahuuteen ja etiikan perusteita sekä seksuaalista identiteettiä ja sen vaikutusta elämän valintoihin.</p> <p>6.lk: Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä koettuihin tilanteisiin.</p>	<p>sessä elämässä, vapaus ja vastuu ajattelun-, uskonnon- ja elämäntapojen vapauden näkökulmista, arvon ja normin käsitteet, yhdenvertaisuus, onnellisuus, hyvä elämä sekä oman näkemyksen erittely ja perustelevuus suhteessa toisiin.</p> <p>S2 Erilaisia elämäntapoja: Oma identiteetti, suomalainen kulttuuri, kulttuurivähemmistöt, erilaiset elämäntavat ja maailmankatsomukset, yhdenvertaisuus, hyväksyminen, ymmärtäminen, tietäminen, uskominen ja luuleminen.</p> <p>S3 Yhteiselämän perusteita: Ihmisten yhteiselämän perusteet, sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkitykset niin oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin, lasten oikeudet ja niiden toteutuminen lähellä ja kaukana sekä tekojen eettinen arvioiminen.</p> <p>S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuus, kestävä kehitys sekä omien näkemysten erittely ja perustelevuus suhteessa kestävään tulevaisuuteen.</p>	
<p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p>	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee oman näkemyksen erittelyä ja perustelevuutta suhteessa toisiin.</p> <p>4.lk, 5.lk: Oppilas harjoittelee oman näkemyksen erittelyä ja perustelevuutta suhteessa toisiin sekä tunnistamaan väitteitä.</p> <p>6.lk: Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perustelujen asiaankuuluvuutta.</p>	<p>S1 Kasvaminen hyvään elämään</p> <p>S2 Erilaisia elämäntapoja</p> <p>S3 Yhteiselämän perusteita</p> <p>S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus</p>	<p>L1, L4, L5</p>
<p>T3 edistää oppilaan kykyä oi-</p>	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee soveltamaan tekojen ja seuraus-</p>	<p>S1 Kasvaminen hyvään elämään</p> <p>S2 Erilaisia elämäntapoja</p>	<p>L1, L4</p>

<p>valtaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p>	<p>ten arviointia käytännön elämäntilanteissa. 4.lk: Oppilas perehtyy arvon ja normin käsitteisiin. 5.lk: Oppilas tutustuu demokratian ja rauhan käsitteisiin. 6.lk: Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan.</p>	<p>S3 Yhteiselämän perusteita</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p>	<p>3.lk: Oppilas tutkii erilaisia luontokäsityksiä, ihmisen ja luonnon tulevaisuutta ja kestävä kehitystä. 4.lk: Oppilas harjoittelee ymmärtämään omia näkemyksiään, argumentointejaan ja oman näkemyksen erittelyä sekä perustelemista suhteessa toisiin. Oppilas tutustuu syrjinnän eri muotoihin. 5.lk: Oppilas tutustuu elämän evoluutioon, kansainvaellukseen, maahanmuuttoon, pakolaisuuteen (käsitteiden, syiden ja seurausten pohdintaa). 6.lk: Oppilas osaa kuvailla, mitä tarkoittaa itsestä, toisesta ja luonnosta vastuunottaminen ja kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa.</p>	<p>S1 Kasvaminen hyvään elämään S2 Erilaisia elämäntapoja S3 Yhteiselämän perusteita</p>	<p>L3, L7</p>
<p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.</p>	<p>3.lk: Oppilas perehtyy maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen sekä perheisiin eri puolilla maailmaa. Oppilaalla tiedostaa oman maan sen kulttuurin ja perinteet ennen ja nyt. 4.lk: Oppilas syventää tietoutta maailman kulttuuriperinnöstä ja sen arvokkuudesta. Oppilas tutustuu suomalaiseen kulttuuriin ja sen vähemmistöihin. 5.lk: Oppilas tutustuu maailman kulttuuriperintöön (UNESCO) ja opettelee tieteellisen maailmanselityksen vertailua legendoihin ja myyttisiin sekä uskonnollisiin selityksiin. 6.lk: Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas</p>	<p>S2 Erilaisia elämäntapoja S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus</p>	<p>L2, L4, L5</p>

	osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta.		
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	3.lk: Oppilas perehtyy erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa. 4.lk: Oppilas tutkii erilaisia luontokäsityksiä ja ihmisen vastuuta luonnosta sekä maailmaa ja maailmankaikkeutta sekä sen merkitystä itselleen. 5.lk: Oppilas pohtii erilaisten aikakäsitysten ja maailmanselitystapojen vaikutus ihmisten elämään ja luontoa taiteilijoiden innoituksen lähteenä. 6.lk: Oppilas osaa nimetä joidakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.	S1 Kasvaminen hyvään elämään S2 Erilaisia elämäntapoja S3 Yhteiselämän perusteita S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	L1, L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	3.lk: Oppilas harjoittelee oppimaan oppimisen taitoja. 4.lk: Oppilas harjoittelee oppimaan oppimisen taitoja ja asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen. 5.lk: Oppilas asettaa tavoitteita omalle opiskelulle ja opettelee arvioimaan omaa oppimistaan. 6.lk: Oppilas asettaa tavoitteet opiskelulle ja etenee tavoitteiden suuntaisesti. Oppilas arvioi tavoitteiden saavuttamista yksin tai ryhmässä.	S1 Kasvaminen hyvään elämään S2 Erilaisia elämäntapoja S3 Yhteiselämän perusteita S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	L1, L2, L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	3.lk, 4.lk: Oppilas harjoittelee oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin. Oppilas harjoittelee suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden ymmärtämistä. 5.lk: Oppilas harjoittelee oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin. Oppilas harjoittelee suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden ymmärtämistä. Oppilas tutustuu monikulttuurisuuteen. 6.lk: Oppilas opettelee ilmaisemaan omaa katsomuksellista ajattelua rakentavasti. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.	S1 Kasvaminen hyvään elämään S2 Erilaisia elämäntapoja S3 Yhteiselämän perusteita	L2, L7

<p>T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeus-etiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia</p>	<p>3.lk: Oppilas tutustuu lasten oikeuksiin lähellä ja kaukana. 4.lk, 5.lk: Oppilas tutustuu YK:n lastenoikeuksien sopimukseen. 6.lk: Oppilas tutustuu YK:n ihmisoikeuksien julistuksen keskeiseen sisältöön (lasten oikeudet).</p>	<p>S3 Yhteiselämän perusteita</p>	<p>L2, L3</p>
<p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>	<p>3.lk: Oppilas pohtii yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää ja saavuttaa hyvät kaveritaidot. 4.lk: Oppilas harjoittelee tunnetaitoja ja arkipäivän etiikkaa: anteeksipyyttäminen ja anteeksiantaminen. Oppilaalla on hyvät kaveritaidot. 5.lk: Oppilas harjoittelee arkipäivän etiikkaa: riita ja sen sopiminen, rehellisyys, hyvät tavat, kateus. Oppilas harjoittelee ennakkoluuloista tietoiseksi tulemistä. 6.lk: Oppilas oppii kuvaamaan vastuullisen vaikuttamisen keinoja.</p>	<p>S1 Kasvaminen hyvään elämään S2 Erilaisia elämäntapoja S3 Yhteiselämän perusteita S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus</p>	<p>L5, L6, L7</p>

14.4.8 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaansa vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiiviseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikoja,

ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuviin kohtiin. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600 - 1700-luvuilla.

TAULUKKO 57: Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4 – 6

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Merkitys, arvot ja asenteet</i>			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	5.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin asioihin: historia tiedettä, joka tutkii menneisyyttä, oman suvun historia (lähteenä kirjeet, kuvat, esineet). Oppilas perehtyy ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelyskulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Ihmisen eläminen pienissä populaatioissa, metsästyskulttuuri sekä maanviljelyskulttuurin murros ja sivilisaation synty. S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Demokratian orastus Kreikassa, roomalainen yhteiskunta sekä aikakauden tarkasteleminen Pohjolan asuttamisen näkökulmasta. S3 Keskiaika: Keskiaikainen maailmankuva, idän ja lännen kulttuuriset yhtäläisyydet ja erot sekä niiden vaikutukset eri ihmisryhmille, Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen. S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tieteen, taiteen ja ihmisten uskomusten muutokset. S5 Suomi osana Ruotsia: Suomi 1600 - 1700-luvuilla.	L1-L7
<i>Tiedon hankkiminen menneisyydestä</i>			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	5.lk: Oppilas tutustuu historiassa käytettäviin tietolähteisiin (arkeologiset, kirjalliset, kuvalliset ja suulliset lähteet) ja demokratian syntyyn Kreikassa sekä roomalaiseen yhteiskuntaan. Oppilas tarkastelee aikakautta myös Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	5.lk: Oppilas harjoittelee tunnistamaan lähteen ja tulkinan eron. 6.lk: Oppilas harjoittelee tunnistamaan faktan ja tulkinnan eron, havaitsemaan historiallisen tiedon tulkinnallisuuden ja tutustumaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	L1, L2, L4-L7

<i>Historian ilmiöiden ymmärtäminen</i>			
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	5.lk: Oppilas oppii hahmottamaan aikajanat ja tavat jakaa historia aikakausiin. 6.lk: Oppilas saavuttaa ymmärryksen kronologiasta ja hallitsee esimerkkejä historian eri aikakausien pääpiirteistä.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	6.lk: Oppilas harjoittelee historiallisen empatian: kyky asettua menneen ajan ihmisen asemaan ja nimetä ihmisen toiminnan motiiveja.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	L2-L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	5.lk: Oppilas hahmottaa syy-seuraussuhteet historian ilmiöissä. Oppilas perehtyy keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Oppilas tutustuu Suomen siirtymiseen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen. 6.lk: Oppilas hahmottaa syy-seuraussuhteet historian ilmiöissä. Oppilas tarkastelee kehitystä Suomessa 1600 - 1700 -luvulla.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	6.lk: Oppilas opettelee ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	5.lk: Oppilas hahmottaa ja tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen. 6.lk: Oppilas hahmottaa ja tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen. Oppilas osaa antaa esimerkkejä jatkuvuudesta.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	L1, L2, L4, L7
<i>Historiallisen tiedon käyttäminen</i>			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	5.lk: Oppilas tunnistaa historian ilmiöiden syy-seuraussuhteet.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty	L1, L2, L4

	6.lk: Oppilas tunnistaa historian ilmiöiden syy-seuraussuhteet ja osaa antaa niistä esimerkkejä.	S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	5.lk: Oppilas hahmottaa, että saman historiallisen ilmiön tai tapahtuman voi selittää eri tavoin. 6.lk: Oppilas osaa antaa esimerkkejä siitä, että saman historiallisen ilmiön tai tapahtuman voi selittää eri tavoin.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	5.lk: Oppilas osaa selittää saman tapahtuman tai ilmiön eri kokijan/toimijan näkökulmasta. 6.lk: Oppilas osaa selittää saman tapahtuman tai ilmiön eri kokijan/toimijan näkökulmasta. Oppilas ymmärtää saman ilmiön tai tapahtuman erilaisia näkökulmia.	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	L2-L4, L6, L7

14.4.9 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja koulu yhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuivat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat

osallistumisen harjoittamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuun yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimaansa tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja yhteisöiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja peruseriaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

TAULUKKO 58: Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4 - 6

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen

<i>Merkitys, arvot ja asenteet</i>			
<p>T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana</p>	<p>4.lk: Oppilas tutustuu yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja lähiyhteisön näkökulmasta.</p>	<p>S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Yhteiskunnan toiminta yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta, omat vaikutusmahdollisuudet lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen, työntekeminen, ammatteja, rahan käyttäminen sekä vastuullinen kuluttaminen arjen tilanteissa. S2 Demokraattinen yhteiskunta: Demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, Suomen eri kulttuureita ja vähemmistöryhmiä. S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa ja erilaisissa harrastuksissa. S4 Taloudellinen toiminta: Taloudellinen toiminta ja sen merkitys, rahankäyttö, ansaitseminen, säästäminen ja kestäväan kuluttaminen.</p>	
<p>T2 tukea oppilasta harjaanuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin</p>	<p>4.lk: Oppilas tarkastelee yhteisiä sääntöjä ja ymmärtää niiden merkityksiä sekä toimii niiden mukaan.</p>	<p>S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen S4 Taloudellinen toiminta</p>	

<i>Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys</i>			
<p>T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä,</p>	<p>4.lk: Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksien ja oikeusjärjestelmän olemassaolon ja tarkastelee tasa-arvon periaatteita sekä</p>	<p>S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus</p>	<p>L2, L3, L4, L7</p>

ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	ymmärtää niiden merkityksen toimimalla periaatteiden mukaan.	ja vaikuttaminen	
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	4.lk: Oppilas tunnistaa median roolin omassa elämässä ja ymmärtää median käytön vaikuttamisen välineenä.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen S4 Taloudellinen toiminta	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	4.lk: Oppilas antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen S4 Taloudellinen toiminta	L3, L4, L6, L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	4.lk: Oppilas hahmottaa erilaisia näkökulmia ja tarkoitusperiä.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen	L1, L2, L4
<i>Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen</i>			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	4.lk: Oppilas sisäistää demokraattisessa yhteisössä toimimisen perussäännöt: kuunteleminen, kantaa ottaminen, sopeutuminen enemmistö päätöksiin, vaikuttaminen lähiympäristössä.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen S4 Taloudellinen toiminta	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	4.lk: Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön liittyviä ratkaisuja.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen S4 Taloudellinen toiminta	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	4.lk: Oppilas harjoittelee median turvallista käyttöä.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen	L3, L4, L5, L7

14.4.10 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisiä taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja omaaloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja mu-

siikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvoisitodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3 - 6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödynnettävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuri-perinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

TAULUKKO 59: Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 - 6

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Osallisuus</i>			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	3.lk: Oppilas toimii musisoivan ryhmän jäsenenä ja ottaa muut huomioon ottaminen yhteismusisoinnissa. 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas kehittää musiikillisia yhteistyötaitojaan.	S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoivan ryhmän jäsenenä toimiminen, äänenkäyttö, laulaminen, liikkuminen sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita.	L2, L6, L7

		<p>S2 Mistä musiikki muodostuu: Peruskäsitteet, rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri, dynamiikka, tulkitseminen ja musiikin ilmaisulliset keinot.</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Oppilaiden omat kokemukset ja havainnot musiikista sekä sen tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella.</p> <p>S4 Ohjelmisto: Lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia, kansanmusiikkia ja oppilaiden omia tuotoksia.</p>	
<i>Musiikilliset tiedot ja taidot sekä tuottaminen</i>			
<p>T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä</p>	<p>3.lk: Oppilas laulaa ja soittaa ryhmässä. Oppilas edistyy musiikillisissa taidoissa.</p> <p>4.lk: Oppilas osallistuu yhteislauluun ja –soittoon pyrkien sovittamaan oma osuus osaksi musiikillista kokonaisuutta.</p> <p>5.lk: Oppilas harjoittelee luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita yhteismusisoinnissa.</p> <p>6.lk: Oppilas harjoittelee luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita yhteismusisoinnissa. Oppilaan musisointitaidot edistyvät.</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <p>S4 Ohjelmisto</p>	L2
<p>T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, taidon ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen</p>	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee luontevaa liikkumista ja kehoittimien käyttöä yhteismusisoinnissa. Oppilaan ilmaisutaidot ja kuvittelukyky kehittyvät.</p> <p>4.lk: Oppilas kehittää musiikillisia ilmaisutaitojaan.</p> <p>5.lk: Oppilas osaa tulkita musiikkia ja käyttää musiikkia ilmaisun keinona.</p> <p>6.lk: Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <p>S4 Ohjelmisto</p>	L1, L2

	musiikilliseen ilmaisuun.		
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	3.lk: Oppilas saa kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä. Oppilas tutustuu monipuolisesti lastenmusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin, kansanmusiikkiin. 4.lk: Oppilas saa kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä. Oppilas harjoittelee keskittynyttä kuuntelua. Oppilas tutustuu monipuolisesti lastenmusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin, kansanmusiikkiin ja populaarimusiikkiin. 5.lk, 6.lk: Oppilas harjoittelee musiikin kuuntelua ja näkemysensä esittämistään kuulemastaan. Oppilas tutustuu monipuolisesti lastenmusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin, taidemusiikkiin, kansanmusiikkiin ja populaarimusiikkiin.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	3.lk: Oppilas ilmaisee luovaa musiikillista ajattelua eri keinoin ja hyödyntää musiikkitekniologiaa ohjatusti. 4.lk: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan omia ratkaisujaan käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja sekä hyödyntää musiikkitekniologiaa ohjatusti. 5.lk: Oppilas kehittää luovaa musiikillista ajattelua ja hyödyntää musiikkitekniologiaa ohjatusti. 6.lk: Oppilas tuottaa omia luovia tuotoksia ja sävellyksiä ja hyödyntää musiikkitekniologiaa.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	L1, L2, L5, L6
<i>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</i>			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksia ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	3.lk: Oppilas tarkastelee musiikin merkitystä elämän eri tilanteissa ja sen yhteyttä muihin oppiaineisiin. 4.lk: Oppilas havainnoi musiikin merkitystä omiin yhteisöihinsä. 5.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin asioihin: omat kulttuurit,	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	L2

	<p>kulttuuriperinnön vaaliminen ja kulttuurisen ymmärryksen avartaminen.</p> <p>6.lk: Oppilas tutustuu seuraaviin asioihin: omat kulttuurit, kulttuuriperinnön vaaliminen ja kulttuurisen ymmärryksen avartaminen. Oppilas ymmärtää musiikin merkityksen elämän eri tilanteissa eri aikoina ja eri aikakausina.</p>		
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä</p>	<p>3.lk: Oppilas ymmärtää musiikkikäsitteet rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri, dynamiikka. Oppilas oppii nimeämään käsitteitä ja käyttämään niitä kuvaamaan musiikillisia tapahtumia.</p> <p>4.lk: Oppilas oppii toimimaan musiikillisten merkintöjen mukaan musisoinnin yhteydessä.</p> <p>5.lk: Oppilas kehittää hahmottamiskykyään musiikin peruskäsitteiden osalta. Oppilas harjoittelee musiikillisten merkintöjen mukaan toimimista musisoinnin yhteydessä.</p> <p>6.lk: Oppilas kehittää hahmottamiskykyään musiikin peruskäsitteiden osalta ja ymmärtää musiikin merkintätapoja.</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto</p>	L4
<i>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</i>			
<p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääninympäristön turvallisuudesta</p>	<p>3.lk: Oppilas opettelee välineiden ja laitteiden turvallista käyttöä.</p> <p>4.lk, 5.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään laitteita ja soittimia huomioon ottaen ääneen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.</p> <p>6.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään laitteita ja soittimia huomioon ottaen ääneen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät. Oppilas pohtii musiikin merkitystä elämän eri tilanteissa.</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto</p>	L3
<i>Oppimaan oppiminen musiikissa</i>			
<p>T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamista harjoittelun avulla,</p>	<p>3.lk: Oppilas asettaa tavoitteet musiikilliselle osaamiselleen.</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p>	L1

osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	4.lk, 5.lk: Oppilas asettaa tavoitteet musiikilliselle osaamiselleen ja toimii niiden mukaisesti. 6.lk: Oppilas asettaa tavoitteet musiikilliselle osaamiselleen ja toimii niiden mukaisesti sekä arvioi omaa osaamistaan.	S4 Ohjelmisto	
---	---	---------------	--

14.4.11 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja-mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tietoa ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä kou-

lussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohdaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuviikotodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

TAULUKKO 60: Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 - 6

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu</i>			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	3.lk: Oppilas tekee havaintoja ja kuvia ympäristöstä ja tilasta. Oppilas opettelee kuvallisten välineiden käyttöä ilmaisukeinona ja tarkastelee omaa käsitystään kuvakulttuurista suhteessa muihin kuvakulttuureihin. 4.lk: Oppilas harjoittelee tekemään havaintoja ja keskustelemaan kuvista ja taiteesta eri yhteyksissä ja eri lähtökohdista. 5.lk: Oppilas tutustuu tekemiinsä kuviin ja hänen omiin valitsemiinsa kuvakulttuureihin. Oppilas tekee monipuolisia havaintoja eri välineitä käyttäen. 6.lk: Oppilas syventää osaamistaan visualisesta havaitsemisesta ja ajattelusta sekä ilmaisee itseään rohkeammin.	S1 Omat kuvakulttuurit: Visuaalisen työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden tekemät kuvat ja kuvakulttuurit. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Sisältöjä valitaan erilaisista rakennetuista ja luonnon ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa. S3 Taiteen maailmat: Eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide, taideteokset ovat kuvallisen työskentelyn lähtökohtana, taiteen ominaisiin toimintatapoihin perehtyminen, taiteen eri lajit sekä erilaiset käsitykset taiteesta.	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään	3.lk: Oppilas oppii keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä perustelevaan omia ajatuksiaan. 4.lk: Oppilas havainnoi moniaistisesti taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria. Oppilas perustelee omia näkemyksiään. 5.lk, 6.lk: Oppilas kuvailee taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintoja. Oppilas perustelee omia näkemyksiään.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottami-	3.lk: Oppilas rakentaa kuvallisen ilmaisun kautta havaintoja rakennetusta ympäristöstä (leikkipuistot ja omat leikki-paikat). Oppilas käyttää erilaisia materiaaleja ja tekniikoita	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2, L3, L4, L5

<p>sen tapoja käyttäen eri ympäristöissä</p>	<p>kuvallisessa ilmaisussa. Oppilas ymmärtää oman kuvakulttuurin merkityksen osallistumiselle eri yhteyksissä, yhteisöissä ja ympäristöissä.</p> <p>4.lk: Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisia työtapoja käyttäen ja niissä harjaantuen.</p> <p>5.lk, 6.lk: Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvien avulla sekä käyttämään muita tiedon tuottamisen tapoja.</p>		
<p><i>Kuvallinen tuottaminen</i></p>			
<p>T4 ohjata oppilasta sovelta-maan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan</p>	<p>3.lk: Oppilas tutustuu värioppiin: värillä vaikuttaminen, väri ilmiönä ja ilmaisukeinona. Oppilas harjoittelee sommitelua: kuvan perustekijät ja muuttujat (piste, viiva, pinta, muoto, väri, tila ja liike).</p> <p>4.lk: Oppilas tutustuu värioppiin: väriympyrä / puhtaat värit, vastavärit, värin murtaminen, värisymboliikka. Oppilas syventää taitoja sommitelusta: kuvan perustekijät ja muuttujat (piste, viiva, pinta, muoto, väri, tila ja liike).</p> <p>5.lk: Oppilas syventää osaamistaan väriopista: värin taittaminen, värin läpinäkyvyys ja peittävyys / vesiväritekniikka ja peiteväritekniikka. Oppilas syventää osaamistaan sommitelusta: kuvakoot ja kuvakulmat.</p> <p>6.lk: Oppilas harjoittelee perspektiivin alkeita ja mittasuhteilla leikkelyä.</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat</p>	<p>L2, L3, L5, L6</p>
<p>T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä</p>	<p>3.lk: Oppilas tutkii omaa laajenevaa elämänpiiriä ja sen kuvakulttuuria sekä oppii asettamaan tavoitteet kuvalliselle ja pitkäjänteiselle työskentelylle.</p> <p>4.lk: Oppilas tutkii omaa laajenevaa elämänpiiriä ja sen kuvakulttuuria sekä oppii asettamaan tavoitteet pitkäjänteiselle kuvalliselle työskentelylle ja arvioimaan tavoitteiden saavuttamista.</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat</p>	<p>L1, L2, L3, L5</p>

	5.lk, 6.lk: Oppilas tutkii median ja virtuaalimaailman tuottamia kuvia sekä niiden merkitystä maailmassa. Oppilas asettaa tavoitteet kuvalliselle työskentelylle ja arvioi tavoitteiden saavuttamista. Oppilas työskentelee pitkäjänteisesti.		
T6 rohkaista oppilasta ilmaise- maan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen vies- tinnän ja vaikuttamisen kei- noja omissa kuvissaan	3.lk: Oppilas tutustuu kuvalli- sen viestinnän tapoihin ja käyttää niitä viestinnässään. 4.lk: Oppilas tunnistaa kuva- kulttuurisia arvoja ja keskuste- lee niistä. 5.lk, 6.lk: Oppilas tarkastelee sisällön, muodon ja asiayhtey- den vaikutusta kuvien tulkin- taan. Oppilas tulkitsee kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L2, L4, L7
<i>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</i>			
T7 ohjata oppilasta sovelta- maan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan mene- telmiä	3.lk: Oppilas tutustuu eri yh- teisöjen ja ryhmien tuottamiin kuviin ja tutkii vakiintuneita kuvakulttuureita uudistavia kuvia ja ilmiöitä. 4.lk: Oppilas tutustuu eri yh- teisöjen ja ryhmien tuottamiin kuviin ja tutkii vakiintuneita kuvakulttuureita uudistavia kuvia ja ilmiöitä. Oppilas tutkii todellisuuden ja fiktio suhdetta kuvissa. 5.lk: Oppilas tutkii ihmistä ku- vassa ja erilaisten medioiden kuvia sekä opettelee tulkitse- maan mainoskuvia ja analy- soimaan uutiskuvia. 6.lk: Oppilas arvioi omaa ja taiteilijan näkemyksen suh- detta toisiinsa. Oppilas tutus- tuu paikalliseen taiteeseen ja taiteilijaan. Oppilas alkaa ke- hittämään omaa taiteellista tyyliään.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L4, L5, L6
T8 ohjata oppilasta tarkastele- maan taiteen ja muun visu- aalisen kulttuurin merki- tystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	3.lk: Oppilas tutustuu eri ai- koina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun ku- vataiteeseen. Oppilas tekee havaintoja ja tarkastelee kuvia ja taidetta eri lähtökohdista. 4.lk: Oppilas tutustuu erilaisiin käsityksiin taiteesta ja pohtii	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2, L3, L6, L7

	<p>omankulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen. Oppilas tutustuu Suomen kulta-ajan taiteeseen.</p> <p>5.lk: Oppilas tutustuu Antiikin taiteeseen ja sen hyödyntämiseen nykyajan kuvakulttuurissa, arkkitehtuurissa ja omassa lähiympäristössään.</p> <p>6.lk: Oppilas tunnistaa ja tulkitsee visuaalisen kulttuurin historiallisia ja kulttuurisia näkökulmia ja käyttää niitä työskentelyssään.</p>		
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	<p>3.lk: Oppilas käyttää taideteoksia kuvallisen työskentelyn lähtökohtana ja tutustuu eri aikojen ja kulttuurien kuvalliseen ilmaisuun käyttäen niitä omassa kuvissaan.</p> <p>4.lk: Oppilas käyttää oman kuvallisen työskentelyn lähtökohtana taiteelle ominaisia toimintatapoja ja tutustuu taiteen eri lajeihin.</p> <p>5.lk: Oppilas käyttää oman kuvallisen työskentelyn lähtökohtana tarkastelemalla historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutuksia.</p> <p>6.lk: Oppilas tarkastelee erilaisia kuvailmaisutapoja taiteessa ja hyödyntää niitä omassa kuvallisessa työskentelyssä.</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</p> <p>S3 Taiteen maailmat</p>	L1, L2, L5, L6
<i>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</i>			
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	<p>3.lk: Oppilas keskustelee visuaalisessa kulttuurissa esille tulevista arvoista.</p> <p>4.lk: Oppilas keskustele ja tunnistaa visuaalisessa kulttuurissa esille tulevia arvoja.</p> <p>5.lk, 6.lk: Oppilas ilmaisee ja perustelee oman näkemyksen taiteessa, visuaalisessa kulttuurissa ja ympäristössä ilmenevistä arvoista.</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</p> <p>S3 Taiteen maailmat</p>	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	<p>3.lk: Oppilas huomioi esteettiset ja eettiset arvot.</p> <p>4.lk: Oppilas huomioi esteettiset, eettiset ja kestävä kehityksen arvot työtapoja ja menetelmiä valitessa.</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</p> <p>S3 Taiteen maailmat</p>	L1, L2, L4, L7

	<p>5.lk. Oppilas huomioi kulttuuriseen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyvät näkökulmat kuvallisessa ilmaisussa.</p> <p>6.lk: Oppilas pohtii esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja sekä kulttuurista moninaisuutta ja huomioi kuvailmaisen sisältöjä ja toimintatapoja valinnoissaan.</p>		
--	--	--	--

14.4.12 Käsiyö

Oppiaineen tehtävä

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyöprosessin arviointi. Käsiyön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsiyössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsiyössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmotamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsiyön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsiyössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsiyö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsiyöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsiyökulttuuria.

Vuosiluokilla 3-6 käsiyön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsiyöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsiyöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsiyöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsiyön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmista.

Käsiyön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsiyön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsiyössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman

ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäseneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakettavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellensä osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvoitodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyynejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

TAULUKKO 61: Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 – 6

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilemaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	3.lk, 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas tutustuu monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön. Oppilas työstää suunnitelmia omien kokeilujen pohjalta.	S1 Ideointi: Suunnittelussa hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia rakennetusta ja luonnon ympäristöstä sekä esineiden havainnointia ja analysointia. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mitta-kaavoja. S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja. S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhtei-	L1, L2

		<p>söllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Noudatetaan tehtyä suunnitelmaa.</p> <p>S5 Soveltaminen: Alan peruskäsitteistö, turvalliset materiaalit ja työtavat.</p> <p>S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.</p>	
<p>T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi</p>	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee kuvallisen suunnitelman tekemistä ja siihen mittojen merkitsemistä. Oppilas täydentää suunnitelmaa visuaalisesti ja kirjallisesti sekä dokumentoi käsityöprosessin.</p> <p>4.lk: Oppilas laatii omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelman ja kehittää sitä tarvittaessa. Oppilas dokumentoi käsityöprosessin eri vaiheissa.</p> <p>5.lk, 6.lk: Oppilas laatii omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelman ja kehittää sitä tarvittaessa. Oppilas dokumentoi käsityöprosessin eri vaiheissa. Oppilas harjoittelee suunnitelman dokumentointia sanallisesti, visuaalisesti ja numeerisesti.</p>	<p>S1 Ideointi</p> <p>S2 Suunnittelu</p> <p>S3 Kokeilu</p> <p>S4 Tekeminen</p> <p>S5 Soveltaminen</p> <p>S6 Dokumentointi ja arviointi</p>	L1, L5
<p>T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin</p>	<p>3.lk: Oppilas valmistaa omien ja yhteisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia, joissa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.</p> <p>4.lk: Oppilas valmistaa omien ja yhteisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia, joissa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus. Oppilas työstää teoksia tai tuotteita, joiden toteuttamiseen käytetään tarvittavia käsityötekniikoita, laitteita ja koneita.</p> <p>5.lk: Oppilas valmistaa omien ja yhteisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita</p>	<p>S1 Ideointi</p> <p>S2 Suunnittelu</p> <p>S3 Kokeilu</p> <p>S4 Tekeminen</p>	L2, L4, L5

	<p>ja teoksia, joissa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus. Oppilas työstää teoksia tai tuotteita, joiden toteuttamiseen käytetään tarvittavia käsityötekniikoita, laitteita ja koneita. Oppilas työskentelee itsetehdyn suunnitelman ohjajanaan.</p> <p>6.lk: Oppilas valmistaa omien ja yhteisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia, joissa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus. Oppilas työstää teoksia tai tuotteita, joiden toteuttamiseen käytetään tarvittavia käsityötekniikoita, laitteita ja koneita. Oppilas työskentelee itsetehdyn suunnitelman ohjajanaan ja suunnittelee omaa työskentelyä varten työohjeen.</p>		
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	<p>3.lk: Oppilas opettelee käyttämään käsityön peruskäsitteistöä ja kokeilemaan kovia ja pehmeitä materiaaleja: puu, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, nahka, paperi, luonnonmateriaalit, kierrätysmateriaalit. Oppilas kokeilee aiemmin opittujen tekniikoiden lisäksi: mittaaminen ja merkitseminen (kaava), penselin käyttö, koneompelun alkeet, silittäminen, metallin taivuttaminen, lankatöiden alkeet.</p> <p>4.lk: Oppilas opettelee käyttämään käsityön peruskäsitteistöä ja kokeilemaan kovia ja pehmeitä materiaaleja: puu, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, nahka, paperi, luonnonmateriaalit, kierrätysmateriaalit. Oppilas kokeilee aiemmin opittujen tekniikoiden lisäksi seuraavia: kaava ja levityskuva, teknisen piirtämisen perusteet, koneompeluun liittyviä saumarakenteita, puun lastuaminen, erilaisten pintarakenteiden syntytapoja (esim. kudonta, punonta, polttaminen), poraaminen (esim. akkuporakone).</p>	S3 Kokeilu S5 Soveltaminen	L4, L6

	<p>5.lk: Oppilas käyttää käsityön peruskäsitteistöä ja kokeilee kovia ja pehmeitä materiaaleja: puu, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, nahka, paperi, luonnonmateriaalit, kierrätysmateriaalit. Oppilas kokeilee aiemmin opittujen tekniikoiden lisäksi seuraavia: kankaan kuviointi ja painanta, hiominen, viilaaminen, höylääminen, maalaaminen, petsaaminen, lakkaaminen, öljyminen, muovaaminen, liitokset, robotiikkaan tutustuminen, kierrätys, korjaaminen ja uusiokäyttö</p> <p>6.lk: Oppilas käyttää käsityön peruskäsitteistöä ja kokeilee kovia ja pehmeitä materiaaleja: puu, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, nahka, paperi, luonnonmateriaalit, kierrätysmateriaalit. Oppilas kokeilee aiemmin opittujen tekniikoiden lisäksi seuraavia: poraaminen (esim. pylväsporakone), koneellinen sahaaminen (esim. konelehtisaha), kolmiulotteinen rakenne, teknologiaopetus (esim. ompelukoneen ohjelmointi), metallin muokkaus. Oppilas valitsee materiaalin tarkoituksenmukaisesti ja käyttää materiaaleja oikein sekä yhdistelee niitä.</p>		
<p>T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.</p>	<p>3.lk, 4.lk: Oppilas tutustuu ohjatusti tavallisimmin työskentelyssä käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin ja soveltaa kokeiluja turvallisten työtapojen mukaisesti. Oppilas ottaa vastuuta omasta työstä ja harjoittelee työskentelemään tavoitteellisesti.</p> <p>5.lk, 6.lk: Oppilas tutustuu ohjatusti tavallisimmin työskentelyssä käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin ja soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssä. Oppilas tekee kokeiluja turvallisten työtapojen mukaisesti ja ottaa vastuuta omasta työstä</p>	<p>S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen</p>	<p>L3, L6</p>

	sekä työskentelee tavoitteellisesti.		
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	3.lk: Oppilas tutustuu ohjelmoinnin mahdollisuuksiin käsitöissä ja hyödyntää TVT-mahdollisuuksia ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana. 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas käyttää TVT:tä ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S6 Dokumentointi ja arviointi	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	3.lk: Oppilas tarkastelee suunnitelman ja pohdittujen työvaiheiden toteutumista osana itsearviointia. Oppilas harjoittelee vertaispalautteen vastaanottamista ja antamista. 4.lk: Oppilas osallistuu oman ja toisten töiden rakentavaan arviointiin ja vertaispalautteen vastaanottamiseen sekä antamiseen. 5.lk, 6.lk: Oppilas osallistuu oman ja toisten töiden rakentavaan arviointiin ja vertaispalautteen vastaanottamiseen sekä antamiseen. Oppilas harjoittelee yksilö- ja ryhmäpalautetta käsityöprosessin arvioinnin avulla prosessin edetessä.	S6 Dokumentointi ja arviointi	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	3.lk: Oppilas tarkastelee kulutus- ja tuotantotavan vaikutusta tuotteen elinkaareen. 4.lk: Oppilas tarkastelee kulutus- ja tuotantotavan vaikutusta tuotteen elinkaareen ja perehtyy laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. 5.lk, 6.lk: Oppilas tarkastelee kulutus- ja tuotantotavan vaikutusta tuotteen elinkaareen ja perehtyy laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Oppilas tutustuu rakenteiden syntyyn ja energian käyttöön.	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S5 Soveltaminen	L1, L3, L7

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveystensä edistämiseen.

Vuosiluokilla 3 - 6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvoositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja. Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

TAULUKKO 62: Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 - 6

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Fyysinen toimintakyky</i>			
T1 kannustaa oppilaita fyysisen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	3.lk, 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas on kiinnostunut itsestään liikkujana ja yrittää parhaansa liikuntatehtävissä.	S1 Fyysinen toimintakyky: Valitaan oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja, vahvistetaan tasa-	L1, L3

		paino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla sekä harjaannutetaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Lisäksi uintia, vesiliikuntaa, vesipelastuksen harjoittelua ja oman toimintakyvyn arviointia. 5. luokalla valtakunnalliset Move!-mittaukset	
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	3.lk, 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas liikkuu tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa ja muuntelee liikkumistapaansa havaintojensa perusteella. Oppilas tutustuu ja harjoittelee liikkumista seuraavien toimintojen kautta: pelit, leikit, välineenkäsittely, luontoliikunta, suunnistus.	S1 Fyysinen toimintakyky	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa	3.lk, 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas kokeilee ja kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan eri ympäristöissä. Oppilas harjoittelee liikkumistaitojaan seuraavien toimintojen avulla: pelit, leikit, hyppyt eri alustoilla, kiipeily, luistelu, hiihto. Oppilas harjoittelee tasapainotaitojaan seuraavasti: heilunnat telineillä, pyörimiset kehon eri akselien ympäri, tasapainoilu.	S1 Fyysinen toimintakyky	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa	3.lk, 4.lk: Oppilas kokeilee ja kehittää välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti eri ympäristöissä seuraavien toimintojen avulla leikit, maila- ja pallopelit, heittolajit, välinevoimistelu. 5.lk, 6.lk: Oppilas kokeilee ja kehittää välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti eri ympäristöissä seuraavien toimintojen avulla: leikit, maila- ja pallopelit, heittolajit, välinevoimistelu, erilaisten pallojen haltuun ottaminen, lyöminen ja potkaiseminen.	S1 Fyysinen toimintakyky	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppi-	3.lk 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas osaa arvioida omia taitojaan	S1 Fyysinen toimintakyky	L3

lasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa	ja kehittää omia fyysisiä ominaisuuksiaan asettamalla itselleen realistisia tavoitteita ominaisuuksien kehittämiseksi. Oppilas harjoittelee erilaisia liikuntamuotoja, lihaskuntoharjoittelua, venytelyä.		
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	3.lk: Oppilas osaa edetä vedessä selällään ja harjoittelee selkäuintia, vesileikkejä ja muita vesipelejä. 4.lk: Oppilas kehittää perusuimataitojaan ja osaa uida 50 m kahta uintitapaa käyttäen sekä sukeltaa 5m pinnan alla: Oppilas harjoittelee: rintauinti, sukellukset, hyyt, vesileikit ja -pelit, turvallisuus vedessä. 5.lk: Oppilas kehittää uimataitoaan seuraavilla lajeilla: krooliuinti, matkauinti, vesileikit ja -pelit 6.lk: Oppilas vahvistaa uimataitoaan. Oppilas osaa uida 200 m (josta 50 m selällään) yhtäjaksoisesti. Oppilas oppii pelastustaitoja.	S1 Fyysinen toimintakyky	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	3.lk, 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas huomioi turvallisuuden liikuntatunneilla ja toimii tunneilla asiallisesti.	S1 Fyysinen toimintakyky	L3, L6, L7
<i>Sosiaalinen toimintakyky</i>			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	3.lk, 4.lk: Oppilas huomioi toiset ja kykenee yhteistyöhön kaikkien kanssa. Oppilas harjoittelee ja oppii säätämään tunnelmaisuaan. 5.lk, 6.lk: Oppilas huomioi toiset ja kykenee yhteistyöhön kaikkien kanssa. Oppilas osaa säädellä tunnelmaisuaan.	S2 Sosiaalinen toimintakyky: Pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	3.lk, 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas pelaa ja leikkii sääntöjen mukaisesti ja harjoittelee suhtautumaan toisiin pelaajiin sekä tuomariin myönteisesti pelitilanteissa ja niiden jälkeen.	S2 Sosiaalinen toimintakyky	L2, L6, L7
<i>Psyykinen toimintakyky</i>			

<p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja</p>	<p>3.lk: Oppilas harjoittelee arvioimaan ja kehittämään itseään liikkujana. 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas arvioi ja kehittää itseään liikkujana.</p>	<p>S3 Psyykinen toimintakyky: Pitkäjänteisen työskentelyn harjoittelu yksin ja yhdessä tavoitteen saavuttamiseksi, vastuun ottamisen harjoittelu yhteisissä tehtävissä sekä myönteisten tunteiden kokemukset iloa ja virkistystä tuottavissa liikunta-tehtävissä, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.</p>	<p>L1, L2, L3</p>
<p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä</p>	<p>3.lk: Oppilas suhtautuu itseensä liikkujana myönteisesti ja harjoittelee toimimaan rakentavasti yhteisön jäsenenä. 4.lk, 5.lk, 6.lk: Oppilas suhtautuu itseensä liikkujana myönteisesti ja toimii rakentavasti yhteisön jäsenenä.</p>	<p>S3 Psyykinen toimintakyky</p>	<p>L1, L2</p>

14.4.14 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista. Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua. Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

15 VUOSILUOKAT 7 – 9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7 - 9 tehtävä

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää. Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen.

Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämällä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovai- kutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7 – 9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty aikaisemmin. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9. Erityisen tärkeitä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa. Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Vuosiluokilla 7 - 9 ajattelua ja oppimaan oppimista tuetaan osallistamalla oppilas keskusteluun hänelle ominaisista työskentelytavoista ja asioista, jotka helpottavat hänen työskentelemistä. Yhdessä pohditaan myös pienten arkisten valintojen seurauksia oman hyvän elämän kannalta. Aikuisten tehtävä on mallintaa oppilaille heidän tunteidensa tunnistamista ja nimeämistä sekä toimimista sosiaalisissa tilanteissa. Arjessa harjoitellaan oppilaan kanssa ottamaan vastuuta yhdessä sovituista asioista sekä huolehtimaan omista tavaroistaan. Päivän struktuuri kerrataan aamuisin, jonka yhteydessä oppilas kirjoittaa tarvitessaan asiat haluamal-

laan tavalla muistiin. ART-harjoitteiden avulla oppilas harjoittelee itsensä ilmaisemista sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla eri ympäristöissä ja oppii tunnistamaan oikean ja väärän merkityksen yksilön- ja yhteisön tasolla.

Oppilaille painotetaan vuorokausirytmien tärkeyttä, terveellisen ravinnon ja liikunnan merkitystä ihmisen hyvinvoinnin perustana. Opetellaan vertailemaan erilaisista tietolähteistä saatavan tiedon luotettavuutta tietojen ja viestintäteknologiaa hyväksikäyttäen. Pohditaan mitä tietoja on soveliaista julkaista itsestä tai muista. Työharjoittelussa oppilaalla on mahdollisuus saada kokemuksia työelämästä ja sen pelisäännöistä sekä harjoitella työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Työharjoittelu tukee myönteisen asenteen kehittymistä työtä kohtaan. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia vaikuttaa arkeensa tekemällä valintoja. Aikuisen tulee muistuttaa nuorta hänen realistisista tulevaisuuden suunnitelmista ja niihin liittyvistä ammatillisista valinnoista.

TAULUKKO 63: Sateenkaaren erityiskoulu: Laaja-alaisten tavoitteiden painotukset

<i>Laaja-alaiset tavoitteet</i>	<i>Vuosiluokat 7 - 9</i>
<i>L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> harjoitella ottamaan vastuuta omasta opiskelusta (suunnittelu, tavoitteellinen työskentely) harjoitella keinoja tarkkaavuuden ja keskittyneisyyden ylläpitämiseen asioiden välisen syy-seuraussuhteiden ymmärtämisen vahvistaminen pohtia oikeaa ja väärää sekä hyvää elämää jatko-opintomahdollisuuksien tarkasteleminen, omat vahvuuden ja kiinnostuksen kohteet huomioiden
<i>L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu</i>	<ul style="list-style-type: none"> hahmottaa eri kulttuurien kirjo yhteiskunnassa harjoitella ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja soveltaa osaamistaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa harjoitella tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan tunteita sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla
<i>L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot</i>	<ul style="list-style-type: none"> opetella tunnistamaan omaa ja toisten hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä harjoitella vastuunottamista arjessa (tavarat, aikataulut, paikat, käyttäytymisen seuraukset, vaarojen ennakoiminen ja välttäminen) harjoitella ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa kehittää valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan pohtia henkilökohtaista rahankäyttöä
<i>L4 Monilukutaito</i>	<ul style="list-style-type: none"> harjoitella tekstien analyttistä tarkastelua rohkaistua käyttämään monilukutaitojaan eri tilanteissa
<i>L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> syventää tietoja ja taitoja siitä, kuinka tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää elämässään syventää tietoja ja taitoja turvallisesta ja eettisesti kestävästä tieto- ja viestintäteknologisesta käytöstä
<i>L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys</i>	<ul style="list-style-type: none"> vahvistaa tietoutta, kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan saada kokemuksia työelämästä harjoitella työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
<i>L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> saada kuulluksi ja arvostetuksi tuleminen kokemuksia omassa luokkayhteisössä

- opetella pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista
- syventää ymmärrystä omien valintojen ja tekojen merkityksestä itselle, lähiyhteisölle ja luonnolle
- pohtia menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja

15.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle sekä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen
 - o toimintatavat siirtymävaiheessa
 - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 7-9 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 7-9 (perusteiden tavoitekuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 7-9
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7, 8 ja 9
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 7-9

15.4. Oppiaineet vuosiluokilla 7 – 9

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkiellellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidin-kieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	

<i>romani</i>	<i>suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus</i>	<i>ruotsi tai suomi</i>	-
<i>viittomakieli</i>	<i>viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille</i>	-	<i>ruotsi tai suomi</i>
<i>muu äidinkieli</i>	<i>muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä</i>	-	<i>ruotsi tai suomi</i>

15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikeroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja mediaituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuraine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoi-

suutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen eri oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutus-tilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osallistamaan myönteiseen viestintäilmaperiin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukelämysten hankkimiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuoro-

vaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyytitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Oppimäärän erityinen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opin-

noissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopeutuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Vuosiluokilla 7 - 9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiriin. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiategstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Pehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteistä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin

tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhe- ja mediakulttuuriin ja muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyyliin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

TAULUKKO 64: Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 – 9

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</i>			
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	7.lk: Oppilas harjoittelee kommunikoidaan rakentavasti ja tavoitteellisesti erilaisissa viestintäympäristöissä. 8.lk: Oppilas kommunikoi rakentavasti ja tavoitteellisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja osaa kunnioittaa vuorovaikutuskumppaneitaan. 9.lk: Oppilas syventää taitojaan kommunikoida rakentavasti ja tavoitteellisesti erilaisissa viestintäympäristöissä.	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taide- ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätaitoja ja havaitsemaan niiden	L2, L3, L6, L7

		kehittämiskohteita.	
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	7.lk: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään selkeästi, kiinnittää huomiota ilmaisun sanavalintoihin ja harjoittelee näkemystensä perustelemista. 8.lk: Oppilas ilmaisee itseään selkeästi ja rakentavasti sekä osaa perustella näkemyksiään. 9.lk: Oppilas ilmaisee itseään selkeästi ja rakentavasti, osaa perustella näkemyksiään ja muokata tarvittaessa omaa näkemystään kuulemansa perusteella.	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	7.lk: Oppilas tiedostaa kielelliseen ja ei-kielelliseen viestintään liittyviä asioita. 8.lk: Oppilas osaa nimetä kielellisiä ja ei-kielellisiä viestintään kuuluvia asioita ja harjoittelee niiden huomioimista omassa ilmaisussaan. 9.lk: Oppilas huomioi ilmaisussaan kielellisen ja ei -kielellisen viestinnän keinoja.	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	L1, L2, L3, L7
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	7.lk: Oppilas harjoittelee havainnoimaan omaa ilmaisuaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämisaalueitaan. 8.lk: Oppilas pystyy myös itsenäisesti tekemään havaintoja omasta ilmaisustaan. 9.lk: Oppilas osaa realistisesti havainnoida omaa ilmaisuaan, tunnistaa vahvuuksia ja kehittämisaalueita.	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	L1, L2, L6, L7
<i>Tekstien tulkitseminen</i>			
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	7.lk: Oppilas harjoittelee erilaisten tekstien lukemista, oleellisen tiedon poimimista teksteistä ja pohtii lukemisensa kehittämistarpeita. 8.lk: Oppilas harjaantuu erilaisten tekstien lukijana ja tulkitsijana sekä arvioi lukemisensa kehittämistarpeita. 9.lk: Oppilas syventää taitojaan lukea ja tulkita erilaisia tekstejä sekä osaa realistisesti arvioida lukemisensa kehittämistarpeita.	S2 Tekstien tulkitseminen: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä	L1, L2; L4

		niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoituseriä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Laajennetaan luku-harrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.	
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas tutustuu erilaisiin kaunokirjallisiin, asia- ja mediateksteihin.	S2 Tekstien tulkitseminen	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havainnot teksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	7.lk: Oppilas kehittää kriittistä lukutaitoaan ja laajentaa sanavarastoaan. 8.lk: Oppilas kehittää kriittistä lukutaitoaan ja harjoittelee tekstien tulkintaa tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja laajentaa sanavarastoaan. 9.lk: Oppilas pystyy arvioimaan kriittisesti lukemiaan tekstejä, tulkitsee niitä rohkeasti ja vakiinnuttaa käsitevarantoaan.	S2 Tekstien tulkitseminen	L1, L2, L4
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	7.lk: Oppilas harjoittelee arvioimaan eri lähteistä saadun tiedon luotettavuutta ja käytökelpoisuutta. 8.lk: Oppilas pystyy arvioimaan eri lähteistä hankkimaansa tietoa ja valitsemaan niistä omaan käyttötarkoitukseensa soveltuvat tiedot. 9.lk: Oppilas syventää tiedon arviointitaitojaan sekä tiedon	S2 Tekstien tulkitseminen	L2, L4, L5, L6

	tarkoituksenmukaisen käyttämisen taitojaan.		
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistaamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	7.lk: Oppilas saa kokemuksia fiktiivisestä tuotannosta lukien, kuunnellen tai katsellen sekä harjoittelee jakamaan kokemuksensa. 8.lk: Oppilas saa kokemuksia fiktiivisestä tuotannosta lukien, kuunnellen tai katsellen sekä osaa kuvailla kokemuksiin. 9.lk: Oppilas saa kokemuksia fiktiivisestä tuotannosta lukien, kuunnellen tai katsellen sekä kuvailee kokemuksiin sujuvasti.	S2 Tekstien tulkitseminen	L1, L2, L4, L5
<i>Tekstien tuottaminen</i>			
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	7.lk: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja opettelee tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. 8.lk: Oppilas ilmaisee ajatuksiaan kirjoittamalla, kirjoittaa erilaisia tekstejä sekä tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. 9.lk: Oppilas syventää kirjoittamisen taitojaan ja kehittää realistisia itsearviointitaitojaan.	S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. Vahvis-	L2, L4, L5, L7

		tetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.	
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediasissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	7.lk: Oppilas tuottaa kertovia ja kuvailevia tekstejä ja harjoittelee tilanteisiin sopivia ilmaisutapoja. 8.lk: Oppilas tuottaa ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä ja harjoittelee tilanteisiin sopivia ilmaisutapoja. 9.lk: Oppilas tuottaa pohtivia tekstejä ja harjoittelee tekstiin sopivia ilmaisutapoja.	S3 Tekstien tuottaminen	L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	7.lk: Oppilas tiedostaa kirjoittamisen olevan prosessi, harjoittelee tuottamaan tekstiä yhdessä toisten kanssa sekä kehittää taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta. 8.lk: Oppilas ymmärtää tekstin tuottamisen prosesseja yksin ja yhdessä sekä vahvistaa taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta. 9.lk: Oppilas ymmärtää erilaisia tekstin tuottamisen prosesseja sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavasti.	S3 Tekstien tuottaminen	L2, L4, L5, L6
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tietoa ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	7.lk, 8lk, 9.lk: Oppilas vahvistaa kirjoittamisen taitojaan viestinnän, tekstien tuottamisen, kielitiedon ja tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisen näkökulmista.	S3 Tekstien tuottaminen	L2, L4, L5, L6
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta	7.lk: Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja, hahmottaa monipuolista lähteiden käyttöä tekstien tuottamisessa sekä tiedostaa verkossa toimimisen eettisiä periaatteita. 8.lk: Oppilas vahvistaa tiedon	S3 Tekstien tuottaminen	L2, L4, L5, L7

<p>toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>hallinnan ja käyttämisen taitoja, ymmärtää lähteiden käyttöä tekstien tuottamisessa, harjoittelee viittaustapojen käyttöä ja hallitsee verkossa toimimisen eettisiä periaatteita.</p> <p>9.lk: Oppilas syventää tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja, osaa käyttää joitakin lähteitä tuottaessaan tekstiä, osaa käyttää jotakin viittaustapaa tekstissään ja toimii verkossa eettisiä periaatteita noudattaen.</p>		
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>			
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p>	<p>7.lk: Oppilas tiedostaa kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia puhutussa ja kirjoitetussa viestinnässä sekä kehittää kielitietoisuuttaan.</p> <p>8.lk: Oppilas osaa kuvailla kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia puhutussa ja kirjoitetussa viestinnässä, tunnistaa kielen rakenteita sekä vahvistaa kielitietoisuuttaan.</p> <p>9.lk: Oppilas osaa kuvailla ja arvioida kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia puhutussa ja kirjoitetussa viestinnässä, tunnistaa kielen rakenteita, tyylipiirteitä ja sävyjä sekä syventää kielitietoisuuttaan.</p>	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella.</p> <p>Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin.</p> <p>Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmeneismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Kan-</p>	<p>L1, L2, L4</p>

		nustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.	
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	7.lk: Oppilas tutustuu monenlaiseen kirjallisuuteen ja hahmottaa kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään. 8.lk: Oppilas tutustuu monenlaiseen kirjallisuuteen, osaa kuvailla kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään ja jakaa kulttuurielämyksiään toisten kanssa. 9.lk: Oppilas tutustuu monenlaiseen kirjallisuuteen ja osaa nimetä kirjallisuuden eri lajeja, osaa kuvailla kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään ja jakaa kulttuurielämyksiään asianmukaista käsitteistöä käyttäen.	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	L1, L2, L4
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	7.lk: Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja pohtii äidinkielen merkitystä elämässään. 8.lk: Oppilas tiedostaa Suomen kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden, osaa kuvailla äidinkielen merkitystä ja hahmottaa omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. 9.lk: Oppilas ymmärtää Suomen kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden, osaa kuvailla niitä sekä omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään.	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	L2, L4, L6, L7

15.4.2 Toinen kotimainen kieli

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös

tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7 - 9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä, yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppiaineen valtakunnallisiin ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloiduvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrit-

tämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

TAULUKKO 65: Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen</i>			
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	7.lk: Oppilas hahmottaa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan. 8.lk: Oppilas oppii kertomaan, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailemaan Pohjoismaita yhdistäviä tekijöitä. 9.lk: Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten yhtäläisyyksien ja erojen tarkasteleminen ja vertaileminen.	L2, L5
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	7.lk, 8lk: Oppilas hahmottaa ruotsin kielen säännönmukaisuuksia, oppii tunnistamaan ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä ja oppii vertailemaan, miten sama asia ilmaistaan suomen tai englannin kielessä. 9.lk: Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja harjoittelee johtopäätösten soveltamista, tuntee ruotsin kielen	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	L1, L4

	keskeisiä kielitiedonkäsitteitä sekä osaa verrata ilmaisutapaa suomen ja englannin kielen ilmaisutapoihin.		
<i>Kielenopiskelutaidot</i>			
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	7.lk: Oppilas harjoittelee omien kielenopiskelutavoitteiden asettamista, realistista arvioimista ja myönteistä suhtautumista oppituntien vuorovaikutustilanteisiin. 8.lk: Oppilas oppii asettamaan itselleen realistisia kielenopiskelutavoitteita, harjaantuu itsearviointissa ja vuorovaikutustilanteissa toimimisessa. 9.lk: Oppilas osaa asettaa itselleen kielenopiskelutavoitteita, arvioida opiskelutapojaan ja toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kunnioittaen ja kannustaen.	S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.	L1
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	7.lk, 8.lk: Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella. 9.lk: Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun pätyttyä.	S2 Kielenopiskelutaidot	L2, L7
<i>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</i>			
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	7.lk: Oppilas harjoittelee suullista ja kirjallista vuorovaikutusta arjen rutiinimaisissa viestintätilanteissa. 8.lk: Oppilas harjaantuu suullisessa ja kirjallisessa arjen rutiinomaisten viestintätilanteiden hallitsemisessa. 9.lk: Oppilas syventää suullista ja kirjallista arjen rutiinomaisten viestintätilanteiden hallitsemista.	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisien aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat fonettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.	L4

<p>T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä</p>	<p>7.lk: Oppilas osallistuu viestintään apukeinoja käyttämällä ja elekieltä hyödyntämällä. 8.lk: Oppilas vahvistaa viestintään osallistumisen taitojaan apuvälineitä ja elekieltä hyödyntäen. 9.lk: Oppilas käyttää sujuvasti apuvälineitä ja elekieltä viestintätilanteissa.</p>	<p>S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>L2, L4</p>
<p>T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan</p>	<p>7.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa. 8.lk: Oppilas oppii käyttämään yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia joissakin rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa. 9.lk: Oppilas syventää taitoaan käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia joissakin rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.</p>	<p>S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>L2, L4</p>
<p><i>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</i></p>			
<p>T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä</p>	<p>7.lk: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältäviä lyhyitä kirjoitettuja tekstejä ja hidasta puhetta harjoitelluista aihepiireistä sekä pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä. 8.lk: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta tutuista aihepiireistä sekä pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä. 9.lk: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana sekä pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.</p>	<p>S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>L4</p>

<i>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</i>			
<p>T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pieni- muotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin</p>	<p>7.lk: Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen lyhyitä ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. 8.lk: Oppilas hallitsee rajallisen määrän lyhyitä ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita tutuista aihepiireistä, harjoittelee kertomaan ja kirjoittamaan joistain arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen oppimaansa ilmaisuvarastoa sekä kiinnittää huomiota sanojen ääntämiseen. 9.lk: Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita, pystyy lyhyesti kertomaan tai kirjoittamaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen oppimaansa ilmaisuvarastoa sekä syventää taitoaan ääntää ruotsin kieltä.</p>	<p>S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>L4, L5</p>

15.4.3 Vieraat kielet

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa. Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikommän suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaalisti lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

TAULUKKO 66: Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen</i>			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	7.lk: Oppilas hahmottaa pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan, ymmärtää englannin asemaa maailmassa sekä tiedostaa kielen ja kulttuurin välisen yhteyden. 8.lk: Oppilas pystyy pääpiirteittäin kuvaamaan, missä englantia puhutaan, harjoittelee pohtimaan kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta sekä hahmottaa arvojen vaihtelevan yksilöllisten kokemusten pohjalta. 9.lk: Oppilas osaa pääpiirteittäin kuvata, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaa, variantteja, arvostusta, kielen ja kulttuurin suhdetta sekä hahmottaa arvojen vaihtelevan yksilöllisten ja kulttuuristen kokemusten pohjalta.	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Oetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa.	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	7.lk: Oppilas harjoittelee tuetusti etsimään englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä. 8.lk: Oppilas oppii myös itsenäisesti etsimään tietoa ja opiskelemaan englanninkielisissä toimintaympäristöissä. 9.lk: Oppilas harjaantuu tekemään havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	7.lk: Oppilas hahmottaa englannin keskeisiä kielitiedon käsitteitä ja rakenteita sekä oppii vertailemaan oman äidinkielen ja englannin ilmaisutapoja. 8.lk: Oppilas hallitsee englannin keskeisiä kielitiedon	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	L1, L3

	<p>käsitteitä ja rakenteita, syventää äidinkielen ja englannin vertailutaitojaan sekä harjoittelee kielitiedon soveltamista.</p> <p>9.lk: Oppilas syventää englannin kielitiedon tietämystään, taitojaan soveltaa oppimaansa sekä eri kielten ilmaisutapojen vertailutaitojaan.</p>		
<i>Kielenopiskelutaidot</i>			
<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p>	<p>7.lk: Oppilas harjoittelee asettamaan itselleen kielenopiskelutavoitteita, käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä, arvioimaan opiskelutapojaan ja osallistumaan vuorovaikutustilanteisiin myönteisesti.</p> <p>8.lk: Oppilas tiedostaa joitakin realistisia kielenoppimistavoitteita, suhtautuu myönteisesti monipuolisiin opiskelumenetelmiin, harjaantuu omien opiskelutapojen arvioinnissa ja opettelee ilmaisemaan itseään vuorovaikutustilanteissa myönteisesti.</p> <p>9.lk: Oppilas oppii asettamaan itselleen realistisia kielenopiskelutavoitteita, syventää opiskelutapojensa arviointitaitoja, ilmaisee itseään ymmärrettävästi vuorovaikutustilanteessa ja osaa suhtautua suvaitsevaisesti ja kannustaen ryhmän vuorovaikutustilanteisiin.</p>	<p>S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanaston käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.</p>	<p>L1, L3</p>
<p>T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia</p>	<p>7.lk: Oppilas huomaa, missä hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella.</p> <p>8.lk: Oppilas osaa tehdä enenevässä määrin havainnot ja siinä, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan koulun ulkopuolella sekä koulun päätyttyä.</p> <p>9.lk: Oppilas tiedostaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia,</p>	<p>S2 Kielenopiskelutaidot</p>	<p>L1</p>

	miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.		
<i>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</i>			
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	7.lk: Oppilas rohkaistuu kommunikoidaan jokapäiväisistä asioista, harjoittelee käyttämään kieltä yksinkertaisella tavalla mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. 8.lk: Oppilas harjoittelee monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita, syventää taitoja ilmaista mielipiteensä englanniksi, hallitsee joitakin sanontoja ja tiedottaa kohteliaan keskustelun tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintä-rutiineja. 9.lk: Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.	L4
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	7.lk,8.lk: Oppilas harjoittelee viestinnän aloittamista sekä tuntemattoman sanan korvaamista tai kiertämistä viestinnässä. 9.lk: Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen, harjoittelee neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	L4
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurivälisestä viestintää	7.lk: Oppilas tunnistaa viestinnän kulttuurisia piirteitä ja harjoittelee niitä omassa viestinnässään. 8.lk: Oppilas vahvistaa kulttuurisidonnaisia viestintätaitojaan. 9.lk: Oppilas hallitsee kes-	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	L2

	<p>keisimmät kohteliaisuus-säännöt ja pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.</p>		
<p><i>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</i></p>			
<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita</p>	<p>7.lk: Oppilas oppii käyttämään sujuvasti sanastoa tai sanakirjaa kuulemansa tai lukemansa ymmärtämisen tukena. 8.lk: Oppilas ymmärtää kohdittaisesta pääasiasta selkeästi yleiskielisestä puheesta tai selkeästi kirjoitetusta tekstistä ja harjoittelee tuntemattomien sanojen päättelystä asiayhteydestä. 9.lk: Oppilas ymmärtää pääasiat sekä joitakin yksityiskohtia selkeästi yleiskielisestä puheesta tai tekstistä ja pystyy myös valmistautumatta ymmärtämään yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä.</p>	<p>S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>L4</p>
<p>T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen</p>	<p>7.lk: Oppilas oppii kuvaamaan luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja perustason rakenteita, tunnistaa joitakin idiomaattisia ilmauksia (sannontoja, joita ei voi kääntää sanasta sanaan) ja osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä. 8.lk: Oppilas harjoittelee kertomaan ydinkohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista aiheista (todellisista tai kuvitelluista) käyttäen perustason sanastoa ja rakenteita, harjoittelee vaativampien ilmauksien ja rakenteiden käyttöä sekä ääntämisen perussääntöjen soveltamista. 9.lk: Oppilas oppii kerto-</p>	<p>S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä</p>	<p>L5</p>

	<p>maan ydinkohdat ja harjoittelee hieman yksityiskohdista kertomista erilaista jokatäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista aiheista käyttäen laajempaa sanastoa, rakennevalikoi- maa sekä fraaseja ja idiomeja, syventää ääntämi- sen perussääntöjen sovelta- mistaitoja.</p>		
--	--	--	--

15.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaamatematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen

oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Matematiikassa oppilaan osaaminen kehittyy eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkittamista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan las-
kutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastalu-
vun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaali- ja kompleksilukuihin. Perehdytään lukujen
jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.
Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin kä-
sitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän las-
kemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailupro-
sentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsit-
teeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssi-
lausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vä-
hennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja rat-
kaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafi-
sesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään op-
pilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen ver-
rannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opi-
taan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kas-
vamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään vii-
van ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahviste-
taan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruoim-
ista. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funk-
tioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä
ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja ana-
lysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppi-arvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frek-
venssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilai-
sia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

TAULUKKO 67: Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Merkitys, arvot ja asenteet</i>			
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas saa onnistumisen kokemuksia työskentelystään. 8.lk: Oppilas hahmottaa myönteisen asenteen vaikutuksen omaan oppimiseensa. 9.lk: Oppilas oppii myönteisen asenteen vaikutuksen omaan oppimiseensa.	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Funktiot S5 Geometria S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	L1, L3, L5

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	7.lk: Oppilas hahmottaa oman aktiivisuuden merkitystä oppimisprosessissa. 8.lk: Oppilas tiedostaa aktiivisuuden merkityksen oppimisprosessissa. 9.lk: Oppilas käsittää itsensä aktiivisena oppijana.	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Funktiot S5 Geometria S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	L3, L7
<i>Työskentelyn taidot</i>			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	7.lk, 8.lk, 9lk: Oppilas ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä.	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Funktiot S5 Geometria S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	L1, L4
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	7.lk: Oppilas hahmottaa luokkatasonsa matemaattista käsitteistöä suullisesti ja kirjallisesti. 8.lk: Oppilas oppii käyttämään luokkatasonsa matemaattista käsitteistöä suullisesti ja kirjallisesti. 9.lk: Oppilas oppii käyttämään luokkatasonsa matemaattista käsitteistöä suullisesti ja kirjallisesti.	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Funktiot S5 Geometria S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	L1, L2, L4, L5
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	7.lk: Oppilas harjoittelee matemaattisten laskutoimitusten pohtimista yksin ja yhdessä. 8.lk: Oppilas vahvistaa taitojaan loogista ajattelua ja luovuutta vaativissa laskutoimituksissa. 9.lk: Oppilas syventää taitojaan loogista ajattelua ja luovuutta vaativissa laskutoimituksissa itsenäisesti ja ryhmässä.	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Funktiot S5 Geometria S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	L1, L3, L4, L5, L6
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas oppii arvioimaan ratkaisujaan ja tarkastelemaan kriittisesti laskutoimitusten tuloksia.	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Funktiot S5 Geometria S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	L1, L3, L4, L6
T7 rohkaista oppilasta soveltaamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	7.lk: Oppilas hahmottaa matematiikan moniulotteisuutta oppiaineiden kesken ja yhteiskunnassa. 8.lk: Oppilas oppii käyttämään	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Funktiot	L1-L7

	<p>tarvittaessa oma-aloitteisesti matematiikassa oppimaansa myös muissa oppiaineissa.</p> <p>9.lk: Oppilas oppii luontevasti hyödyntämään matemaattista osaamistaan erilaisissa toimintaympäristöissä.</p>	<p>S5 Geometria</p> <p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys</p>	
<p>T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun</p>	<p>7.lk: Oppilas harjoittelee tuetusti tiedonhallinta- ja analysointitaitoja.</p> <p>8.lk: Oppilas vahvistaa itsenäisiä tiedonhallinta- ja analysointitaitoja.</p> <p>9.lk: Oppilas oppii suhtautumaan kriittisesti ja valikoiden saamaansa tietoon.</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Looginen ajattelu, päättelykyky, matemaattisen tekstin tulkitseminen ja tuottaminen, ohjelmointi ja tietokoneohjelmien soveltaminen opiskelussa</p> <p>S4 Funktiot: Riippuvuuksien kuvaaminen, suoraan ja kääntäen verrannollisuus, funktion käsite, suoran piirtäminen koordinaatistoon, kulmakerroin, vakio-termi, suoran nollakohta.</p> <p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Tietojen kerääminen, jäsentäminen ja analysoiminen, keskiarvo, tyyppi-arvo, frekvenssi, suhteellinen frekvenssi, mediaani, hajonta, diagrammit, todennäköisyys</p>	L1, L4, L5
<p>T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa</p>	<p>7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelussa ja ongelmien ratkaisussa.</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p> <p>S3 Algebra</p> <p>S4 Funktiot</p> <p>S5 Geometria</p> <p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys</p>	L5
<p><i>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</i></p>			
<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässä-laskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</p>	<p>7.lk: Oppilas harjoittelee tuetusti hyödyntämään osaamistaan erilaisissa arjen tilanteissa.</p> <p>8.lk: Oppilas vahvistaa osaamistaan erilaisissa arjen tilanteissa.</p> <p>9.lk: Oppilas oppii soveltamaan matemaattista osaamistaan eri tilanteissa.</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Peruslaskutoimitukset, murto-luvut, desimaaliluvut, vastaluku, käänteisluku, itseisarvo, reaali-luvut, likiarvo, prosentit, potenssit, neliöjuuri, rahalaskut, aika (analoginen kello, digitaalinen kello, toimintojen kesto/ajankäytön suunnittelu, keittiömitat, aikataulut, lämpömittari</p>	L1, L3, L4
<p>T11 ohjata oppilasta kehittämään</p>	<p>7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas harjoittelee peruslaskutoimituksia apuvälineillä tai ilman.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset</p>	L1, L4

mään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla			
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityttöihin	7.lk: Oppilas vahvistaa taitojaan reaalityttöillä laskemisessa (rationaaliluvut). 8.lk: Oppilas syventää taitojaan rationaaliluvuilla laskemisessa ja oppii hahmottamaan irrationaaliluvun käsitteen. 9.lk: Oppilas oppii laskemaan erilaisia laskutoimituksia reaalityttöillä (rationaali- ja irrationaaliluvut).	S2 Luvut ja laskutoimitukset	L1, L4
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	7.lk: Oppilas hahmottaa prosentin käsitteen. 8.lk: Oppilas oppii hahmottamaan prosenttien, murtolukujen ja desimaalityttöjen välisen yhteyden sekä hyödyntämään prosenttikerrointa laskutoimituksissa. 9.lk: Oppilas osaa hyödyntää prosenttilaskuja omassa arjessaan.	S2 Luvut ja laskutoimitukset S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	L1, L3, L6
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	7.lk: Oppilas oppii tuntemattoman käsitteen. 8.lk: Oppilas oppii laskemaan tuntemattoman sisältäviä laskutoimituksia. 9.lk: Oppilas syventää tietojaa ja taitojaan yhtälönratkaisussa.	S3 Algebra: Muuttujan käsite ja lausekkeen arvon laskeminen, potenssilausekkeet, yhtälöt, yhtälöparit, polynomit, lukujonojen muodostaminen ja tutkiminen, verranto S4 Funktiot	L1, L4
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkittamista ja tuottamista	7.lk: Oppilas oppii muuttujan käsitteen. 8.lk: Oppilas vahvistaa taitojaan muuttujan sisältävissä laskutehtävissä. 9.lk: Oppilas hahmottaa funktion käsitteen ja harjoittelee sitä laskutoimitusten yhteydessä.	S3 Algebra S4 Funktiot	L1, L4, L5
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	7.lk, 8.lk, 9lk: Oppilas oppii geometrian käsitteistöä erilaisten tehtävien yhteydessä ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä.	S5 Geometria: Piste, jana, suora, kulma, viiva, puolisuora, yhdenmuotoisuus, yhtenevyys, monikulmiot, Pythagoraan lause, kehäkulma, keskuskulma, piirit, pinta-alat, tilavuudet, kolmiulotteiset kappaleet, mittayksiköt ja yksikömuunnokset	L1, L4, L5
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja	7.lk: Oppilas harjoittelee piirtokolmion ja harpin käyttämistä. 8.lk: Oppilas vahvistaa taitojaan hyödyntää piirtokolmiota	S5 Geometria	L1, L4, L5

ympyrään liittyviä ominaisuuksia	ja harppia laskutehtävien yhteydessä. 9.lk: Oppilas oppii käyttämään laskukaavoja ympyrän ominaisuuksien määrittämisessä.		
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	7.lk: Oppilas hahmottaa nelion, nelikulmion, suorakulmion ja kolmion pinta-alojen laskemisen. 8.lk: Oppilas kehittää taitojaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. 9.lk: Oppilas oppii käyttämään laskukaavoja erilaisten pinta-alojen ja tilavuuksien laskemisessa.	S5 Geometria	L1, L4
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	7.lk: Oppilas oppii hahmottamaan tilastoja ja tilastollisten tunnuslukujen määritteitä. 8.lk: Oppilas oppii tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä. 9.lk: Oppilas syventää osaamistaan tilastojen tulkinnessa ja tunnuslukujen hallitsemisessa.	S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	L3, L4, L5
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluun sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisuun	7.lk: Oppilas oppii ohjelmoinnin perusteita. 8.lk: Oppilas vahvistaa ohjelmointitaitojaan. 9.lk: Oppilas syventää ohjelmointitaitojaan.	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät	L1, L4, L5, L6

15.4.5 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoi- mintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita. Biologian opetuksessa työskennellään myös luon- nossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuk- sellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä ta- pahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden ke- hittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään. Biologian ope- tus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä,

kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevilla oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omissa lähiympäristöissä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset

päätöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

TAULUKKO 68: Biologian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Biologinen tieto ja ymmärrys</i>			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia	7.lk: Oppilas hahmottaa eliöiden ja elottoman ympäristön muodostaman toiminnallisen kokonaisuuden	S1 Biologinen tutkimus: Biologisen tutkimuksen vaiheet S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön:	L4, L5

ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	ja tunnistaa kasveja ja eläimiä. 8.Ik: Oppilas oppii ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa, hahmottaa erilaisia ekosysteemejä ja tunnistaa lajeja. 9.Ik: Oppilas syventää ymmärrystään ekosysteemistä, niiden toiminnasta ja kehitymisestä.	Vastuullinen luonnossa liikkuminen, lajintuntemus, metsän ja muiden ekosysteemien tutkiminen ja vertaileminen, maaston havainnoiminen sekä ihmisen vaikutus ympäristön muutoksiin. S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Suomalaisen metsäekosysteemin rakenne ja toiminta sekä ihmisen toiminnan vaikutukset, perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä, lajien ekologia ja niiden väliset vuorovaikutussuhteet. S4 Mitä elämä on?: Elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin, eliökunnan rakenne ja monimuotoisuus, perinnöllisyys, evoluution perusteet sekä bioteknologian mahdollisuudet ja haasteet. S6 Kohti kestäväää tulevaisuutta	
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	7.Ik: Oppilas hahmottaa eri eliöiden rakennetta ja elintoimintoja sekä eliökunnan käsitettä. 8.Ik: Oppilas oppii eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä eliökunnan rakennetta. 9.Ik: Oppilas oppii ihmisen rakenteesta ja elintoiminoista.	S1 Biologinen tutkimus S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta S4 Mitä elämä on? S5 Ihminen	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	7.Ik: Oppilas hahmottaa eri eliöille ominaisia elinympäristöjä ja tiedostaa niiden olevan luonnon monimuotoisuutta. 8.Ik: Oppilas oppii eliöiden sopeutumisesta eri elinympäristöihin ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle. 9.Ik: Oppilas hahmottaa eliöiden sopeutumista elinympäristöihin evoluution näkökulmasta.	S1 Biologinen tutkimus S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta S4 Mitä elämä on? S6 Kohti kestäväää tulevaisuutta	L4, L7
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja	7.Ik: Oppilas hahmottaa perinnöllisyyden ja evoluution käsitteitä.	S1 Biologinen tutkimus S4 Mitä elämä on? S5 Ihminen	L1

evoluution peruseriaatteita	8.lk: Oppilas oppii eliöiden perinnöllisyydestä ja evoluution periaatteista. 9.lk: Oppilas oppii ihmisen perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteita.		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	7.lk, 8lk: Oppilas hahmottaa omaa kasvua ja kehitystään. 9.lk: Oppilas oppii ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja.	S5 Ihminen: Keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.	L3
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys	7.lk: Oppilas oppii havaitsemaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia. 8.lk: Oppilas oppii arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta niihin sekä hahmottamaan luonnon tarjoamia aineellisia ja aineettomia palveluja. 9.lk: Oppilas oppii arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia.	S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, ilmastonmuutos, luonnonvarojen kestävä käyttö, lähiympäristön muutokset, luonnonvarojen kestävä käytön ekologiset, sosiaaliset, taloudelliset ja eettiset periaatteet, kestävä ravinnontuotanto, eläinten hyvinvointi, biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuudet kestävä tulevaisuuden kannalta, luonnonsuojelun tavoitteet, keinot ja saavutukset.	L4, L7
<i>Biologiset taidot</i>			
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas kehittää luonnontieteellistä ajattelutaitoaan sekä syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä.	S1 Biologinen tutkimus S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta S4 Mitä elämä on? S5 Ihminen S6 Kohti kestävää tulevaisuutta	L1
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	7.lk: Oppilas oppi havainnoimaan luontoa ja harjoittelee käyttämään apunaan tieto- ja viestintäteknologiaa. 8.lk: Oppilas oppii tutkimaan luontoa ja käyttää	S1 Biologinen tutkimus S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta S4 Mitä elämä on? S5 Ihminen	L1, L5

	apunaan tieto- ja viestintä- teknologiaa. 9.Ik: Oppilas syventää taito- jaan luonnon tutkimuksessa ja tieto- ja viestintäteknolo- gia käytössä.		
T9 ohjata oppilasta koosta- maan eliökokoelma ja kas- vattamaan kasveja biolo- gisten ilmiöiden ymmärtä- miseksi	7.Ik, 8.Ik, 9.Ik: Oppilas oppii kasvattamaan kasveja bio- logisten ilmiöiden hahmot- tamisen tueksi.	S1 Biologinen tutkimus S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön S3 Ekosysteemin perusra- kenne ja toiminta S4 Mitä elämä on? S6 Kohti kestäväää tulevai- suutta	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	7.Ik: Oppilas harjoittelee te- kemään koulussa tutkimuk- sia yhdessä ryhmän kanssa. 8.Ik: Oppilas harjoittelee te- kemään tutkimuksia annet- tujen ohjeiden mukaan kou- lussa ja koulun ulkopuolella. 9.Ik: Oppilas syventää tutki- musten tekemisen taitojaan koulussa ja sen ulkopuo- lella.	S1 Biologinen tutkimus S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön S3 Ekosysteemin perusra- kenne ja toiminta S4 Mitä elämä on? S5 Ihminen S6 Kohti kestäväää tulevai- suutta	L1, L5
T11 kannustaa oppilasta sovel- tamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätök- senteossa	7.Ik: Oppilas hahmottaa biologiassa opittujen asioi- den ja oman arjen välisiä yhteyksiä. 8.Ik: Oppilas oppii sovelta- maan biologiassa opittuja asioita omassa elämässä. 9.Ik: Oppilas oppii sovelta- maan biologiassa opittuja asioita omassa elämässä sekä hahmottaa niiden yh- teiskunnallista merkitystä.	S6 Kohti kestäväää tulevai- suutta	L2, L3, L7
<i>Biologian asenne- ja arvotavoitteet</i>			
T12 innostaa oppilasta syven- tämään kiinnostusta luon- toa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luonto- suhdetta ja ympäristötie- toisuutta	7.Ik, 8.Ik, 9Ik: Oppilas pohtii omaa suhdettaan luontoon ja vahvistaa ympäristötie- toisuutta.	S1 Biologinen tutkimus S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön S3 Ekosysteemin perusra- kenne ja toiminta S4 Mitä elämä on? S5 Ihminen S6 Kohti kestäväää tulevai- suutta	L7
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja va- lintoja	7.Ik, 8.Ik, 9.Ik: Oppilas har- joittelee eettistä pohdintaa.	S6 Kohti kestäväää tulevai- suutta	L7
T14 innostaa oppilasta vaikut-	7.Ik, 8.Ik, 9Ik: Oppilas hah- mottaa kestävään tulevai-	S6 Kohti kestäväää tulevai- suutta	L2, L3, L7

tamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	suuden rakentamiseen tarvittavia tietoja ja taitoja.		
---	--	--	--

15.4.6 Maantieto

Oppiaineen tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita siirtämään uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävästä kehityksestä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuudesta rakentamiseen.

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pellillisuus lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutis seurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmanku-

van rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomedialla arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävästä käytöstä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Pehdytään ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

TAULUKKO 69: Maantiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Maantieteellinen tieto ja ymmärrys</i>			
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	7. lk: Oppilas hahmottaa maapallon kokonaisuutena, johon kuuluu maanosat, maat ja meret. 8. lk: Oppilas oppii jäsentämään maapallon karttakuvaa erilaisten karttojen avulla. 9. lk: Oppilas syventää maapallon karttakuvaansa tarkastellen sitä kulttuurien näkökulmasta.	S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Kartan peruskäsitteistö ja maailman keskeinen paikannimistö S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle, uutistapahtumien taustojen ja alueellisten merkitysten pohdittaminen. S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Planetaarisuus ja sen vaikutukset maapallolla, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet, puhdas ilma, vesi ja ravinto sekä niiden esiintyminen ja kestävä käyttö. S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Oman kotiseudun erityispiirteitä, Suomen maisema-alueita sekä maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla:	L1, L4, L5

		<p>Kulttuurit, ihmisten elämä, asuminen ja elinkeinot Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa, ihmisoikeudet ja hyvän elämän edellytykset.</p> <p>S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Luonnonvarojen kestävä käyttö ja biotalouden mahdollisuudet Suomessa ja muualla maailmassa, tuotteiden elinkaari, omat kulutusvalinnat ja toiminta vastuullisena kansalaisena, ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen sekä Itämeren alueen ympäristön tila ja yhteistyömahdollisuudet.</p>	
<p>T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla</p>	<p>7.lk: Oppilas hahmottaa ilmaston käsitteen ja ilmaston ja veden merkityksen maapallolla.</p> <p>8.lk: Oppilas hahmottaa jääkauden merkityksen maapallon eri alueiden muovaajana.</p> <p>9.lk: Oppilas ymmärtää ihmisten sijoittumista maapallon eri alueilla.</p>	<p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet</p> <p>S2 Ajankohtainen muuttuva maailma</p> <p>S3 Elämän perusedellytykset maapallolla</p> <p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt</p> <p>S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö</p>	L4, L5
<p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla</p>	<p>7.lk: Oppilas hahmottaa ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta ravinnon ja luonnonvarojen näkökulmasta.</p> <p>8.lk: Oppilas syventää osaamistaan maapallon luonnonvarojen käytöstä ja elinkeinoista.</p> <p>9.lk: Oppilas oppii kulttuureista, elinkeinoista, alueellisista eroista ja ihmisten elämästä.</p>	<p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet</p> <p>S2 Ajankohtainen muuttuva maailma</p> <p>S3 Elämän perusedellytykset maapallolla</p> <p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt</p> <p>S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla</p> <p>S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö</p>	L2, L4
<p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys</p>	<p>7.lk: Oppilas harjoittelee ohjautusti pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä luonnonvarojen kestävä käyttöä.</p> <p>8.lk: Oppilas harjaantuu pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä luonnonvarojen kestävä käyttöä.</p> <p>9.lk: Oppilas syventää taito-</p>	<p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet</p> <p>S2 Ajankohtainen muuttuva maailma</p> <p>S3 Elämän perusedellytykset maapallolla</p> <p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt</p> <p>S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla</p> <p>S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö</p>	L7

	jaan pohtia ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä luonnonvarojen kestävää käyttöä.		
<i>Maantieteelliset taidot</i>			
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	7.lk: Oppilas hahmottaa maantieteellistä sanastoa ja harjoittelee sen käyttöä suullisesti ja kirjallisesti. 8.lk: Oppilas laajentaa maantieteellistä sanastoaan ja käyttää oppimaansa suullisesti ja kirjallisesti. 9.lk: Oppilas syventää maantieteellistä ajattelutaitoaan suullisesti ja kirjallisesti.	S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S3 Elämän perusedellytykset maapallolla S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	L1
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symbolien, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	7.lk: Oppilas hahmottaa mitatakaan, pituuspiirin ja leveyspiirin käsitteitä ja ilmansuuntia. 8.lk: Oppilas hahmottaa mitatakaan käsitettä ja oppii karttasymboleja. 9.lk: Oppilas kehittää tilatajuaan asumisen näkökulmasta, syventää osaamistaan mittasuhteista, suunnista ja etäisyyksien ymmärtämisestä.	S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S3 Elämän perusedellytykset maapallolla S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	L4, L5
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geome-diataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	7.lk: Oppilas harjoittelee tuesti erilaisten karttojen käyttöä ja tilastojen tulkintaa. 8.lk, 9.lk: Oppilas syventää taitojaan lukea erilaisia karttoja ja tulkita tilastoja.	S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S3 Elämän perusedellytykset maapallolla S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	L5, L6
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas harjoittelee ohjatusti pienimuotoisten maantieteellisten tutkimusten tekemistä.	S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S3 Elämän perusedellytykset maapallolla S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt	L1

		S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	7.lk, 8.lk: Oppilas oppii havainnoimaan lähiympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ohjatusti kiinnittää huomiota maantieteellisiin ilmiöihin liittyvään uutisointiin. 9.lk: Oppilas syventää lähiympäristön havainnointitaitojaan, oppii antamaan esimerkkejä Suomessa ja maailmalla tapahtuvista ympäristön muutoksista sekä oppii tuomaan esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää uutisointia.	S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S3 Elämän perusedellytykset maapallolla S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	L4
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas oppii ryhmässä kuuntelemaan, odottamaan vuoroaan ja suhtautumaan rakentavasti erilaisiin näkemyksiin sekä harjoittelee esittämään mielipiteitä maantieteellisistä asioista.	S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S3 Elämän perusedellytykset maapallolla S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	L2
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas oppii toimimaan yhdessä muiden kanssa niin, että lähiympäristön viihtyisyys paranee tai ympäristön monimuotoisuus säilyy. 7.lk: Oppilas hahmottaa globaalin vastuun käsitettä. 8.lk: Oppilas ymmärtää globaalin vastuun käsitettä. 9.lk: Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.	S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S3 Elämän perusedellytykset maapallolla S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	L7
<i>Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet</i>			
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	7.lk, 8.lk: Oppilas ymmärtää, mitä kestäväällä kehityksellä tarkoitetaan ja osaa antaa esimerkkejä, miten toimitaan kestäväan elämäntavan mukaisesti.	S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S3 Elämän perusedellytykset maapallolla S4 Muuttuvat maisemat ja	L7

	9.lk: Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti yhteiskunnassa, ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä siitä miten kestävä elämäntapa näkyy käytännössä.	elinympäristöt S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas osaa kuvata lähiympäristöä ja sen monimuotoisuuden merkitystä itselle ja muille. 7.lk: Oppilas ymmärtää, mitä tarkoittaa alueellinen identiteetti ja hahmottaa yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta. 8.lk: Oppilas osaa luonnehtia omaa alueellista identiteettiään sekä siihen vaikuttavia tekijöitä ja ymmärtää yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta. 9.lk: Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.	S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S3 Elämän perusedellytykset maapallolla S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	L3, L7

15.4.7 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentamista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistamista.

Oppilaan oppimisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsitteitänsä. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päättöarvioinnin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen

saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy kaikkiin muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike: Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytetään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö: Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

TAULUKKO 70: Fysiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			

<p>T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun</p>	<p>7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas saa kannustusta ja tukea fysiikan ilmiöiden ymmärtämiseen ja opiskeluun.</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittämisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.</p> <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p> <p>S5 Vuorovaikutus ja liike</p>	<p>L1</p>
---	---	--	-----------

		S6 Sähkö	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	7.lk: Oppilas harjoittelee omien tavoitteiden asettamista pienten kokonaisuuksien osalta ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. 8.lk: Oppilas harjaantuu omien tavoitteiden asettamisessa ja työskentelee niiden saavuttamiseksi sekä pystyy kuvaamaan omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin perusteella. 9.lk: Oppilas syventää tavoitteen asettamisen taitojaan, työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi ja osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin pohjalta.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Fysiikka yhteiskunnassa S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	7.lk: Oppilas hahmottaa esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. 8.lk: Oppilas oppii kuvaamaan esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. 9.lk: Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa ja tiedostaa fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.	S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Fysiikka yhteiskunnassa S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta	8.lk: Oppilas hahmottaa, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa ja osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestäväen käytön kannalta. 9.lk: Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa ja osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestäväen käytön kannalta.	S3 Fysiikka yhteiskunnassa	L3, L7
<i>Tutkimisen taidot</i>			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.	7.lk: Oppilas harjoittelee muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Fysiikka omassa elämässä	L1, L7

<p>dostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p>	<p>8.Ik: Oppilas harjaantuu muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä. 9.Ik: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä sekä pystyy tarkentamaan kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi.</p>	<p>ja elinympäristössä S3 Fysiikka yhteiskunnassa S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p>	<p>7.Ik: Oppilas hahmottaa kokeellista tutkimusprosessia sekä ymmärtää turvallisen ja johdonmukaisen työskentelyn periaatteet. 8.Ik: Oppilas tiedostaa kokeellisen tutkimusprosessin vaiheet, hallitsee turvallisen työskentelyn periaatteet sekä osaa tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. 9.Ik: Oppilas hallitsee tutkimustaidot, osaa turvallisen työskentelyn periaatteet, osaa tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan sekä pystyy toteuttamaan suljettuja tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö</p>	<p>L2, L5</p>
<p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p>	<p>7.Ik: Oppilas harjoittelee käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään tutkimusten tuloksia. 8.Ik: Oppilas harjoittelee käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään tutkimusten tuloksia sekä arvioimaan tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta. 9.Ik: Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia, harjoittelee arvioimaan tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessia.</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö</p>	<p>L2, L5</p>
<p>T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>7.Ik: Oppilas hahmottaa teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä. 8.Ik: Oppilas ymmärtää teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä ideoi yhdessä muiden kanssa aiheesta. 9.Ik: Oppilas osaa kuvailla joidenkin tieto- ja viestintäteknologisten sovellusten toiminta-</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Fysiikka yhteiskunnassa S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö</p>	<p>L2, L3, L5</p>

	taperiaatteita ja osallistuu yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.		
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	7.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. 8.lk: Oppilas syventää taitojaan käyttäen tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen ja esittämiseen. 9.lk: Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen, mittaamiseen ja esittämiseen.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Fysiikka yhteiskunnassa S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö	L5
<i>Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen</i>			
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsitteitä	7.lk: Oppilas tunnistaa opiskeltuihin sisältöalueisiin liittyviä keskeisiä fysiikan käsitteitä. 8.lk: Oppilas osaa käyttää opiskeltuihin sisältöalueisiin liittyviä keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. 9.lk: Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden ja ominaisuuksien avulla sekä tunnistaa ominaisuuksia kuvaavia suureita.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Fysiikka yhteiskunnassa S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	7.lk: Oppilas harjoittelee yksinkertaisten mallien käyttämistä ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä. 8.lk: Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä harjoittelee ennusteiden tekemistä ja mittaustulosten arviointia. 9.lk: Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita, harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista ja op-	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Fysiikka yhteiskunnassa S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö	L1

	pii arvioimaan mittaustulosten paikkansapitävyyttä sekä osaa kuvata mallia.		
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	7.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään erilaisia tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta. 8.lk: Oppilas oppii hakemaan tietoa erilaisista tietolähteistä, osaa valita joitakin luotettavia tietolähteitä ja harjoittelee ilmaisemaan näkemyksiään fysiikalle ominaisella tavalla. 9.lk: Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä sekä osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Fysiikka yhteiskunnassa S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	7.lk: Oppilas harjoittelee kuvaamaan fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa. 8.lk: Oppilas kehittää taitoaan kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa. 9.lk: Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Fysiikka yhteiskunnassa S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö	
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	8.lk, 9.lk: Oppilas oppii käyttämään vuorovaikutuksen, liikkeen sekä sähköä keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.	S5 Vuorovaikutus ja liike: Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liikeyhtälöihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytetään kvalitatiivisesti energiaan. S6 Sähkö: Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastel-	

		laan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.	
T15 ohjata oppilasta sovelta- maan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppi- miskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tu- tustua fysiikan soveltami- seen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkei- noelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	7.lk, 8lk, 9lk: Oppilas oppii käyttämään fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa op- pimiskokonaisuudessa tai ti- lanteessa, jossa fysiikkaa so- velletaan eri ympäristöissä.	S1 Luonnontieteellinen tutki- mus S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Fysiikka yhteiskunnassa S4 Fysiikka maailmankuvan ra- kentajana S5 Vuorovaikutus ja liike S6 Sähkö	L6

15.4.8 Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehitymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestä- vän tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtä- mistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajat- telun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisem- mista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkimi- nen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimi- sessä ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yh- teistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen

ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslain säädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistamista.

Oppilaan oppimisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsitteitä. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päätösarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

S3 Kemia yhteiskunnassa: Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kierto-kuluun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

TAULUKKO 71: Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Merkitys, arvot ja asenteet</i>			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas motivoituu kemian ilmiöiden opiskeluun ja ymmärtämiseen.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tar-	L1

		<p>koituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa: Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mitasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p>	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	7.lk: Oppilas harjoittelee omien tavoitteiden asettamista pienten kokonaisuuksien osalta ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. 8.lk: Oppilas harjaantuu omien tavoitteiden asettamisessa ja työskentelee niiden	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Kemia yhteiskunnassa S4 Kemia maailmankuvan rakentajana S5 Aineiden ominaisuudet ja	L1, L6

	<p>saavuttamiseksi sekä pystyy kuvaamaan omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen ja itsearvioinnin perusteella.</p> <p>9.lk: Oppilas syventää tavoitteen asettamisen taitojaan, työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi ja osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin pohjalta</p>	<p>rakenne</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p>	<p>7.lk: Oppilas hahmottaa esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.</p> <p>8.lk: Oppilas oppii kuvaamaan esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.</p> <p>9.lk: Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.</p>	<p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p>	L6, L7
<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta</p>	<p>8.lk: Oppilas hahmottaa esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi sekä oppii kuvaamaan erilaisia valintoja fossiilisten ja uusiutuvien luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.</p> <p>9.lk: Oppilas oppii kuvaamaan esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi ja osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.</p>	<p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p>	L3, L7
<i>Tutkimisen taidot</i>			
<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä</p>	<p>7.lk: Oppilas harjoittelee muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.</p> <p>8.lk: Oppilas harjaantuu muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p>	L1, L7

edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	dostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä. 9.lk: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä sekä pystyy tarkentamaan kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi.	S4 Kemia maailmankuvan rakentajana S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset	
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	7.lk: Oppilas hahmottaa kokeellista tutkimusprosessia sekä ymmärtää turvallisen ja johdonmukaisen työskentelyn periaatteet. 8.lk: Oppilas tiedostaa kokeellisen tutkimusprosessin vaiheet, hallitsee turvallisen työskentelyn periaatteet sekä osaa tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. 9.lk: Oppilas hallitsee tutkimustaidot, osaa turvallisen työskentelyn periaatteet, osaa tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan sekä pystyy toteuttamaan suljettuja tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Kemia yhteiskunnassa S4 Kemia maailmankuvan rakentajana S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	7.lk: Oppilas harjoittelee käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään tutkimusten tuloksia. 8.lk: Oppilas harjoittelee käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään tutkimusten tuloksia sekä arvioimaan tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta. 9.lk: Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia, harjoittelee arvioimaan tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessia.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Kemia yhteiskunnassa S4 Kemia maailmankuvan rakentajana S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset	L2, L5
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	9.lk: Oppilas hahmottaa joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa, ymmärtää kuinka kemiaa soveltavia ratkaisuja ideoidaan, suunnitellaan ja kehitetään ja osallistuu ideointiin yhdessä toisten kanssa.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Kemia yhteiskunnassa S4 Kemia maailmankuvan rakentajana S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset	L2, L3, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään	7.lk: Oppilas harjoittelee käyt-	S1 Luonnontieteellinen tutkimus	L5

<p>tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</p>	<p>tämään tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen ja esittämiseen.</p> <p>8.lk: Oppilas syventää taitojaan käyttäen tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.</p> <p>9.lk: Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.</p>	<p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p>	
<p><i>Kemian tiedot ja niiden käyttäminen</i></p>			
<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä</p>	<p>7.lk: Oppilas tunnistaa opiskeltuihin sisältöalueisiin liittyviä keskeisiä kemian käsitteitä.</p> <p>8.lk: Oppilas osaa käyttää opiskeltuihin sisältöalueisiin liittyviä keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa.</p> <p>9.lk: Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä, yhdistää niitä toisiinsa ja kuvailla kemian ilmiöitä.</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p>	L1
<p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä</p>	<p>7.lk: Oppilas oppii yleisimpien alkuaineiden kemiallisia merkkejä, harjoittelee kuvaamaan aineen rakennetta kemiallisilla merkeillä ja yksinkertaisilla malleilla.</p> <p>8.lk: Oppilas oppii kuvaamaan joidenkin aineiden rakennetta kemiallisilla merkeillä ja atomimalleilla sekä hahmottaa yksinkertaisia orgaanisia yhdisteitä molekyylimalleilla.</p> <p>9.lk: Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p>	L1
<p>T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla</p>	<p>7.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään erilaisia tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta.</p> <p>8.lk: Oppilas oppii hakemaan tietoa erilaisista tietolähteistä, osaa valita joitakin luotettavia tietolähteitä ja harjoittelee ilmaisemaan näkemyksiään kemialle ominaisella tavalla.</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p>	L2, L4

	<p>9.Ik: Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä sekä osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.</p>	<p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p>	
<p>T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa</p>	<p>7.Ik: Oppilas harjoittelee kuvaamaan kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.</p> <p>8.Ik: Oppilas kehittää taitoaan kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.</p> <p>9.Ik: Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p>	
<p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriäotteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista</p>	<p>7.Ik: Oppilas hahmottaa kemiallisiin reaktioihin liittyviä peruskäsitteitä tutuissa tilanteissa.</p> <p>8.Ik: Oppilas osaa käyttää kemiallisiin reaktioihin liittyviä peruskäsitteitä tutuissa tilanteissa.</p> <p>9.Ik: Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.</p>	<p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja</p>	

		yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.	
T15 ohjata oppilasta sovelta- maan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppi- miskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tu- tustua kemian soveltami- seen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkei- noelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	7.lk, 8lk, 9lk: Oppilas oppii käyttämään fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppi- miskokonaisuudessa tai ti- lanteessa, jossa kemiaa sovel- letaan eri ympäristöissä.	S1 Luonnontieteellinen tutki- mus S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä S3 Kemia yhteiskunnassa S4 Kemia maailmankuvan ra- kentajana S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset	L6

15.4.9 Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveystietoa tarkastellaan ihmisen elämänsä eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsitellyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle. Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perusteleamiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavara- ja turvallisuuksien edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevilla terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeitä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevilla tavoitteilla kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaa-

mista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyitä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia. Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta. Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämäntapa, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitystehtävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys: Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntapaa sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetti, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy: Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmä, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri: Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävä elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveystalvet, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit. Tietolähteitä, erilaisia terveystalvet ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurin herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

TAULUKKO 72: Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys</i>			
T1 ohjata oppilasta ymmärtä-	7.lk: Oppilas oppii kuvamaan terveys -käsitettä ja terveyden osa-alueita esimerkkien avulla	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys	L1, L2, L3. L7

<p>mään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntilannetta, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan laajasti</p>	<p>sekä pystyy nimeämään elämäntilannetta eri vaiheita. 8.lk: Oppilas ymmärtää terveyden osa-alueiden välistä vuorovaikutusta oppii kuvailemaan erityisesti nuoruuden kehitystä. 9.lk: Oppilas oppii terveyden osa-alueet ja niiden välisen vuorovaikutuksen merkityksen terveyden edistämisen näkökulmasta sekä pystyy kertomaan elämäntilannetta eri vaiheista.</p>	<p>S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>	
<p>T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunnetilanteiden ja vuorovaikutustaitoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa</p>	<p>7.lk: Oppilas oppii nimeämään perustunteet ja harjoittelee tuottamaan ratkaisuja ristiriitailanteiden selvittämiseen. 8.lk: Oppilas oppii nimeämään useita tunteita sekä antamaan esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta sekä harjoittelee tuottamaan ratkaisuja ristiriitailanteiden selvittämiseen. 9.lk: Oppilas syventää taitojaan tunteiden nimeämisessä, ilmaisemisessa ja säätelemisessä, ristiriitailanteiden ratkaisemisessa sekä oppii stressin ja kriisien käsittelytaitoja.</p>	<p>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys: Terveyden eri osa-alueet terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta, elämäntilannetta yleiset tunnuspiirteet ja henkilökohtaisuus, kasvu ja kehitys (identiteetti, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, sosiaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi, itsensä arvostaminen ja turvataidot), tunne- ja vuorovaikutustaidot (vuorovaikutustilanteissa toimiminen, tunteiden ilmaisu ja sääntely, ristiriitojen ja ongelmatilanteiden ratkaisu), stressin ja kriisien rakentava käsittely</p>	<p>L2, L3, L4, L7</p>
<p>T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestintä- ja tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä</p>	<p>7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas kehittää tuettuna itsetuntemustaan, oppii kehon ja mielen viestintä- ja tunnistamista, hahmottaa omia arvoja ja asenteitaan sekä oppimista tukevia käytänteitä.</p>	<p>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys</p>	<p>L1, L3, L4, L6</p>
<p>T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuden liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>7.lk: Oppilas hahmottaa yksilöllistä kehitystään terveyden näkökulmasta sekä oppii nimeämään yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä. 8.lk: Oppilas oppii arvioimaan sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle, oppii nimeämään ja kuvaamaan yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen</p>	<p>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri: Opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa, sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen, terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoi- mintaa ja ympäristön terveysriskit</p>	<p>L1, L2, L3, L4, L6, L7</p>

	<p>liittyviä kysymyksiä, tilanteita ja ratkaisuja.</p> <p>9.lk: Oppilas pystyy erittelemään yksilöllistä kehitystään terveyden näkökulmasta ja arvioimaan sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle sekä oppii pohtimaan vuorovaikutukseen ja yhdessä toimimiseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja niiden ratkaisuja.</p>		
<i>Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy</i>			
<p>T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti</p>	<p>7.lk: Oppilas oppii nimeämään terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä hahmottaa terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä.</p> <p>8.lk: Oppilas oppii nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä ja oppii kuvaamaan näiden välisiä yhteyksiä asianmukaisia käsitteitä käyttäen.</p> <p>9.lk: Oppilas syventää taitojaan terveyttä tukevien ja vaarantavien tekijöiden nimeämisessä ja niiden välisten syy-seuraussuhteiden kuvaamisessa ja vahvistaa terveyteen ja sairauteen liittyvän käsitteistön hallintaa.</p>	<p>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys</p> <p>S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy</p> <p>S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>	L1, L2, L3, L4
<p>T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa</p>	<p>7.lk: Oppilas oppii terveyteen liittyviä luotettavia tiedon lähteitä ja oppii kuvaamaan asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa.</p> <p>8.lk: Oppilas oppii etsimään terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja oppii kuvaamaan esimerkein tai esittämään asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa ja avun hakemisessa.</p> <p>9.lk: Oppilas oppii hakemaan terveyteen liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja osaa käyttää sitä pääosin asianmukaisesti sekä oppii kuvaamaan esimerkein tai esittämään asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.</p>	<p>S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy: Arkirytmä, uni, ravitsemus, liikunta, seksuaalisuus, mielenterveys, hyvinvointia tukevat ympäristöt ja yhteisöt, mielekäs vapaa-aika, turvallisuustaidot, ensiaputaidot, itsehoito sekä tuen ja avun hakeminen, kiusaaminen, stressi, päihitteet ja niiden käytön ehkäisy</p> <p>S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>	L2, L3, L5, L6, L7

<p>T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja</p>	<p>7.lk: Oppilas oppii tuettuna arvioimaan omaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksia ja valintoja. 8.lk: Oppilas oppii tuettuna arvioimaan omaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksia, valintoja ja perusteluja sekä pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja. 9.lk: Oppilas oppii tunnistamaan omaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksia, valintoja ja perusteluja sekä pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.</p>	<p>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy</p>	<p>L2, L3, L4, L7</p>
<p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä</p>	<p>7.lk: Oppilas hahmottaa elämäntapojen merkitystä terveydelle ja tiedostaa tiedonluotettavuuteen liittyviä tekijöitä. 8.lk: Oppilas oppii nimeämään terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä, oppii kuvaamaan esimerkein elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia yhteisössä sekä oppii arvioimaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. 9.lk: Oppilas oppii nimeämään terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä, oppii hahmottamaan terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista, oppii pohtimaan elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioimaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.</p>	<p>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>	<p>L1 – L7</p>
<p><i>Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</i></p>			
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille</p>	<p>7.lk: Oppilas hahmottaa elinympäristön vaikutuksia terveyteen. 8.lk: Oppilas oppii ymmärtämään elinympäristön suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen, hahmottaa yhteisöjen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille sekä pohtii me-</p>	<p>S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>	<p>L2, L4, L5, L7</p>

	<p>dian ja terveyden välisiä yhteyksiä.</p> <p>9.lk: Oppilas oppii kuvaamaan elinympäristön aiheuttamia suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä hahmottaa yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.</p>		
<p>T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä</p>	<p>7.lk: Oppilas hahmottaa henkilökohtaisia opiskelua edistäviä tekijöitä ja omaa terveydentilaansa.</p> <p>8.lk: Oppilas oppii kommunikoimaan omasta toimintakyvystään ja oppii nimeämään opiskelua ja toimintakykyä ylläpitäviä tekijöitä.</p> <p>9.lk: Oppilas harjoittelee opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistävien tekijöiden kirjoittamista sekä henkilökohtaisten terveyspalveluiden luontevaa käyttöä.</p>	<p>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys</p> <p>S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy</p>	L1, L3, L6
<p>T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntapaan kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista</p>	<p>7.lk: Oppilas oppii pohtimaan oman perheen terveystottumuksia ja hahmottaa niiden vaikutuksen omiin käsityksiinsä ja oppii oppimiseen vaikuttavista tekijöistä.</p> <p>8.lk: Oppilas oppii esimerkein pohtimaan sitä, miten perhe ja lähiyhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä ja oppii erittelemään omaa oppimista tukevia tekijöitä.</p> <p>9.lk: Oppilas oppii esimerkein pohtimaan sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä ja oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p>	<p>S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys</p> <p>S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy</p> <p>S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>	L1, L2, L3, L7
<p>T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskeissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä</p>	<p>7.lk: Oppilas harjoittelee arvioimaan terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta pienryhmässä, tiedostaa elämäntapojen seurauksia itselle ja hahmottaa jokaisen ihmisen vastuun omasta terveydestään.</p> <p>8.lk: Oppilas harjoittelee arvioimaan terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja</p>	<p>S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>	L1 – L7

	<p>merkitystä pareittain sekä oppii erittelemään elämäntapojen seurauksia toisille sekä esittelemään keinoja ja tapoja, miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä. 9.lk: Oppilas oppii arvioimaan terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustelemaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä.</p>		
--	---	--	--

15.4.10 Uskonto

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntaitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntietämisen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa. Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tiede- ja taiteessa, mediassa, populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaat-

teet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohdaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita. Arviointi on monipuolista ja oppilaille annettava palaute ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntaan ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä

uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämäkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Evangelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9:

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsenetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopeuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämäkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämäkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

TAULUKKO 73: Uskonnon ja Evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	7.lk: Oppilas tunnistaa ja pystyy nimeämään eri maailmanuskontoihin liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa sekä hahmottaa maailmanuskontojen levinneisyyden ja keskeiset perusopetukset. 8.lk: Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä kristinuskoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa, tunnistaa suurimmat kristilliset kirkkokunnat ja hahmottaa niiden levinneisyyttä ja jakaantumista, tunnistaa kristinuskon historian pääpiirteitä ja erityisesti luterilaisuuden synnyn ja kehityksen Suomessa.	S1 Suhde omaan uskuntoon S2 Uskontojen maailma	L1
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	8.lk: Oppilas osaa kuvailla opiskelemaansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta sekä tuntee uskonnon perusopetukset.	S1 Suhde omaan uskuntoon: Kristinuskon eri puolilla maailmaa, kristinuskon synty, leviäminen ja jakaantuminen kirkkokunniksi, suurimmat kristilliset kirkkokunnat: luterilainen kirkko, katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, kirkkokuntien levinneisyys ja keskeiset opetukset, Raamatun syntyhistoria, keskeinen sisältö ja tulkintatavat sekä uskonnon kulttuurivaikutukset sekä kristinuskon Suomessa ja sen kulttuurivaikutukset.	L2
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katso- muksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	7.lk: Oppilas perehtyy maailman uskontoihin ja uskonnottomuuteen sekä osaa kuvailla jonkin verran uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.	S2 Uskontojen maailma: Suurten maailmanuskontojen levinneisyys, perusopetukset ja vaikutus kulttuuriin eri puolilla maailmaa, luonnonuskonnot ja uudet uskonnolliset liikkeet ja uskonnottomuus elämäntarkastuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet.	L2, L3, L6
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa,	7.lk: Oppilas tunnistaa eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja sekä hahmottaa uskonnollisia aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	S1 Suhde omaan uskuntoon S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä	L2, L4, L6

maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	8.lk: Oppilas osaa nimetä kristillisten uskontoperinteiden tapoja ja symboleja sekä tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa. 9.lk: Oppilas tunnistaa ja osaa arvioida eri uskontoperinteiden eettisiä tapoja ja käytänteitä.		
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	7.lk: Oppilas tutustuu erilaisiin perustelun tapoihin. 8.lk: Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja sekä osaa antaa esimerkkejä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista Raamattuun liittyen. 9.lk: Oppilas harjoittelee perustelemista eettisten pohdintojen yhteydessä ja ymmärtää tieteen ja uskonnon kielen välisiä eroja.	S1 Suhde omaan uskontoon S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä	L1, L2, L4, L5, L7
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	9.lk: Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä, hahmottaa tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja niiden keskeiset sisällöt sekä tuntee uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.	S3 Hyvä elämä: Etiikan peruskäsitteet, kristinuskon ja muiden uskontojen eettinen opetus ja eri kristillisten kirkkojen eettiset painotukset, Raamattun ja etiikan suhde, YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka, eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä, omien valintojen eettiset ulottuvuudet ja niiden vaikutus omaan ja toisten hyvinvointiin.	L2, L7
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	8.lk: Oppilas hahmottaa kristinuskon maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina. 9.lk: Oppilas hahmottaa uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	S1 Suhde omaan uskontoon S3 Hyvä elämä	L5, L6
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämäнкysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	7.lk: Oppilas osallistuu oppituntien keskusteluihin erilaisuutta kunnioittaen. 8.lk: Oppilas osallistuu oppituntien keskusteluihin erilaisuutta kunnioittaen. 9.lk: Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämäнкysy-	S1 Suhde omaan uskontoon S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä	L7

	myksiä ja osaa kertoa ajan-kohtaisista eettisistä kysymyksistä.		
T9 innostaa oppilasta tutki- maan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja nii- den vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elä- mäntapaan	7.lk: Oppilas hahmottaa us- kontojen dialogin merkitystä sekä eettisissä että yhteiskun- nallisissa kysymyksissä. 9.lk: Oppilas pohtii omien va- lintojensa eettisiä ulottuvuu- ksia ja osaa kertoa niiden vai- kutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kes- tävään tulevaisuuteen.	S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä	L1, L2
T10 rohkaista oppilaita kohtaa- maan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opin- noissa, työelämässä ja va- paa-ajalla	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas sisäis- tää oman ainutlaatuisuuden ja ihmisten erilaisuuden sekä ymmärtää, että elämässä ope- tellaan vuorovaikutusta eri- laisten ihmisten kanssa.	S1 Suhde omaan uskuntoon S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä	L6

15.4.11 Elämäkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskelleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 7-9 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskustelu ympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso elämäkatsomustiedon valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Sisältöjen valinnassa pyrkimys yleissivistävään tietoon yhdistetään oppilaiden kokemusmaailmaan ja identiteetin ja elämäkatsomuksen etsintään. Olennaista on löytää sisältöjä, joiden kanssa työskenteleminen antaa oppilaalle mahdollisuuden rakentaa tiedosta ja omakohtaisesta pohdinnasta katsomuksellista arvostelukykyä.

S1 Katsomus ja kulttuuri: Pehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Pehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Pehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nyky maailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänneisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

TAULUKKO 74: Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	7.lk: Oppilas hahmottaa katsomuksellista käsitteistöä. 8.lk: Oppilas ymmärtää katsomuksellisten käsitteiden merkityksiä. 9.lk: Oppilas käyttää katsomuksellista käsitteistöä oikeissa asiayhteyksissä.	S1 Katsomus ja kulttuuri: Maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteet, oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentuminen, Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja luonnonperintö, kulttuurin ilmeneminen muun muassa mediassa ja taiteessa, teistiset ja ateistiset katsomukset nykymaailmassa (sekulaari humanismi, kristinusko, islam)	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	7.lk: Oppilas tutustuu ryhmässä erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin. 8.lk: Oppilas osaa kuvailla eri kulttuureiden ja katsomusten eroja. 9.lk: Oppilas oppii myös itsenäisesti hankkimaan tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista ja osaa kuvailla hankkimaansa tietoa.	S1 Katsomus ja kulttuuri	L2, L7
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	7.lk: Oppilas hahmottaa uskonnottomien ja uskonnollisten katsomusten perusajatuksia. 8.lk: Oppilas oppii kuvailemaan uskonnottomien ja uskonnollisten katsomusten perusajatuksia ja keskinäistä vuorovaikutusta. 9.lk: Oppilas ymmärtää erilaisien katsomusten perusajatuksia.	S1 Katsomus ja kulttuuri	L1, L2, L5

	set, keskinäisen vuorovaikutuksen sekä hahmottaa niistä tehtyä tutkimustietoa.		
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	7.lk: Oppilas tutustuu uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteisiin. 8.lk: Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta. 9.lk: Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.	S1 Katsomus ja kulttuuri S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Ihmisarvo, ihmisoikeudet sekä niiden kehitys ja ihmisoikeusloukkaukset, erilaiset käsitykset ihmisen ja luonnon suhteesta (esim. humanistinen, utilistinen, mystinen, luontokeskeinen), luonnon ja yhteiskunnan kestävä tulevaisuuden mahdollisuudet, ympäristöetiikka (eläinten oikeudet), vastuullinen toiminta kestävä tulevaisuuden hyväksi	L1, L3
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	7.lk: Oppilas ymmärtää, että katsomusvapaus on ihmisoikeus, jota pyritään turvaamaan kansallisilla ja kansainvälisillä keinoilla. 8.lk: Oppilas syventää ymmärrystään katsomusvapaudesta, sen turvaamisen mekanismeista ja niiden puutteista. 9.lk: Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.	S1 Katsomus ja kulttuuri S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	L2, L3, L6, L7
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	7.lk: Oppilas tiedostaa ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita. 8.lk, 9.lk: Oppilas oppii kuvailemaan erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.	S1 Katsomus ja kulttuuri S2 Etiikan perusteita: Etiikan peruskysymykset ja pääsuunnat, hyvän elämän lähtökohdat, yleisinhimilliset arvot (totuus, hyvyys, kauneus, oikeudenmukaisuus), teon eettisen arvioinnin näkökulmat (teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitus, teon seuraukset), nuorten arjen tilanteet eettisestä näkökulmasta (käsitteistön hallinta), sosiaalisen median ja muiden tiedotusvälineiden ajankohtaisten kysymysten eettinen pohdinta S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	L1, L2, L4
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaik-	7.lk: Oppilas laajentaa yhdenvertaisen kohtelun ymmärrystään yhteisön näkökulmasta maailman näkökulmaan.	S1 Katsomus ja kulttuuri S2 Etiikan perusteita S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	L2, L3, L7

kien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	<p>8.lk: Oppilas oppii kuvailemaan ihmisten yhdenvertaista kohtelua ja hahmottaa maailman moninaisuutta.</p> <p>9.lk: Oppilas osaa kuvata esimerkkejä käyttäen ihmisten yhdenvertaista kohtelua sekä maailman moninaisuutta.</p>		
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	<p>7.lk: Oppilas hahmottaa oman elämänsä eettisiä ulottuvuuksia.</p> <p>8.lk: Oppilas opettelee kuvailemaan oman elämänsä ja ympäristönsä eettisiä kysymyksiä ja valintoja.</p> <p>9.lk: Oppilas oppii kuvailemaan elämänsä ja ympäristönsä eettisiä ulottuvuuksia asianmukaista käsitteistöä käyttäen ja oppii soveltamaan taitojaan arjessa.</p>	S2 Etiikan perusteita S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	L5, L7
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	<p>7.lk: Oppilas hahmottaa omia valintoja, joita voi arjessa tehdä kestäväan tulevaisuuden saavuttamiseksi.</p> <p>8.lk: Oppilas ymmärtää omien valintojen merkityksen kestäväan tulevaisuuden näkökulmasta ja oppii nimeämään keskeisiä kestäväan kehitykseen liittyviä piirteitä.</p> <p>9.lk: Oppilas ymmärtää yksilöiden toiminnan vaikutuksen maapallon tulevaisuudelle, osaa nimetä keskeisiä kestäväan kehitykseen liittyviä piirteitä ja tuntee sekä paikallisia että globaaleja vaikuttamisen keinoja.</p>	S1 Katsomus ja kulttuuri S2 Etiikan perusteita S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	<p>7.lk: Oppilas tiedostaa ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen elämässä.</p> <p>8.lk: Oppilas oppii kuvailemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden merkitystä elämälle.</p> <p>9.lk: Oppilas osaa kuvailla ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden merkitystä elämälle ja pystyy perustelemaan näkemyksiään eettistä käsitteistöä käyttäen.</p>	S2 Etiikan perusteita S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	L1, L7

15.4.12 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaansa vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin. Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja erilaisten tulkintojen arvioimiseen. Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskenntelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennyttään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

TAULUKKO 75: Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Merkitys, arvot ja asenteet</i>			
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	7.lk, 8.lk: Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa. S2 Ihmiset muuttavat maail-	L1-L7

		<p>maa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.</p> <p>S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.</p> <p>S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoihin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.</p> <p>S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.</p> <p>S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.</p>	
<i>Tiedon hankkiminen menneisyydestä</i>			
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioidaan niiden luotettavuutta	7.lk: Oppilas harjoittelee etsimään tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä. 8.lk: Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja osaa arvioida tiedon luotettavuutta.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	L1-L5

T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	7.lk: Oppilas hahmottaa historiallisen tiedon tulkittamista eri näkökulmista. 8.lk: Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	L1, L2, L4
<i>Historian ilmiöiden ymmärtäminen</i>			
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	7.lk: Oppilas hahmottaa opiskeltuja historiallisia asioita aikajanalla. 8.lk: Oppilas osaa sijoittaa opiskelemissään asioita ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	7.lk: Oppilas hahmottaa ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä historiallisissa tilanteissa. 8.lk: Oppilas ymmärtää ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä historiallisissa tilanteissa ja pystyy kuvailemaan toiminnan motiiveja.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	L1-L4, L6, L7
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	7.lk: Oppilas erottaa tärkeitä historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittäviä tekijöitä. 8.lk: Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta analysoidaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	7.lk: Oppilas hahmottaa, miksi joillain elämäalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään. 8.lk: Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämäalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen	L1, L2, L4

		S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	
<i>Historiallisen tiedon käyttäminen</i>			
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	7.lk: Oppilas harjoittelee tekemään omia tulkintoja historian tapahtumista ja ilmiöistä. 8.lk: Oppilas kehittää taitoaan muodostaa perusteltuja tulkintoja historian tapahtumista ja ilmiöistä.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia	7.lk: Oppilas tiedostaa ihmisen toiminnan tarkoituksia historian aikakausina. 8.lk: Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoituksia.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	L1-L4, L7
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	7.lk: Oppilas harjoittelee historiasta tehtyjen tulkintojen arvioimista. 8.lk: Oppilas pystyy arvioimaan historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	L1, L2, L4
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	7.lk: Oppilas harjoittelee erilaisten lähteiden käyttämistä, vertailemista ja oman näemyksen muodostamista tietojen pohjalta. 8.lk: Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	L1, L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	7.lk: Oppilas hahmottaa historian merkityksen nykyisyyden ja tulevaisuuden taustalla. 8.lk: Oppilas pystyy kuvailemaan, miten menneisyyden tulkinnoilla voidaan perustella tulevaisuuden valintoja.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys S2 Ihmiset muuttavat maailmaa S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan S4 Suurten sotien aika	L1-L7

		S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	
--	--	--	--

15.4.13 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.

Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtojen mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuun erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävä kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

TAULUKKO 76: Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 – 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Merkitys, arvot ja asenteet</i>			
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	9.lk: Oppilas hahmottaa yhteiskuntaopin tiedonalana, ymmärtää käsitteen yhteiskunta sekä tiedostaa yhteiskuntaan liittyviä rakenteita ja toimintoja.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen S4 Taloudellinen toiminta	L1-L7
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	9.lk: Oppilas harjoittelee ryhmässä eettistä arviointia inhimillisten, yhteiskunnallisten ja taloudellisten kysymysten yhteydessä.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen S4 Taloudellinen toiminta	L1, L2, L4, L7
<i>Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys</i>			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietoa suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	9.lk: Oppilas hahmottaa oikeusvaltion keskeisiä periaatteita, osaa kuvailla ihmisoikeusperiaatteita ja ymmärtää suomalaisen oikeusjärjestelmän toimintaa.	S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti. S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.	L2, L4, L7
T4	9.lk: Oppilas hahmottaa omaa rahankäyttöään, ymmärtää	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta	L3, L4, L5

ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	perheiden arjen tuloja ja menoja, pystyy kuvailemaan yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä niihin liittyvää julkista keskustelua.	S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen	
<i>Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen</i>			
T5 rohkaista oppilasta kehittämään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	9.lk: Oppilas hahmottaa itsensä yhteiskunnan jäsenenä, pohtii omia tulevaisuuden mahdollisuuksiaan, osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävä kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.	L1, L4, L7
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.	9.lk: Oppilas harjoittelee keskustelemaan yhteiskunnan toiminnasta, erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsentyneesti.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen	L2, L4
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä	9.lk: Oppilas ymmärtää yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja kansallisesti ja Euroopan unionin tasolla sekä osaa soveltaa demokraattisia toimintatapoja ja pelisääntöjä omassa lähiyhteisössään.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen	L1, L4, L6

kansalaisena			
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	9.lk: Oppilas oppii ymmärtämään säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen omassa elämässään ja hahmottaa näitä asioita jonkin verran kansantalouden näkökulmasta.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S4 Taloudellinen toiminta	L2, L4, L7
T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietoaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	9.lk: Oppilas laajentaa yhteiskunnallisia näkemyksiään hyödyntämällä mediataitojaan, harjoittelee perustellun mielipiteensä esittämistä tarkoituksenmukaisin keinoin, tiedostaa erilaisia vaikuttamiskeinoja ja toimii rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen S4 Taloudellinen toiminta	L1, L2, L7

15.4.14 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkitekнологiaan liittyviä kokonaisuuksia.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestäväen hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

TAULUKKO 77: Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Osallisuus</i>			
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	7.lk: Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia. 8.lk: Oppilas vahvistaa taitojaan toimia musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.	S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa. S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiinsa liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa ra-	L2, L7

		<p>kennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden välille.</p> <p>S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteleohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.</p>	
<p><i>Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen</i></p>			
<p>T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musiisoivan ryhmän jäsenenä</p>	<p>7.lk: Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun.</p> <p>8.lk: Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <p>S4 Ohjelmisto</p>	<p>L2</p>
<p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja soitusoinnilla</p>	<p>7.lk: Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja soitusoinnilla ja osallistuu yhteissoittoon.</p> <p>8.lk: Oppilas syventää taitojaan soittaen keho-, rytmi-, melodia- ja soitusoinnilla ja osallistuu yhteissoittoon.</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <p>S4 Ohjelmisto</p>	<p>L2</p>
<p>T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun</p>	<p>7.lk: Oppilas rohkaistuu liikkumaan musiikin tahdissa ja sovittaa liikkeilleen kuulemaansa musiikkiin.</p> <p>8.lk: Oppilas liikkuu musiikin perussykkeen tahdissa ja so-</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <p>S4 Ohjelmisto</p>	<p>L2</p>

	vittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.		
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	7.lk: Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan. 8.lk: Oppilas syventää musiikin ja ääniympäristöjen havainnointi- ja kuuntelutaitojaan sekä vahvistaa kokemuksistaan kertomisen taitoa.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	L2
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, soittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliiseen työskentelyyn	7.lk, 8.lk: Oppilas osallistuu musiikilliseen ideointiin yksin ja ryhmässä.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	L1, L2, L6
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	7.lk: Oppilas harjoittelee käyttämään musiikkiteknologiaa omassa tai ryhmän ilmaisussa. 8.lk: Oppilas syventää osaamistaan musiikkiteknologian hyödyntämisessä omassa tai ryhmän ilmaisussa.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	L1, L2, L5
<i>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</i>			
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	7.lk: Oppilas ymmärtää musiikin taiteenlajina ja tiedostaa kuinka musiikkia käytetään, viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa. 8.lk: Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	L2, L4
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	7.lk: Oppilas oppii musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa. 8.lk: Oppilas syventää musiikin käsitteellistä ja teoreettista osaamistaan musiikillisessa toiminnassa.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	L4

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa

T10	7.lk: Oppilas osallistuu kes-	S1 Miten musiikissa toimitaan	L3, L4
-----	-------------------------------	-------------------------------	--------

ohjata oppilasta tunnistaamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	kusteluun musiikin vaikutuksista tunteisiin ja hyvinvointiin. 8.lk: Oppilas osallistuu keskusteluun musiikin vaikutuksista tunteisiin ja hyvinvointiin sekä osaa kuvailla musiikin vaikutuksia omassa elämässään.	S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	7.lk, 8.lk: Oppilas oppii huomioimaan musisointitilanteissa laitteiden ja soitinten äänen voimakkuuden, osaa kohdella laitteita ja soittimia asiallisesti ja ymmärtää käyttäytyä turvallista oppimisilmapiiriä kunnioittaen.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	L3
<i>Oppimaan oppiminen musiikissa</i>			
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	7.lk: Oppilas harjoittelee asettamaan tavoitteita musisointiin, musiikkiliikuntaan, säveltämiseen tai muuhun luovaan tuottamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa niihin. 8.lk: Oppilas asettaa tavoitteita musisointiin, musiikkiliikuntaan, säveltämiseen tai muuhun luovaan tuottamiseen ja arvioi edistymistään suhteessa niihin.	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	L1

15.4.15 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan

monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintätekniologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisuus tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltymiin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarviointilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinympäristön että globaalin maailman näkökulmista.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

TAULUKKO 78: Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu</i>			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäris-	7.lk: Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja visuaalista kulttuuria moniais-	S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja ku-	L1, L3, L4, L5

<p>töä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä</p>	<p>tisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.</p>	<p>vakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisällöt valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisällöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taitelijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p>	
<p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään</p>	<p>7.lk: Oppilas oppii sanallistamaan omia havaintojaan ja ajatuksiaan, harjoittelee perustelemaan näkemyksiään ja jakaa näkemyksiään yhdessä toisten kanssa.</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat</p>	<p>L2, L4, L5, L6</p>
<p>T3 innostaa oppilasta ilmaistamaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottami-</p>	<p>7.lk: Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat</p>	<p>L2, L3, L4, L5</p>

sen tapoja käyttäen eri ympäristöissä			
<i>Kuvallinen tuottaminen</i>			
T4 ohjata oppilasta sovelta- maan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun kei- noja sekä syventämään ku- vallisen tuottamisen taito- jaan	7.lk: Oppilas soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja il- maisun keinoja sekä syventää kuvallisen tuottamisen taito- jaan.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäi- sessä ja yhteistoiminnalli- sessa kuvallisessa työskentel- tyssä	7.lk: Oppilas harjoittelee tutki- vaa lähestymistapaa itsenäi- sessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L2, L3, L5
T6 rohkaista oppilasta ilmaise- maan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen vies- tinnän ja vaikuttamisen kei- noja omissa kuvissaan	7.lk: Oppilas ilmaisee mielipi- teitään ja soveltaa kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa töissään.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L2, L4, L7
<i>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</i>			
T7 ohjata oppilasta sovelta- maan kuvallisia, sanallisia ja muuta kuvatulkinnan mene- telmiä	7.lk: Oppilas harjoittelee ku- vien tulkintemista.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L4, L5, L6
T8 ohjata oppilasta tarkastele- maan taiteen ja muun visua- alisen kulttuurin merki- tystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	7.lk: Oppilas ymmärtää tai- teen ja muun visuaalisen kult- tuurin merkitystä yksilölle, yh- teisölle ja yhteiskunnalle kult- tuurin ja historian näkökul- mista.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta sovelta- maan eri aikojen ja kulttuu- rien kuvailmaisun tapoja ku- vallisessa tuottamisessaan	7.lk: Oppilas osaa hyödyntää eri aikojen ja kulttuurien ku- vailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L1, L2, L5, L6
<i>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</i>			
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäris- tössä ja muussa visuaali- sessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	7.lk: Oppilas ymmärtää tai- teessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuu- rissa ilmeneviä arvoja ja jakaa näkemyksiään toisten kanssa.	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	L3, L4, L6, L7
T11	7.lk: Oppilas huomioi kuvail-	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit	L1, L2, L4, L7

kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	maisussaan kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen ja tiedostaa kuvallisen ilmaisun vaikutusvallan.	S3 Taiteen maailmat	
--	--	---------------------	--

15.4.16 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmotamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen ja eri ryhmien kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnustetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko opiskelun ajan. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaaisesti toisiinsa.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestäväen kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

TAULUKKO 79: Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	7.lk: Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.	S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja puukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa. S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin. S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa. S5 Tekeminen: Valmistetaan	L2, L3

		erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.	
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	7.lk: Oppilas oppii asettamaan työskentelylleen tavoitteita, työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja oppii arvioimaan realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.	S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. S2 Muotoilu S3 Kokeilu S4 Dokumentointi ja arviointi S5 Tekeminen	L1
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	7.lk: Oppilas tutustuu erilaisiin materiaaleihin, työvälineisiin ja työtapoihin sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja, tekniikoita ja työstömenetelmiä valmistamaan suunnittelemaan tuotteita/teoksia.	S1 Innovointi S2 Muotoilu S3 Kokeilu S4 Dokumentointi ja arviointi S5 Tekeminen	L4, L6
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	7.lk: Oppilas oppii käyttämään käsityön keskeisiä käsitteitä, esittämään ideansa selkeästi sekä toteuttamaan ne suunnitelmaan perustuen ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.	S1 Innovointi S2 Muotoilu S3 Kokeilu S4 Dokumentointi ja arviointi S5 Tekeminen	L2, L4
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	7.lk: Oppilas ymmärtää turvallisen työskentelyn periaatteet ja noudattaa niitä.	S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja karotitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.	L3, L6
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	7.lk: Oppilas oppii hyödyntämään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa tieto- ja viestintäteknologiaa käsityöprosessin suunnittelussa, valmistamisessa ja dokumentoinnissa.	S1 Innovointi S2 Muotoilu S3 Kokeilu S4 Dokumentointi ja arviointi S5 Tekeminen	L5
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen	7.lk: Oppilas oppii esimerkkien avulla kuvailemaan käsityön merkitystä omassa elä-	S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja	L6

merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	mässään, arjessa yleensä, yhteiskunnassa ja työelämässä.	järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.	
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestäväää elämäntapaa	7.lk: Oppilas oppii käyttämään materiaaleja taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti sekä harjaantuu käsityöprosessissa kestävään elämäntavan muokautumisen valintojen tekemisessä.	S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävään kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä	L1, L4, L7

15.4.17 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erytisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyttä ja

liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikunta-paikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso liikunnan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen liikunnassa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä

(kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psykkinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

TAULUKKO 80: Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 – 9

Opetuksen tavoitteet	Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<i>Fyysinen toimintakyky</i>			
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan kokeillen eri liikuntamuotoja ja yrittää parhaansa.	S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havaintoja ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Move! -mittaukset 8. luokalla.	L1, L3
T2	7.lk: Oppilas hahmottaa omaa kehoaan ja opettelee	S1 Fyysinen toimintakyky	L1, L3, L4

<p>ohjata oppilasta harjaan- nuttamaan havaintomoto- risia taitojaan eli havain- noimaan itseään ja ympä- ristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntati- lanteisiin sopivia ratkai- suja</p>	<p>tekemään itsestään ja ym- päristöstään havaintoja useimmissa liikuntatilan- teissa. 8.lk: Oppilas hahmottaa ke- honsa, kehittyy itsensä ja ympäristön havainnoimi- sessa ja tekee jonkin verran tarkoituksenmukaisia rat- kaisuja erilaisissa liikuntati- lanteissa. 9.lk: Oppilas syventää oman kehon hahmotustaan, ha- vainnoi itseään ja ympäris- töään sekä tekee useimmi- ten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikun- tatilanteissa.</p>		
<p>T3 ohjata oppilasta harjoitte- lun avulla kehittämään tasa- paino- ja liikkumistaito- jaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja sovel- taa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympä- ristöissä, eri vuoden- aikoina ja eri liikuntamu- odoissa</p>	<p>7.lk: Oppilas oppii käyttä- mään tasapaino- ja liikku- mistaitoja useimmissa ope- tetuissa liikuntamuodoissa. 8.lk: Oppilas kehittyy tasa- paino- ja liikkumistaitojen käyttämässä ja yhdistämi- sessä useimmissa opete- tuissa liikuntamuodoissa. 9.lk: Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasa- paino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa lii- kuntamuodoissa.</p>	S1 Fyysinen toimintakyky	L3
<p>T4 ohjata oppilasta harjoitte- lun avulla kehittämään vä- lineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuoden- aikoina ja eri liikuntamu- odoissa</p>	<p>7.lk: Oppilas kehittyy väli- neenkäsittelytaidoissa ope- tetuissa liikuntamuodoissa. 8.lk: Oppilas oppii käyttä- mään ja yhdistämään väli- neenkäsittelytaitoja opete- tuissa liikuntamuodoissa. 9.lk: Oppilas syventää väli- neenkäsittely- ja yhdistely- taitojaan opetuissa liikunta- muodoissa ja ymmärtää, kuinka niitä voi soveltaa.</p>	S1 Fyysinen toimintakyky	L3
<p>T5 kannustaa ja ohjata oppi- lasta arvioimaan, ylläpitä- mään ja kehittämään fyys- isiä ominaisuuksiaan: voi- maa, nopeutta, kestä- vyyttä ja liikkuvuutta</p>	<p>7.lk: Oppilas harjoittaa fyy- sisiä ominaisuuksiaan. 8.lk: Oppilas opettelee arvi- oimaan fyysisiä ominai- suuksia ja sen pohjalta harjoittaa joitakin ominai- suuksia. 9.lk: Oppilas oppii arvioi- maan fyysisiä ominaisuuksi- aan ja sen pohjalta harjoit- taa voimaa, nopeutta, liik- kuvuutta ja kestävyyttä.</p>	S1 Fyysinen toimintakyky	L3

T6 vahvistaa uima- ja vesipe- lastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelas- tautua ja pelastaa vedestä	7.lk. Oppilas vahvistaa ui- mataitoaan ja tiedostaa ve- destä pelastautumisen ja pelastamisen periaatteita. 8.lk: Oppilas vahvistaa ui- mataitoaan, harjoittelee ve- destä pelastumista ja pelas- tamista. 9.lk: Oppilas vahvistaa ui- mataitoaan sekä vedestä pelastautumisen ja pelasta- misen taitojaan.	S1 Fyysinen toimintakyky	L3
T7 ohjata oppilasta turvalli- seen ja asialliseen toimin- taan	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti lii- kuntatunneilla.	S1 Fyysinen toimintakyky	L3, L6, L7
<i>Sosiaalinen toimintakyky</i>			
T8 ohjata oppilasta työsken- telemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimin- taansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	7.lk: Oppilas harjoittelee toimimaan kaikkien kanssa sekä opettelee säätele- mään toimintaansa ja tun- neilmaisuaan liikuntatilan- teissa. 8.lk: Oppilas kehittyy tois- ten kanssa toimimisessa, vahvistaa toiminnanohjau- s- ja tunteidensäätelytaito- jaan ja osaa huomioida toi- sia liikuntatilanteissa. 9.lk: Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja toimii lii- kuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.	S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla op- pilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaa- lista toimintakykyään. Liikun- nan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtä- viä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan otta- maan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opi- taan vastuun ottamista yh- teisistä asioista ja niiden jär- jestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimi- maan reilun pelin periaat- teella sekä ottamaan vas- tuuta yhteisistä oppimisti- lanteista	7.lk: Oppilas opettelee nou- dattamaan reilun pelin periaat- teita. 8.lk: Oppilas noudattaa rei- lun pelin periaatteita ja tie- dostaa omaa vastuutaan yhteisissä oppimistilan- teissa. 9.lk: Oppilas noudattaa rei- lun pelin periaatteita ja ym- märtää vastuunsa yhtei- sissä oppimistilanteissa.	S2 Sosiaalinen toimintakyky	L2, L6, L7
<i>Psyykinen toimintakyky</i>			
T10 kannustaa oppilasta otta- maan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa	7.lk: Oppilas oppii ohjatusti vastuullista työskentelyä ja harjoittelee itsenäistä työsk- entelyä. 8.lk: Oppilas oppii ohjatusti	S3 Psyykinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käy- tetään tehtäviä, joissa opi- taan pitkäjännitteisesti pon-	L1, L2, L3

oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	vastuullista työskentelyä ja kehittyy itsenäisessä työskentelyssä. 9.lk: Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.	nistelevään yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.	
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas osallistuu yhteiseen toimintaan omia voimavaroja kunnioittaen.	S3 Psyykkinen toimintakyky	L1, L2
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	7.lk: Oppilas hahmottaa liikunnan merkityksen ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin osana. 8.lk: Oppilas ymmärtää liikunnallisen elämäntavan merkityksen ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulmasta. 9.lk: Oppilas ymmärtää riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksen ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.	S3 Psyykkinen toimintakyky	L3
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharastuksia	7.lk, 8.lk, 9.lk: Oppilas tutustuu eri liikuntamuotoihin ja saa tietoa paikallisesta harrastetoiminnasta.	S3 Psyykkinen toimintakyky	L1, L3

15.4.18 Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitetään kanssaihmisistä huoltapitäviksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perustaa kestäväan asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. -Oppiaine kasvat-
taa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn ja yhdessä toimimiseen.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisiä ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rake-

tumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kotitalous-oppiaineen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko yhteisen kotitalouden opetuksen ajan vahvistuvana ja etenevänä oppimisena. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestävään tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävätkin tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

TAULUKKO 81: Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Käytännön toimintataidot</i>			
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	7.lk: Oppilas harjoittelee suunnittelemaan ja toteuttamaan työskentelyään asetettujen tavoitteiden mukaisesti, oppii arvioimaan omaa osaamistaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta toiminnastaan ja pyrkii korjaamaan työskentelyään tarvittaessa.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia. S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine	L3

		<p>aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.</p> <p>S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiinsa valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaantuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävätkä tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.</p>	
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomiointiin	7.lk: Oppilas oppii tunnistamaan yleisimpiä työmenetelmiä, harjoittelee valitsemaan asianmukaisen työmenetelmän ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa sekä harjoittelee asumiseen liittyvien perustehävien toteuttamista huomioiden työturvallisuus ja esteettisyys.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri S2 Asuminen ja yhdessä eläminen	L2, L3
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävästi kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	7.lk: Oppilas ymmärtää taloudellisuuden ja teknologian osana kotitalouden toimintaa ja pyrkii hyödyntämään opettuja tietoja käytännön työskentelyssä.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri S2 Asuminen ja yhdessä eläminen S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa	L3, L4, L5, L7
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	7.lk: Oppilas harjoittelee suunnittelemaan työn etenemistä, ajankäyttöä ja oppii pitämään työtilan siistinä.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri S2 Asuminen ja yhdessä eläminen	L1, L3, L6
T5	7.lk: Oppilas ymmärtää hygie-	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri	L3, L5, L7

ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	nian ja turvallisen työskenteilyn merkityksen ja työskentelee sen mukaisesti.	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa	
<i>Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot</i>			
T6 ohjata oppilasta harjoitteluun kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	7.lk: Oppilas pyrkii kuuntelemaan ja osallistumaan yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa rakentavasti.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri S2 Asuminen ja yhdessä eläminen S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa	L1, L2, L6, L7
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	7.lk: Oppilas tunnistaa kodin arkirutiineja ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista kotitalouksien perinteistä.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri S2 Asuminen ja yhdessä eläminen S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa	L2, L3
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	7.lk: Oppilas harjoittelee työskentelemään yksin ja ryhmässä käytettävissä olevan ajan puitteissa sekä harjoittelee tasapuolista päätöksentekoa ja työtehtävien jakoa.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri S2 Asuminen ja yhdessä eläminen	L3, L6, L7
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	7.lk: Oppilas tiedostaa oman käytöksensä merkityksen ryhmän toiminnassa ja käyttäytyy hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri S2 Asuminen ja yhdessä eläminen S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa	L2, L6, L7
<i>Tiedonhallintataidot</i>			
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	7.lk: Oppilas oppii hyödyntämään kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja annetuista tietolähteistä ja ymmärtää luotettavan lähteen merkityksen.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri S2 Asuminen ja yhdessä eläminen S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa	L1, L4
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	7.lk: Oppilas oppii tulkitsemaan ja käyttämään yleisimpiä kotitalouden käsitteitä, toimintaohjeita, merkkejä ja symboleja.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri S2 Asuminen ja yhdessä eläminen S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa	L4
T12	7.lk: Oppilas harjoittelee on-	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri	L1

ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	gelmanratkaisutaitoja ja luovuutta erilaisissa kotitalouden osa-alueisiin liittyvissä tehtävissä.	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa	
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	7.lk: Oppilas osallistuu keskusteluun kustannus- ja ympäristötietoisesta toiminnasta, harjoittelee hintavertailua ja oppii kodin perusjätteiden lajittelun.	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri S2 Asuminen ja yhdessä eläminen S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa	L1, L7

15.4.19 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että oppilaat pystyvät kehittämään opiskeluvälineitään ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista. Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvälineitään. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltävien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintojaan koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Ohjaus, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja tukea tarvitsevan ohjaus oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Monialaista yhteistyötä tehdään erityisesti myös tehostettua henkilökohtaista ohjausta ja tukea tarvitsevien oppilaiden sekä erityisestä syystä koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9 (1). Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Oppilas jatkaa perusopetuksen jälkeen (2) toisen asteen tutkinnon suorittamiseen, toiselle asteelle valmistavaan koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuslaissa (3) määriteltyyn koulutukseen. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjausta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, oppimisen ja opiskelun tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäköymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen ja opiskelun tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä tarvittaessa muista tukimuodoista

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertais-tuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella

opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omaakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammasteista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Monialaista yhteistyötä tehdään erityisesti myös tehostettua henkilökohtaista ohjusta ja tukea tarvitsevien oppilaiden sekä erityisestä syystä koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjaukseen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9¹⁸⁹. Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Oppilas jatkaa perusopetuksen jälkeen¹⁹⁰ toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. toiselle asteelle valmentavaan koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuslaisa¹⁹¹ määrättyyn koulutukseen. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjusta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-suunnitelma¹⁹². Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, oppimisen ja opiskelun tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkemys. Oppilaalle ja hänen huoltajilleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin. Oppilaille ja huoltajille annetaan riittävästi tietoa oppimisen ja opiskelun tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä tarvittaessa muista tukimuodoista.

¹⁸⁹ Perusopetuslaki 1216/2020 11 a §

¹⁹⁰ Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 10 §

¹⁹¹ Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 4 § ja 5 §

¹⁹² Perusopetuslaki 1216/2020 11a §

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoitien yhteydessä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintätekniikan taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat koulu yhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen

kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

TAULUKKO 82: Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 – 9

<i>Opetuksen tavoitteet</i>	<i>Oppimisen tavoitteet vuosiluokittain</i>	<i>Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet</i>	<i>Laaja-alainen osaaminen</i>
<i>Osallisuus ja aktiivinen toiminta</i>			
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsityksen vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	8.lk: Oppilas kehittää ryhmässä toimimisen valmiuksiin, harjaannuttaa itsenäisen työskentelyn taitojaan ja ymmärtää vastuunsa omasta opiskelustaan. 9.lk: Oppilas syventää ryhmässä toimimisen taitojaan, osaa työskennellä itsenäisesti sekä ymmärtää vastuunsa opiskelustaan ja tekemistään valinnoista.	S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat koulu yhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä. S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja	L3, L7

		asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.	
<i>Oppimaan oppimisen taidot</i>			
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	8.lk: Oppilas tiedostaa omia vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan sekä opettelee asettamaan tavoitteita opiskelutaitojensa ja oppimaan oppimisen taitojensa edistämiseksi. 9.lk: Oppilas tiedostaa omia vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan, osaa asettaa tavoitteita opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseksi sekä pystyy toimimaan pitkäjänteisesti tavoitteiden saavuttamiseksi.	S1 Oppiminen ja opiskelu	L1
<i>Elinikäinen oppiminen</i>			
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	8.lk: Oppilas kehittää opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisen taitojaan, osaamisen arviointitaitojaan, itsearviointitaitojaan sekä itsetuntemustaan. 9.lk: Oppilas osaa asettaa tavoitteita opiskelulle ja arvioida realistisesti toimintaansa sekä hahmottaa realistisesti tulevaisuuden suunnitelmia.	S1 Oppiminen ja opiskelu S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu	L1
<i>Itsetuntemus</i>			
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	8.lk: Oppilas hahmottaa itsensä arvokkaana yksilönä ja laajentaa itsetuntemustaan. 9.lk: Oppilas ymmärtää olevansa arvokas yksilö, laajentaa itsetuntemustaan sekä laajentaa ja syventää tulevaisuuden suunnittelu- ja ongelmanratkaisutaitojaan.	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu	L3

<i>Tavoitteiden asettaminen</i>			
<p>T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista</p>	<p>8.lk: Oppilas harjaantuu tavoitteiden asettelussa, työkentelyn suunnittelussa ja arvioinnissa.</p> <p>9.lk: Oppilas ymmärtää tavoitteiden asettamisen merkityksen niin lyhyelle kuin pitkällekin aikavälille ja osaa ohjata toimintaansa tavoitteiden mukaisesti.</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjontaan erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.</p>	L1, L3
<i>Työelämään suuntautuva oppiminen</i>			
<p>T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitysoman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta</p>	<p>8.lk: Oppilas hahmottaa opiskelun ja työelämän välisen yhteyden.</p> <p>9.lk: Oppilas osaa kuvailla työelämässä tarvittavia taitoja sekä kuinka niitä harjoitellaan koulussa.</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaihtus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.</p> <p>S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen</p>	L6, L7
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan</p>	<p>8.lk: Oppilas tiedostaa eri ammattialoilla tarvittavaa osaamista sekä arvioi itselleen sopivia ammattialoja.</p> <p>9.lk: Oppilas osaa kuvailla eri ammattialoilla tarvittavaa osaamista ja arvioi realistisesti itselleen sopivia</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin</p>	L4, L5, L6

valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen	ammattialoja.	tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämä-tietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämä-taitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin. S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen	
<i>Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa</i>			
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	8.lk: Oppilas hahmottaa Suomen koulutusjärjestelmää sekä tutustuu työelämään käytännössä. 9.lk: Oppilas kehittää taitoaan etsiä koulutus- ja työelämätietoa, hakee jatko-opintoihin sekä tutustuu työelämään käytännössä.	S4 Työelämään tutustuminen S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen	L4, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	8.lk: Oppilas hakee monipuolisesti tietoa koulutuksesta ja työelämästä. 9.lk: Oppilas etsii monipuolisesti koulutuksesta ja työelämästä tarvitsemaansa tietoa eri lähteistä ja osaa arvioida tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta oman tulevaisuutensa kannalta.	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen	L4, L5, L6

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys

LÄHTEET

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet: Määräykset ja ohjeet 2014:96. Opetushallitus

Paikallinen sopimus 1 / 2 XX.XX.2022

PAIKALLINEN VIRKA- JA TYÖEHTOSOPIMUS VAPAA-AJALTA TYÖHÖN KUTSUTTAVALLE VIRANHALTIJALLE /TYÖNTEKIJÄLLE MAKSETTAVASTA KORVAUKSESTA (KUTSURAHA)

1 § Sopimuksen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan kaikkiin Vaalijalan kuntayhtymän palveluksessa oleviin Kunnallisen yleisen työ- ja virkaehtosopimuksen ja SOTE-sopimuksen alaisiin viranhaltijoihin ja työntekijöihin. Tämä sopimus korvaa Vaalijalan kuntayhtymän aiemmat kutsurahasopimukset (Paikallinen sopimus hälytysrahasta 12.7.2021 ja Paikallinen sopimus hälytysrahasta vuosilomalta kutsuttaessa 12.7.2021)

2 § Sopimuksen tarkoitus

Tällä paikallisella sopimuksella sovitaan Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen ja SOTE-sopimuksen III-luvun 22 § hälytysrahaa koskevan sopimusmäärityksen poikkeamisesta. Muilta osin noudatetaan voimassa olevaa virka- ja työehtosopimusta.

3 § Kutsurahan maksamisen perusteet

Työvuoron tekemisen tulee perustua siihen, että asiakkaiden hoito ja/tai kuntoutus vaativat resurssia työntekijän äkillisen poissaolon tai yllättävän lisääntyneen kuormituksen ja/tai välittömän potilasvalvonnan vuoksi, eikä resurssia ole saatavilla varahenkilöstöstä tai muilla järjestelyillä. Perusteena voi olla myös asiakastyössä oleellisen tietojärjestelmän tekniset ongelmat ja niiden korjaaminen. Aloite työhön tulee aina työnantajalta. Kutsuraha ei makseta lyhytaikaisille (alle 13 päivää) sijaisille.

4 § Maksettava korvaus - kutsuraha

- A. Työvuorojen äkillisestä työnantajan aloitteesta tehdystä vaihdosta maksetaan 80,00 euron suuruinen kutsuraha. Äkillisyydellä tarkoitetaan seuraavan seitsemän (7) vuorokauden aikana alkavia työvuoroja.
- B. Viranhaltijan/työntekijän joutuessa työnantajan aloitteesta tekemään toisen vähintään viiden (5) tunnin työvuoron välittömästi ennen tai jälkeen suunniteltua työvuoroa tai jos hänen kanssaan sovitaan, että hän jää normaalinpituiseen varallaoloon, maksetaan työvuoron jatkamisesta / varallaoloon jäämisestä 120,00 euron suuruinen kutsuraha. Sopiminen koskee saman tai seuraavan vuorokauden aikana alkavia työvuoroja.
- C. Äkillisestä työnantajan aloitteesta tehdystä vapaapäivän vaihtamisesta kokonaan tai osittain (vähintään 5 tuntia) tehtäväksi työvuoroksi / varallaoloksi maksetaan 120,00 euron suuruinen kutsuraha. Äkillisyydellä tarkoitetaan seuraavan seitsemän vuorokauden aikana alkavia työvuoroja.

- D. Viikonloppu / arkipyhä 140,00 euroa kutsuraha maksetaan arkipyhinä ja viikonloppuisin, mikäli viranhaltija/työntekijä kutsutaan työnantajan toimesta työhön kohdan A ehtojen mukaisesti. Viikonloppu -kutsuraha maksetaan työvuorosta välillä perjantai-iltana alkava yövuoro ja viimeiseksi maanantaiaamuun päättyvä yövuoro.
- E. Viikonloppu / arkipyhä 140,00 euroa - kutsuraha maksetaan arkipyhinä ja viikonloppuisin, mikäli viranhaltija/työntekijä kutsutaan työnantajan toimesta työhön kohtien B ja C ehtojen mukaisesti.
Viikonloppu-kutsuraha maksetaan työvuorosta välillä perjantai-ilta alkava yövuoro ja viimeiseksi maanantaiaamuun päättyvä yövuoro.

5 § Voimassaolo

Tämä paikallinen sopimus on tehty määräajaksi XX.XX2022 - 31.12.2022 ja korvaa 16.6.2021 allekirjoitetut paikalliset hälytysrahasopimukset. Tämä paikallinen virka- ja työehtosopimus sopimus on irtisanottavissa kunnallisessa pääsopimuksessa sovitulla tavalla.

6 § Päiväys ja allekirjoitukset

Pieksämäellä xx.xx.2022

Ilkka Fritius
Kuntayhtymän johtaja

Päivi Salovaara
Henkilöstöpäällikkö

Sami Salmikuukka
JHL:n pääluottamusmies

Kati Auvinen
JUKO:n pääluottamusmies